

**PS 41/26 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten
van Noord-Brabant op 5 juni 2026**

Inhoudsopgave

Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant.....	4
Agenda	6
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	7
Insprekers.....	8
Actualiteiten.....	12
Bespreekstukken.....	18
Beperkte bespreekstukken	146
Stemmingen.....	163
Hamerstukken	174
Sluiting.....	174

Index gesproken personen

Beek, E.G.C. van, 104, 122
Berkvens, M.P.M.J., 14, 15
Bijl, F.S.D., 105, 121, 122
Bijleveld, H., 9, 12
Boelema, S.M., 16, 17, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 124, 138, 139, 140, 145
Boxel, L.M.P. van, 127, 144
Brouwers, J.F.X.M., 11, 70, 96, 97, 102, 103, 113, 134, 157
Buiks, R.P.A.F., 128, 137, 138, 142, 144, 149, 150, 155, 158, 159, 160, 161, 173
Dirken, A.M.W., 13, 14, 15, 16, 140, 141, 142
Dommelen, J.C.F.M. van, 173
Eck, J.J.A.W. van, 39
Egger - Van Oppen, H.C., 24, 42, 55, 56, 70, 97, 111, 112, 113, 120, 134, 144, 157
Genugten, F. van, 9, 10, 12
Gremmen, R.J., 104, 125, 146
Griffier, 7
Gruijthuijsen, M.P.J.M. van, 135, 137, 138, 144, 145, 158, 159, 160, 161, 162
Hamerslag, N.I., 16, 17, 25, 41, 42, 68, 83, 91, 96, 102, 133, 164, 165
Hattem, A.W.J.A. van, 11, 15, 23, 24, 33, 34, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 73, 74, 77, 78, 80, 82, 85, 86, 89, 90, 92, 93, 94, 99, 100, 106, 115, 116, 117, 118, 122, 126, 137, 143, 144, 147, 148, 149, 151, 153, 160, 161, 162, 164, 166, 168
Heer, C. de, 11, 55, 56, 57, 58, 59, 95, 108, 163, 170
Heijmans, N.G.L., 105, 106, 116, 126, 139, 143
Hendrikx, M., 8, 9, 11
Hordijk, K.J.M., 126, 131, 151
Jansen, J.F., 22, 23, 24, 25, 26, 89, 90, 91, 92
Koevoets, H.J.P.E., 131, 141, 156
Kuiper, A.M.H., 11, 61, 75, 76, 81, 82, 95, 98, 99, 167, 173
Lange, N.C. de, 37, 44, 45, 87, 92, 93
Maes, S.A.A., 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103
Miltenburg, M. van, 150, 151, 152, 153, 154
Nuijten, K., 131, 156, 173
Philippart, M.J.A., 32, 34, 35, 45, 46, 57, 84, 85, 92, 100, 146, 147, 148, 149, 150, 151
Putman, N.H.M., 147, 154, 157, 173
Rijvers, A.J.M., 10, 18, 19, 26, 52, 53, 59, 78, 79, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 167
Rutjens, W.H.A., 14, 19, 52, 58, 67, 70, 95, 109, 110, 111, 116, 117, 123, 166, 171
Schellekens, E.F.M., 43, 44, 51, 52, 53, 83, 89, 94
Sheikkariem, S.S.R., 108
Smeulders, S.J.A.H., 145
Tolsma, S.A.H., 104, 125, 142, 145, 146
Ven, A.J.M. van de, 12, 13, 14
voorzitter, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103
Voorzitter, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 32, 33, 34, 35, 37, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 67, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 90, 91, 93, 94, 96, 98, 103, 104, 105, 106, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 131, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174
Vossen, I.E.F.M., 69, 110, 111, 112, 117, 119, 124, 134, 140

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning/voorzitter PS

drs. A.E.T. Wepster Msc, griffier

Beek, E.G.C. van (Emma)	GroenLinks	Eindhoven
Berkvens, M.P.M.J. (Marcel)	BBB	Mariahout
Bijl, F.S.D. (Fiona)	PvdA	Reusel
Boxel, L.M.P. van (Bettine)	D66	Oss
Broek, D.C.H. van den (Daan)	GroenLinks	Eersel
Brouwers, J.F.X.M. (Jan Frans)	50PLUS	Son en Breugel
Buiks, R.P.A.F (Ronnie)	CDA	Etten-Leur
Damen, C.A.M. (Lia)	BBB	Fijnaart
Deckers, E.H. (Ward)	PvdA	Vught
Dommelen, J.C.F.M. van (Johan)	BBB	Reusel
Eck, J.J.A.W. van (Jente)	SP	's-Hertogenbosch
Egger-Van Oppen, H.C. (Hetty)	ChristenUnie-SGP	Vierlingsbeek
Frenken, J.P. (John)	BBB	Son en Breugel
Gremmen, R.J. (Roel)	VVD	Oss
Hamerslag, N.I. (Nikky)	Partij voor de Dieren	Eindhoven
Hattem, A.W.J.A. van (Alexander)	PVV	Vinkel
Havermans, M.C.J. (Marco)	BBB	Lage Zwaluwe
Heer, C. de (Kees)	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L. (Nico)	SP	's-Hertogenbosch
Hordijk, K.J.M. (Kevin)	PvdA	Tilburg
Jansen, J.F. (Joachim)	VVD	Moerdijk
Kammen, P. van der (Patricia)	PVV	Riel
Koevoets, H.J.P.E. (Hubert)	Lokaal Brabant	Etten-Leur
Koopman, F.W.M. (Irma)	SP	Geldrop
Kuiper, A.M.H. (Angela)	Lokaal Brabant	Breda
Lange, N.C. de (Nino)	PvdA	Vught
Langenberg, K.M.M. van de (Kasper)	D66	Boxtel
Langman, T. (Tjerk)	PVV	Nuenen
Lauwen, W.P.J.C. (Wilfred)	Lokaal Brabant	Rucphen
Leeger, E.M. (Ezra)	CDA	Nistelrode
Lepolder, P.W.A. (Petra)	VVD	Dongen
Linden, J.J. van der (Jade)	GroenLinks	Oss
Ludwig, T.W. (Tom)	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Meuwissen, C.C.R.M (Carola)	VVD	Maarheeze
Meylink, T.N.A. (Tom)	VVD	Eindhoven
Miltenburg, M. van (Matthijs)	D66	's-Hertogenbosch
Minkels, J.D (Jozef)	Forum voor Democratie	Schijndel
Nostrum, J.H.F.A.M. van (Jeroen)	BBB	Oirschot
Nuijten, K. (Kevin)	JA21	Oosteind
Nuland, J.S. van (Jelle)	VVD	Oisterwijk
Philippart, M.J.A. (Michiel)	GroenLinks	Eindhoven
Pluijm, R.A.P.A. van der (Rik)	VVD	Rijswijk
Putman, N.H.M. (Ellen)	Partij voor de Dieren	Rijsbergen
Rijvers, A.J.M. (Aloïjs)	BBB	Baarle-Nassau

Roelofs, M.A. (Maartje)	VVD	Cuijk
Rutjens, W.H.A. (Willem)	JA21	's-Hertogenbosch
Schellekens, E.F.M. (Dianne)	D66	Vught
Sheikkariem, S.S.R. (Shah)	Lokaal Brabant	Babyloniënbroek
Sluiters, B. (Boy)	PVV	Steenbergen
Spapens, M. (Maurice)	SP	Breda
Tolsma, S.A.H. (Sinne)	BBB	Wernhout
Ven, A.J.M. van de (Tanja)	CDA	Beek en Donk
Vossen, I.E.F.M. (Inge)	Volt	Rosmalen
Wildenberg, C.H.A. van den (Corine)	BBB	's-Hertogenbosch
Zwart, P.S. (Suzanne)	VVD	Molenschot

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant
Vrijdag 5 juni 2026

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Insprekers

III. Actualiteiten

IV. Bespreekstukken

23/26 Energieperspectief 2050

**19/26 Verlengen beleidskader Data en vaststelling Addendum
Beleidskader Data 2030**

07/26 Bestuursrapportage I-2026

V. Beperkte bespreekstukken

06/26 Jaarstukken 2025

**27/26 Zesde wijziging Verordening ambtelijke bijstand en
fractieondersteuning Provinciale Staten Noord-Brabant 2018**

VI. Hamerstukken

26/26 Notulen vergadering Provinciale Staten 13 maart 2026

32/26 Notulen vergadering Provinciale Staten 10 april 2026

**31/26 Lijst Ingekomen Stukken Provinciale Staten 5 juni 2026 (periode
26 februari 2026 tot en met 1 april 2026)**

VII. Stemming

VIII. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 5 juni 2026

Mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning, voorzitter
Drs. A.E.T. Wepster Msc, griffier

Volgens de presentielijst zijn 50 leden aanwezig, te weten:

Van Beek, Berkvens, Bijl (vanaf 10.10 uur), Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Van Eck, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Langman, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Nuijten, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Rutjens, Schellekens, Sheikkariem, Sluiters, Spapens (vanaf 17.40 uur), Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart.

Afwezig: Havermans, Van der Kammen, Lepolder, Minkels, Van den Wildenberg

De voorzitter opent de vergadering om 09.30 uur

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De **voorzitter**: Ik open de vergadering en ik verzoek u allen te gaan staan voor een moment van stilte.

Moment van stilte

De **voorzitter**: Ik verzoek de griffier mededeling te doen van binnengekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Dank u wel. Afmeldingen zijn ontvangen van Petra Lepolder, Corine van den Wildenberg, Jozef Minkels, Marco Havermans. Mevrouw Van der Kammen zal mogelijk nog wat later komen en Fiona Bijl komt ook later.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik heet natuurlijk iedereen die hier aanwezig is van harte welkom. Dat geldt voor de bezoekers op de publieke tribune en natuurlijk ook voor degenen die ons volgen via de website. Vandaag hebben wij verschillende groepen te gast. Zij worden als gast van PS ontvangen door burgerlid Henry Liebrechts. Die doet dat vaker, volgens mij, intussen onze vaste gastheer met een paar anderen. Voorafgaand aan deze vergadering heeft u in de Statenlounge kunnen luisteren... Ik vind het erg onrustig. Iedereen is zijn tas aan het uitpakken en zo. Ik begrijp dat dat ook moet gebeuren, maar goed, dat kan ook voor deze vergadering. Voorafgaand aan deze vergadering heeft u in de Statenlounge kunnen luisteren naar een toespraak van onze gastspreker Grace Courtar in het kader van Ketu Koti dat op 1 juli plaatsvindt. Ik wil mevrouw Courtar hartelijk danken voor haar komst en de wijze waarop zij aandacht heeft gegeven aan Ketu Koti. In april zijn we met elkaar in Roosendaal geweest en zoals u weet was en is de burgemeester, de heer Buijs, afwezig door een fietsongeluk. De griffier zorgt ervoor dat er een kaart rondgaat, zodat wij hem vanuit de Provinciale Staten een hart onder de riem kunnen steken. Dus dan weet u eventjes waar die kaart voor is. Dan stel ik de agenda aan de orde. We hebben vandaag een volle agenda met een aantal bijzonderheden. Er heeft zich een drietal sprekers gemeld. Zij willen allen graag inspreken op het onderwerp energieperspectief. Wij hebben twee verzoeken binnengekregen voor een interpellatiedebat. Van het CDA over de stallende deadline en van de Partij voor de Dieren over handhaving bij een illegaal varkensbedrijf. De agendavergadering voorafgaand aan deze vergadering stelt voor die interpellaties niet toe te laten, maar wel over die twee onderwerpen mondelinge vragen toe te laten. Bent u daarmee akkoord? Ja? Dan gaat dat op die manier. Vervolgens – eens eventjes kijken – gaan we naar... Oh ja. Als ik kijk naar de vaste afspraken uit het presidium dan wil ik u erop wijzen dat er maximaal per onderwerp vier keer geïnterrupteerd mag worden met twee vervolgvragen in de eerste

termijn van uw Staten. Gezien de volle agenda wil ik u erop wijzen dat we hebben afgesproken in de agendavergadering – en dat zou ik ook hier alvast willen melden – dat er over een onderwerp vandaag sowieso besloten moet worden. Dat zijn de jaarstukken, want daar zit een deadline op, op 15 juni. We hebben ook met elkaar de vaste afspraak dat we rond 21.00 uur afronden met deze vergadering. Mocht het naar het zich laat aanzien niet lukken om alles vandaag te behandelen, dan zullen we in ieder geval de jaarstukken behandelen en dan kan het zijn dat de Burap verschuift, maar misschien komt het allemaal wel niet zover en kan alles behandeld worden. Dat gezegd hebbende, alle moties en amendementen die tijdens deze vergadering worden ingediend, worden door de griffie op iBabs geplaatst, zoals dat gebruikelijk is, onder de Statendag van 5 juni onder agendapunt 'Ingediende moties en amendementen'. Dat gezegd hebbende, stel ik vast dat de agenda bij dezen is vastgesteld met mogelijk de ruimte voor een ruil er nog in, maar daar kom ik dan te zijner tijd bij u op terug.

Insprekers

De **voorzitter**: Dan ga ik over naar de insprekers. Er hebben zich voor deze vergadering drie insprekers gemeld. Allen naar aanleiding van het energieperspectief. Graag heet ik welkom de heer Hendrixx namens MRE coalitie Groen Gas, de heer Bijleveld, VvE Kardinaalsmuts Nuenen en de heer Van Genugten, GroeneWoudGAS. Ik geef graag de heer Hendrixx als eerste het woord. Oh ja, voordat ik u helemaal het woord geef: insprekers krijgen drie minuten spreektijd. Daarna hebben de fracties de mogelijkheid kort en bondig hun vragen te stellen en nadat de vragen zijn gesteld, kunnen de vragen aan de desbetreffende inspreker weer beantwoord worden. De heer Hendrixx.

De heer **Hendrixx**: Sorry. Geachte voorzitter, geachte leden van de Provinciale Staten. Mijn naam is, zoals net al gezegd, Michiel Hendrixx, beleidsadviseur Duurzaamheid bij de gemeente Heeze-Leende en ik spreek vandaag namens de gemeenten Gemert-Bakel, Heeze-Leende en Valkenswaard, alle drie deelnemers in de coalitie Groen Gas van de metropoolregio Eindhoven. Allereerst willen wij onze waardering uitspreken voor het voorliggende energieperspectief Brabant. De ambities die hierin zijn opgenomen, zijn noodzakelijk om de productie van groen gas te gaan vergroten en worden door onze coalitie volledig onderschreven, maar ambities alleen realiseren niet onze doelstellingen voor 2050. Daarom vragen wij u vandaag om drie dingen. Ten eerste: stel het energieperspectief vast en versnel vervolgens het opstellen van de Brabantse aanpak van groen gas. Ten tweede: creëer op korte termijn ruimte voor pilotprojecten waarin energie, landbouw en natuur gezamenlijk worden ontwikkeld. En ten derde: kijk bij de uitvoering van beleid nadrukkelijk naar de samenhang tussen de energieopgave die wij hebben, de stikstofopgave, de waterkwaliteit en de landbouwtransitie. Waarom vragen wij dit? Als insprekende gemeenten staan wij op een punt waarop wij keuzes moeten gaan maken, kijkend naar de uitvoering. Vanaf 1 januari 2027 geldt de landelijke bijmengverplichting voor groen gas. Het kabinet verwacht dat deze verplichting huishoudens in eerste instantie ongeveer € 15 per jaar gaat kosten. Dat lijkt beperkt, maar die inschatting gaat er wel van uit dat de productie van groen gas daadwerkelijk op gang gaat komen en daar zit precies de uitdaging. De vraag naar groen gas stijgt de komende jaren snel, terwijl de productie nog achterblijft. Als we onvoldoende groen gas produceren, ontstaat er schaarste en lopen de kosten voor onze inwoners en onze bedrijven verder op. Daarom is het van belang dat Brabant niet afwacht, maar nu investeert in de productie van groen gas door verbreding van de regelgeving. Als we daar niets aan doen, betalen uiteindelijk inwoners en bedrijven de rekening via hogere energiekosten. Daarom zeggen wij vandaag: groen gas is geen optie voor later, maar een noodzaak voor nu. Vooral in landelijke gemeenten kan groen gas een belangrijke bijdrage leveren aan een betaalbare warmtetransitie. Door een combinatie van goed geïsoleerde huizen met hybride warmtepompen ontstaat er een route die uitvoerbaar is, minder druk legt op het elektriciteitsnet en aansluit bij bestaande woningen. Tegelijkertijd zien wij kansen om meerdere Brabantse opgaven met elkaar te verbinden, zoals de stikstofreductie, verbetering van de grondwaterkwaliteit, produceren van biobased materiaal dat in de bouwsector toepasbaar is. Onze coalitie werkt aan het concept totaal gebiedsgerichte mestverwaarding. Daarmee zetten we dagverse mest om in groen gas en koppelen we de energieproductie aan de stikstofreductie, natuurverbetering en toekomstperspectief voor de agrarische

ondernemers. Tijdens meerdere bijeenkomsten en gesprekken met ondernemers, maatschappelijke organisaties en gemeenten blijkt dat hier heel veel belangstelling voor is, maar we zien ook dat regelgeving en investeringsverplichtingen innovatie kunnen vertragen terwijl versnelling juist nodig is. Brabant heeft de kennis, de ondernemers en de ambitie om hierin voorop te lopen. Wij staan klaar, als coalitie, om samen met de provincie, de natuurorganisaties, de waterschappen en de agrarische sector concrete stappen te zetten.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

De heer **Hendrikx**: Laten we van ambitie naar uitvoering gaan. Dank je wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Bijleveld.

De heer **Bijleveld**: Mevrouw de voorzitter, aanwezige leden, mijn naam is Hans Bijleveld. Ik ben bestuurslid van de Vereniging van Eigenaren Kardinaalsmuts in Nuenen. Als bestuurder van een Vereniging van Eigenaren, afgekort een VvE, heb ik kennisgenomen van de startnotitie Energieperspectief 2050. Het is een indrukwekkend rapport en wij delen de conclusies van deze burgerraadpleging voor de volle 100%. Het rapport bevat in de breedte de vele elementen van de Brabantse waarden en leidende principes welke aansluiten bij ons project 'fysiek stroomdelen voor VvE's als energiegemeenschap'. Hoe ziet ons project eruit? Vele gebouwen van VvE's lenen zich technisch prima voor het installeren van zonnepanelen voor eigen gebruik. De door zonnepanelen opgewekte stroom gaat rechtstreeks naar de bewoner zelf en wordt zo mogelijk opgeslagen voordat die het stroomnet opgaat. Dus door de stroom eerst zelf te gebruiken, wordt bijgedragen aan onder meer het voorkomen van netcongestie en salderingsproblemen. Vele van de in de startnotitie Brabants Energieperspectief 2050 genoemde conclusies zijn ook een-op-een concreet toepasbaar op ons project, zoals hoger rendement van de installatie, minder zonnepanelen nodig, lagere investeringskosten dan wanneer elke eigenaar zelf anders panelen zou willen plaatsen, het werken naar andere aspecten van verduurzaming zoals stroom- en warmteopslag, laadpalen – afijn ga maar door – lagere energiekosten voor bewoners. Nu de VvE zelf stroom gaat opwekken en gebruiken, wordt de VvE als vereniging naast een woongemeenschap ook een energiegemeenschap. Voordeel: de verenigingsvorm is al aanwezig. De VvE zou juridisch als woongemeenschap met een enkele statutaire aanpassing of beter nog door een Algemene Maatregel van Bestuur, gelijk ook als energiegemeenschap kunnen dienen. De uitwerking van ons project 'het Nuenens model van fysiek stroomdelen' staat als ingekomen stuk op uw agenda van 6 juli. Daarin zijn de diverse aspecten, juridisch, financieel, technisch en organisatorisch uitgewerkt. Het Nuenens model laat zien dat het delen van stroom binnen een VvE als woon- en energiegemeenschap veelbelovend is. Het omvormen van een VvE tot een woon- en energiegemeenschap geeft een enorme potentie aan de verduurzamingsdoelstellingen van Nederland. Er zijn in Nederland zo'n 135.000 VvE's. 50.000 daarvan hebben een ledental van acht of meer. Het omvormen van 50.000 VvE's tot woon- en energiegemeenschap vormt een verduurzamingspotentieel van 400.000 leden en het bestaande bouwvolume van flatgebouwen is zo groot dat dit potentieel verder nog zal toenemen. Dit VvE-ledenaantal is overigens veel groter dan het potentieel bij de huidige 700 energiecorporaties met in totaal maar 139.000 leden. We hopen dat ons project, met name de kracht van de energiegemeenschap, alsnog deel gaat uitmaken van het Brabants Energieperspectief 2050. We hebben er geen probleem mee indien ons project als een pilot zal worden aangemerkt en hoe mooi zou het zijn als in Brabant de eerste woon- en energiegemeenschap werkelijkheid wordt. Ik dank u voor de geboden tijd en wens u veel wijsheid en doorzetting toe met het Brabants Energieperspectief 2050.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan tot slot het woord aan de heer Van Genugten van GroeneWoudGAS.

De heer **Van Genugten**: Geachte Statenleden, voorzitter, ik ben Frank Van Genugten van GroeneWoudGAS uit Meierijstad, een Brabantse gemeente hier om de hoek. Mijn gemeente heeft

vandaag de capaciteit om jaarlijks voor € 16 miljoen groen gas te produceren uit dagverse mest van onze koeien. Genoeg voor 7.000 huishoudens. Dit gas zorgt allereerst voor leveringszekerheid, iets wat vandaag de dag allesbehalve vanzelfsprekend is. Nederland is voor aardgas volledig afhankelijk geworden van import en zit momenteel in de tweede grote gascrisis in vier jaar tijd. Onze gasopslagen zijn momenteel voor slechts 16% gevuld. Door de hoge prijzen verloopt de vulling richting de winter bovendien uiterst traag. Een rampscenario komende winter is daarom iets waar veel partijen in de gasbranche serieus rekening mee houden. De rekening hiervan betaalt uiteindelijk maar één partij: de consument. Maar groen gas is zoveel meer dan er warmpjes bijzitten in de winter. Met een volledige integrale aanpak van de mest, van de stal tot aan de lokale vergister, is een stikstofuitstootreductie van 65% haalbaar, terwijl landelijk een reductie van 46% van ons wordt gevraagd. We kunnen leveren en we willen ook leveren. De extra gebiedsruimte die hierdoor ontstaat, biedt kansen. Kansen om in Meierijstad weer huizen te bouwen, wegen aan te leggen en de natuur de ruimte te geven. Ja, u hoort het goed: dit kan dus gewoon met de boeren die al generaties lang onderdeel zijn van mijn gemeente en van heel Brabant. Steeds meer provincies zien inmiddels de potentie en de noodzaak van groen gas, zeker nu netcongestie ervoor zorgt dat we qua stroomlevering de komende tien tot vijftien jaar grotendeels op slot zitten met enorme maatschappelijke kosten tot gevolg. Die ontwikkeling wordt ondersteund door landelijk beleid. In 2027 start de bijmengplicht voor groen gas. Het doel daarvan is een CO₂-reductie van 2,85 megaton. Op dit moment wordt slechts 4% van de mest in Nederland vergist. Om de doelstellingen van de bijmengplicht te halen, moeten we opschalen naar 60%. Gelukkig willen enorm veel boeren in Brabant en de rest van Nederland hieraan meewerken, niet alleen om groen gas te produceren, maar ook om renure kunstmestvervangers, veenvervangers, bouwmaterialen uit koemest en lokale stikstofruimte te leveren. Allemaal producten die momenteel erg schaars zijn en die de BV Nederland nu grotendeels moet importeren. Boeren zijn bereid hun stalsystemen aan te passen, zodat deze optimaal geschikt zijn voor levering van dagverse mest en tegelijkertijd de benodigde stikstofreductie realiseren. Door mijn jarenlange praktijkervaring heb ik dit integrale systeem tot in detail uitgewerkt. Het is klaar voor toepassing in de praktijk. Kat in het bakkie, gas erop, zou je zeggen. Maar wat blijkt...

De **voorzitter**: U bent aan het afronden, neem ik aan, hè.

De heer **Van Genugten**: Ja. Boeren in Brabant kunnen deze keuze helemaal niet maken. Voor 1 juli – ja al over 25 dagen – moeten boeren die die emissieroute willen volgen een keuze maken. Simpelweg omdat dit integrale concept niet op de menukaart staat, kunnen ze die keuze nu niet maken. Ik vraag me vaak af hoe het toch kan...

De **voorzitter**: Ik zou u nu willen verzoeken echt af te ronden. U zit bijna richting de vier minuten.

De heer **Van Genugten**: Laatste alinea. Ik vraag me af hoe het kan dat er overduidelijk win-situaties zijn, maar gebiedsgerichte oplossingen hier in Brabant telkens weer stranden door deadlines, juridische belemmeringen en vaak heel veel gepraat. Daarom doe ik een dringende oproep aan onze bestuurders: laat een duurzame lokale energievoorziening en een oplossing voor het stikstofslot niet stranden in de komende 25 dagen. Sta op en kom met beleid waar u over twintig jaar nog trots op kunt zijn. Aan ons, de sector, zal het niet liggen.

De **voorzitter**: Dan kijk ik naar de fracties. Alle fracties mogen kort één vraag stellen en zeg er ook vooral eventjes bij aan wie. Ik kijk rond. Ja, ik kijk naar de BBB-fractie.

De heer **Rijvers** (BBB): Ja, ik heb een vraag aan de heer Hendriks, wat hij als echt de grootste beperkingen ziet waar de provincie aan de bak is om die op te lossen en hoelang het dan duurt, als dat geregeld is, dat groen gas opgeschaald is in de praktijk.

De **voorzitter**: Ik kijk verder rond. Ja, Lokaal Brabant.

Mevrouw **Kuiper** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Onze vraag gaat naar de heer Van Genugten. U gaf aan, hè, 7.000 huishoudens kunnen worden geholpen met uw eigen koeien. Hoe kijkt u aan tegen lock-in, dus de angst van sommigen dat we afhankelijk zouden worden van mest? Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga verder kijken. CDA.

De heer **De Heer** (CDA): Dank u wel. Ik heb een vraag voor de heer Hendriks. U sprak in uw bijdrage om te gaan van ambitie naar uitvoering en u sprak in het begin van uw bijdrage ook van laten we op korte termijn kleine projecten starten. Kunt u mij wat meer beeld en geluid geven bij wat u bedoelt met kleine projecten, waar we dan aan moeten denken?

De **voorzitter**: Ik... De PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter en dank aan alle sprekers. Ik heb een vraag aan de heer Van Genugten. Hij had het over de deadline van 1 juli en dat ze nog maar 25 dagen hebben om de keuze te maken. Dan hoor ik graag van: Voelt hij zich met zijn rug tegen de muur gezet door de provincie op deze manier en wat zou hij nodig hebben, ook in tijd en in ondersteuning, om de mogelijkheden wel rond te kunnen krijgen?

De **voorzitter**: Ik kijk verder rond. Nee. Dan geef ik eerst de heer Hendriks het woord.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Mag ik een punt van orde maken? Ik zit al een tijdje te zwaaien, voorzitter.

De **voorzitter**: Oh, ja, u wordt belemmerd door... Ik zag u niet. Gaat uw gang, mijnheer Brouwers. Excuus.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Ik heb een vraag aan de heer Bijleveld. Die praat over van Vereniging van Eigenaren naar woon-energiegemeenschappen. Ik ben toch heel benieuwd wat dan de functie van de energiecoöperatie wordt in Nuenen.

De **voorzitter**: Zijn er nog andere punten van orde? Nee? Dan ga ik naar de heer Hendriks. Gaat uw gang.

De heer **Hendriks**: De grootste beperking waar wij nu tegenaan lopen als coalitie zijnde, waar de provincie zeker iets aan kan doen, is eigenlijk de regelgeving in de verordening ruimte. Ons concept gaat namelijk uit van het feit dat er één mestvergistingslocatie gaat komen waar meerdere agrarische bedrijven mest kwijt kunnen en op dit moment wordt dat belemmerd vanuit de verordening. Vervolgens is het ook zo dat de verordening stelt dat mestvergisting op industriële terreinen moet gaan plaatsvinden. Wij vinden het veel beter passend in het agrarische landschap, om het zo maar te zeggen. Hoelang duurt de opschaling? Wij denken dat we binnen een jaar, twee jaar toch wel de vergunningverlening kunnen gaan doen als alles meezit en dat we dan ook draaiende projecten kunnen hebben. Vandaar ook het verzoek om pilotprojecten om dat nog een keer wat te versnellen. Dan dat bruggetje van wat zijn nou kleine projecten. Kleine projecten zijn inderdaad gewoon projecten van een mestvergistingsinstallatie waar ongeveer vijftien tot twintig agrarische ondernemers hun mest kwijt kunnen en die kunnen laten vergisten. Wij hebben dit ook getoetst bij onder andere de agrarische sector en zij staan hier zeker achter. U hoort ook het verhaal van Frank van Genugten. Het is echt wel heel positief.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Bijleveld. De vraag van 50PLUS.

De heer **Bijleveld**: De vragen, ja. Klopt, we zijn bekend met het initiatief tussen buurten, het organiseren van energie, maar dat richt zich duidelijk op buurten en wat het nadeel van de coöperatie in dezen is, is dat de stroom die opgewekt wordt eerst naar het stroomnet teruggaat en niet gelijk naar de gebruiker. Het aardige ook is dat buurten zich moeten gaan organiseren terwijl een VvE in feite al een georganiseerde gemeenschap is waarbij gelijk de zaak toegepast kan worden zonder allerlei juridische obstakels. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. En dan ga ik tot slot naar de heer Van Genugten.

De heer **Van Genugten**: De eerste vraag: Worden wij afhankelijk van mest? Wij zijn nu volledig afhankelijk van importgas. 70% van ons gas komt uit Amerika, van de heer Trump. Elke lokaal geproduceerde kuub gas telt in deze gascrisis. Dat is daarop mijn antwoord. Wat is er nodig om dit 1 juli gereed te krijgen? Wij zijn zelf begonnen met het meten van één stal met dit systeem in april 2025. In december 2025 hoorden wij van de menukaart, dat we voor 1 juli vier stallen bemeten moeten hebben een jaar lang. Dit is simpelweg onmogelijk. Wij snappen dat we met vier stallen een gedegen onderzoek moeten doen en dat boeren daarna die keuze kunnen maken, maar wij kunnen qua tijdspad gewoon niet voor 1 juli gereed hebben wat ze van ons vragen. Dus wij vragen: geef ons tijd om deze oplossing te kunnen bieden.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dank aan alle sprekers. Nadat we gesproken hebben over de mondelinge vragen vangt het debat over dit onderwerp aan. Dank u wel.

Actualiteiten

Mondelinge vragen Provinciale Staten 5 juni 2026 over dagvaardingen stallenbeleid, ingediend door CDA

De **voorzitter**: Ik noemde de mondelinge vragen al. Ik ben trouwens zojuist vergeten te vertellen dat gedeputeerde Oudenhoven hier ook niet aanwezig is. Dat komt omdat hij gisteren drie keer de Alpe-d'Huez beklommen heeft waar wij hem mee kunnen feliciteren, volgens mij.

Applaus

De **voorzitter**: Dan ga ik naar de mondelinge vragen. Mevrouw Van de Ven kan al langzamerhand deze kant op komen. De orde der dingen is de volgende. De vragensteller krijgt twee minuten om vragen te stellen. Dan kan de gedeputeerde reageren. Dan vervolgens de vragensteller in een minuut. Dan de gedeputeerde en dan overige statenleden met één minuut. Dus dan weet u dat alvast. Ik geef het woord aan mevrouw Van de Ven.

Mevrouw **Van de Ven** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Wij danken u hartelijk dat we alsnog de vragen mogen stellen. Vandaag stellen we vragen over de meest ingrijpende en besproken dossiers van deze bestuursperiode: het Brabantse stallenbeleid. Het CDA wil vandaag niet alleen vragen stellen over de inhoud van het beleid, maar ook over de wijze waarop dit proces is verlopen. In het bestuursakkoord staat dat wij samen Brabant maken. Dat vraagt om een overheid die luistert, verbindt en perspectief biedt. Juist daarom moeten we onszelf de vraag stellen wat het betekent wanneer maatschappelijke organisaties, belangenbehartigers en ondernemers zich genoodzaakt voelen om hun toevlucht tot de rechter te nemen. Ik ga over tot de vragen. Zowel uit de rapporten van Hekkelman als van Pels Rijcken blijkt dat kanttekeningen zijn geplaatst bij de juridische houdbaarheid van het beleid. Waarom leggen Gedeputeerde Staten deze waarschuwingen naast zich neer? Twee. We hebben vernomen dat betrokken partijen, ZLTO, POV en BAK, in een laatste poging hebben verzocht om: één, het doen van een melding uit te stellen naar 1 januari 2027, twee, ondernemers pas te verplichten om investeringen te doen zodra er juridische zekerheid is en drie, aan te sluiten bij landelijk beleid. Klopt dit? En zo ja, waarom is hier geen gehoor aan gegeven? Adviesbureaus geven

aan dat er nog steeds veel onduidelijkheid bestaat over de uitvoering van de regeling bijstelling ammoniakreductie in de veehouderij, zoals vastgesteld op 12 december 2025. Wanneer kunnen zij duidelijkheid verwachten over de openstaande vragen? Vier, hoe verklaren Gedeputeerde Staten dat zij er niet in geslaagd zijn alle politieke partijen, medeoverheden, organisaties en bedrijven, zoals genoemd in het bestuursakkoord, te overtuigen van het huidige stallenbeleid? Op welke wijze willen zij dit herstellen? Vraag vijf. Hoe verklaren Gedeputeerde Staten dat betrokken partijen zich genoodzaakt voelen om naar de rechter te stappen? Wat zegt dit volgens hen over de wijze waarop samenwerking en de draagvlakvorming zijn vormgegeven? Vraag zes. Welke gevolgen verwachten Gedeputeerde Staten...

De **voorzitter**: Wilt u gaan afronden?

Mevrouw **Van de Ven** (CDA): ...dat deze juridische procedures hebben voor onderlinge verhoudingen tussen overheid, agrarische ondernemers en andere betrokken partijen? Waarom hebben GS ervoor gekozen dat geschil te laten uitmonden in een rechtszaak in plaats van te zoeken naar een bestuurlijke of praktische oplossing? Wat zijn volgens GS de gevolgen van betreffende ondernemers?

De **voorzitter**: U bent ruim door de tijd heen, mevrouw Van de Ven.

Mevrouw **Van de Ven** (CDA): Ik heb nog één vraag.

De **voorzitter**: Heel snel graag.

Mevrouw **Van de Ven** (CDA): Ja. Indien er medio juli 2026 landelijk beleid gepresenteerd wordt, bent u dan bereid om als GS hierbij aansluiting te zoeken en daarmee het stallenbeleid los te laten? Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De gedeputeerde heeft drie minuten.

Mevrouw **Dirken** (GS, VVD): Dank u wel. Zoals u ongetwijfeld weet is er pas 100% juridische zekerheid over zaken in dit land als de Raad van State daar iets over gezegd heeft. Zowel Hekkelman als Pels Rijcken vinden het aannemelijk dat de bijgestelde aanpak die u in december heeft vastgesteld, standhoudt. Alleen, zij kunnen niet zeggen dat het 100% zeker is, omdat er nog geen jurisprudentie is. Nou, de aanpassing van de verordening is in lijn met ons bestuursakkoord, maar maatregelen die in het algemeen belang zijn, zijn niet noodzakelijk altijd ook in lijn met de belangen van een individu of sector en daarvoor hebben we in dit land bedacht dat je dan iets aan de rechter voor kunt leggen en dat is precies wat partijen nou doen. Wij hopen dan ook dat er voor iedereen, door dit aan de rechter voor te leggen, duidelijkheid ontstaat. Het klopt dat partijen aan ons inderdaad de vragen hebben gesteld die u net noemt. Maar aangezien u, denk ik, allemaal wel weet – want dat is al heel vaak besproken in deze zaal – dat het gewoon keihard nodig is om stikstofreductie te realiseren in Brabant, waar we niet meer op kunnen wachten en wat ook al vanaf 2017 bekend is, hebben wij het antwoord gegeven dat u ongetwijfeld al verwacht had op deze vraag, namelijk dat wij geen verder uitstel kunnen dulden. We hebben intussen nijpende situaties rond ziekenhuizen, rond woningen, rond wegen en verduurzamingsprojecten, maar ook voor agrariërs zelf. Nou, u stelt een aantal praktische vragen. Die vragen hebben we al heel vaak beantwoord, dus ik verwijs u naar de eerdere antwoorden. Tot slot heb ik gezien dat u een vraag had over het landelijke beleid. Nou, in het debat van december hebben we al aangegeven – daar heeft u zelf ook een motie over ingediend – als het landelijke beleid is ingevoerd – en dat is echt iets anders dan het moment waarop het gepresenteerd wordt – dat we dan gaan kijken of dat gevolgen heeft voor de Brabantse aanpak. Aansluiting zoeken bij landelijk beleid wil niet zeggen dat dat meteen betekent dat het provinciale beleid overboord gaat, want onze verwachting is nu dat er, naast landelijke maatregelen, toch zeker ook maatwerkafspraken nodig zullen blijven. Dus zoals we afgesproken hebben, in december zullen wij, als bekend is hoe het landelijke beleid eruitziet: één, dan weten

wanneer het echt ingevoerd wordt, twee, dan weten op welke wijze er eventueel nog extra provinciale maatregelen wel of niet nodig zijn. Op dat moment, hebben we ook afgesproken in december, komen we bij u terug.

De **voorzitter**: Mevrouw Van de Ven, u heeft één minuut.

Mevrouw **Van de Ven** (CDA): Dank u wel voor de beantwoording. Er staan allemaal nieuwe vragen bij mijn vragen, dus die had u gewoon kunnen beantwoorden, wat ons betreft. Vraag 1: Erkent het college dat het feit dat meerdere organisaties samen naar de rechter stappen op zijn minst een signaal is dat een belangrijk deel van het veld zich onvoldoende gehoord voelt? Heeft het college voorafgaand aan deze juridische procedures nog een laatste poging gedaan om tot een bestuurlijke oplossing of tijdelijke overbrugging te komen? Zo ja, welke? Zo nee, welke niet? Vindt het college dat de huidige situatie waarin ondernemers voor mogelijk zeer ingrijpende investeringen staan, terwijl tegelijkertijd juridische procedures lopen en nieuw landelijk beleid aangekondigd wordt, daadwerkelijk perspectief en houvast biedt waarover in het bestuursakkoord wordt gesproken? Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De gedeputeerde.

Mevrouw **Dirken** (GS, VVD): Dank u wel. Ja, zoals ik net zei: het algemeen maatschappelijk belang is niet altijd hetzelfde als het individuele belang en dat zie je in deze casuïstiek, denk ik, heel goed terug. Wij hebben gesproken met partijen of er ruimte was. Nou, zoals ik net al zei: het algemene belang en het sectorbelang zitten niet altijd op één lijn, maar het staat partijen vrij om daarover vragen aan de rechter te stellen. Nogmaals: er komt nieuw landelijk beleid, maar zoals ik al zei: het is niet voor niks dat er bijvoorbeeld al gelden voor de Peel beschikbaar zijn gesteld. Zo zijn we ook met het kabinet in overleg om te kijken voor de hele regio Brainport of we daar tot een aanvullend pakket met elkaar kunnen komen, omdat we echt met elkaar zien dat het nodig is om maatregelen te nemen en die maatregelen kunnen niet meer wachten. Volgens mij hebben we voldoende gewisseld met elkaar dat we kijken hoe dat voor de sector haalbaar is. Tegelijkertijd nogmaals: het kan niet onbekend zijn dat er iets moet gebeuren, want daar hebben we het al heel vaak in deze zaal over gehad vanaf 2017.

De **voorzitter**: Dank u wel. Nou ga ik de Statenzaal rondkijken om te kijken of daar vragen zijn. Ja, BBB.

De heer **Berkvens** (BBB): Ik heb eigenlijk nog heel veel vragen, maar ik heb er een tweetal dat ik nou graag expliciet wil noemen. Kunnen GS vandaag ondubbelzinnig aangeven wat na de melding en de maatwerkvoorschriften de juridische geldende referentie wordt? Blijft de oorspronkelijke vergunning dan leidend of wordt de gereduceerde emissie de nieuwe bovengrens? En klopt het dat pasmelders en bedrijven die hebben geanticipeerd op de Brabantse stallendeadline legaal intern hebben gesaldeerd en geïnvesteerd in veel gevallen moeten terugvallen op historische natuurtoestemmingen en vervolgens nog emissiereductie moeten realiseren?

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik kijk verder de Statenzaal rond. JA21.

De heer **Rutjens** (JA21): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ja, waar de ZLTO om uitstel vraagt, stellen de Stichting Stikstofclaim en een aantal andere boerenorganisaties veel fundamentele vragen aan de rechter en dan gaat het met name onder andere over de betaalbaarheid. In eerdere vragen stelt het college dat die afwegingen zijn meegenomen in december 2025 en in antwoord op vragen die wij schriftelijk hebben gesteld, zeggen zij: "Wij vinden dat een maatwerkbesluit of maatwerkvoorschrift voldoende zekerheid kan bieden aan financiers." Nou die clubs, die organisaties zeggen dat dat juist niet het geval is. 23 juni horen we van de rechtbank Oost-Brabant wat de rechter daarvan vindt, maar de vraag aan het college is of u inmiddels tot inzicht bent gekomen over de betaalbaarheid van deze maatregelen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga naar PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik heb naar aanleiding hiervan een paar vragen, want ik heb... Ik hoor graag van het college... Ik heb begrepen dat er gesprekken zijn gevoerd vanuit het college met de banken en met de agrarische ondernemers over de financiering van deze verduurzamingsmaatregelen. Kunnen GS aangeven of dat inderdaad zo is? Dan over het landelijk beleid wordt er gezegd: "We wachten af waar het landelijk mee komt.", maar ik las op 16 mei in het AD dat er sprake is van een Taskforce Landbouw, Natuur en Stikstof waar een pakket wordt uitgewerkt samen met de provincies en het Rijk. Dus ik hoor graag of dit college daar ook aan meewerkt en wat daarbij dan de inzet gaat zijn. Komt dan het beruchte stikstofkaartje weer terug? En tot slot: rond de rechtszaak van de ZLTO speelt ook één aspect mee, angst bij heel veel agrarische ondernemers dat na 1 juli er handhavingsverzoeken binnen gaan komen als zij niet aan de door de provincie gestelde vereisten gaan voldoen. Los van de vraag wat de rechter ermee gaat doen: Hoe gaat de provincie daarmee om? Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik kijk verder rond. Nee? Het is aan de gedeputeerde.

Mevrouw **Dirken** (GS, VVD): Ik kan wel snel typen, maar dit is heel snel.

De **voorzitter**: Ja, en dan mag u ook nog kort reageren.

Mevrouw **Dirken** (GS, VVD): Ja, precies. Ik zou aan de BBB willen vragen – want het is een hele technische vraag – om die ook echt schriftelijk nog een keer te stellen, want dat gaan we in één minuut nooit redden. Wat betreft de betaalbaarheid en de banken: ja, wij hebben gesprekken gevoerd met de Vereniging van Banken. Dat is een verzameling van banken waarbij zij in het algemeen over beleid praten. Ik heb u al eerder verteld dat hun eindconclusie was dat de individuele ondernemer echt per individuele casus zich moet melden. Zij hebben aangegeven dat ze voldoende informatie hadden over ons systeem om daarmee verder te kunnen en het werkt net zoals wanneer u een hypotheek aan gaat vragen. Er kan alleen in algemene lijn iets over gezegd worden, maar uiteindelijk hangt het van de hele casuïstiek af wat een bank daar voor oordeel over geeft. Wat betreft het landelijke beleid, niet alles wat in de pers staat, is altijd waar. Het klopt wel dat er gesprekken zijn vanuit het Rijk met de drie koepels, dus met IPO, Unie en VNG. Het zou ook heel onverstandig zijn, denk ik, als ze dat niet zouden doen, omdat dit iets is wat echt alle overheden raakt. Dus het klopt dat daar inderdaad gezamenlijk gesprekken over zijn, omdat er ook heel veel gebiedskennis bijvoorbeeld bij provincies zit en waterschappen heel veel weten van hydrologie et cetera. Dus het Rijk neemt al die informatie mee. Hoe gaat het om met handhavingsverzoeken na 1 juli? Nou, wij hebben u wel vaker verteld: wij kijken echt of een ondernemer verwijtbaar niet gehandeld heeft voor 1 juli. Nou, inmiddels hebben we al zo'n duizend meldingen ontvangen deze week, dus er zijn een heleboel mensen die daadwerkelijk actie hebben ondernomen. Als er iets aan de hand is bij die mensen waar zij zelf niks aan kunnen doen, hebben we al vaker verteld, dan houden we daar uiteraard rekening mee. Nogmaals, ik geef u ook mee: het gebeurt niet alleen na 1 juli. Er liggen ook nu al handhavingsverzoeken en dat betekent dat, hoe langer de tijd duurt voordat wij maatregelen kunnen nemen als provincie en als Rijk, hoe groter de kans ook wordt dat we daadwerkelijk die handhavingsverzoeken in moeten gaan willigen. Dus nogmaals: ook daar is de urgentie in het belang van de sector zelf dat we met elkaar aan de slag gaan.

De **voorzitter**: Ja, gaat uw gang. Kort.

De heer **Berkvens** (BBB): Korte reactie. De gedeputeerde geeft aan dat mijn vragen technisch van aard zijn. Dat zou kunnen, maar mijn eerste vraag was een vraag die door de adviesbureaus al in december hier is gesteld. Tijdens de vorige Statenvergadering heeft de gedeputeerde aangegeven dat alle vragen van de adviesbureaus zijn beantwoord, dus het zou toch heel makkelijk moeten zijn om een antwoord op deze vraag te geven.

De **voorzitter**: Ik geef nog even ruimte aan de gedeputeerde.

Mevrouw **Dirken** (GS, VVD): De vragen van de adviesbureaus zijn ook allemaal beantwoord. Er is een gesprek geweest nog met de adviesbureaus waarin resterende vragen zijn beantwoord. Dat daar niet het antwoord op komt waar mensen op gehoopt hadden, dat is iets anders, maar de vragen zijn beantwoord, ook deze.

De **voorzitter**: Oké. Ja, we gaan niet een heel debat voeren op dit moment. Daar zijn andere momenten voor geweest. Dus ik kan me voorstellen dat u nog aanvullende vragen gaat stellen. Dat kunt u altijd nog schriftelijk doen.

Mondelinge vragen Provinciale Staten 5 juni 2026 over uitgebleven handhaving illegaal varkensbedrijf Rijkevoort dat nu mogelijk wordt uitgekocht door LBV-regeling rijksoverheid, ingediend door Partij voor de Dieren

De **voorzitter**: Ik ga naar mevrouw Hamerslag. Gaat uw gang.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Dank, voorzitter. Varkensbedrijf Cornelissen, met meerdere locaties in Rijkevoort, ligt al jaren onder vuur doordat het een veelvoud aan regels en vergunningsvoorschriften stelselmatig aan de laars lapt. Het bedrijf heeft al die tijd financieel voordeel gehad ten opzichte van veehouders die zich wel aan de regels houden. Zo heeft het bedrijf beduidend meer varkens gehouden dan was toegestaan met te veel uitstoot als gevolg. Nu lijkt het bedrijf voor miljoenen te worden uitgekocht via de landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties, de LBV. Getuige gerechtelijke uitspraken is de provincie al jaren op de hoogte van de structurele nalatigheid van dit bedrijf. Indien eerder daadkrachtig was gehandhaafd, zouden deze locaties van dit bedrijf mogelijk gestopt kunnen zijn zonder zo'n zwaar beroep te doen op gemeenschapsgeld. Wij hebben daarom de volgende vragen aan het college van Gedeputeerde Staten. Een. Hoe kan het dat dit bedrijf zo lang een financieel voordeel heeft kunnen hebben vanuit een oneerlijke concurrentiepositie ten koste van de dieren, natuur, milieu, terwijl de provincie ook al lang op de hoogte was van de situatie? Twee. Welke inzet heeft de provincie gepleegd ten behoeve van de handhaving op de illegale situatie van deze varkensboerderij en waarom is het nooit tot handhaving gekomen? Drie. Hoe wordt de extra stikstofdepositie op de omliggende Natura 2000-gebieden door de jarenlang te hoge stikstofemissies van dit bedrijf, hoger dan toegestaan, gecompenseerd? Vier. Welk signaal gaat er volgens uw college uit richting veehouders die zich wel aan de regels en voorschriften houden, gezien het feit dat dit bedrijf na jarenlang te hebben geprofiteerd van oneerlijke concurrentieposities, nu wordt beloond met een uitkoopregeling? Vooral ook aangezien deze regeling qua vergoedingsbedrag uitgaat van de feitelijk gerealiseerde situatie en geen oog heeft voor de illegale situatie. Vijf. Zijn er meer bedrijven zoals deze die voor uitkoopregelingen in aanmerking komen, terwijl zij ook beëindigd zouden kunnen worden middels handhaving op het overtreden van regels en voorschriften? En zes. Zo ja, bent u dan bereid in te zetten op handhaving richting dit soort bedrijven? Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. Gedeputeerde Boelema.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Dank u, voorzitter. Ja, over deze kwesties is ook al een aantal vragen gesteld. Ik zal op deze in ieder geval nu ingaan. Er lopen in... Het is een heel langlopende zaak met een hele hoop handhavingsverzoeken, waarvan de meeste eigenlijk toezien op de milieutoestemming die de gemeente moet verlenen en over de milieubelastende activiteit. Er zijn bij ons in ieder geval geen overtredingen bekend over het natuurspoor waar de provincie bevoegd gezag voor is. Er is op 30 januari 2021 door de Milieuvereniging Land van Cuijk verzocht om een intrekking van de natuurvergunning en dat hebben we afgewezen. Nou, dat is uiteindelijk nadat dat lang op de plank is blijven liggen bij de rechtbank op 31 maart 2025 alsnog gegrond verklaard met als reden niet zozeer dat er een overtreding was van de natuurtoestemming op de Brabantse

gebieden, maar dat wij zouden moeten onderbouwen als provincie dat we niet inzichtelijk hebben gemaakt wat er voor depositie zou zijn op de Gelderse en Limburgse Natura 2000-gebieden. Dat is op zichzelf nieuw, hè, want in 2016, toen die vergunning verleend was, waren die natuurgebieden nog niet overbelast. Je kunt discussiëren over wat overbelasting is, maar toen in de techniek was dat in ieder geval nog niet zo aan de orde, dus was dat toen ook niet noodzakelijk en is er ook door die twee provincies ingestemd met het verlenen van die toestemming. Wij vragen over en weer en dat is ook iets nieuws... moet je toetsen aan elkaars natuurgebieden, maar dat was toen niet en dat is inmiddels wel. Wat er daarna gebeurde – en dat is ook een beetje de pragmatische afweging die we gemaakt hebben – is dat we uiteindelijk natuurlijk een nieuw besluit moesten nemen als provincie. Inmiddels was ons ook bekend, vanaf begin 2025, dat deze ondernemer voor deze locatie wilde meedoen aan de LBV-regeling en wij moesten een nieuw besluit nemen. We hebben gewacht of die LBV-regeling goedgekeurd zou worden, of zij mee konden doen op de voorwaarden van RVO. Daar gaat de provincie niet over. RVO is uiteindelijk verantwoordelijk voor de uitvoering van deze rijksregeling. Omdat het ook een pragmatische oplossing biedt, want als jij actief natuurtoestemmingen intrekt – wat we eigenlijk ook bijna nooit doen hè, als provincie – dan zit je uiteindelijk ook aan een nadeelcompensatiespoor vast, wat de provincie ook geld had gekost en nou de verontwaardiging die uit uw vragen spreekt... dan hadden we hier een ander debat gehad. En wat ook pragmatisch gezien... los van waar dan de factuur komt te liggen, bij de provincie dan wel bij het rijk – uiteindelijk is het allemaal maatschappelijk geld – gaat het er ook over wat het effect buiten is. Als je alleen de natuurtoestemming actief zou intrekken dan zijn nog niet de stallen opgeruimd, dan zijn de dierrechten nog niet uit de markt en dat zijn wel allemaal dingen die in de LBV-regeling wel meegenomen worden. Dus per saldo heb je een betere totaaloplossing, zowel voor de omgeving omdat er dan ook mogelijkheden worden geschapen over wat er nog wel kan op die plek, als voor uiteindelijk onze natuur in Brabant, Gelderland en Limburg en voor het milieu.

De **voorzitter**: U bent door de tijd heen.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Dus dat is de reden waarom we op deze manier met deze casus omgegaan zijn. Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Hamerslag, in een minuut.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Dank, voorzitter en dank voor de beantwoording. Goed, de rechter heeft dus laten weten dat de provincie wel degelijk bevoegd en dus zelfs verplicht is om een nieuwe keuze te maken rondom de vergunning. Hoe je het ook wendt of keert: die uitspraak is gewoon niet nagekomen, dus wat is er dan volgens de gedeputeerde wel gedaan met die rechterlijke uitspraak? Daarbij komt dat de provincie al eerder heeft geconstateerd dat er een illegale situatie was, want daarom is eerder de SUN-subsidie niet verleend. Dus als we wisten dat het een illegale situatie was, hoe kunt u dan zeggen dat pragmatisch handelen beter is dan rechtvaardig handelen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, voorzitter, die SUN-subsidie die zag op iets anders toe. Dat ging dus niet over die natuurtoestemming, waar u mij op bevroeg voor het handhavend optreden. Ik heb u ook uitgelegd waarom we uiteindelijk voor die andere route hebben gekozen. Ja, en daar kunt u het uwe van vinden. Ik denk uiteindelijk dat per saldo zowel de natuur als het milieu beter af is met de oplossing die nu gekozen wordt. En nogmaals: ook op een andere manier had het gemeenschapsgeld gekost, want dan had er nadeelcompensatie toegepast moeten worden, want uiteindelijk – en dat heb ik u ook in de eerste termijn net al verteld – is er ook nooit door ons een overtreding geconstateerd. Wat de rechter geconstateerd heeft, is dat wij een nieuw besluit hadden moeten nemen waarin we meewogen wat de effecten waren op Natura 2000-gebieden buiten onze provincie en dat hebben we inderdaad niet gedaan omdat er dus een andere casus speelt.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga rondkijken. Let op: ik ga nu eens een keer de andere kant rond om te kijken of er vragen zijn vanuit uw Staten per fractie. Ik kijk rond. Nee, dat is niet het geval. Daarmee sluiten we dit onderwerp af...

Besprekstukken

Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050

De **voorzitter**: ... en gaan we naar het energieperspectief. Het voorliggend voorstel is een aanvulling op de vastgestelde Energieagenda 2019-2030. Het beschrijft hoe de energievoorziening in onze provincie en het gebruik van verschillende energiedragers in samenhang en op lange termijn ontwikkeld moeten worden. U wordt gevraagd het Energieperspectief 2050 vast te stellen. Met betrekking tot dit thema heeft u meerdere keren gesproken. Vorig jaar is er een expertmeeting geweest over groen gas. In februari van het jaar een informerende bijeenkomst over het conceptperspectief en op 22 mei een expertmeeting waterstof en heeft u deze dag ook oordeelsvormend over dit voorstel met elkaar gesproken. Nu ligt het onderwerp als besprekstuk voor. Hierover is op 22 mei geconcludeerd dat de besprekpunten voor de PS-vergadering de volgende zijn: de provinciale inzet op SMR's, adaptief handelen bij innovatieve en veranderende omstandigheden, haalbaarheid van en draagvlak voor het halen van energiedoelen, groen gas als onderdeel van de energiemix en de rol van het besparen binnen het halen van de doelen. Er is dus al veel over gesproken. Ik verzoek u niet uitgebreid in herhaling te vervallen. Ik start met de eerste termijn. De heer Rijvers heeft het woord.

De heer **Rijvers** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Tijdens de behandeling op 22 mei, ook hier in deze zaal, gaf de gedeputeerde aan dat Brabant richting 2050 streeft naar 700 miljoen kubieke meter groen gas per jaar. Een forse ambitie. Groen gas is een van de duurzame energiedragers, snel opschaalbaar. Het maakt gebruik van de bestaande hoofdgasinfrastructuur en het ontlast het elektriciteitsnet. Juist daarom past groen gas binnen het Brabantse energiesysteem en kan het helpen om de verduurzaming die nu tot stilstand lijkt te komen, door te laten gaan, maar dan moeten de randvoorwaarden wel op orde zijn. Ook de Brabantse randvoorwaarden die de provincie zelf bepaalt. Ter illustratie wil de BBB direct een plaatje laten zien van een rapport van CE Delft. Het rapport heet Groengasproductie 2030, geschreven in opdracht van onder andere het IPO, het Interprovinciaal Overleg. In bijlage D zijn de beleidskaders opgenomen. Van alle provincies staan ze daar bij elkaar. Sheet 1, als het kan. Ja. Nou, het is een samenvatting van de Brabantse regels en het zijn er meer dan in de andere provincies, daarom kunt u het ook niet lezen. BBB constateert dat deze regels, en dat hoorde u vandaag ook, voor een specifieke groep bedrijven onbedoeld nadelige effecten hebben en dat is de grondgebonden veehouderij, met name melkveehouderij met veel grasland. Niet de kleine vergisters van grote melkveehouderijen die het geluk hebben dat ze dichtbij de 8 bar gasleiding zitten en dat zijn er maar een paar die dat geluk hebben en die zo groot zijn. Ook niet de echte grootschalige vergisters van multinationals die er wel komen, mits de subsidie toereikend is. Wat BBB ziet vanuit de regio en Brabantse gemeenten is de ontwikkeling voor decentrale gezamenlijke monovergisters. Er zijn kansen voor kringlooplandbouw, stikstofreductie, duurzame energieproductie, reductie uitspoeling, lokaal eigendom en energiegemeenschappen in één systeem, maar dan zullen onnodige, belemmerende regels wegnomen worden. En daarom dient BBB de volgende motie in 'Check de Brabantse schakel in de groen gasketen'. Een vraag aan de gedeputeerde: Herkent u de vraag vanuit de regio voor gezamenlijke groen gasopwek en ziet u inspiratie vanuit de Limburgse PEM, een aanpak die uw collega-gedeputeerde in Limburg uitvoert? Een andere zorg die BBB heeft, is leverzekerheid; leverzekerheid van energie. Duurzame opwek van weersafhankelijke elektriciteit is in de zomer veel hoger dan in de winter. Aan de vraagzijde is het omgekeerd. Veel en piekgebruik in de winter. Mag ik sheet twee, die is beter zichtbaar. Dit plaatje is geleend van TenneT. Het geeft het jaarbeeld weer van 2017, een jaar met een zachte winter. Dat was twee jaar voor het Nederlandse Klimaatakkoord. De rode lijn is het gasverbruik van de gebouwde omgeving, uitgedrukt in energie. TenneT verkoopt geen gas, maar maakt zich wel zorgen over van het gas af. We gaan over op warmte verpompen, niet alleen met de warmtepomp thuis, maar ook warmtepompen nodig voor bijvoorbeeld aquathermie of een WKO. De stroom die dat

nodig heeft, voor al die warmtepompen, is de oranje lijn die u ziet. En dat verbruik aan elektra om warmte te verpompen, is op momenten in de zachte winter, wat u ziet, net zo hoog als het totale verbruik van alle sectoren inclusief industrie in Nederland en dat is de gele lijn. Met elektrische voertuigen treden er in verbruik ook winterse effecten op. Alles bij elkaar lopen opwek en verbruik in seizoenen van elektriciteit steeds verder uit elkaar en dit vraagt om oplossingen in onder andere energieopslag. En daarom brengt BBB de motie in 'Winter leveringszekerheid en seizoen energieopslag'. Een vraag aan de gedeputeerde, hoe hij innovatieve ontwikkelingen van langdurige energieopslag in Brabant ervaart. Dank u wel voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Dank u wel, mijnheer, via u voorzitter, aan de BBB voor de data. Daar zou ik graag nog een datapunt aan toe willen voegen. Ik heb de Gasunie gevraagd, toen wij dat heerlijke aardgas nog gebruikten, wat je nodig hebt op een winterse dag aan extra gas om Nederland te verwarmen. Dat is 453 miljoen kuub als het vriest in Nederland. Dat is ontzettend veel. En dan vraag ik me af, als we dus alles gaan elektrificeren dan heb je inderdaad opslag nodig. Is het niet veel verstandiger om op een andere manier die stroom op te wekken, namelijk bijvoorbeeld nucleair, zodat je helemaal geen opslag nodig hebt in groen gas, waterstof, wat dan ook? Want dan staat de kerncentrale gezellig in Geertruidenberg of bij mij een SMR in de garage en dan hebben we die hele opslag niet meer nodig.

De **voorzitter**: De heer Rijvers.

De heer **Rijvers** (BBB): Ja, je hebt natuurlijk twee zaken. Je hebt natuurlijk productie en kernenergie is ook een oplossing. Daar staan wij als BBB ook achter, maar het is niet de enige oplossing. Er zullen natuurlijk meerdere zaken moeten gebeuren. En daarvan, als je dus met elektriciteit wil werken die duurzaam is, dan zul je op een of andere manier voor gedeeltes op moeten gaan slaan en dat kan bijvoorbeeld met duurzame gassen. Maar kernenergie staan wij ook achter, maar dat is niet de enige oplossing die er is volgens ons.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (JA21): Dat ligt eraan waar het een oplossing voor is. Als je namelijk stroom opwekt weersafhankelijk, met wind of zon, wat doe je dan als het niet waait en als de zon niet zo hard schijnt, dan heb je inderdaad opslag nodig en zoals we allemaal weten is nucleaire energie onafhankelijk van wat voor weer het is.

De **voorzitter**: De heer Rijvers.

De heer **Rijvers** (BBB): Ja, dat klopt, maar dan moet er heel...

De heer **Rutjens** (JA21): Dank u wel.

Motie M70-2026 ingediend door BBB, ChristenUnie-SGP

Check de provinciale schakel in de groen-gasketen

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 5 juni 2026, behandelend
Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief Brabant 2050,

Constateernde dat:

- Gedeputeerde Staten werken aan een Brabantse Aanpak Groen Gas;
- De gedeputeerde 26 mei 2026 aangegeven heeft om voor 700 miljoen m3 groengas te gaan in 2050 Brabant.

- Gedeputeerde Staten op 26 mei 2026 hebben besloten zich aan te sluiten bij de landelijke oproep voor spoedige invoering van de bijmengverplichting groen gas;¹
- Brabantse energie regio's, gemeenten, agrarische organisaties en samenwerkingsverbanden aandacht vragen voor een grotere rol van groen gas binnen de energie- en landbouwtransitie;^{2, 3, 4, 5}
- MRE-coalitie Groen Gas aangeeft dat de huidige Omgevingsverordening op onderdelen belemmeringen kan opleveren voor gebiedsgerichte initiatieven rond mono-mestvergisting en Totaal Gebiedsgerichte Mestverwaarding (TGM);
- In expertmeetings en beantwoording^{6, 7} GS rond het Energieperspectief 2050 naar voren is gebracht dat groen gas, in vergelijking met diverse andere energiedragers, op relatief korte termijn kansen biedt o.a. op schaalbaar doordat productie, transport en gebruik grotendeels aansluiten op bestaande systemen;^{8, 9, 10}

Overwegende dat:

- Groen gas kan bijdragen aan klimaatdoelen, broeikasgas reductie, stikstofreductie, kringlooplandbouw, energiezekerheid, leveringszekerheid en vermindering van netcongestie;
- Energiegemeenschappen onder de nieuwe Energiewet een steeds belangrijkere rol kunnen spelen bij lokaal eigendom, lokaal draagvlak en lokaal gebruik van duurzaam geproduceerde energie;
- Verschillen tussen provinciale beleidskaders invloed hebben op de realiseerbaarheid van groengas projecten en dat Brabant hierbij niet altijd dezelfde mogelijkheden biedt als andere provincies;¹¹
- In het scenario Lokale Kracht regionale initiatieven, lokaal eigendom, energiegemeenschappen en gebiedsgerichte oplossingen centraal staan.

Verzoekt het college:

1. In het kader van de cyclische actualisatie van het beleid en de Omgevingsverordening te onderzoeken wat de ontwikkeling van gebiedsgerichte mono-mestvergisting en de productie van groen gas onnodig beperkt. En dit te doen samen met de agrarische sector, landelijke gemeenten, energieregio's en andere relevante stakeholders;
2. Daarbij specifiek aandacht te besteden aan initiatieven waarbij:
 - mest afkomstig is van een groep nabijgelegen veehouderijen;
 - vergisting plaatsvindt in een gezamenlijke monovergister;
 - digestaat en/of RENURE wordt teruggebracht ten behoeve van bemesting van landbouwgronden die in gebruik zijn bij de deelnemende landbouwbedrijven;
 - nutriënten- en grondstofkringlopen zoveel mogelijk regionaal worden gesloten;
3. Te onderzoeken onder welke voorwaarden dergelijke systemen op geschikte locaties in het agrarisch gebied, waaronder vrijkomende agrarische bebouwing (VAB-locaties), ruimtelijk, milieukundig en maatschappelijk verantwoord kunnen worden ingepast;
4. Te onderzoeken welke beleidsmatige, juridische en organisatorische voorwaarden nodig zijn om gebiedsgerichte mono-mestvergisting en groengasproductie onderdeel te laten zijn van energiegemeenschappen en andere vormen van lokaal energie-eigendom.
5. Provinciale Staten in Q4 van dit jaar te informeren over de bevindingen van deze onderzoeken.

En gaan over tot de orde van de dag.

Namens de BBB-Brabant fractie, Aloijs Rijvers
 Namens de ChristenUnie-SGP, Hetty Egger

¹ [20260526_obl_activiteiten.pdf](#) (zie punt 12)

² [Document NoordBrabant - Verzoek aan Provinciale Staten van Regio Noordoost-Brabant om aandacht voor erkenning van groen gas / mest als strategische bouwsteen voor het Energieperspectief 2050 - iBabs Publieksporaal](#)

³ [Document NoordBrabant - Inspreekbijdrage MRE coalitie groen gas Energieperspectief Brabant - iBabs Publieksporaal](#) (zie oproep aan PS van NB op blz. 3)

⁴ [Document NoordBrabant - Bijlage bij insprekbiidrage MRE coalitie : Denkljn concrete opwek en inzet Groen Gas \(versie 2-4-2026\) - iBabs Publieksporaal](#)

⁵ [handlerdownloadfiles.ashx](#) (blz. 25 advies groengas)

⁶ [Document NoordBrabant - Beantwoording schriftelijke vragen van BBB over provinciale ondersteuning voor coöperatieve mono-vergisting in het landelijk gebied - iBabs Publieksporaal](#)

⁷ [Document NoordBrabant - Memo aan Provinciale Staten van gedeputeerde Maes over openstaande vragen Energieperspectief 2050 van 22 mei 2026 - iBabs Publieksporaal](#)

⁸ [Agenda NoordBrabant - Thema Landbouw Expertmeeting over het produceren van groen gas vrijdag 28 november 2025 12:45 - 14:45 - iBabs Publieksporaal](#) (expertmeeting groengas)

⁹ [Agenda NoordBrabant - Thema Energie Expertmeeting over het begrip `lokaal eigendom` \(informerend\) vrijdag 27 februari 2026 12:45 - 14:15 - iBabs Publieksporaal](#) (expertmeeting lokaal eigendom)

¹⁰ [Agenda NoordBrabant - Thema Energie Expertmeeting Waterstof \(informerend\) vrijdag 22 mei 2026 09:30 - 11:30 - iBabs Publieksporaal](#) (expertmeeting waterstof)

¹¹ [CE Delft 230260 Scenariostudie groengasproductie rond 2030 Def.pdf](#) (blz. 67 t/m 70 beleidskader per provincie)

Motie M71-2026 ingediend door BBB, ChristenUnie-SGP

Winterleveringszekerheid en seizoen energieopslag

De Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 5 juni 2026 ter bespreking van Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050

Constateerende dat:

- Het Energieperspectief 2050 inzet op een betrouwbaar, betaalbaar en omgevingsbewust energiesysteem;
- In het Energieperspectief betrouwbaarheid wordt verbonden aan beschikbaarheid van energie op het moment dat deze nodig is;
- Het Energieperspectief als leidende principes benoemt dat het duurzame energieaanbod moet worden vergroot, dat vraag en aanbod in de tijd bij elkaar moeten worden gebracht en dat fossiele brandstoffen bewust moeten worden uitgefaseerd;
- Opslag, flexibiliteit, duurzame moleculen, warmte-infrastructuur en regelbare bronnen onderdeel zijn van het toekomstige energiesysteem;
- Bij langdurige perioden met weinig zon en wind, zeker in de winter, extra druk kan ontstaan op leveringszekerheid, betaalbaarheid en netcapaciteit;
- De landelijke Routekaart Energieopslag veel inzicht verschaft en waar aandachtspunten liggen.

Overwegende dat:

- De energietransitie niet alleen vraagt om voldoende duurzame energie op jaarbasis, maar ook om beschikbaarheid op momenten dat duurzame opwek tijdelijk laag is en de energievraag hoog;
- Winterleveringszekerheid daarom expliciet moet worden meegewogen bij de verdere uitwerking van het Energieperspectief 2050;
- Seizoen energieopslag, warmtebuffers, duurzame moleculen, hybride energiesystemen, flexibiliteit en vraagsturing ieder een rol kunnen spelen bij het overbruggen van perioden met lage duurzame opwek;
- Langdurige opslag en omzetting van duurzame energie tot hoge maatschappelijke kosten kan leiden en daarom nadrukkelijk moet worden getoetst aan betaalbaarheid en doelmatigheid;
- Het van belang is om tijdig te bepalen welke rol Brabant hierin zelf kan nemen en welke afhankelijkheden bestaan van nationale infrastructuur, import, regelbaar vermogen en Europese energiestromen;

Verzoekt het college:

1. Het vraagstuk van winterleveringszekerheid en langdurige perioden met lage duurzame opwek expliciet uit te werken binnen het Energieperspectief 2050 en de Brabantse energieaanpakken;
2. Daarbij specifiek aandacht te besteden aan de rol, kansen, beperkingen en betaalbaarheid van:
 - o seizoen energie opslag;
 - o warmtebuffers en seizoen warmteopslag;
 - o duurzame moleculen, waaronder groen gas en waterstof;
 - o hybride energiesystemen;
 - o regelbare duurzame bronnen;
 - o flexibiliteit en vraagsturing;
3. Provinciale Staten hierover uiterlijk in Q2 2027 te informeren over de inhoudelijke stand van zaken, bij voorkeur in samenhang met de Brabantse Aanpak Warmte, de Brabantse Aanpak Groen Gas, de Brabantse Aanpak waterstof, de Brabantse Aanpak Netcongestie en het pMIEK.

En gaat over tot de orde van de dag.

Namens de BBB-Brabant Fractie, Aloijs Rijvers
Namens de ChristenUnie/ SGP. Hetty Egger

De **voorzitter**: Oké, nou dan is het klaar. Goed, dan ga ik naar de heer Jansen. Gaat uw gang.

De heer **Jansen** (VVD): Voorzitter, vandaag bespreken we het Energieperspectief 2050 dat naar aanleiding van de VVD-motie is ontwikkeld. Want wat de VVD wilde bereiken, is dat we met elkaar nadenken over de lange termijn van zo'n groot onderwerp als energie en op welke manier dit ingekleurd kan worden. Vanuit VVD-perspectief moet energie niet alleen betrouwbaar en betaalbaar zijn, maar ook toekomstbestendig en met de kleinste ruimtelijke voetafdruk en tegelijkertijd de grootste impact hebben. Voor de VVD is het ook goed om aan te geven dat dit energieperspectief niet in beton gegoten is. Wij willen het energieperspectief periodiek updaten en onze ogen openhouden voor nieuwe technieken en innovaties. Een geschetste mix kan, wat de VVD betreft, nog zeker in percentages wijzigen. Ik wil ook onze waardering uitspreken aan de gedeputeerde op Energie voor zijn inzet op dit energieperspectief en ook zijn voornemen om op tal van subonderwerpen de Brabantse plannen van aanpak te ontwikkelen. Dat juicht de VVD van harte toe. Voorzitter, ik heb mijn betoog in de eerste termijn in drie kopjes ingedeeld: Ruimte en energie, SMR's en aanlanding van wind op zee en in de tweede termijn volgt een kopje waterstof. Ruimte en energie. Voorzitter, binnen Brabant is er veel ruimte nodig voor woningbouw, voor bedrijven, ondernemers – waaronder ook de boeren – voor mobiliteit, voor natuur, energie en energieinfrastructuur. Als wij al onze wensen zouden willen realiseren, hebben we zo'n beetje drie keer het grondoppervlak van Brabant nodig en dat hebben we niet. Daarom moeten we slim omgaan met ruimte en hoe we de energiemix van de toekomst inrichten, want al deze thema's zijn binnen het ruimtelijke domein communicerende vaten. Als je ergens windturbines bouwt, dan weet je dat je er geen woning naast kan zetten en als je een zonnepark bouwt, dan weet je dat je er ook geen woning meer kan bouwen, maar je kan er bijvoorbeeld ook geen aardappels telen, want voor 125 vierkante kilometer voor windturbines op land, die de gedeputeerde bovenop de RES-opgave voorziet, kan je ook een tweede stad als Breda bouwen, inclusief zon op dak. Daarom is de VVD voor multifunctioneel ruimtegebruik zoals zonnepanelen op daken van particulieren en bedrijven. Wat ons betreft is de oplossing niet om Brabant nog voller te zetten met wind- en zonneparken op land, maar te kiezen voor de energieoplossing met de minste ruimte en tegelijkertijd het grootste effect en dan kom je, wat de VVD betreft, uit op kernenergie. Op het gebied van kernenergie met Small Modular Reactors, afgekort SMR's, ben ik behoorlijk teleurgesteld in het energieperspectief en het plan MER, want het komt er in deze stukken op neer dat SMR's vooralsnog zitten op innovatie om vervolgens maar snel te stoppen met verder nadenken. De gedeputeerde heeft nog steeds niet door dat met 8760 uur per jaar en ongeveer 3000 uur per jaar aan wind, waar tijd voor vogels en slagschaduw nog eens vanaf gaat, er een gat van ruim 5700 uur overblijft aan energie om in te vullen. Dat GS dan vervolgens inzetten op

nog meer zon op land en wind op land en de regelbare bronnen verminderen, die juist wel de basis vormen voor betrouwbare en betaalbare energie – om de woorden van juf Ank uit de Luizenmoeder maar eens te citeren: "Dat vinden wij niet raar, maar dat vinden wij heel bijzonder.". Dat is nog maar een understatement, voorzitter. Om de gedeputeerde te helpen met het ontwerpen van zijn Brabantse plan voor aanpak SMR's, heb ik een motie ingediend, genaamd 'Kernenergie meten is weten, deel 2'. Die wordt mede ingediend door JA21, 50PLUS, Volt en mogelijk volgen er nog meer vandaag, want mijn deur met kernenergie is natuurlijk altijd open. Deze motie bouwt voort op mijn eerdere motie die resulteerde in een uitstekend feitelijk ruimtelijk onderzoek naar SMR's. Met deze motie komen we weer een stapje verder, want tijdverspillen op dit dossier is zonde, omdat we weten dat de realisatie hiervan immers jaren kost.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank voorzitter. Nou, precies op dat laatste punt. Dan zou het toch juist van extra groot belang zijn om nu meteen echt door te pakken met kernenergie, gewoon aan de slag te gaan en ook locaties te gaan realiseren? Als ik dan naar de strekking van de motie kijk, van de heer Jansen van de VVD, dan zit hij toch weer in de sfeer van: ja, we moeten wat dingen gaan meten, gaan onderzoeken, gaan uitzoeken. Waarom niet gewoon aan de slag met kernenergie? Wat houdt de VVD tegen om hiermee echt aan de slag te gaan, zodat we ook daadwerkelijk binnen een afzienbaar aantal jaren werkende SMR's of thoriumcentrales hebben?

De **voorzitter**: De heer Jansen.

De heer **Jansen** (VVD): Ja, voorzitter. Kijk, volgens mij zijn de PVV en VVD het op kernenergie roerend eens en we willen graag doorpakken, maar ik beschouw mijzelf inmiddels ook een beetje als de nucleaire koorddanser van deze Staten, want tegelijkertijd zitten we ook in een coalitieakkoord en hebben we ook rekening te houden met de andere partners binnen de coalitie. Tegelijkertijd moet ik ook vaststellen, ja, dat wij het volledig eens zijn, want het liefst zouden wij gewoon nog meer gas erop willen geven en sneller daar willen komen, dus wat we nu doen, zijn in ieder geval een aantal stappen naar voren zodat wij een goede fundering leggen ook voor de komende tijd.

De **voorzitter**: Gaat uw gang, mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, ja dan is de kritiek die de heer Jansen had op het stuk dat er eigenlijk te weinig gebeurt met kernenergie en daarmee kritiek op de coalitie/op het college, wel terecht, maar als hij zelf dan ook niet durft door te pakken, dan slaat die kritiek op hemzelf terug als een boemerang of tenminste op de VVD terug als een boemerang. Dan vraag ik toch aan de heer Jansen van de VVD: we zien nu dat een gemeente als Meierijstad in hun nieuwe coalitieakkoord hebben neergezet dat ze graag een SMR-reactor op hun grondgebied willen realiseren. Dus, waarom nu niet doorpakken? Waarom niet meteen met bijvoorbeeld Meierijstad aan tafel gaan zitten of met andere gemeentes in Brabant die bereidwillig zijn en te gaan zorgen dat we dit zo snel mogelijk met een goed bod neer kunnen leggen en kunnen gaan realiseren in plaats van in de sfeer van onderzoeken en meten en allerlei toch weer halfhalfoplossingen te blijven hangen?

De **voorzitter**: De heer Jansen.

De heer **Jansen** (VVD): Nou ja, voorzitter. Kijk, ik zie onze motie sowieso niet als halfhalf, want als ik geen motie inlever dan gebeurt er eigenlijk vrij weinig op dit vlak. Kijk, de motie geeft ook aan dat er onderzoek gedaan moet worden naar draagvlak. Onze gedeputeerde gaat aan de slag met de Brabantse aanpak en met de uitrol van het onderzoek naar draagvlak komt hij uiteindelijk ook bij Meierijstad uit. Dan zal hij zeer waarschijnlijk dezelfde conclusie trekken als u en ik dat er dus behoorlijk draagvlak is in Meierijstad. Dan is het vervolgens aan de gedeputeerde om zich daartoe te verhouden in de Brabantse aanpak op SMR's, waarbij ik in de volgende editie van harte steun dat we dan weer kijken naar een volgende stap.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem tot slot.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank voorzitter. Ja, als de heer Jansen van de VVD geen motie indient... Ik zal zo meteen ook nog een aantal moties indienen, waaronder ook een motie over de inzet op thorium, dus we moeten gewoon wel door blijven pakken hierop, maar ik hoor toch steeds in zijn verhaal van een volgende stap en steeds weer tussenstappen zetten en dan vraag ik me wel af: Is wat we van de week zagen...de presentatie van de gedeputeerde, de heer Van Gruijthuijsen, die eigenlijk vol trots zei van: we gaan doorpakken met kernenergie en vervolgens ook nog wat ronkende persberichten erbij van de VVD... Zit de VVD nu met het gaspedaal op kernenergie of zit ze ondertussen toch nog een beetje aan de handrem te trekken en eigenlijk de zaak op te houden? Is dit nu vol gas erop of toch nog een beetje afwachten en te veel lief en vriendelijk zijn richting een coalitiepartij waar we over een halfjaar misschien van af zijn?

De **voorzitter**: De heer Jansen.

De heer **Jansen** (VVD): Ja, voorzitter. Kijk, mijn hartje ging sowieso harder kloppen van de berichtgeving van de heer Van Gruijthuijsen, dus dat is sowieso positief. Als we kijken: druk ik het gaspedaal in? Nou, als VVD'er is mijn rechtervoet sowieso altijd zwaar op het gaspedaal, dus dat helpt. Ja, wij kunnen elkaar sowieso gewoon vinden en dit is in ieder geval waar we nu in ieder geval mee aan de weg timmeren. Dank u wel.

De **voorzitter**: Mevrouw Egger.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Nederland is een klein en dichtbevolkt landje. Vindt u nou dat elke provincie zijn eigen kernenergiebeleid zou moeten gaan voeren of dat dit eigenlijk iets meer is voor landelijke regie?

De **voorzitter**: De heer Jansen.

De heer **Jansen** (VVD): Dat is een goeie vraag, voorzitter. Kijk, wij staan sowieso voor wat wij hier doen in ons Brabant en mijn ervaring met het Rijk is dat het niet altijd het meest snel is. Tegelijkertijd is het wel aan de weg aan het timmeren en moeten wij ons daartoe ook verhouden, maar kijk, wat andere provincies doen, daar ga ik niet over, dus wat ik in ieder geval wil aangeven... Kijk, wij zijn voor SMR's in de provincie Brabant, omdat wij vinden dat dit bijdraagt aan de strategische doelstelling ten aanzien van verduurzamen, ten aanzien van een stukje onafhankelijkheid gelet op de evenementen in de wereld, maar ook voor betaalbaar en betrouwbaar en ook omdat wij dus niet super enthousiast worden om de hele provincie vol te zetten met windturbines. Dus daar zal een alternatief voor zijn, voor moeten ten aanzien van ruimte en dat zien wij dus in de aanlanding van wind op zee en wij zien dat in kernenergie.

De **voorzitter**: Mevrouw Egger.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Hoor ik u nu zeggen dat u wel bereid bent om af te wachten waar de landelijke regering mee komt? Ik begreep dat zij wel daar regie op willen voeren, op dit dossier ook specifiek en ik ben een beetje bang dat als u doorzet zoals u dat hier voorstaat u dan misschien dwars door die plannen heengaat. Hoe ziet u dat?

De heer **Jansen** (VVD): Nou ja, kijk, voorzitter, kijk ik moedig onze gedeputeerde op Energie altijd van harte aan om die gesprekken met het Rijk zo snel mogelijk te gaan voeren. Dus daar schijnt geen licht tussen. Kijk, het klopt dat het Rijk heeft gezegd dat het regie wil voeren op de eerste SMR. Zeer waarschijnlijk gaat die in Zeeland landen, maar dat hoeft ons niet ervan te weerhouden om dan eigenlijk vervolgens op vrij korte termijn erachter de gesprekken te laten volgen over Brabant. Dus het

moet allemaal in sync zijn met elkaar en ik denk dat de gedeputeerde regelmatig een bakkie gaat doen in Den Haag om daar te kijken hoe we gezamenlijk kunnen gaan versnellen op dit onderwerp.

De **voorzitter**: Mevrouw Hamerslag.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Dank, voorzitter. De VVD en ik hebben ook al in de oordeelsvormende bijeenkomst het gehad over kernenergie en ook over de prijs daarvan. Ik hoorde nu toch weer gezegd worden dat kernenergie moet bijdragen aan een haalbaar, betaalbaar, sorry, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem. Goed, uit de informatie die ik heb, blijkt dat historisch gezien kernenergie altijd veel duurder is geweest dan zonnepanelen en windenergie. Als dat nou waar blijkt te zijn, hè, in de gedachtegang dat het inderdaad zo is, dat gewoon per kilowattuur energie kernenergie een stuk duurder is dan zonne-energie, zou de VVD dan nog steeds voor SMR's zijn hier in Brabant?

De **voorzitter**: De heer Jansen.

De heer **Jansen** (VVD): Ja voorzitter, kijk ik ga af op de laatste informerende sessie waar NRG PALLAS en andere experts aangaven dat kernenergie qua systeem nog altijd goedkoper is, want kijk, het klopt bijvoorbeeld dat de Chinezen zo'n beetje het monopolie hebben op het produceren van zonnepanelen, maar voor zonnepanelen, en hetzelfde geldt voor windturbines, zijn zeldzame aardmineralen nodig. Nou, en voor die aardmineralen... Nou ja, kijk, hun mijnbouw is bij lange na niet zo schoon als u en ik graag zouden willen, dus al dat soort systeemkosten worden, volgens mij, niet meegenomen, maar als we kijken over de lange duur, de volproductie – want een SMR moet idealiter gewoon volcontinu draaien zodat hij zijn energie kwijt kan – is gewoon feitelijk nog steeds goedkoper dan zon en wind op zee.

De **voorzitter**: Mevrouw Hamerslag.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Nou ja, volgens mij is dat dus niet waar, want als we gewoon kijken naar de prijs van energie per kilowattuur, dan is dus gebleken dat over de levensduur zonnepanelen goedkoper zijn dan kernenergie, maar ik hoor de heer Jansen nu ook ingaan op het stukje mineralen die in zonnepanelen en windmolens moeten. Dat is waar. Vind ik ook niet fijn. Zijn we het met elkaar eens. Uranium moet ook gemijnd worden en dat is iets waar kernenergie op draait en er is ook maar een beperkte hoeveelheid uranium op de aarde. Het mijnen daarvan wordt steeds ingewikkelder, wordt steeds duurder en uiteindelijk kost de mijnning daarvan ook zoveel energie dat netto zo'n kerncentrale steeds minder oplevert. Hoe kijkt de heer Jansen daar dan naar?

De **voorzitter**: De heer Jansen.

De heer **Jansen** (VVD): Nou ja, volgens mijn kennis is de uraniumvoorraad nog voor de komende 150 jaar gedekt, dus daar maak ik me helemaal niet sappel over, voorzitter.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **Jansen** (VVD): Ik vervolg, voorzitter. Ik was gebleven bij dat wij dus een motie op SMR indienen die voortbouwt op mijn eerdere motie die resulteerde in een uitstekend feitelijk ruimtelijk onderzoek naar SMR's. Met deze motie komen we dus een stapje verder, want tijd verspillen op dit dossier is zonde omdat we weten dat de realisatie jaren kost. Ik vertrouw er ook hiermee op dat wij ook waardering oogsten vanuit de partijen aan mijn linkerzijde die klagen dat de realisatie van kernenergie zo lang duurt, want je zou met de realisatie SMR maar in 2040 al je klimaatdoelstellingen van 2050 kunnen halen. Het lijkt me lastig uit te leggen als je een ander spoor kiest dat er tien jaar langer over doet. Voorzitter, en dan kom ik tot het tweede kopje en dat is aanlanding van wind op zee.

De **voorzitter**: U wordt nog geïnterrupteerd over het vorige onderwerp vermoed ik. De heer Rijvers.

De heer **Rijvers** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Ik ben net op tijd. Ik heb een vraag aan de heer Jansen. De nationale SMR-strategie ligt er. Dat is een landelijk stuk dat eigenlijk bepaalt wat de rollen voor de gemeentes worden, wat de rollen voor de provincie worden. Hoe kijkt de VVD daarnaar om daar een invulling aan te geven aan die uitrol zoals in dat plan eigenlijk vastgelegd is?

De **voorzitter**: De heer Jansen.

De heer **Jansen** (VVD): Nou ja, voorzitter. Hoe ik kijk tegen de rol? Die wordt nu al ingekleurd met de moties die wij hebben ingediend de afgelopen jaren, dus volgens mij volstaat dat wij proactief willen acteren op dit onderwerp.

De **voorzitter**: De heer Rijvers.

De heer **Rijvers** (BBB): Ja ... ook in vernoemd dat er dus een heel ecosysteem ontstaat. Je moet er een hele hoop omheen organiseren: opleidingen, er moet materiaal aangevoerd worden. Er moet heel veel gebeuren en er moet een heel kennissysteem opgebouwd worden, ook Brabant doet er wat mee. In hoeverre wil de VVD dat verder aanjagen om ook in die tussentijd een heel ecosysteem op te bouwen dat nodig is voor die SMR's die we dan kunnen gaan krijgen en misschien wel voor het type waar wij voor willen gaan kiezen in Brabant?

De **voorzitter**: De heer Jansen.

De heer **Jansen** (VVD): Nou ja voorzitter, we zijn het eens met elkaar, want we willen dit aanjagen en volgens mij gebeurt het ook. Volgens mij is de heer Van Gruijthuijsen ook bezig met Thorizon en daar zit dus ook een kennis- en innovatiecoalitie achter, dus dat wordt in die zin in ieder geval op dat vlakje geborgd. Tegelijkertijd verzoeken we met onze motie om dus verder onderzoek te doen, dus om ook gewoon, nou ja... Hoe verhoudt deze keten zich tot andere ketens binnen het energieperspectief? Hoe kan het één bijdragen, bijvoorbeeld ook ten aanzien van warmtenetten, waar de SP zo'n groot fan van is? Nou, daar zien wij dus ook synergiekansen om dat duurzaam en tot in de komende zestig jaar allemaal te voorzien. Dus, nou ja, volgens mij zetten wij in ieder geval al stappen om dit verder te brengen en de ketens bij elkaar te brengen en volgens mij vinden we elkaar ook op dit vlak.

De **voorzitter**: De heer Rijvers tot slot.

De heer **Rijvers** (BBB): In hoeverre wil de VVD dat de provincie een rol speelt? Wij werken dus met Thorizon, maar er zijn meerdere partijen die met dat soort systemen in Europa bezig zijn en ook partijen die op bepaalde onderdelen heel ver zijn en ook hoge ambities hebben en ook melden wat elektriciteit gaat kosten. In hoeverre is de VVD bereid om als provincie ook die kennis en kunde bij elkaar te brengen, dat men een versterking geeft aan elkaar en dat wij daar ook onze stukjes uitpikken die voor ons interessant zijn?

De heer **Jansen** (VVD): Nou, daar is de VVD toe bereid, want we roepen ook op in het onderzoek om, nou ja, verder te kijken en verschillende SMR's en MSR's bij elkaar te brengen.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **Jansen** (VVD): Ja, ons derde kopje: de aanlanding van wind op zee. De VVD ziet de aanlanding van wind op zee in Brabant met een verlengkabel naar een windpark op zee als een verlengstuk van Brabantse grond en als lokale productie. Met de aanlanding van wind op zee in

Geertruidenberg komt er twee gigawatt elektriciteit Brabant binnen en dat is bijna drie keer de totale RES-opgave van Brabant. Voorzitter, ik stel als Brabant, als Statenlid, continu mijzelf de vraag: Doen wij nog wel de goede dingen? Kunnen we zaken slimmer aanpakken of moet er soms bijgestuurd worden? De opgave van de elektriciteitsopwek van de RES Brabant is maar voor een deel gerealiseerd en loopt achter. Vanwege netcongestie en gebrek aan draagvlak is ontwikkeling van windturbines op land ingewikkeld. Dan lijkt het mij bestuurlijk slimmer om te regelen dat we de resterende RES-doelen op elektriciteit, dus niet zijnde warmte en besparing, verrekenen met de opwekking van wind op zee en de aanlanding in Brabant. Als VVD'er prijs ik daarnaast namelijk het mooie Brabantse landschap. Waar wij als VVD niet op zitten te wachten, is om Brabant met veel windturbines op land te veranderen in een Flevoland 2.0. Voorzitter, van Brabant wordt veel gevraagd. Met Powerport regio Moerdijk, inclusief twee gigawatt aanlanding van wind op zee in Geertruidenberg, kost ons dat ruimte en leefbaarheid en dan mogen wij als Brabant ook verwachten dat het elders ruimte oplevert. Dat betekent dat we als politici en als bestuurders ook moeten kunnen omdenken en de technische werkelijkheid in lijn brengen met de politieke werkelijkheid. Zo kunnen we ons focussen op andere grote dossiers die ook urgentie hebben, waaronder woningbouw en bestrijden van de netcongestie. Tot slot, voorzitter, ten aanzien van waterstof wil ik in ieder geval alvast aangeven dat de VVD de realisatie van waterstof wil versnellen en daartoe een motie heeft ingediend, genaamd 'Gas erop met waterstof' en die zal ik verder uiteenzetten in mijn tweede termijn. Dank u wel.

Motie M72-2026 ingediend door VVD

Kernenergie – meten is weten deel 2

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 05-06-2026, behandelend het Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050;

constaterende dat;

- Het college zich via het bestuursakkoord ten doel heeft gesteld in 2030 55% minder CO₂ uit te stoten dan in 1990 en in 2050 klimaatneutraal te zijn;
- De energietransitie richting 2050 steeds meer ruimtelijk beslag legt, naast de veeleisende bestaande en toekomstige ruimtelijke vraag voor woningen, bedrijven, mobiliteit en natuur;
- De provincie Noord-Brabant een eerste onderzoek met NRG/Pallas heeft opgeleverd t.a.v. feitelijk ruimtelijk onderzoek naar kleine kerncentrales;
- Kernenergie een circulair proces kan zijn door het afval uit generatie 3+ reactoren te gebruiken als brandstof voor SMR's van gesmolten zoutreactoren;
- De kracht van SMR's niet alleen het opwekken van elektriciteit is maar ook van warmte.

overwegende dat;

- De verwachting is dat de energievraag komende decennia met elektrificatie exponentieel gaat stijgen en de provincie in moet zetten op de meest duurzame en verstandige oplossingen met betrekking tot vraagstukken rondom de energietransitie, waaronder netcongestie;
- Het adagium 'meten is weten' een randvoorwaarde is voor een toekomstbestendige en duurzame Brabantse energievoorziening;
- Het bestuursakkoord aangeeft niet stil te zitten, maar eventuele voorbereidingen voor uitvoering kunnen plaatsvinden onder voorwaarde dat er regionaal draagvlak is én met als doel een bijdrage te leveren aan het realiseren van de klimaatdoelstellingen 2050;
- Het resultaat van de onderzoeken inzicht geeft in de ruimtelijke puzzel met betrekking tot ons energievraagstukken. Het bestuursakkoord ook aangeeft dat binnen deze bestuursperiode geen besluit wordt genomen tot het plaatsen van de gesmolten zoutreactoren;
- Uit de eerdere themabijeenkomst van Provinciale Staten bleek dat er bij veel fracties nog vervolgvragen zijn, waardoor vervolgonderzoek noodzakelijk is;

verzoekt Gedeputeerde Staten;

- De verdere verkenning van SMR's voort te zetten door NRG/Pallas onderzoek te laten met een focus op de snelst mogelijk beschikbare SMR's en MSR's;
- In deze verdere verkenning tenminste mee te nemen
 - De rol van SMR/MSR reactoren in het Brabantse energiesysteem;
 - Welke ruimtelijke, infrastructurele, vergunningstechnische en milieu (zoals koelwater) implicaties en -aspecten bij eventuele plaatsing van SMR/MSR komen kijken en waar de meeste mogelijke toegevoegde waarde zit voor SMR/MSR
 - Welke randvoorwaarden er zijn voor verdere besluitvorming;
 - Het draagvlak van dergelijke vormen van kernenergie bij inwoners en gemeenten en hoe zij mee kunnen profiteren van de plaatsing van dergelijke vormen van kernenergie;
 - De samenhang met warmtenetten en andere energiedragers en de mogelijke bijdrage van deze technieken aan warmtevoorziening;
- In gesprek te gaan met Thorizon om te bekijken welke kansen zij op lange termijn zien in Brabant;
- Het Rijk op te roepen om zo spoedig mogelijk een beleidskader met normen op te stellen en hiertoe een plan-MER procedure te doorlopen, waarin ook aandacht wordt besteed aan de veiligheidscontouren van SMR's;
- Om dit onderzoek zo snel mogelijk te starten en de uitkomsten mee te nemen in de uitwerking van de Brabantse Aanpak Kernenergie;
- Provinciale Staten op de hoogte te brengen van de eindresultaten van het rapport.

en gaat over tot de orde van de dag.

VVD Brabant
Joachim Jansen

Motie M72a-2026 ingediend door VVD, 50PLUS, Volt, JA21, Lokaal Brabant
Kernenergie – meten is weten deel 2

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 05-06-2026, behandelend het Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050;

constaterende dat;

- Het college zich via het bestuursakkoord ten doel heeft gesteld in 2030 55% minder CO2 uit te stoten dan in 1990 en in 2050 klimaatneutraal te zijn;
- De energietransitie richting 2050 steeds meer ruimtelijk beslag legt, naast de veeleisende bestaande en toekomstige ruimtelijke vraag voor woningen, bedrijven, mobiliteit én natuur;
- De provincie Noord-Brabant een eerste onderzoek met NRG/Pallas heeft opgeleverd t.a.v. feitelijk ruimtelijk onderzoek naar kleine kerncentrales;
- Kernenergie een circulair proces kan zijn door het afval uit bestaande reactoren te gebruiken als brandstof voor SMR's van gesmolten zoutreactoren;
- De kracht van SMR's niet alleen het opwekken van elektriciteit is maar ook van warmte.

overwegende dat;

- De verwachting is dat de energievraag komende decennia met elektrificatie exponentieel gaat stijgen en de provincie in moet zetten op de meest duurzame en verstandige oplossingen met betrekking tot vraagstukken rondom de energietransitie, waaronder netcongestie;
- Het adagium 'meten is weten' een randvoorwaarde is voor een toekomstbestendige en duurzame Brabantse energievoorziening;
- Het bestuursakkoord aangeeft niet stil te zitten, maar eventuele voorbereidingen voor uitvoering kunnen plaatsvinden onder voorwaarde dat er regionaal draagvlak is én met als doel een bijdrage te leveren aan het realiseren van de klimaatdoelstellingen 2050;

- Het resultaat van de onderzoeken inzicht geeft in de ruimtelijke puzzel met betrekking tot ons energievraagstukken. Het bestuursakkoord ook aangeeft dat binnen deze bestuursperiode geen besluit wordt genomen tot het plaatsen van de gesmolten zoutreactoren;
- Uit de eerdere themabijeenkomst van Provinciale Staten bleek dat er bij veel fracties nog vervolgvragen zijn, waardoor vervolgonderzoek noodzakelijk is;

verzoekt Gedeputeerde Staten;

- De verdere verkenning van SMR's voort te zetten door N RG/Pallas onderzoek te laten met een focus op de snelst mogelijk beschikbare SMR's en MSR's;
- In deze verdere verkenning tenminste mee te nemen
 - De rol van SMR/MSR reactoren in het Brabantse energiesysteem;
 - Welke ruimtelijke, infrastructurele, vergunningstechnische en milieu (zoals koelwater) implicaties en -aspecten bij eventuele plaatsing van SMR/MSR komen kijken en waar de meeste mogelijke toegevoegde waarde zit voor SMR/MSR
 - Welke randvoorwaarden er zijn voor verdere besluitvorming;
 - Het draagvlak van dergelijke vormen van kernenergie bij inwoners en gemeenten en hoe zij mee kunnen profiteren van de plaatsing van dergelijke vormen van kernenergie;
 - De samenhang met warmtenetten en andere energiedragers en de mogelijke bijdrage van deze technieken aan warmtevoorziening;
- In gesprek te gaan met Thorizon om te bekijken, welke kansen zij op lange termijn zien in Brabant;
- Het Rijk op te roepen om zo spoedig mogelijk een beleidskader met normen op te stellen en hiertoe een plan-MER procedure te doorlopen, waarin ook aandacht wordt besteed aan de veiligheidscontouren van SMR's;
- Om dit onderzoek zo snel mogelijk te starten en de uitkomsten mee te nemen in de uitwerking van de Brabantse Aanpak Kernenergie;
- Provinciale Staten op de hoogte te brengen van de eindresultaten van het rapport.

en gaat over tot de orde van de dag.

VVD Brabant: Joachim Jansen

50 PLUS: Jan-Frans Brouwers

VOLT: Inge Vossen

JA21: Willem Rutjens

Lokaal Brabant: Angela Kuiper

Motie M73-2026 ingediend door VVD

Gas erop met waterstof!

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 05-06-2026, behandelend het Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050;

constaterende dat;

- Het college zich via het bestuursakkoord ten doel heeft gesteld in 2030 55% minder CO2 uit te stoten dan in 1990 en in 2050 klimaatneutraal te zijn;
- De energietransitie richting 2050 steeds meer ruimtelijk beslag legt, naast de veeleisende bestaande en toekomstige ruimtelijke vraag voor woningen, bedrijven, mobiliteit en natuur;
- Constaterende dat als gevolg van elektrificatie in zowel de gebouwde omgeving (bijvoorbeeld warmtepompen en opladen auto's), de industrie en mobiliteit (elektrische voertuigen) is de vraag naar transportcapaciteit sterk gegroeid. Daar komt de decentrale opwek van elektriciteit nog bij. Dit alles leidt volgens de provincie tot transportschaarste op het elektriciteitsnet;
- Netcongestie naast stikstof het grootste (economische) probleem is voor Brabant;
- De waterstoffabriek Hydrogen I van Shell een kleine ruimtelijke voetafdruk heeft.

- Met de capaciteit van Hydrogen I per dag 2300 vrachtwagens voorzien kunnen worden van waterstof;
- Er bij de transport van waterstof ook mogelijkheden zijn om in voortraject al T-stukken te laten plaatsen op de hoofdleiding van waterstof voor aftakkingen die later geactiveerd kunnen worden;

overwegende dat;

- De verwachting is dat de energievraag komende decennia met elektrificatie exponentieel gaat stijgen en de provincie in en de provincie intensificeert op hernieuwbare energie;
- De energietransitie niet ten koste mag gaan van de economische continuïteit en groeimogelijkheden van Brabant waaronder het aan kunnen sluiten van bedrijven aan het net, dan wel bedrijven qua energiecapaciteit kunnen uitbreiden, en woningen aangesloten kunnen worden op het net;
- Het vestigingsklimaat voor bedrijven in Brabant door netcongestie niet mag verslechteren;
- Waterstof kansen biedt voor industrie en (zwaardere) mobiliteit.
- Het tijd wordt om het kip-ei probleem voor vraag/aanbod waterstof met daadkracht te doorbreken;
- Voor de korte termijn het sneller is om bestaande trucks om te bouwen naar waterstoftrucks en er op de middellange termijn productie van nieuwe waterstoftrucks mogelijk is;

verzoekt Gedeputeerde Staten

- Onderzoek te laten doen naar volgende punten:
 - 1) Hoe de Provincie bij kan dragen in het omlaag brengen van de productiekosten van waterstof.
 - 2) Welke bedrijven er binnen en buiten Brabant werken aan de ontwikkeling en bouw van waterstoftrucks of het ombouwen van dieseltrucks naar waterstoftrucks en dit in kaart brengen.
 - 3) In hoeverre de Provincie bij kan dragen aan het vergroten van productie/ombouwvolume van deze geïdentificeerde betrokken bedrijven t.b.v. waterstoftrucks en te onderzoeken of het behulpzaam is om een investeringsaandeel te nemen om tot versnelling te komen.
 - 4) In hoeverre de provincie kan bevorderen dat er meer nieuwe waterstoftankstations komen of dat bestaande tankstations ook waterstof kunnen leveren in 2030.
 - 5) Elke andere mogelijkheid van de Provincie in kaart brengen om vraag/aanbod voor waterstof bij bedrijven en in de (zware) mobiliteit te verhogen.
 - 6) Onderzoeken in hoeverre Provincie, binnen de bestaande financiële spelregels, kan bijdragen aan financiering of de voorfinanciering op zich kan nemen voor het ontwikkelen van een T-stuk.
- In samenspraak met lokale overheden zoekgebieden te definiëren voor productie, zodat complete waardeketens (incl. transport van waterstof) zich tijdig kunnen voorbereiden en anticiperen op komst van waterstoffabriek;
- Regie te nemen door waardeketens bij elkaar te brengen en te coördineren
- Regie te nemen door alle behoefte van aftakkingen (T-stukken) bij gemeenten en bedrijven in kaart te brengen. Deze behoeften te coördineren en om te zetten in resultaat;
- Gesprekken te voeren met betrokken ministeries/ministers, brancheorganisaties, en de Tweede Kamer om rijksoverheid te bewegen om productiekosten van waterstof te verlagen en kip-ei probleem op vraag/aanbod te doorbreken;
- De onderzoeken op te nemen in de Brabantse Aanpak Waterstof en de onderzoeksresultaten uiterlijk 02 2027 aan Provinciale Staten aan te bieden;

en gaat over tot de orde van de dag.

VVD Brabant
Joachim Jansen

Motie M73a-2026 ingediend door VVD, 50PLUS, PvdA, GroenLinks, Lokaal Brabant
Gas erop met waterstof!

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 05-06-2026, behandelend het
Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050;

constaterende dat;

- Het college zich via het bestuursakkoord ten doel heeft gesteld in 2030 55% minder CO₂ uit te stoten dan in 1990 en in 2050 klimaatneutraal te zijn;
- De energietransitie richting 2050 steeds meer ruimtelijk beslag legt, naast de veeleisende bestaande en toekomstige ruimtelijke vraag voor woningen, bedrijven, mobiliteit en natuur;
- Constaterende dat als gevolg van elektrificatie in zowel de gebouwde omgeving (bijvoorbeeld warmtepompen en opladen auto's), de industrie en mobiliteit (elektrische voertuigen) is de vraag naar transportcapaciteit sterk gegroeid. Daar komt de decentrale opwek van elektriciteit nog bij. Dit alles leidt volgens de provincie tot transportschaarste op het elektriciteitsnet;
- Netcongestie naast stikstof het grootste (economische) probleem is voor Brabant;
- De waterstof-fabriek Hydrogen I van Shell een kleine ruimtelijke voetafdruk heeft.
- Met de capaciteit van Hydrogen I per dag 2300 vrachtwagens voorzien kunnen worden van waterstof;
- Er bij de transport van waterstof ook mogelijkheden zijn om in voortraject. al T-stukken te laten plaatsen op de hoofdleiding van waterstof voor aftakkingen die later geactiveerd kunnen worden;

overwegende dat;

- De verwachting is dat de energievraag komende decennia met elektrificatie exponentieel gaat stijgen en de provincie in en de provincie intensificeert op hernieuwbare energie;
- De energietransitie niet ten koste mag gaan van de economische continuïteit en groeimogelijkheden van Brabant waaronder het aan kunnen sluiten van bedrijven aan het net, dan wel bedrijven qua energiecapaciteit kunnen uitbreiden, en woningen aangesloten kunnen worden op het net;
- Het vestigingsklimaat voor bedrijven in Brabant door netcongestie niet mag verslechteren;
- Waterstof kansen biedt voor industrie en (zwaardere) mobiliteit.
- Het tijd wordt om het kip-ei probleem voor vraag/aanbod waterstof met daadkracht te doorbreken;
- Voor de korte termijn het sneller is om bestaande trucks om te bouwen naar waterstoftrucks en er op de middellange termijn productie van nieuwe waterstoftrucks mogelijk is;

verzoekt Gedeputeerde Staten

- Onderzoek te laten doen naar volgende punten:
 - 1) Hoe de Provincie bij kan dragen in het omlaag brengen van de productiekosten van waterstof.
 - 2) Welke bedrijven er binnen en buiten Brabant werken aan de ontwikkeling en bouw van waterstoftrucks of het ombouwen van dieseltrucks naar waterstoftrucks en dit in kaart brengen
 - 3) In hoeverre de Provincie bij kan dragen aan het vergroten van productie/ombouwvolume van deze geïdentificeerde betrokken bedrijven t.b.v. waterstoftrucks en te onderzoeken of het behulpzaam is om een investeringsaandeel te nemen om tot versnelling te komen.
 - 4) In hoeverre de provincie kan bevorderen dat er meer nieuwe waterstoftankstations komen of dat bestaande tankstations ook waterstof kunnen leveren in 2030.
 - 5) Elke andere mogelijkheid van de Provincie in kaart brengen om vraag/aanbod voor waterstof bij bedrijven en in de (zware) mobiliteit te verhogen.
 - 6) Onderzoeken in hoeverre Provincie, binnen de bestaande financiële spelregels, kan bijdragen aan financiering of de voorfinanciering op zich kan nemen voor het ontwikkelen van een T-stuk.

- In samenspraak met lokale overheden zoekgebieden te definiëren voor productie, zodat complete waardeketens (incl. transport van waterstof) zich tijdig kunnen voorbereiden en anticiperen op komst van waterstoffabriek;
- Regie te nemen door waardeketens bij elkaar te brengen en te coördineren;
- Regie te nemen door alle behoefte van aftakkingen (T-stukken) bij gemeenten en bedrijven in kaart te brengen. Deze behoeften te coördineren en om te zetten in resultaat;
- Gesprekken te voeren met betrokken ministeries/ministers, brancheorganisaties, en de Tweede Kamer om rijksoverheid te bewegen om productiekosten van waterstof te verlagen en kip-ei probleem op vraag/aanbod te doorbreken;
- De onderzoeken op te nemen in de Brabantse Aanpak Waterstof en de onderzoeksresultaten uiterlijk Q2 2027 aan Provinciale Staten aan te bieden;

en gaat over tot de orde van de dag.

VVD Brabant: Joachim Jansen

50 Plus: Jan-Frans Brouwers

PvdA: Nino de Lange

Groen Links: Michiel Philippart

Lokaal Brabant: Angela Kuiper

De **voorzitter**: Dank u wel. Spot on op tijd. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Nou, die ambitie zal ik dan ook aan de dag leggen, voorzitter.

De **voorzitter**: Daar houd ik u aan.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Ik ben inmiddels 62 jaar, voorzitter, opa van vier kleinkinderen, en reis nog altijd in een Volvo het hele hertogdom Brabant af. Stelt u zich het eens voor, voorzitter: u stapt dan, als u 82 bent, in Antwerpen op de trein en bent via de voltooide IJzeren Rijn binnen een dik uur in het Ruhrgebied net als de langsrijdende goederenwagens en wij zijn trots op wat we zien in 2050, ondanks dertig jaar geopolitieke spanningen en oorlog in Europa. De havens van Hamburg, Rotterdam, Antwerpen en Moerdijk concurreren niet langer langs elkaar heen, maar opereren als één geïntegreerd Noordwest-Europees logistiek energetisch defensiecomplex dat wereldwijd de concurrentie aankan met China en Amerika, want energiebeleid is geopolitiek. De energietransitie is voltooid. Waterstofleidingen verbinden de energieclusters. Wind op zee levert voldoende stroom. De infrastructuur is verzaamd en de energie is verduurzaamd. De groene, eerlijke en gezonde toekomst waar mijn partij naar streeft, is geen streven meer, maar realiteit geworden en dat dankzij de Brabantse mentaliteit van samenwerken tussen christendemocraten, socialisten, liberalen en progressieven. Zij overbruggen hun verschillen in de oplossingen omdat ze de problemen en de toekomst van Brabant delen. Zij schakelden snel genoeg door en verbreedden bijvoorbeeld de beperkte scope Powerport Moerdijk met saillante en onnodige discussies op puzzelstukniveau naar een Europees strategische Vlaams-Nederlandse Schelde-Deltaregio waar we niet langer langs elkaar heen werken, maar gezamenlijk tientallen miljarden harde investeringen deden en dankzij de noodzakelijke verbreding van die scope en giga investeringen ook integraal naar de gehele leefbaarheid in de Vlaams-Nederlandse Schelde-Deltaregio keken en deze omhoog tilden. Voorzitter, terug naar het hier en nu. Complimenten voor de open geest van deze gedeputeerde, zowel op het proces hiernaartoe als op de inhoud, zoals de keuze om energieruimte voorwaardelijk te maken en meer regie te pakken als provincie. Wij ondersteunen dit ten eerste. Dat is ook noodzakelijk omdat het vandaag over meer gaat dan energie. Ruimte, economie, mobiliteit, industrie, daar gaat het feitelijk over. De meest belangrijke vraag van vandaag is: Hoe willen we dat Brabant over 25 jaar eruit gaat zien? Wij zullen, mits onverwachte gekke amendementen, dan ook voor dit perspectief stemmen en niet omdat wij denken dat alles vaststaat. Integendeel. Juist omdat dit stuk erkent dat alles veranderlijk is: wetgeving, geopolitieke verhoudingen, nieuwe technologieën. Wat vandaag logisch is, kan morgen anders zijn, voorzitter. De richting, de adaptiviteit, de open blik en de erkenning dat we

periodiek opnieuw moeten durven kijken naar de fundamentele richtingen van dit document, toont ook de kracht van het energieperspectief. Niet de keuzes voor energiedragers, waar het hier, schat ik in, vandaag vooral over zou gaan, maar het hoe. Er liggen namelijk fundamentele keuzes in dit stuk verborgen die politiek gezien in vraag gesteld moeten blijven worden, want hoeveel energie willen wij zelf opwekken? Hoe realistisch en wenselijk is het in het Brabantse streven naar energieonafhankelijkheid, nu en straks? Hoe afhankelijk willen we worden van import? Hoe snel willen we gaan met elektrificatie in relatie tot het net? En welke rol geven we de energie-intensieve industrie? Dit zijn geen technische vragen, maar politieke vragen. Niet omdat wij twijfelen aan dit perspectief, maar omdat wij willen voorkomen dat dit levende document statisch wordt. Via een motie zullen wij met diverse collega's een strategische evaluatie vragen, twee jaar voorafgaand aan de herijking van dit document, omdat we niet alleen willen weten hoeveel megawatt erbij is, maar wat dit nou heeft opgeleverd voor Brabant in 2050? We willen weten wat onze keuzes hebben opgeleverd. Is de netcongestie verlicht? Spelen zonneweides nog een rol? Wat hebben de onderzoeken naar kernenergie opgeleverd? Kunnen GS bevestigen dat de fundamentele keuzes, zoals energieonafhankelijkheid, telkens opnieuw tegen het licht worden gehouden en ook de effectiviteit van die richting inzichtelijk wordt gemaakt? Want wij willen eigenlijk in 2050 alle energie-intensieve bedrijvigheid behouden die vandaag in Brabant is. Ja of nee? In dit perspectief lijkt het ja. En we willen nog meer. Dat geldt voor alles: meer bedrijven, de bestaande behouden, verduurzamen, elektrificeren, groeien. Het is de grootste transitieopgave sinds de Tweede Wereldoorlog en dat terwijl de netcapaciteit momenteel allesbehalve onbeperkt is en energie evenmin. Stel je eens voor: onbeperkt energie, dan zou het er geopolitiek anders uitzien, maar ik zie de voorzitter al kijken: dat gaat iets te ver voor vandaag. We moeten die keuzes gaan maken. Welke bedrijven zijn strategisch voor Nederland, voor Europa en behouden we dus sowieso, ongeacht het energiegebruik? Maar wat doen we met die energie-intensieve bedrijven die geen strategische meerwaarde hebben en ook nog eens veel drukken op het milieu, de infra enzovoorts? Die discussie mis ik. Eindhoven is niet succesvol geworden, mijn stad, door alles te behouden, maar door in de jaren negentig te zeggen hoe Eindhoven eruit moest zien. Welke economie willen wij in Brabant? Als het energievraagstuk hardnekkiger blijkt dan het mooie document inschat en de vergezichten die we hebben, welke harde keuzes maken we dan? Voorzitter, ik ga richting de afronding. Daarom zullen wij bij de strategische evaluatie graag een overzicht ontvangen van de meest energie-intensieve economische activiteiten in Brabant, inclusief hun strategische betekenis voor Brabant, Nederland en Europa. Zeker niet om de bedrijven weg te sturen, maar om wel voorbereid te zijn op harde keuzes. Graag een toezegging op dit punt, want uiteindelijk gaat dit perspectief niet alleen over energie, maar over de vraag welk Brabant wij willen nalaten aan de volgende generaties, waaronder, hopelijk, mijn vier kleinkinderen.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank voorzitter. De spreker van de VVD zei straks dat hij een zware rechtersvoet heeft als het gaat om het gaspedaal indrukken. Ik heb zelfs een recht sturende auto, dus het zit bij mij helemaal goed aan de rechterkant.

De **voorzitter**: Ik heb gewoon cruisecontrol, dan heb je ook minder boetes.

De heer **Van Hattem** (PVV): Scheelt ook wel, ja. Het punt is, ik wil dus heel graag het gaspedaal goed rechts intrappen op het gebied van kernenergie, maar nu hoor ik de linkse coalitiepartner van de VVD een verhaal houden van: ja, we moeten misschien zelfs bedrijven gaan wegsturen uit Brabant, omdat er geen capaciteit meer is op het net, dat die bedrijven misschien niet meer rendabel genoeg zijn om hier nog in stand te houden. Dan wil ik toch de heer Philippart van GroenLinks de vraag stellen: Waarom zetten we dan niet gewoon nog steviger in op kernenergie, zodat er voldoende energie geleverd kan worden om ook die bedrijven, die allemaal een bijdrage leveren aan onze economie, voor Brabant te behouden?

De **voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Zoals de heer Van Hattem weet, is mijn rechtevoet ook wat zwaar bij tijd en wijle en ik hoop dat dat over 25 jaar wat minder is. Op het gebied van kernenergie, ja, u kent natuurlijk de stellingname van mijn partij. We hebben wel tijdens de voorbereidende vergaderingen die open blik naar kernenergie gehouden, ook in afspraak met onze coalitiepartners, dus wij sluiten niks uit, maar wij kijken wel naar wat er in 2050 aan deze energiemix kan worden bijgedragen. Op basis van de informatie die ik nu heb, acht ik het zeer onrealistisch dat er een kerncentrale in Brabant zou komen. Kijk, dat Borsele eventueel wordt uitgebreid, dat ligt bij het Rijk op tafel. Dat zal toch over onze hoofden worden beslist, maar wat ik niet begrijp in deze discussie die we hebben gehad en die nog gaat komen, is: Hoe haal je het in je hoofd als volksvertegenwoordiger van Brabant om een kerncentrale, zonder dat de onderzoeken zijn afgelopen, nu al in Brabant te willen? Welke volksvertegenwoordiger bedenkt zoiets? Die kerncentrales staan niet voor niks overal op de grens. Niemand wil die dingen in zijn achtertuin en dan beginnen wij nu al, vooruitlopend op de troepen, te roepen dat we een kerncentrale hier willen. Ja, ik vind het gewoon een verkwanseling van het Brabants belang waar wij allemaal, boven onze partijpolitiek, aan moeten denken.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Ja, ik vind het een verkwanseling van Brabantse belangen als wij hier bedrijven weg moeten sturen, die ook allemaal een bijdrage leveren, die voor werkgelegenheid zorgen, die mooie producten opleveren en dan vraag ik me af van waarom dan toch die principiële weigering van GroenLinks en PvdA en PRO, of hoe we ze tegenwoordig moeten noemen, ten aanzien van kernenergie? Het kan juist een oplossing zijn om die bedrijven wel te behouden. We hebben het niet meer over per se traditionele kerncentrales die groot van omvang zijn, maar SMR's, kleinschalige reactoren en zelfs thorium, geheel veilig zonder nucleair explosierisico. Dus als GroenLinks dan voor de keuze staat, moeten we dan kiezen voor behoud van onze bedrijven, van onze werkgelegenheid, van onze economie of die principiële lijn uit 1980 van alsjeblieft geen kernenergie, laat alles maar stoppen en we zetten innovaties stil.

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Ja, dank en ook dank aan de heer Van Hattem voor deze interruptie. Kijk, ik heb net, volgens mij, heel duidelijk gezegd dat het zeker niet is om bedrijvigheid weg te sturen. Ik heb ook gezegd dat we een open blik naar kernenergie houden. Op het moment dat kernenergie kan bijdragen aan onze energiemix in 2050... dan importeer ik het liever uit Frankrijk of uit Borsele dan dat ik een kerncentrale hier heb staan, maar tot nu toe gaat dit niet in de komende 25 jaar bijdragen aan onze energiemix. Als de netcongestie zo fnuikend blijft dat cruciale bedrijven hier gewoon niet worden aangesloten en uit ons land vertrekken, vind ik dat een probleem dat we op korte termijn, zo snel mogelijk moeten oplossen. Kijk, en kernenergie, als het zo succesvol is – en we praten er al vijftig jaar over – dan had het nu een oplossing geboden. Dat is niet het geval, dus ik zeg zeker niet dat we de bedrijven weg moeten halen, maar op het moment dat wij keiharde keuzes moeten maken van het ene bedrijf wel en het andere bedrijf niet, dan zeg ik: laten we dan kiezen voor de strategische bedrijven met grote economische meerwaarde, geopolitieke strategische positie en niet de bedrijven die als het ware de Tefalpannetjes maken met de PFAS-vervuiling waar in dit geval West-Brabant nog verder door wordt vervuild. Daar moet je dan kritisch, volgens mij, naar kijken: zonder strategisch belang, veel druk op het milieu, veel druk op de mobiliteit en pas doen op het moment dat je harde keuzes moet maken.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem, tot slot.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Ja, ik vind het helemaal prima om ook kernenergie uit Frankrijk te importeren. Als volgend jaar mijnheer Bardella daar president wordt of mevrouw Le Pen, dan werken we er ook graag mee samen. Het punt is: dan ben je wel weer afhankelijk van het buitenland en er wordt hier heel de tijd juist geroepen dat we strategische autonomie moeten hebben.

Dan is kernenergie daar toch juist een ideale oplossing voor en zeker voor strategische bedrijven als ASML die een grote energievraag hebben en je juist met kleine reactoren, met SMR's of met thoriumcentrales toch een echte oplossing kan bieden. Dan vraag ik aan de heer Philippart van GroenLinks: Waarom wel inzetten op die klimaatdoelen, op die elektrificatie om het elektriciteitsnet vanwege al die ideeën nog zwaarder te belasten en ondertussen met een echte oplossing, kernenergie/kleinschalige reactoren daar dan toch zo een pas op de plaats te maken? Als we nu snel doorpakken, kunnen we juist voorkomen dat er bedrijven moeten vertrekken.

De **voorzitter**: Mijnheer Philippart, in de afronding.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Kijk, mijnheer Van Hattem, u refereerde net aan mijn partij veertig jaar geleden. Daar was ik geen lid van geworden. Ik ben tien jaar geleden ongeveer lid geworden van mijn partij en dat was ongeveer in dezelfde tijd dat het IPCC ook een rapport schreef waar hierover wordt gefulmineerd door sommige partijen en daar staat gewoon in dat we Parijs nooit halen zonder kernenergie. Zo evident is het. Dus dat is ook voor mij dan evident, maar er staat ook heel duidelijk: doe dat internationaal, bepaal waar die strategisch het beste kunnen staan. Kies voor Nederland voor wind. Kies in de woestijn voor zon. Dat is dus in principe het hoog-over-verhaal. Energiepolitiek is geopolitiek, dus we moeten dit niet op een Brabants niveau gaan bepalen. Als ooit het moment zo komt dat we nergens anders onze energie vandaan kunnen halen en de SMR's of alle andere nieuwe innovatieve initiatieven op kernenergie kunnen als enige ASML draaiende houden, dan is dus ook mijn antwoord dat we dat dan moeten doen, omdat ASML van geopolitiek strategisch belang is voor onze regio, die moeten we coûte que coûte behouden, dus ik hoop dat ik daarin de balans heb gevonden.

Motie M74-2026 ingediend door GroenLinks, PvdA, D66, VVD, SP, Volt, PVV

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 5 juni 2026,

behandelend het Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050

constaterende dat;

- het Energieperspectief 2050 uitgaat van een periodieke herijking van het perspectief om in te kunnen spelen op technologische ontwikkelingen, maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen in wet- en regelgeving;
- het Energieperspectief 2050 keuzes bevat over onder meer de mate van energiezelfvoorziening van Brabant, de samenstelling van de energiemix, de ruimtelijke inpassing van energievoorzieningen en de rol van energie in de economische ontwikkeling van Brabant;
- ontwikkelingen op het gebied van netcongestie, leveringszekerheid, energie-import, opslagtechnologie, waterstof, geothermie, kernenergie en andere innovatieve energietechnologieën van invloed kunnen zijn op de effectiviteit van de gekozen energievoorzieners;

overwegende dat;

- de optimale inrichting van het Brabantse energiesysteem geen statisch gegeven is, maar afhankelijk is van technologische ontwikkelingen, economische omstandigheden en maatschappelijke keuzes;
- Provinciale Staten bij toekomstige herijkingen van het Energieperspectief in staat moeten zijn een integrale afweging te maken van mogelijke alternatieve ontwikkelpaden richting 2050;
- een tijdige beoordeling van kansen, risico's en nieuwe ontwikkelingen kan bijdragen aan een robuust, betaalbaar en toekomstbestendig energiesysteem;

verzoeken Gedeputeerde Staten;

- Provinciale Staten een strategische evaluatie aan te bieden in 2028 en 2032 ter voorbereiding op de herijking van het energieperspectief in 2030 en 2034 inzake de energievraag, energieaanbod, netcapaciteit, leveringszekerheid, betaalbaarheid, energiezelfvoorziening en innovaties, inclusief een analyse van nieuwe kansen, risico's en mogelijke voorgestelde wijzigingen in de energiemix om de gestelde doelen te halen;

En gaan over tot de orde van de dag.

Philippart GroenLinks
De Lange PvdA
Schellekens D66
Joachim Janssen VVD
Jente van Eck SP
Inge Vossen Volt
Alexander van Hattem PVV

Motie M74a-2026 ingediend door GroenLinks, PvdA, D66, VVD, SP, Volt, PVV, 50PLUS, Partij voor de Dieren

Open blik houden met strategische evaluatie

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 5 juni 2026,

behandelend het Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050

constaterende dat;

- het Energieperspectief 2050 uitgaat van een periodieke herijking van het perspectief om in te kunnen spelen op technologische ontwikkelingen, maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen in wet- en regelgeving;
- het Energieperspectief 2050 keuzes bevat over onder meer de mate van energiezelfvoorziening van Brabant, de samenstelling van de energiemix, de ruimtelijke inpassing van energievoorzieningen en de rol van energie in de economische ontwikkeling van Brabant;
- ontwikkelingen op het gebied van netcongestie, leveringszekerheid, energie-import, opslagtechnologie, waterstof, geothermie, kernenergie en andere innovatieve energietechnologieën van invloed kunnen zijn op de effectiviteit van de gekozen energievoorzieners;

overwegende dat;

- de optimale inrichting van het Brabantse energiesysteem geen statisch gegeven is, maar afhankelijk is van technologische ontwikkelingen, economische omstandigheden en maatschappelijke keuzes;
- Provinciale Staten bij toekomstige herijkingen van het Energieperspectief in staat moeten zijn een integrale afweging te maken van mogelijke alternatieve ontwikkelpaden richting 2050;
- een tijdige beoordeling van kansen, risico's en nieuwe ontwikkelingen kan bijdragen aan een robuust, betaalbaar en toekomstbestendig energiesysteem;

verzoeken Gedeputeerde Staten;

- Provinciale Staten een strategische evaluatie aan te bieden in 2028 en 2032 ter voorbereiding op de herijking van het energieperspectief in 2030 en 2034 inzake de energievraag, energieaanbod, netcapaciteit, leveringszekerheid, betaalbaarheid, energiezelfvoorziening en innovaties, inclusief een analyse van nieuwe kansen, risico's en mogelijke voorgestelde wijzigingen in de energiemix om de gestelde doelen te halen;

En gaan over tot de orde van de dag.

Philippart GroenLinks
De Lange PvdA
Schellekens D66
Joachim Janssen VVD
Jente van Eck SP
Inge Vossen Volt
Alexander van Hattem PVV
Jan-Frans Brouwers 50+
Nikky Hamerslag Partij voor de dieren

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga de heer De Lange het woord geven en daarna gaan we pauzeren. Dat was ik eigenlijk nu van plan, maar ik vind het een beetje sneu dat de mensen net op de publieke tribune zijn beland en dat we er dan eventjes mee stoppen. Dus vandaar. De heer De Lange.

De heer **De Lange** (PvdA): Hartelijk dank, voorzitter. Het is een tijdje geleden dat ik achter een spreekgestoelte heb gestaan. Kijken of ik het nog kan, maar het voelt vertrouwd, dus daar gaan we. Hij komt eraan en niet zomaar. Hij komt twee keer zo sterk. El Niño, het weerfenomeen waar ik niet naar vernoemd ben, maar dat wel erg klinkt als mijn naam, maar dat helaas ook extreme weersomstandigheden voorspelt. In de ene uithoek van de wereld enorme droogtes, in de andere uithoek van de wereld extreme natheid/moessons. Volgens de World Meteorological Organization moeten wij ons daarop voorbereiden. Want in de zee waar mijn opa in de Tweede Wereldoorlog ooit niet één, maar twee keer schipbreuk heeft geleden om vervolgens aan de Birma-spoorlijn te werk te worden gesteld, is een warme luchtstroom gaande en die maakt die zee drie graden warmer. Ongekende enorme warmte en die warmte is voor het overgrote gedeelte het effect van menselijk gemaakte CO₂-uitstoot. Die CO₂-uitstoot, door die extreme megatonnen aan CO₂, die wij met z'n allen jaarlijks uitstoten voor het overgrote gedeelte van onze energievoorziening, daar gaat het energieperspectief ook op in. In Brabant wordt maar liefst 211 petajoule aan energie verbruikt. Dat is een getal dat eigenlijk niet te bevatten valt, de hoeveelheid nullen die erachter staan. Het verontrustende daaraan is dat 75% ervan op dit moment nog met koolstofhoudende energie wordt opgewekt en dan kunnen we het ook hebben over benzine en dat soort zaken. De noodzaak is dus groot en daarom moeten we daar dus iets aan doen. Het is vandaag ook, voorzitter, op de kop af een jaar geleden dat ik zelf politiek schipbreukeling werd. Ik probeerde wat te doen aan dat klimaatprobleem, op kleine schaal zullen we maar zeggen, met een mooi plan voor de duurzaam opgewekte energie in de gemeente waar ik vandaan kom, maar dat genoot niet voldoende draagvlak. Het is daarom ook dat ik best wel met een zekere bewondering het nieuwsbericht van uw college las, waarin aan het provinciaal inpassingsplan in Bergeijk voor het neerzetten van daadwerkelijk windmolens en dat soort dingen echt invulling wordt gegeven. Voor mij is dat exemplarisch, exemplarisch voor de nieuwe fase waar we ingaan met het energieperspectief, een daadkrachtige fase waarin energie strategisch een leidend principe wordt en de provincie ook de rol pakt die zij eigenlijk altijd al had: niet alleen het bevoegd gezag, maar ook het moreel gezag in de energietransitie. Daadkracht zonder perspectief is al vrij snel een ongeleid projectiel en daarom is het zo goed dat we nu dat energieperspectief met zijn allen bespreken. Daarin staat dat wij in 2050 geen koolstofhoudende energie meer gaan gebruiken. Ik noemde dat al: daadkrachtig, het governanceprincipe dat eronder ligt, al die zaken die omarmt PvdA van harte, daar zijn we blij mee en daar staan we enorm achter. Hoe ziet dan die energievoorziening in 2050 eruit? Nog steeds een enorme hoeveelheid petajoule: 159 energie en 59 in warmte. Daarom is er één ding eigenlijk onbesproken nog in die hele mix van energiedragers, dat opwekmechanisme, waar we eigenlijk niet omheen kunnen en dat is besparen. Hoe minder we daadwerkelijk gaan verbruiken, hoe minder we hoeven op te wekken en hoe minder aanlandingen wind op zee we misschien nodig hebben – hoewel ik daar een enorme voorstander van ben – en al helemaal hoe minder potentiële kernreactoren we ooit op een dag misschien moeten gaan onderzoeken of die hier kunnen komen. Vandaar dat wij ook een motie indienen. Die motie heet 'Investeren in energiebesparing' en appelleert aan een echt Brabants genotype – iets waar we echt goed in zijn in Brabant – en dat is het

aanzwengelen van investeringen met publiek-private samenwerking en daarom roepen wij het college op om in die aanpakken, de tanden van het energieperspectief, om daar bij de aanpak besparing expliciet aandacht te besteden aan hoe wij dan innovatie in die besparing gaan financieren. Ik ben heel benieuwd hoe GS daarnaar kijken. Alles samenvattend zijn wij enorm blij met dit perspectief. We denken dat we ermee uit de voeten kunnen. Wij zetten volledig in op besparen en wensen GS heel veel succes.

Motie M75-2026 ingediend door PvdA, GroenLinks, D66, SP

Investeren in energiebesparing

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 5 juni 2026,

behandelend het Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050

overwegende dat

- Het college zich via het bestuursakkoord ten doel heeft gesteld in 2030 55% minder CO₂ uit te stoten dan in 1990 en in 2050 klimaatneutraal te zijn;
- Het Energieperspectief 2050 verwacht dat Brabant in 2050 211 petajoule energie per jaar nodig heeft in zowel elektriciteit als warmte/koude.
- In 2023 nog in meer dan 75% van onze energievraag door fossiele brandstof werd voorzien;
- het vervangen van dit percentage door duurzame bronnen een grote opgave is, zowel in infrastructuur als opwekinstallaties en energiebesparing de opgave kleiner maakt.
- Brabant veelvuldig innovatie stimuleert via kenniscoalities, publiek private partnerships en subsidies;
- Als voorbeeld hiervan Brabant 4 miljoen subsidies heeft verleend voor de doorontwikkeling van zoutcartridges voor een gesmolten zout reactor;
- Innovaties in energiebesparing voor zowel warmte/koude als elektriciteit, gebaad kunnen zijn bij financiële ondersteuning, vormonafhankelijk, om innovatieve concepten levensvatbaar te maken.

constaterende dat

- Gedeputeerde Staten op 22 mei een onderzoek heeft aangekondigd naar extra investering voor energiebesparingen;
- Het energieperspectief als 1^e bouwsteen naar een toekomstbestendig energiesysteem inzet op energiebesparing;
- Gedeputeerde Staten voornemens is een Brabantse aanpak besparing uit te werken;

verzoekt Gedeputeerde Staten

- bij de uitwerking van de Brabantse Aanpak Besparen een innovatieparagraaf op te nemen, waarin nieuwe technologieën voor het besparen van warmte, koude en elektriciteit worden gezien en wordt gezien hoe deze, als zij bijdragen aan betaalbaarheid, uitvoerbaarheid en opschaling, kunnen worden gefinancierd door middel van bestaande instrumenten.

en gaan over tot de orde van de dag.

PvdA, Nino de Lange
Groenlinks, Michiel Philippart
D66, Dianne Schellekens
SP, Jente van Eck

Motie M75a-2026 ingediend door PvdA, GroenLinks, D66, SP, VVD

Investeren in energiebesparing

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 5 juni 2026,

behandelend het Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050

overwegende dat

- Het college zich via het bestuursakkoord ten doel heeft gesteld in 2030 55% minder CO₂ uit te stoten dan in 1990 en in 2050 klimaatneutraal te zijn;
- Het Energieperspectief 2050 verwacht dat Brabant in 2050 211 petajoule energie per jaar nodig heeft in zowel elektriciteit als warmt/koude.
- In 2023 nog in meer dan 75% van onze energievraag door fossiele brandstof werd voorzien;
- het vervangen van dit percentage door duurzame bronnen een grote opgave is, zowel in infrastructuur als opwekinstallaties en energiebesparing de opgave kleiner maakt.
- Brabant veelvuldig innovatie stimuleert via kenniscoalities, publiek private partnerships en subsidies;
- Als voorbeeld hiervan Brabant 4 miljoen subsidies heeft verleend voor de doorontwikkeling van zoutcartridges voor een gesmolten zout reactor;
- Innovaties in energiebesparing voor zowel warmte/koude als elektriciteit, gebaad kunnen zijn bij financiële ondersteuning, vormonafhankelijk, om innovatieve concepten levensvatbaar te maken.

constaterende dat

- Gedeputeerde Staten op 22 mei een onderzoek heeft aangekondigd naar extra investering voor energiebesparingen;
- Het energieperspectief als 1^e bouwsteen naar een toekomstbestendig energiesysteem inzet op energiebesparing;
- Gedeputeerde Staten voornemens is een Brabantse aanpak besparing uit te werken;

verzoekt Gedeputeerde Staten

- bij de uitwerking van de Brabantse Aanpak Besparen een innovatieparagraaf op te nemen, waarin nieuwe technologieën voor het besparen van warmte, koude en elektriciteit worden gezien en wordt gezien hoe deze, als zij bijdragen aan betaalbaarheid, uitvoerbaarheid en opschaling, kunnen worden gefinancierd door middel van bestaande instrumenten.

en gaan over tot de orde van de dag.

PvdA, Nino de Lange
Groenlinks, Michiel Philippart
D66, Dianne Schellekens
SP, Jente van Eck
VVD, Joachim Janssen

De **voorzitter**: Dank u wel. En ik begrijp dat dit uw maidenspeech is, dus van harte gefeliciteerd.

Applaus

De **voorzitter**: Dan schors ik deze vergadering voor tien minuten.

Schorsing

De **voorzitter**: Beste mensen, ik wil iedereen verzoeken plaats te nemen. Ik heropen de vergadering en het woord is aan mevrouw Van Eck.

Mevrouw **Van Eck** (SP): Ja, dankjewel, voorzitter. Als we naar het energieperspectief dat voor ons ligt, kijken en we zetten het af tegen het bestuursakkoord dan constateren we als SP dat we gewoon op de goede weg zijn, ook als we streven naar betaalbaar, betrouwbaar en omgevingsbewust. We streven in dat bestuursakkoord ook naar het grotendeels lokaal opwekken van energie in Brabant in 2050, onafhankelijk van andere provincies en het buitenland. De afgelopen jaren is wel duidelijk

geworden hoe ontzettend belangrijk het is dat we ook die onafhankelijkheid nastreven. De oorlog in Iran bijvoorbeeld laat heel scherp zien dat we niet afhankelijk kunnen zijn van olie in het buitenland. De gevolgen voor de mensen in Nederland en in het verlengde daarvan Brabant, zijn vergaand. Daar moeten we ook in Brabant hard op gaan inzetten, anders zijn ook andere plannen die er liggen die financieel een last kunnen leggen op Brabanders verder buiten bereik. Meer zelfvoorzienend zijn, is daar noodzakelijk voor en ook dat zien we terug in dit energieperspectief. Daarnaast, energie die je niet verbruikt, hoeft je niet op te wekken, niet te vervoeren en ook niet af te rekenen. Energie besparen is daarmee goed tegen de CO₂-uitstoot, tegen netcongestie en voor de portemonnee van de Brabander. Voor de SP is het grootschalig isoleren van woningen dan ook een heel belangrijk punt uit het bestuursakkoord. In een Statenmededeling lazen we dat de gedeputeerde een samenwerking met het Nationaal Warmtefonds opzoekt om mensen met een laag of middeninkomen in staat te stellen hun huizen ook te verduurzamen. Wat de SP betreft kan dat onderzoek niet snel genoeg gaan en levert het snel concrete resultaten op. We roepen GS dan ook middels een motie op om de lening aan het Nationaal Warmtefonds op te nemen als concrete maatregel in de Brabantse aanpak energie besparen en uiterlijk eind dit jaar voor te leggen aan PS voor de wensen- en bedenkingenprocedure. Oh ja, nog één punt. Gisteravond ben ik in Zevenbergen geweest, gemeente Moerdijk, en daar blijkt dat er opgaven zijn die af gaan vallen of er misschien bijkomen. De energietransitie moet hoe dan ook door en de SP vraagt zich het volgende af: Welke energieprojecten gaan er in Moerdijk door en welke niet? En hoe is dat van invloed op het Energieperspectief 2050? Tot zover.

Motie M76-2026 ingediend door SP, PvdA, GroenLinks, D66

Concrete maatregelen voor betaalbaarheid en energie besparen

De Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 5 juni 2026, behandelend
Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050.

Constateernde, dat:

- Een van de Brabantse normen uit het Energieperspectief betaalbaarheid is;
- Bovenaan het lijstje met leidende principes uit het Energieperspectief 2050 energie besparen staat;
- Vanwege de almaar stijgende prijzen steeds meer mensen zich zorgen maken of ze de energierekening wel kunnen betalen;
- Er momenteel een verkenning plaatsvindt voor een samenwerking tussen de Provincie met het Nationaal Warmtefonds.

Overwegende, dat:

- Concrete maatregelen rondom energie besparen niet in het Energieperspectief 2050 staan, maar in de Brabantse Aanpak Energie Besparen komen;
- Het isoleren en op andere manieren verduurzamen van de woning zorgt voor een lagere energierekening;
- Niet alle Brabanders met een koophuis deze investering zelf kunnen betalen;
- Het bestuursakkoord oproept om de immunisatie portefeuille (Essent-gelden) in te zetten voor het op grote schaal verduurzamen van woningen.

Verzoekt het college:

- De mogelijke lening aan het Nationaal Warmtefonds vanuit de immunisatie portefeuille aan het Nationaal Warmtefonds als concrete maatregel op te nemen in de Brabantse Aanpak Energie Besparen;
- De mogelijk lening aan het Nationaals Warmtefonds uiterlijk Q4 2026 voor wensen en bedenkingen voor te leggen aan PS.

En gaat over tot de orde van de dag.

Jente van Eck

SP

Nino de Lange

PvdA

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van Eck. Dan ga ik naar de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Voorzitter, het grootste probleem van dit energieperspectief is dat de hoofddoelstelling niet om het energiebeleid draait, maar om klimaatdoelen. Door als hoofddoelstelling uit te gaan van een klimaatneutraal Noord-Brabant in 2050, waarbij omwille van de CO₂-reductie geen fossiele brandstoffen meer gebruikt worden, wordt klimaatideologie dus leidend en dat terwijl juist de doemdenkende klimaatscenario's door nota bene het IPCC zelf herroepen zijn. Dit college gaat echter blindelings door om in 2050 van Brabant één groot klimaatkalifaat te maken vol spuuglelijke en leefomgevingverziekende windturbines, zonnevelden, peperdure warmtenetten en geldverslindend geknoei met waterstof.

De **voorzitter**: Mevrouw Hamerslag interrumpeert u.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, ik wil vragen aan de heer Van Hattem of hij toevallig het opinieartikel van Gerrit Hiemstra heeft gelezen in het NRC over de klimaatmodellen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, twee dingen. Ik lees het NRC eigenlijk nooit, want dat is een verschrikkelijke krant.

Gelach en geroezemoes.

De heer **Van Hattem** (PVV): En dat vind ik al heel lang. Ten tweede: Gerrit Hiemstra die neem ik ook niet heel erg serieus, want die heeft zelf allerlei belangen in de zin dat hij een bedrijf heeft waarbij hij allerlei adviezen geeft op dat gebied en zo, dus voor hem is het ook een verdienmodel. Wat dat betreft kan ik hem ook niet heel serieus nemen.

De **voorzitter**: Ik begrijp dat het antwoord nee is. Mevrouw Hamerslag.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, ik kan er ook niet zoveel aan doen dat hij dit artikel nou eenmaal naar het NRC heeft gestuurd. Voorzitter, wat hier wel in gebeurt, is dat hij heel duidelijk uiteenzet dat wat de heer Van Hattem hier zegt, dat het IPCC zelf dingen heeft ingetrokken, dat dat gewoon feitelijk onjuist is. Er is een andere groep klimaatwetenschappers die niet het IPCC is, die inderdaad rekent aan modellen, die heeft gezegd: 'Nu dat we tien jaar verder zijn, kunnen we eens gaan kijken wat het klimaatbeleid de afgelopen jaren heeft gedaan' en op basis daarvan de modellen een beetje heeft bijgeschaafd. Wil de heer Van Hattem terugnemen wat hij heeft gezegd over het IPCC, aangezien het gewoon niet waar is?

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nou, volgens mij, wat ik begrepen heb uit andere bronnen is dat het wel vanuit het IPCC komt. Maar los daarvan: we hebben het sowieso over een modellenwerkelijkheid, waarbij eigenlijk van de meest shockerende scenario's wordt uitgegaan... wordt doorgerekend en dat daar de waarheid aan wordt gekoppeld. En dat is nou het probleem van dit klimaatbeleid. Je ziet het met stikstof, met andere maatregelen ook. Als je steeds van een modellenwerkelijkheid uitgaat in plaats van realisme, van echte metingen, van daadwerkelijke situaties en alles maar gaat extrapoleren tot een niveau dat het allemaal rampzalig lijkt, dan ga je op een gegeven moment jezelf gewoon helemaal gek maken en doorgeslagen beleid creëren. En dat is wat er met klimaatbeleid gebeurt.

De **voorzitter**: Mevrouw Hamerslag.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, deze modellen zijn allemaal gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. Die zijn gebaseerd op metingen die in het verleden zijn gedaan, die in het heden zijn gedaan door klimaatwetenschappers die daar keihard aan werken. En ja, weet je, je moet ergens van uitgaan. Als je wil kijken naar oké, wat voor effect heeft het dan ook op de toekomst, dan moet je ergens van uitgaan en waarom dan niet de huidige stand van de wetenschap? Waar zou mijnheer Van Hattem dan ons toekomstige beleid op baseren als het niet de wetenschap is met al hun onderzoeken?

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nou, voorzitter, je kunt wel zeggen dat het de wetenschap is, maar die wetenschap die kiest een bepaald model. Die gaat dat extrapoleren. Die gaat dus in de tijd het steeds verder uitwerken en gaat van een bepaalde verwachting uit, maar dat is dus helemaal niet geboekstaafd met daadwerkelijke feiten en metingen. Dit zijn alleen maar mogelijke verwachtingen. Het hoeft helemaal niet dat scenario te zijn. Waar ik zelf liever van uitga, zijn meer historische ontwikkelingen. We weten allemaal dat er vanuit de historische meteorologie al heel lang gegevens bekend zijn die ook hele andere beelden laten zien. We hebben, ik geloof, in 1540 het grote zonnejaar gehad. Er zijn dus... In de afgelopen duizenden jaren heeft het klimaat zich altijd veranderd en aangepast en dat hoeft niet per se uit menselijk handelen te komen, laat staan als wij hier met zijn allen onze eigen cv-keteltjes gaan verbieden en zo, daar zijn we onszelf gewoon gek mee aan het maken en dat is gewoon totaal niet effectief. Dat blijkt wel uit vastgestelde cijfers. 0,00003 of iets in die orde van te verwaarlozen grootte. En kortom: voor zulk soort niet-significante wijzigingen moet je helemaal geen groot, doorgeslagen en kostbaar beleid gaan voeren.

De **voorzitter**: Ik ga naar mevrouw Egger.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Van Hattem, via de voorzitter, bent u bekend met het rapport van Naturalis dat twee weken geleden uit is gekomen, waarin op basis van feiten is gekeken hoe het is gesteld met de biodiversiteit in Nederland?

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, nou als het twee weken geleden is verschenen, dan heb ik in ieder geval nog geen tijd gehad om het tot mij te nemen, maar als het over biodiversiteit gaat, dan kun je natuurlijk op heel veel verschillende manieren daarnaar kijken. Volgens mij is het juist de laatste jaren met heel veel dingen juist goed aan het gaan op het gebied van biodiversiteit, maar op sommige punten is het ook minder goed aan het gaan, want sinds we bijvoorbeeld geen mest meer mogen uitrijden op onze akkers zijn bepaalde insectensoorten daar ook minder geworden waardoor er ook weer minder vogelsoorten zijn, dus met onze agrarische sector in de hand kunnen we juist de biodiversiteit vaak verbeteren.

De **voorzitter**: Mevrouw Egger.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Nou, mijnheer Van Hattem, ik stel voor dat u het rapport van Naturalis eens gaat lezen, want u staat hier klinkklare onzin uit te kramen en dit rapport is feitelijk en er zijn meer rapporten die gebaseerd zijn op feiten en niet op modellen, zoals u zegt. U kunt niet het hele klimaatbeleid afdoen met de mededeling: het zijn alleen maar modellen. Er liggen wel degelijk ook feitelijke wetenschappelijke onderzoeken en ik verzoek u daar kennis van te nemen. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, maar het is tegelijkertijd een feit dat het IPCC een modellenwerkelijkheid hanteert, dat die uitgaat van toekomstige ontwikkelingen van extrapolatie van een bepaalde verwachting. Dat zijn altijd toekomstige ontwikkelingen, dus daar kunnen nog geen feiten aan ten grondslag liggen. Dus ook al zou dat rapport waar mevrouw Egger van de ChristenUnie-SGP aan refereert helemaal correct zijn, dan is het nog zo dat het IPCC uitgaat van een modellenwerkelijkheid, van extrapolatie en dat er daarmee gewoon een hoge mate van onzekerheid is. Als het daarmee kiest voor het meest sombere scenario, dan kiest het dus mogelijk ook voor het meest kostbare, ingrijpende en daarmee ook het meest destructieve klimaatbeleid.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik ga verder. In plaats van het klimaatgedram zou de focus moeten liggen op een efficiënt, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem. Juist door het dogmatische klimaat wordt dat steeds onbereikbaar. Het elektriciteitsnet wordt door wiebelstroom van wind en zon alleen maar meer overbelast, gecombineerd met de gepropageerde elektrificatie van zowel woningen, industrie als vervoer. In het energieperspectief wordt deze netcongestie wel uitgebreid erkend en omschreven, maar hoe dit opgelost en betaald moet worden, is maar zeer de vraag. Dit wordt ondergeschikt gemaakt aan de klimaatdoelstelling. Ons elektriciteitsnet is de afgelopen eeuw opgebouwd vanuit een systeem van centrale opwekking, met name vanuit de Amercentrale. Door vanuit de RES-doelen in te zetten op decentrale opwekking in iedere gemeente, blaas je letterlijk het net op. Dit is hier nooit zo voor ontworpen. Desondanks blijven GS in het energieperspectief inzetten op zogenaamd lokale kracht: decentrale energietransitie als uitgangspunt om hier vervolgens met allerlei batterijen en thuisbatterijen een houtje-touwtje-oplossing aan vast te knopen om de piekbelasting op te vangen. Al die extra batterijen zijn veel te duur, inefficiënt, brandgevaarlijk en van zichzelf al milieubelastend. Deze puinhoop wordt nu al steeds groter, zoals afgelopen tijd in berichten in de media naar voren kwam. In verschillende Brabantse gemeenten gaat Enexis nu € 0,25 per kilowattuur vergoeden als mensen hun zonnepanelen op afstand laten uitschakelen met een zogenaamde zonnedimmer, anders kan de lokale stroomproductie zo hoog zijn dat stroomuitval en beschadiging van kabels kan ontstaan. De wal keert het klimaatschip, zo contraproductief.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd. Mevrouw Schellekens.

Mevrouw **Schellekens** (D66): Dank u wel, voorzitter. Bent u op de hoogte van het feit dat we midden in een energietransitie zitten en dat we allang besloten hebben om van het centralistische net af te gaan en juist midden in die ombouw zitten? Want het lijkt wel alsof u ergens tien jaar geleden stil bent blijven staan.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, daar heb ik me inderdaad van in kennis gesteld dat er sprake is van een zogenaamde energietransitie die door partijen als D66 is ingezet en daarmee zeg ik ook meteen dat er een hele, hele domme, domme fout is gemaakt, want we hadden juist een centraal ingericht net en als je dan vervolgens op lokaal niveau allerlei opwekking gaat hanteren, het net helemaal gaat volpompen, dan ga je dat net gewoon overbelasten waar het nooit op gebouwd en ingericht is. Hiermee is gewoon een cruciale fout gemaakt waar we nou de zeer wrange vruchten van plukken door al die netcongestie en we geen aansluitingen meer kunnen leveren en heel de zaak vastloopt. Dus kortom: ja, die energietransitie is er en er is hier een grote stomiteit mee begaan.

De **voorzitter**: Mevrouw Schellekens.

Mevrouw **Schellekens** (D66): Nou, dan nog een keer. Er is natuurlijk een klimaatakkoord waarmee we met allerlei partijen zaken hebben afgesproken, want gelukkig heeft D66 niet die macht om dat alleen te regelen. Vindt u dan niet dat u daar ook naar moet luisteren, dat we gewoon een stabiel net nodig hebben dat niet meteen uitvalt als er in Groningen iets gebeurt, zodat in Limburg ook het licht uitgaat?

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, we hebben hier tientallen jaren lang een heel stabiel net gehad, totdat die totale faal van de energietransitie werd ingezet, dat klimaatakkoord werd ingezet waar D66 en andere partijen, volgens mij ook de VVD en de SP en al die clubs, allemaal aan mee hebben gewerkt. Die hebben inderdaad een cruciale fout gemaakt door op deze manier met ons stroomnet om te gaan. Een stroomnet dat nooit gebouwd en berekend is om op die manier elektriciteit op te wekken en te verspreiden/terug te leveren, waardoor alles gewoon helemaal vastloopt.

De **voorzitter**: Mevrouw Schellekens, tot slot.

Mevrouw **Schellekens** (D66): Ja, dat begrijp ik. Ja, dus ik begrijp dat u graag in het stenen tijdperk blijft zitten in plaats van dat u een gezonde toekomst voor Brabant wilt.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, het is juist door die energietransitie dat we in een stenen tijdperk terechtkomen, want toen we gewoon centraal opgewekte energie hadden – in Brabant vanuit de Amercentrale, vanuit de kerncentrale in Borssele – en het stabiel over het net verspreidden met centrale opwekking op een stabiele manier, hadden we zulk soort problemen nooit. Nu krijgen we juist, door al die zonnepanelen, door al die wiebelstroom van windturbines, dat het net overbelast raakt, uit balans raakt en we deze problemen krijgen. Dus dankzij het Klimaatakkoord en de energietransitie komen we juist in een stenen tijdperk terecht en daar kunnen we uitkomen door wel te zorgen voor stabiele stroom, bijvoorbeeld via kernenergie.

De **voorzitter**: De heer De Lange.

De heer **De Lange** (PvdA): Hartelijk dank, voorzitter. Het duizelt me af en toe een beetje als de PVV praat, want aan de ene kant roepen ze 'heel veel innoveren, heel veel innovatie op kernenergie en het liefst SMR's', hè. De Small Modular Reactor die we in ieders droombeelden misschien wel in onze eigen achtertuin kunnen neerzetten en iedereen gelukkig, eigenlijk de essentie van het decentrale netwerk. Aan de andere kant, als we het dan over batterijen hebben, dan zijn de batterijen opeens te duur, zijn ze milieu-inefficiënt, weten we allerlei dingen er nog niet van, dus daar gaan we dan niet in investeren. Mijn grote vraag is: als we nou GS met een mandaat op pad moeten sturen, wat gaan we dan doen? Gaan we dan zeggen: 'decentraal alleen voor kern en voor de rest is het dan allemaal centraal, maar kern dat vinden we helemaal geweldig?' Of zeggen we dan: 'breed innoveren en we gaan toch wel mee de route waar we op gaan?' TenneT heeft de pocketstructuur al de facto aangelegd, dus naar een centraal netwerk gaan we nooit meer terug. Dus ik zoek een beetje naar de richting. Wat wil de PVV nou precies?

De **voorzitter**: De vraag is helder, denk ik. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, allereerst, een echt decentraal netwerk is er nog steeds niet. Daar moet nog ik weet niet hoeveel honderden miljarden in geïnvesteerd worden voor je daartoe komt. Het punt is nu juist: kernenergie hoef je niet op honderden plaatsen aan te leggen. Als je een aantal van die SMR's in Nederland en misschien twee of drie in Brabant plaatst, dan ben je al een heel eind en dan heb je een – ik noem het maar even – semicentrale opwekking, hè. Het is niet meer alleen vanuit de Amercentrale, maar met enkele centrale punten voor de provincie kom je al een heel eind. Dan hoef je ook niet het net op zo'n idiote manier te verzwaren voor wat je nodig zou hebben met als je overal die windturbines neer moet gaan zetten, als je overal die zonnepanelen neer gaat zetten, wat voortdurend wisselingen geeft van stroom. Die batterijen, waar de heer De Lange van de PvdA het over had, die zijn juist omdat wind en zon niet schakelbaar zijn. Kernenergie is schakelbaar. Gewoon conventionele centrales zijn schakelbaar. Wind en zon, dat wiebelt heel de tijd, dat heeft een onbalans. Die onbalans moet je uit het net halen. Als je dan overal die batterijen terug moet gaan halen, dan ben je gewoon een heel netwerk aan milieubelastende batterijen, die maar een beperkte

levensduur hebben, overal neer aan het zetten. Ja en dat vind ik juist het paard achter de wagen spannen, wat bovendien nog extra duur is.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ja, de heer De Lange.

De heer **De Lange** (PvdA): Oké, dus nu hebben we, denk ik, de crux: drie grote locaties in Brabant waar we dan heel veel gaan opwekken en idealiter met een kerncentrale, dus drie kerncentrales in Brabant als het aan de PVV ligt. Is het bespreekbaar als je zegt van: nou gaan we naar drie grote centrales, we pakken aanlanding wind op zee erbij, we pakken wat windmolenlocaties erbij en een grote batterij? Is dat dan bespreekbaar, dat we het houden op eigenlijk dat semigedecentraliseerde net en dat je het dan niet op kern doet? Want je zult in allebei toch heel veel jaar moeten investeren voordat je iets neer kunt zetten.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Nou, ik zit hier niet uit mijn duim te zuigen, maar we hebben ook het rapport bij dit energieperspectief gehad van NRG PALLAS over die SMR-mogelijkheden. Ja en die hebben een aantal locaties in Brabant in beeld gebracht die daarvoor geschikt zijn en dan kom je uit op een aantal plekken die daar in beeld komen. Ik heb het straks al gehad over een mogelijke locatie in de gemeente Meierijstad, Veghel aan het kanaal kan een locatie zijn. Er is een aantal plekken aan de Maas die daarvoor geschikt zijn. Maar in de verdere toekomst, als je met thorium gaat werken, dan kun je inderdaad ook op decentraal niveau dingen opwekken. Maar – en dat is een belangrijk verschil met wat er nu gebeurt – al die zonnepanelen en die windturbines leveren terug op het net. Je kunt juist, als je een thorium- of een hele kleine SMR-centrale inzet, bijvoorbeeld ook één bedrijf daarmee bedienen en als we dan bijvoorbeeld een zinkfabriek hebben in Budel die ontzettend veel energie vraagt, of ASML in Veldhoven, dan kunnen die bijvoorbeeld met een eigen thorium of SMR aan de slag om te zorgen dat ze niet het net hoeven te overbelasten en op die manier toch erin voorzien. Dus op die manier kun je ook te werk gaan.

De **voorzitter**: De heer De Lange tot slot.

De heer **De Lange** (PvdA): Hartelijk dank, voorzitter. Oké, dus we stellen vast: de PVV wil drie kerncentrales in Veghel, in Bergen op Zoom – volgens mij is dat in het rapport - en in Moerdijk. En om daar dan een beetje op door te filosoferen... nou weet je, laten we dat gewoon vaststellen. Drie kerncentrales voor de PVV in Brabant. Hartelijk dank.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nou voorzitter, dit is niet wat de PVV zegt. Dit is wat het rapport van NRG PALLAS zegt, dat van uw eigen college komt, notabene, die dat als mogelijkheid schetst en ik kan die mogelijkheid volgen. En als dat een oplossing biedt, dan lijkt me dat een prima oplossing, dus ik zie niet wat het probleem is wat de heer De Lange van de PvdA hier neerlegt.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Voorzitter, dank. Ik hoor de heer Van Hattem net ook in ons eigen interruptiedebatje zeggen: 'Ik heb geen zin in zon, ik heb geen zin in wind, ik heb geen zin in batterijen.'. Ik hoor vooral wat u allemaal niet wilt en ik hoor een oplossing die u wel wilt, die we morgen niet kunnen toepassen om de problemen met de netcongestie op te lossen. Wat zou u morgen doen?

De heer **Van Hattem** (PVV): Nou, voorzitter, het is eigenlijk heel simpel. Ik heb geen zin in inefficiënte rotzooi. Windturbines die zijn schadelijk voor de leefomgeving, voor het landschap. Zonnevelden evengoed en die zorgen ook voor een grote onbalans op het net en die batterijen, ik heb net al uitgelegd dat dat ook eigenlijk gewoon een houtje-touwtje-oplossing is. Wat ik dan wel zou willen doen, is inderdaad inzetten op schakelbare stroom en dat kan gebeuren het liefst dan via kerncentrales, maar als we kijken naar de huidige energieopwekking – en er staan in het energieperspectief hele mooie statistieken, een mooi diagrammetje – het grootste deel vindt op dit

moment nog gewoon via fossiele opwekking plaats. Ik denk dat we dat de komende jaren gewoon moeten blijven behouden, zolang het nodig is. Ik denk dat het nog wel enige tijd nodig zal blijven. Daar is wat mij betreft ook helemaal geen bezwaar tegen, dus wat mij betreft kan het ook gewoon met conventionele centrales doorgaan, maar als we ze kunnen vervangen door kernenergie is dat des te beter, want dat is nog altijd een nog efficiëntere manier dan fossiele centrales.

De **voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Helder. Dus ik hoor eigenlijk de heer Van Hattem geen oplossing voor de dag van morgen aandragen, wederom zijn zelfde riedeltje over alle duurzame bronnen afsteken en vervolgens voor de bedrijven die niet willen uitbreiden, niet worden aangesloten en daardoor bijvoorbeeld vertrekken, eigenlijk geen oplossing bieden, behalve fossiel. Dat druist eigenlijk in tegen alle afspraken die wij internationaal, Europees, nationaal en in Brabant hebben gemaakt. Is dat de oplossing van de PVV?

De heer **Van Hattem** (PVV): Nou voorzitter, die internationale afspraken, dat is zo'n belachelijk Klimaatakkoord van Parijs, waar een hoop over het paard getilde wereldleiders nodig een krabbeltje onder moesten zetten zonder vervolgens de verplichtingen na te komen die erin stonden, want er stonden ook allerlei financiële verplichtingen in die geleverd moesten worden. Daar is uiteindelijk heel weinig mee gedaan, behalve landen die het braafste jongetje van de klas zijn, zoals Nederland. Dan krijg je dus een situatie dat wij aan zaken gebonden worden waar wij helemaal niet aan gebonden moeten willen zijn. Dan denk ik dat het gewoon het beste is om, zeker als we hier op provinciaal niveau kijken... wat is voor ons betrouwbaar, efficiënt en degelijk. Dan moeten we gewoon zien: ja we hebben gewoon... Conventionele energie is al honderd jaar lang een bewezen oplossing. Ik denk dat iedereen gewoon een betaalbare energierekening wil. Straks hoorde ik al: met groen gas en zo moet er € 15 per gezin extra bij. Mensen betalen zich helemaal scheel aan al die zogenaamd duurzame oplossingen. Die zijn alleen maar heel duur in de portemonnee. Ze blazen het elektriciteitsnet op. Ja, kortom, wat de heer Philippart van GroenLinks hier vraagt, is eigenlijk gewoon uit de beurs van de mensen een flinke hap wegnemen...

De **voorzitter**: Uw punt is helder, denk ik.

De heer **Van Hattem** (PVV): ...voor een oplossing die niet efficiënt is. En ja, ik denk dat dat nou juist hetgeen is wat we niet zouden moeten willen en dan houd ik liever vast aan gewoon fossiele energie en op een langere termijn aan kernenergie. Ik denk dat dat gewoon een hele keurige oplossing is.

De **voorzitter**: Wilt u afronden? De heer Philippart. En ik begin te merken dat ik denk: jeetje, we beginnen erg in herhaling te vervallen. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GroenLinks): En dit was pas mijn eerste.

De **voorzitter**: Nee, dit was uw laatste.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Nee, ik bedoel, eerste interruptie van vandaag.

De **voorzitter**: Ja, nee, maar ik heb het meer over het bredere gesprek en niet per se over het feit dat u voor het eerst interrumpeert.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Ja, ik weet het. Ik snap het, voorzitter. Nee, dus ik stel nogmaals vast dat u dus geen antwoord geeft op de vraag om een oplossing voor morgen. Ik had het niet over een hap nemen uit het budget. Ik denk dat ik vrij genuanceerd ben geweest, mijnheer Van Hattem. Uiteindelijk komt de PVV dus met een oplossing van: 'we schenden internationale afspraken. We houden ons...' Mits de PVV een absolute meerderheid haalt, maar laten we hopen van niet. 'We

houden ons eigenlijk niet aan de afspraken die we hebben gemaakt.'. De ondemocratische kenmerken die we ook kennen van de PVV. Dus dat er feitelijk geen oplossing wordt geboden, maar wel veel oppositioneel geroep toeter. Bent u het daarmee eens, mijnheer Van Hattem?

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, allereerst ondemocratisch. Als er één partij democratisch is, dan is het de PVV wel. Wij zijn juist voor directe democratie. Als wij nou eens een keer het lef zouden hebben – en dat mis ik bij heel veel partijen – om zulk soort zaken over zo'n Klimaatakkoord bijvoorbeeld eens een keer in een referendum aan onze burgers voor te leggen in plaats van het over hen af te roepen en hun portemonnee leeg te jatten met dat veel te dure klimaatbeleid of een referendum over een windpark dat nu ook weer wordt opgedrongen aan heel veel burgers en wat partijen als GroenLinks allemaal prachtig vinden, dan zijn we, denk ik, een hele stap verder. In die zin ben ik superdemocratisch. Ik kan me totaal niet herkennen in de woorden van de heer Philippart. Wat de oplossingen voor morgen betreft: je moet niet oude schoenen weggooien voor je nieuwe hebt. Dat is wat partijen als GroenLinks wel doen en daar betalen onze burgers een veel te hoge rekening voor en dat laten we als PVV gewoon niet gebeuren.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ook worden vanwege de netcongestie publieke laadpalen steeds vaker afgeknepen of uitgezet. Daar sta je dan met je dure Tesla en je kunt geen kant op. Gisteren verscheen het bericht dat volgens het aan het kabinet aangeboden rapport 'Het fundament onder onze welvaart' van het adviesbureau Boston Consulting Group, er maar liefst € 690 miljard nodig is om de problemen met het Nederlandse stroomnet op te lossen, waarmee onze welvaart in gevaar komt. Investerings- en nieuwbouw blijven massaal uit door het vastgelopen stroomnet. Hebben GS kennis genomen van dit rapport? Wat betekent dit voor het energieperspectief? Zijn deze door klimaatdoelen gedreven plannen volgens GS nog wel haalbaar en betaalbaar, wetende dat het klimaatneutrale geneuzel honderden miljarden gaat kosten? Ook rept het energieperspectief volop over de aanlanding van wind op zee in Moerdijk en Geertruidenberg. Hier wordt dan uitgegaan van 700 hectare ruimte voor Powerport Moerdijk, maar moet dit vanuit de provinciale ambities ook niet heroverwogen worden nu het Rijk de plannen bijstelt? Kunnen GS aangeven of de provinciale ambities niet een zodanige ruimte vraag opleveren dat het dorp Moerdijk hierdoor alsnog in de knel blijft zitten? Om daadwerkelijk tot een efficiënt, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem te komen, wil de PVV tempo maken met thorium. De plannen in het energieperspectief voor SMR en kernenergie zijn op zichzelf goed, maar nog veel te vrijblijvend. Ondertussen staat de ontwikkeling van gesmolten-zout- thorium-SMR niet stil en daar moeten we als innovatieve provincie juist actief op inzetten. Daartoe dienen we een motie in. GS citeren in het stuk de ZRK heel selectief. Juist aan de kritiekpunten van de ZRK over de haalbaarheid en de uitwerking van de plannen wordt voorbijgegaan. Daarom dienen we hierover een motie in. Ook dienen we een motie in om de provinciale bemoeienis met de plannen voor een wind- en zonproject in De Pielis in Bergeijk stop te zetten. Het is een gotspe dat GS het lokale bestuur en haar inwoners willen overrulen door dit plan door te drammen. Stop deze klimaatdwang. Tot slot een motie om zeggenschap over de RES'en bij PS te leggen, net als elders in het land. Voorzitter, tot zover in deze termijn.

Motie M77-2026 ingediend door PVV

Tempo met thorium

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 5 juni 2026, ter bespreking van Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050

Constaterende dat:

- In het voorliggende Energieperspectief wordt erkend dat kernenergie, in de vorm van Small Modular Reactors (SMR's), een belangrijke bijdrage kan leveren aan een robuuste energiemix voor 2050;

- SMR's die zout en thorium gebruiken wel worden genoemd in de verdiepingsstudie behorende bij het Energieperspectief, maar niet in het perspectief zelf;
- Het Nederlandse bedrijf Thorizon Europees koploper is in de ontwikkeling van een gesmolten zoutreactor op basis van thorium, met een geplande commerciële reactor in Zeeland in 2034;
- Thorizon reeds samenwerkt met Brabantse bedrijven zoals VDL Groep voor de realisatie van een non-nucleaire testfaciliteit in 2027, waardoor er al een directe link is met de sterke maakindustrie in onze provincie;
- Gesmolten zoutreactoren met thorium inherent veiliger zijn dan traditionele kerncentrales en veel minder langlevend afval produceren;

Overwegende dat:

- De energievraag in Brabant de komende decennia fors zal stijgen door elektrificatie, datacenters en industrie, en dat kernenergie via SMR's een betrouwbare, CO₂-arme en ruimtelijk efficiënte oplossing biedt;
- Een eerdere inzet op thorium in het verleden ervoor had kunnen zorgen dat Brabant nu niet zou worden ingehaald door Zeeland, maar zelf voorop had kunnen lopen met deze innovatieve technologie;
- Een Thorizon gesmolten zoutreactor uitstekend past bij Brabantse industriële clusters, elektriciteitsvraag en de behoefte aan proceswarmte, en daarmee banen, innovatie en een sterke maakindustrie kan versterken;
- Een ruime meerderheid in Provinciale Staten positief staat tegenover kernenergie en dat het tijd is voor concrete stappen in plaats van alleen studies en verkenningen;
- Mogelijke locaties in beeld zijn gebracht;

Verzoeken GS:

- Uit te spreken dat kernenergie op basis van gesmolten zout en thorium een volwaardige en ambitieuze pijler in het Energieperspectief van Brabant dient te zijn;
- Actief werk te maken van de vestiging van één of meer gesmolten zout-thorium SMR's van Thorizon in Noord-Brabant, naast de mogelijkheid om (delen van) de test- en demonstratiefaciliteiten in onze provincie te realiseren;
- Direct in overleg te treden met het Rijk, Thorizon, VDL Groep en andere relevante Brabantse industriële partners om locatiemogelijkheden, een realistisch tijdspad en benodigde ondersteuning in kaart te brengen;
- Hierover uiterlijk in het najaar van 2026 te rapporteren aan Provinciale Staten met een concreet plan van aanpak, inclusief stappen op het gebied van vergunningen, cofinanciering en lobby richting het Rijk;

en gaan over tot de orde van de dag.

PVV Noord-Brabant
Alexander van Hattem
Patricia van der Kammen

Motie M78-2026 ingediend door PVV

Haalbaarheid Energieperspectief

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 5 juni 2026, ter bespreking van Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050

Constaterende dat:

- De Zuidelijke Rekenkamer, in diens reflectie op het Energieperspectief¹, spreekt van een blijvende spanning tussen hoge ambities en achterblijvende realisatie;

- De ZRK al herhaaldelijk heeft geconstateerd dat Noord-Brabant structureel achterloopt op de realisatie van eerdere doelen en dat alleen bij nog niet voorziene trendbreuken de gestelde doelen haalbaar lijken;
- De ZRK opmerkt dat het voorkeursscenario 'Lokale kracht' uitgaat van sterke provinciale zelfvoorziening met lokaal opgewekte energie, zonder dat de ruimtelijke, maatschappelijke, landbouwkundige en landschappelijke gevolgen en haalbaarheid voldoende zijn uitgewerkt;
- In de reflectie van de ZRK tevens te lezen valt dat de Rekenkamer, samen met de Commissie voor de milieueffectrapportage, constateert dat essentiële informatie over ruimtelijke en milieutechnische haalbaarheid, locaties, fasering en integrale afweging met andere maatschappelijke opgaven nog ontbreekt;

Overwegende dat:

- Er, gezien de conclusies van de ZRK, onvoldoende inzicht is in de daadwerkelijke kosten, impact op energierekeningen van huishoudens en bedrijven, netcongestie en de uitvoerbaarheid voor gemeenten en inwoners;
- De ZRK laat zien dat het energieperspectief onvoldoende aansluit bij de landelijke transitiepaden, waardoor het risico bestaat dat de focus te eenzijdig ligt op elektriciteitsopwekking binnen de provincie in plaats van op realistische, betaalbare en haalbare oplossingen;
- Democratische zeggenschap en een eerlijke belangenafweging vereisen dat PS een strategische koers vaststellen waarin de haalbaarheid, risico's en alternatieven volledig inzichtelijk zijn;

Verzoeken GS:

- Nog in 2026 een addendum op het Energieperspectief 2050 op te stellen dat uitgebreid ingaat op de door de Zuidelijke Rekenkamer geconstateerde spanning tussen hoge ambities, achterblijvende realisatie en feitelijke haalbaarheid, inclusief een mogelijke bestelling van de doelen uit het perspectief;
- In hetzelfde addendum het voorkeursscenario 'Lokale kracht' nader te onderbouwen met concrete analyses over ruimtebeslag, maatschappelijke kosten, landbouw- en landschapsimpact, netcongestie en alternatieven;
- Het addendum ter besluitvorming voor te leggen aan PS;

en gaan over tot de orde van de dag.

PVV Noord-Brabant

Alexander van Hattem
Patricia van der Kammen

¹ <https://noordbrabant.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/9307c559-4434-45a0-a433-dddfe06a5a7e?documentId=2ec8d05a-9cf8-4be1-b219-4dbf20349f5c&agendaltemId=9ba7accf-95f8-4181-bb6d-9b731ce2f2a8>

Motie M79-2026 ingediend door PVV

Geen provinciale bemoeienis met De Pielis Bergeijk

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 5 juni 2026, ter bespreking van Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050

Constateernde dat:

- GS de projectprocedure uit de Omgevingswet starten voor een wind- en zonproject in het gebied De Pielis in de gemeente Bergeijk, ondanks dat de gemeenteraad van Bergeijk bewust heeft gekozen voor herijking van haar eigen energiebeleid na participatieve inbreng van de inwoners;

- De gemeente Bergeijk via de democratische weg duidelijk heeft aangegeven eerst in samenspraak met haar inwoners te willen bepalen welke koers zij vaart ten aanzien van energiebeleid;
- Gemeenten op basis van het Europees Handvest inzake Lokale Autonomie het recht en de mogelijkheid hebben om waar binnen de wet mogelijk, de openbare aangelegenheden naar eigen inzicht te regelen en beheren;

Overwegende dat:

- Eerdere massale inbreng van burgers in Bergeijk tegen windmolens in De Pielis hebben geleid tot het intrekken van eerder beleid, hetgeen aantoont dat er géén breed draagvlak bestaat voor deze ingreep;
- Het realiseren van wind- en zonneparken op deze schaal leidt tot aantasting van het Brabantse landschap, natuurwaarden, woonklimaat, gezondheid en agrarische bedrijvigheid, zonder dat dit de energierekening van inwoners significant verlaagt of de betrouwbaarheid van de energievoorziening garandeert;
- Het primaat voor ruimtelijke keuzes en energiebeleid zoveel mogelijk bij gemeenten en inwoners zelf ligt, en niet top-down opgelegd moet worden vanuit de provincie;
- GS met dit traject de lokale democratie ondermijnt en spanningen creëert tussen provincie en gemeente Bergeijk, iets dat door GS zelf in haar Statenmededeling bij dit onderwerp wordt erkend;
- De RES-doelstellingen voor 2030 niet realistisch zijn en gedwongen realisatie via provinciale bemoeienis alleen maar leidt tot juridische procedures en verspilling van middelen;

Verzoeken GS:

- Onmiddellijk te stoppen met deze bemoeienis en de projectprocedure voor wind- en zon in De Pielis Bergeijk te beëindigen;
- De regie volledig terug te leggen bij de gemeente Bergeijk en haar inwoners, zonder provinciale voorkeursbeslissing of overname van bevoegdheden;
- In het kader van het Energieperspectief 2050 expliciet uit te spreken dat gemeenten in Brabant de ruimte krijgen om zelf hun koers uit te stippelen ten aanzien van elektriciteitsopwekking en energieneutraliteit, zonder provinciale dwang;

en gaan over tot de orde van de dag.

PVV Noord-Brabant

Alexander van Hattem

Patricia van der Kammen

Motie M80-2026 ingediend door PVV

Zeggenschap RES'sen

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 5 juni 2026, ter bespreking van Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050

Constaterende dat:

- De Regionale Energie Strategieën (RES'sen) binnen het overkoepelende Energieperspectief 2050 de essentiële regionale uitvoeringslaag vormen;
- Het kaderstellende karakter van de RES'sen raakt aan de kerntaken en bevoegdheden van PS als hoogste orgaan van de provincie, waaronder de vaststelling van kaders voor Energie en Ruimtelijke ordening
- Bevoegdheid over de vaststelling van de RES'sen expliciet bij de volksvertegenwoordiging is belegd, volgens de informatie over het Nationaal programma RES¹;

Overwegende dat:

- In alle andere provincies PS bevoegd gezag zijn voor de RES'sen. Deze zijn via een Statenvoorstel vastgesteld, waarbij het kaderstellende karakter expliciet werd erkend;
- In Noord-Brabant GS de RES'sen hebben vastgesteld;
- Dit heeft geleid tot onvoldoende democratische zeggenschap en kaderstelling van PS;
- Het Energieperspectief 2050 een cruciaal moment is om de democratische legitimiteit en zeggenschap binnen het thema Energie vast te leggen;

Verzoeken GS:

- In het kader van het Energieperspectief 2050 expliciet te bevestigen dat Provinciale Staten het hoogste kaderstellende gezag hebben over de RES'sen;
- Alle toekomstige actualisaties, herzieningen of nieuwe versies van de RES'sen uitsluitend ter vaststelling voor te leggen aan PS middels een Statenvoorstel;

en gaan over tot de orde van de dag.

PVV Noord-Brabant

Alexander van Hattem

Patricia van der Kammen

¹ <https://www.regionale-energiestrategie.nl/participatie/volksvertegenwoordiger/default.aspx>

De **voorzitter**: Dank u wel mijnheer Van Hattem. Ik ga naar mevrouw Schellekens.

Mevrouw **Schellekens** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik gebruik de metafoor van de gedeputeerde: Het Brabantse energiesysteem lijkt op een huis dat wordt verbouwd. Er hoefde jarenlang weinig te gebeuren, maar nu wordt het vernieuwd, slimmer en duurzamer gemaakt. Philippart tekende wel een mooi toekomstbeeld en toen dacht ik: ik hoop dat ik dan als 82-jarige in een elektrische deelauto rondrijd. Deze verbouwing heeft veel invloed op het dagelijks leven van Brabanders en van onze ondernemers. Waar je vroeger voor je eigen huis of bedrijf keuzes maakte, gebeurt dat nu steeds meer samen en collectief. We zien allerlei nieuwe oplossingen: van het gas af, volledig elektrisch, wijkwarmte, energie uit zon, wind, water, bodem en opslag in accu's in de buurt, op bedrijventerreinen. Deze energieverandering is niet te negeren en ook niet tegen te houden. D66 is daarom tevreden met het Energieperspectief 2050 dat nu voorligt. Het laat zien hoe Brabant fossielvrij kan worden en dat is belangrijk, zeker in deze onrustige wereld met oorlogen en stijgende energieprijzen. Energieonafhankelijkheid is dan ook belangrijker dan ooit. Om dit te bereiken moet Brabant duidelijke keuzes maken en doorpakken. Dit energieperspectief laat zien dat er geen simpele oplossing is. Eén energiebron is niet genoeg. We hebben een mix nodig van bestaande en nieuwe technieken om energie te besparen, op te slaan, op te wekken en te benutten. Voor D66 is het belangrijk om af te stappen van energiebronnen die CO₂ uitstoten en daarom blijven we ook inzetten op zon en wind, aangevuld met energie uit water en bodem. Groen gas zien we als een tijdelijke bron en in kernenergie zien we op dit moment geen kans in de komende tien of vijftien jaar om door te zetten met het verlagen van de uitstoot van CO₂. Ook vinden we belangrijk dat iedereen mee kan doen in de energietransitie. Samenwerking tussen Brabanders daarbij is cruciaal en ook invloed op hoe dit in Brabant aangepakt wordt. Daarom moet er werk gemaakt worden van participatie. De komende tien jaar wordt het energienet flink aangepast en gelukkig biedt de nieuwe Energiewet meer mogelijkheden om lokaal samen energie op te wekken, op te slaan en te gebruiken. Daarom dient D66 met PvdA, GroenLinks, ChristenUnie-SGP, Lokaal Brabant, CDA en Partij voor de Dieren de motie 'Lokaal maatwerk' in. Hiermee willen we lokale oplossingen stimuleren, zoals energie delen en energiegemeenschappen. Daar hoorden we vanochtend ook al een oproep voor vanuit de Vereniging van Eigenaren. Dat kan helpen om problemen op het elektriciteitsnet te verminderen, terwijl energie betaalbaar blijft en iedereen kan meedoen. We vragen het college bij de uitwerking van het energieperspectief ruimte te geven voor dit soort maatwerk. Daarbij moet er ook aandacht zijn voor eerlijke toegang tot energie, lokale eigendommen en betaalbaarheid. Daarnaast staan energie delen en energiegemeenschappen nog in de kinderschoenen. D66 vraagt daarvoor de nodige

aanpassingen in regelgeving, financiering, organisatie en uitvoering om dit in kaart te brengen en weg te nemen. Waar nodig moet dit ook bij Rijk en toezichthouders als de ACM worden neergelegd. Tegelijkertijd, voorzitter, moeten we eerlijk zijn. Het verzwaren van het net alleen is niet de oplossing. De energietransitie is niet alleen een technisch vraagstuk. De tijd waarin energie altijd vanzelf beschikbaar was, ligt achter ons. De toekomst vraagt om fundamentele veranderingen in ons gedrag, in beleid en in de inrichting van onze samenleving. Juist daarom is het Energieperspectief 2050 zo waardevol. Het helpt ons om verder te kijken dan alleen techniek en laat zien welke keuzes nodig zijn voor de lange termijn. We vragen extra aandacht voor regiogericht werken aan die slimme en passende energiemix, want niet elke regio is hetzelfde en dat vraagt om maatwerk. Het kan alleen met sterke en weerbare energieregio's die goed samenwerken en duidelijk keuzes maken. Wij zien geen enkele energiebron als dé oplossing en daarom steunen we ook geen voorstellen die één oplossing bevoordelen zonder het geheel te bekijken. Ook willen we niet te veel vooruitlopen op plannen die nog uitgewerkt moeten worden en we hebben vertrouwen in het college, in de kwaliteit van dit energieperspectief en de vooruitziende blik van Provinciale Staten. Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ik heb de motie van D66 gelezen en die is uiterst sympathiek om het makkelijker te maken achter de meter oplossingen te zoeken, dus voor mensen die lokaal energie willen delen. Dat begrijp ik tot dusver, maar toen kwam er in één keer het woordje energierechtvaardigheid bij. Dus ik had zoiets van: Wat betekent dat dan en met name in die context?

Mevrouw **Schellekens** (D66): Nou, energierechtvaardigheid betekent dat iedereen mee kan doen in de energietransitie en dat je ook het zo aanpakt dat het voor iedereen beschikbaar wordt, dus dat het niet afhankelijk is van of jij wel of niet al een bedrag voor verduurzamen op de bank hebt staan en dat zo veel mogelijk mensen in een omgeving waar goedkope energie wordt opgewekt ook daar ook gebruik van kunnen maken.

De heer **Rutjens** (JA21): Oké, maar mijn vraag was, bij die motie die ik heel interessant vind: Achter de meter, als mensen energie gaan delen, om dat makkelijker te maken, hè. Dus er moeten regels aangepast et cetera. De provinciale overheid moet niet in de weg zitten. Dat is uiterst verstandig. Alleen: wat heeft dat met energierechtvaardigheid te maken en wat betekent dat dan? Gaan we mensen subsidiëren dan? Wat is dat?

Mevrouw **Schellekens** (D66): Nou, wij zijn nooit direct...

De **voorzitter**: Mevrouw Schellekens, wilt u ook even via de voorzitter praten? U heeft het woord nu.

Mevrouw **Schellekens** (D66): Ja, dank u. Als je daarnaar kijkt... Ja, het gaat er eigenlijk vooral om dat je goed oog hebt voor wat er in een gemeenschap zit en het moet niet afhankelijk zijn van een kleine groep mensen die dan samen bepalen hoe het wordt. Dan krijg je dus ook te maken met woningeigenaren, huurders, dat soort verhoudingen, hoe je samen kunt werken ook tussen bedrijven en inwoners. Dus allerlei variaties waarbij je blijft kijken of iedereen kan meedoen en of dit voor iedereen een eerlijke prijs oplevert.

De heer **Rutjens** (JA21): Ik worstel... Nou ja, ik probeer dan te bedenken wat dat met achter de meter is. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Rijvers.

De heer **Rijvers** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Mevrouw Schellekens haalt groen gas even aan als een tijdelijke oplossing. We hebben dat gehad. Dat is behandeld bij het waterstof in woningen. Maar

mijn vraag is: Wat bedoelt mevrouw Schellekens eigenlijk precies met een tijdelijke oplossing dat groen gas kan geven?

Mevrouw **Schellekens** (D66): Wat ik daarmee bedoel, is dat ik het zie als een transitiemiddel om tot fossielvrij te komen, maar dat we uiteindelijk eigenlijk ook voor zo veel mogelijk van gas als vorm van verwarming af moeten. Ik zie ook de voordelen, hè, van groen gas. Daar hoeft u me niet van te overtuigen, maar ik denk ook dat het een tijdelijkheid is en ik hoop ook dat de hoeveelheden van mest in ieder geval af gaan nemen in Brabant.

De **voorzitter**: De heer Rijvers.

De heer **Rijvers** (BBB): Mijn vraag daarover is: groen gas, dacht ik, heeft heel veel verschillende bronnen en dat zal altijd een bepaalde potentie houden, dus ik begrijp eigenlijk niet goed waarom dat het lijkt alsof op termijn groen gas niet meer bestaat.

Mevrouw **Schellekens** (D66): Ik zeg niet direct dat het niet meer bestaat, maar in de omvang waarin het nu beschikbaar is, verwacht ik dat de beschikbaarheid lager wordt en dat is de reden waarom wij het zien als een transitiegas, wat volgens mij ook wel zo beschreven wordt als het over groen gas gaat.

De **voorzitter**: De heer Rijvers.

De heer **Rijvers** (BBB): Er is inderdaad heel veel over beschreven, maar ziet mevrouw Schellekens ook niet dat groen gas ook misschien op termijn wel de grondstof voor de chemie zou kunnen worden?

Mevrouw **Schellekens** (D66): Ja, dat zou in bepaalde oplossingen komen, maar ook daar zie ik geen hele grote rol voor groen gas weggelegd.

Motie M81-2026 ingediend door D66, GroenLinks, PvdA, ChristenUnie-SGP, Lokaal Brabant, CDA, Partij voor de Dieren
Lokaal Maatwerk

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 5 juni 2026, behandelend het Statenvoorstel 23/26 A over Energieperspectief 2050;

constaterende dat:

- de druk op het elektriciteitsnet sterk toeneemt en netcongestie maatschappelijke en economische ontwikkelingen belemmert;
- de provincie met de Brabantse Aanpak Netcongestie (BAN) inzet op maatregelen voor inzicht in, flexibiliteit en efficiënter gebruik van het net;
- een groot deel van energiegebruik en -opwek plaatsvindt achter de meter, bij bedrijven, instellingen en huishoudens;
- de Energiewet expliciet ruimte biedt voor energiedelen en energiegemeenschappen, waardoor lokale samenwerking beter mogelijk wordt;

overwegende dat:

- lokale en achter-de-meter-oplossingen met energiedelen en energiegemeenschappen bijdragen aan het verminderen van piekbelasting en daarmee aan het verlichten van netcongestie;
- energie die lokaal opgewekt en gebruikt het elektriciteitsnet minder belasten en een directe bijdrage levert aan het beperken van investeringsdruk en congestie;
- deze vormen van energiedelen en energiegemeenschappen bijdragen aan meer zeggenschap, energierechtvaardigheid en betaalbaarheid voor inwoners, maatschappelijke instellingen en het MKB;

- bij toepassing in de praktijk maatwerk nodig is en dit geremd wordt door gebrek aan ervaring, kennis en uitvoerbaarheid, en door verouderde regels en financiële belemmeringen;
- de provincie een belangrijke rol heeft in het verbinden van partijen, versnellen van kennisdeling en agenderen van knelpunten;

spreken uit dat:

- het benutten van de mogelijkheden van de Energiewet voor lokale en achter-de-meter-oplossingen met energiedelen essentieel is voor zowel de aanpak van netcongestie als het realiseren van het Energieperspectief 2050;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

1. bij de uitwerking van de aanpakken bij het Energieperspectief Brabant 2050 maatwerk mogelijkheden op te nemen voor lokale initiatieven die werken aan lokale en/of achter-de-meter-oplossingen via energiedelen en energiegemeenschappen en daarbij expliciet aandacht te geven aan energiegerechtigheid en betaalbaarheid;
2. de daarvoor nodige aanpassingen in regelgeving, financiering, organisatie en uitvoering te inventariseren en drempels weg te nemen, dan wel voor te leggen aan Rijk en toezichthouders zoals de ACM.

En gaan over tot de orde van de dag.

D66 – Dianne Schellekens

PvdA – Nino de Lange

Lokaal Brabant – Angela Kuiper

Nikky Hamerslag – Partij voor de Brabant

Groen Links – Michiel Philippart

ChristenUnie-SGP – Hetty Egger-van Oppen

CDA – Kees de Heer

Motie M81a-2026 ingediend door D66, GroenLinks, PvdA, ChristenUnie-SGP, Lokaal Brabant, CDA, Partij voor de Dieren

Lokaal Maatwerk

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 5 juni 2026, behandelend het Statenvoorstel 23/26 A over Energieperspectief 2050;

constaterende dat:

- de druk op het elektriciteitsnet sterk toeneemt en netcongestie maatschappelijke en economische ontwikkelingen belemmert;
- de provincie met de Brabantse Aanpak Netcongestie (BAN) inzet op maatregelen voor inzicht in, flexibiliteit en efficiënter gebruik van het net;
- een groot deel van energiegebruik en -opwek plaatsvindt achter de meter, bij bedrijven, instellingen en huishoudens;
- de Energiewet expliciet ruimte biedt voor energiedelen en energiegemeenschappen, waardoor lokale samenwerking beter mogelijk wordt;

overwegende dat:

- lokale en achter-de-meter-oplossingen met energiedelen en energiegemeenschappen bijdragen aan het verminderen van piekbelasting en daarmee aan het verlichten van netcongestie;
- energie die lokaal opgewekt en gebruikt het elektriciteitsnet minder belasten en een directe bijdrage levert aan het beperken van investeringsdruk en congestie;
- deze vormen van energiedelen en energiegemeenschappen bijdragen aan meer zeggenschap, energierechtvaardigheid en betaalbaarheid voor inwoners, maatschappelijke instellingen en het MKB;
- bij toepassing in de praktijk maatwerk nodig is en dit geremd wordt door gebrek aan ervaring, kennis en uitvoerbaarheid, en door verouderde regels en financiële belemmeringen;

- de provincie een belangrijke rol heeft in het verbinden van partijen, versnellen van kennisdeling en agenderen van knelpunten;

spreken uit dat:

- het benutten van de mogelijkheden van de Energiewet voor lokale en achter-de-meter-oplossingen met energiedelen essentieel is voor zowel de aanpak van netcongestie als het realiseren van het Energieperspectief 2050;

verzoeken Gedeputeerde Staten om:

1. bij de uitwerking van de aanpakken bij het Energieperspectief Brabant 2050 maatwerk mogelijkheden op te nemen voor lokale initiatieven die werken aan lokale en/of achter-de-meter-oplossingen via energiedelen en energiegemeenschappen en daarbij expliciet aandacht te geven aan energiegerechtigheid en betaalbaarheid;
2. de daarvoor nodige aanpassingen in regelgeving, financiering, organisatie en uitvoering te inventariseren en drempels weg te nemen, dan wel voor te leggen aan Rijk en toezichthouders zoals de ACM.

En gaan over tot de orde van de dag.

D66 – Dianne Schellekens

PvdA – Nino de Lange

Lokaal Brabant – Angela Kuiper

Partij voor de Dieren – Nikky Hamerslag

Groen Links – Michiel Philippart

ChristenUnie-SGP – Hetty Egger-van Oppen

CDA – Kees de Heer

De **voorzitter**: Dank u wel. U was volgens mij aan het einde van die betoog gekomen, hè? Dank u wel. Ik ga naar de heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Voorzitter, we zijn als CDA positief over dit Energieperspectief 2050. We zijn er positief over omdat er gekeken wordt naar de samenhang tussen de verschillende beleidsterreinen, economie, wonen, mobiliteit en er wordt gekeken naar de langere termijn. Bovendien verwachten veel partijen, al of niet terecht, dat de provincie een regierol neemt in de energietransitie en daarom is het ook goed dat de provincie aangeeft waar ze kan bijdragen aan deze transitie. De uitdagingen zijn immers groot: meer inwoners, meer energiegebruik, meer bedrijvigheid en verdere elektrificering. Op alle niveaus moet er geschakeld worden: meer transformatorhuisjes in de wijken, maar ook grotere trafostations en dat gecombineerd met onze ambitie om minder afhankelijk te zijn en worden van fossiele brandstoffen. In die zin steunen wij ook van harte de voornemens rondom groen gas in het energieperspectief, maar wij vinden dat er ook nog wel een tandje bij kan. Daarom dienen wij ook een motie in rondom groen gas. Het CDA heeft ook een zorg, namelijk het maatschappelijk draagvlak en uitvoeringskracht. Concretisering is de grote uitdaging van dit energieperspectief. Hoe gaan we nu aan de slag en hoe zorgen we dat de burgers mee gaan doen? Daarom pleit het CDA voor een inwonersberaad. De energietransitie is immers vooral ook een sociaaleconomische transitie en het is daarom belangrijk dat inwoners aangeven wat ze nodig hebben om stappen te maken in de energietransitie. Dialoog met onze inwoners wordt, voor wat het CDA betreft, essentiëler. In het energieperspectief heeft u uitgebreid de inwoners geraadpleegd – en dat is heel goed – maar dat is wat ons betreft het begin. Ook BrabantAdvies...

De **voorzitter**: Ik geef mevrouw Egger de ruimte voor een interruptie.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Ja, CDA heeft het over een inwonersberaad. Doelt u daarmee op het instrument burgerberaad?

De heer **De Heer** (CDA): Ja, daar bedoel ik mee burgerberaad. Er worden verschillende woorden voor gebezigd.

De **voorzitter**: Gaat uw gang.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. We hebben in de stukken gezien dat de provincie al een uitgebreide peiling heeft gedaan en burgers geraadpleegd. Er zijn 6.000 burgers die daaraan mee hebben gedaan. Wat is de toegevoegde waarde nog van zo'n burgerberaad, waar het gaat om ongeveer honderd mensen die met elkaar over dit onderwerp van gedachten gaan wisselen, als we kijken naar wat er al gedaan is door de provincie? Wat levert het extra op volgens u?

De **voorzitter**: De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Nou, dat gaat om het verschil tussen kwantitatief en kwalitatief. Kijk, het is heel goed dat er een uitvraag is gedaan onder burgers, maar we kijken naar de toekomst. Wij willen ook in de toekomst zorgen dat die energietransitie versneld en concreet wordt en er is nog een aantal hele heikele punten die we met elkaar als provincie moeten nemen. U heeft dat net ook in het debat kunnen zien, hè. Woorden als spuuglelijk en zo vielen. Dan denken wij dat het goed is als je ook in een burgerberaad rondom een thema mensen bij elkaar zet, enthousiaste en minder enthousiaste mensen, en hun met elkaar de dialoog laat zoeken. Dat vind je natuurlijk niet in een uitvraag via internet, maar dat kun je wel met elkaar vinden als je met elkaar in gesprek gaat over wat nou het bezwaar is en wat de kansen zijn en hoe we met elkaar de energietransitie verder moeten vormgeven.

De **voorzitter**: Mevrouw Egger.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Dan heb ik nog één vraag. Weet u wat het verschil in kosten is tussen de raadpleging die nu al heeft plaatsgevonden en de kosten die een burgerberaad met zich meebrengt?

De heer **De Heer** (CDA): Ik weet niet wat de verschillen in kosten zijn, maar ik weet wel dat als je door een goede burgerraadpleging energietransitie kan versnellen je dat zeker terugverdient. Dus daar kan, volgens mij, het argument niet zitten. Het argument moet zijn of het wel of niet behulpzaam is. Wij geloven erin dat dit behulpzaam kan zijn. Je hoort het ook soms andere woordvoerders zeggen: Doen we het nog wel goed met elkaar? Zijn we wel bezig met de goede dingen? Die gesprekken... Kijk naar Moerdijk hoe gevoelig en hoe pijnlijk en gevoelig en hoe moeilijk het soms ook is. Wij denken juist dat je als provincie die gesprekken ook moet faciliteren naast het technische deel. Het gaat in dit debat heel vaak over het technische deel: wel of niet kernenergie, wel of niet dit of dat. Dat is allemaal waar en dat is allemaal goed, maar naast de techniek hebben wij als provincievertegenwoordigers ook de taak om te zorgen dat het landt bij de Brabantse burger en dat het daar aankomt en dat het ook begrepen wordt en, ik herhaal, dat het ook draagvlak heeft.

De **voorzitter**: Dank u wel, gaat u verder.

De heer **De Heer** (CDA): Dank u wel. Ook BrabantAdvies wijst bij dit onderwerp op het betrekken van de inwoners als belangrijke waarde en daarom dient het CDA, samen met de fractie D66, een motie in waarin we vragen om te verkennen of het instrument burgerberaad of inwonersberaad kan worden ingezet om, in dialoog met de Brabanders, de vormgeving van de aanpakken binnen het Energieperspectief 2050 sneller concreet te maken. Die motie is dus bij dezen ingediend. Een tweede punt van aandacht is, wat ons betreft, een artikel in het ED op 15 mei. De titel luidt 'Regio is stroperig stroomnet zat. Bijna elk project minimaal een jaar vertraging.'. Nou, u kunt dan wel uittekenen wat daar dan onder staat. Wij, als CDA-fractie, vragen ons nu af hoe dit energieperspectief nou gaat helpen om te zorgen dat zulke krantenkoppen niet meer verschijnen. Wat is nu, gedeputeerde, uw concrete actieplan en wie gaat hier nu kiezen en verdelen? Dat vinden wij nog steeds een moeilijke vraag. Tenslotte willen we nog wijzen op de innovatiekracht van Brabant. Zouden we daar niet wat meer van mogen verwachten? Ook hier wil het CDA meer aandacht voor vragen. Welke investeringen kunnen wij als provincie doen om de energietransitie verder te faciliteren? Kan de BOM, Brabantse Ontwikkelings Maatschappij, hierin geen rol in spelen? Graag een reactie van de gedeputeerde.

De **voorzitter**: Ik ga naar de heer... U bent klaar, volgens mij, met uw betoog, hè. Ik ga naar de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ik wil er nog even met de heer De Heer het punt bijpakken van de burgerraadpleging. Kijk, dat er moet worden geïnformeerd en dat de burgers moeten worden meegenomen, de Brabanders, daar zijn we het, denk ik, helemaal over eens, maar hoe kijkt u aan tegen het feit dat... We hebben allemaal energie nodig. We gebruiken allemaal energie. Nu halen we het goedkoop uit Amerika, uit Saudi-Arabië, noem het allemaal maar op. Bent u het wel eens dat we hier... Of is de heer De Heer het eens dat we hier wel veel meer in Brabant moeten gaan opwekken en dat dat ook sowieso gepaard gaat met nadelige neveneffecten voor wie dan ook dat in zijn achtertuin heeft?

De **voorzitter**: De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Wij zijn als CDA ervan overtuigd dat we vooruit moeten. We kunnen niet bij de fossiele brandstoffen blijven. We moeten zorgen dat we een nieuwe energiemix krijgen. Dat is evident voor ons. Elke energiemix levert spanningen op. Meer of minder kernenergie, noem maar op. Elke energiemix levert spanningen op. Ook meer of minder groen gas. Waar moeten die vergisters dan weer komen te staan? Enzovoort. Juist over die oplossingen willen wij ook een diepgaande dialoog met de burgers waarin enthousiaste en minder enthousiaste burgers – ik zeg even geen voor- en tegenstanders, maar ik noem ze even enthousiast en minder enthousiast – met elkaar in gesprek gaan om te zorgen dat we het goed begrijpen met elkaar en dat we dan stappen zetten.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Maar bent u het ook met mij eens dat op het moment dat wat je ook doet – of je nou een kerncentrale in iemand zijn achtertuin zet, een groen-gasinstallatie, een windmolen, een zonneweide, wat dan ook – dat mensen dat, burgers dat in principe niet in hun achtertuin willen, het NIMBY-effect? Bent u dan ook bereid om als CDA de verantwoordelijkheid te nemen om ook tegen die burgers, tegen de Brabanders te zeggen: Luister, het is heel vervelend, maar het moet? Dus dan kun je wel zeggen dat we het alleen doen met draagvlak, maar soms moet je toch ook als overheid voor een groter belang, een nationaal belang, een internationaal belang, het ook kunnen doordrukken? Hoe verhoudt zich dat tot uw motie en tot uw behoefte aan draagvlak?

De heer **De Heer** (CDA): Ja, let even op: in mijn motie zeggen we: Kijk hoe een inwoners-/burgerberaad kan helpen om de transitie te versnellen, hè. Dus het is niet gezegd dat het moet gebeuren, maar wij denken dat dat kan gaan helpen. En ja, we willen wel inwonersberaad, maar we willen geen Poolse Landdag, als u dat bedoelt. Natuurlijk, op een gegeven moment moet je met een besluit komen.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Helder. Dus als ik dan de woorden van de heer De Heer zo mag interpreteren: 'we proberen natuurlijk zo veel mogelijk draagvlak te vinden bij wie dan ook, met welke energievorm dan ook in iemand zijn achtertuin, maar uiteindelijk hebben we een groter belang te dienen, zowel in het Brabantse als in het nationale en dat gaat dan uiteindelijk voor draagvlak.'

De **voorzitter**: Ik zou u ook willen verzoeken om via de voorzitter te spreken.

De heer **De Heer** (CDA): Sorry, ja. Excuses.

De **voorzitter**: Gaat uw gang.

De heer **De Heer** (CDA): Waarbij ik wel moet toevoegen dat bij een inwonersberaad je ook vraagt aan de inwoners om oplossingen. Dus het is ook zo dat soms inwoners meer weten dan politici bij elkaar. Daar kunnen ook goede dingen uit komen die dan meegenomen kunnen worden.

De **voorzitter**: Ik ga naar de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (JA21): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik hoor mijnheer De Heer van het CDA toch vaak het woord 'moeten' gebruiken over het burgerberaad. Wat mij opviel waren woorden als 'we moeten zorgen dat het landt', 'dat het begrepen wordt' en 'met zo'n burgerberaad gaan we sneller'. Wat daar dus uit blijkt, is dat de uitkomst van het burgerberaad – namelijk dat we meer windturbines en zonnepanelen gaan planten respectievelijk bouwen – blijkbaar dus al vaststaat. Of niet?

De **voorzitter**: Mijnheer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Nee, er staat niks vast. Wat ik heb geprobeerd duidelijk te maken, dat je soms door te vertragen sneller kunt gaan. Dat het heel veel energie kost als er grote protesten zijn, als er grote weerstand is onder de bevolking, om wat voor reden dan ook, en dat dat niet helpt om die energietransitie, die uiterst noodzakelijk is en die we echt door moeten zetten, voortgang te laten vinden. Daarom dat wij er zo sterk voor pleiten – en er zijn andere partijen/instanties die daar ook in adviseren – om te zeggen: ga alsjeblieft met alle burgers zo goed mogelijk in gesprek om te zorgen dat we het met elkaar blijven begrijpen.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (JA21): Ja, dan zegt mijnheer De Heer van het CDA: 'Ga zo goed mogelijk met elkaar in gesprek, zodat de burgers het begrijpen.'. Dat is het typische bestuurlijk idee van: 'We gaan het nog een keer uitleggen, beste burgers, dat jullie het maar goed begrijpen. U bent tegen windturbines. U wilt geen dure zonnepanelen. Maar we gaan het nog een keer uitleggen dat het echt het allerbeste is. We moeten met z'n allen.'. Dit is gewoon een veredelde inspraakavond die we dan een duur burgerberaad noemen, waarvan de uitkomst al vaststaat. Landelijk hebben we gezien dat het al een farce was en nu gaan we dat in Brabant nog een keer herhalen. Waarom wil het CDA dat?

De **voorzitter**: De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Ja, dit is een volstrekt foute samenvatting van het instrument burgerberaad. Dus echt fout van A tot Z. In een burgerberaad gaat het om een representatieve vertegenwoordiging. Je stelt die mensen een vraag. Je hebt experts die ook dezelfde informatie delen. Het is niet zo, wat u wel terecht opmerkt, dat bestuurders weer gaan zenden en dan gaan zeggen: 'We gaan het nog een keer uitleggen aan de schoolklas.'. Dat is echt niet de bedoeling en dat is ook echt een foute samenvatting die u geeft.

De **voorzitter**: De heer Rutjens tot slot.

De heer **Rutjens** (JA21): Een representatieve groep die de bevolking van Brabant vertegenwoordigt, die zich laat voorlichten door experts en daarna een beslissing neemt, dat is het Brabants parlement. Dat zijn 55 gekozen mensen die daadwerkelijk representatief zijn, die niet door bestuurders zijn benoemd of zichzelf hebben geselecteerd omdat ze hier tijd voor hebben en energietransitie heel leuk vinden. Nee, dat zijn de 55 mensen hier. Dit burgerberaad is per definitie dus het verkeerde instrument.

De **voorzitter**: De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Ja, hier verschillen wij van mening. Ik denk dat het goed is als je soms hete kolen – laat ik dan maar even in de energietransitie... – uit de politieke arena haalt en burgers met elkaar in dialoog laat gaan om te kijken of we met elkaar toch tot een gedragen voorstel kunnen

komen. Het blijkt ook uit heel veel burgerberaden dat dat inderdaad lukt en dat dat bijdraagt aan de versnelling van het onderwerp dat aan de orde is en in dit geval de energietransitie.

De **voorzitter**: Ik ga naar de heer Rijvers, u heeft het woord.

De heer **Rijvers** (BBB): Dank u wel, voorzitter. De heer De Heer spreekt over burgerberaad. In het onderzoek met betrekking tot energieperspectief is er een tweetal groepen onderzocht en er is één groep die een afspiegeling zou zijn van de Brabanders. Mijn vraag aan de heer De Heer is hoe hij de invulling van het burgerberaad ziet. Op welk niveau moet dat plaatsvinden en wie moet dat instellen? Is dat op provinciaal niveau?

De **voorzitter**: De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Onze motie voorziet erin dat natuurlijk GS hier het initiatief in nemen, anders zouden we hier geen motie indienen. Wij roepen op om te onderzoeken, om te kijken of het kan helpen om het proces te versnellen. Dat is de motie die wij indienen. En ja, ik ben even verder uw vraag kwijt. Dus dat is wat wij willen met elkaar.

De **voorzitter**: De heer Rijvers.

De heer **Rijvers** (BBB): Op Brabants niveau. Maar is het niet zo dat binnen Brabant de gebieden verschillend zijn? Want uit dat onderzoek dat er dus in Brabant gedaan is, kwam gewoon: sluit niks uit. Dat is eigenlijk goed: sluit niks uit. Als je dus al gaat kijken naar gebieden, zijn gebieden natuurlijk verschillend. Misschien moet je dat gewoon meer per gebied gaan doen om te kijken wat daar in dat gebied voor mix past.

De **voorzitter**: De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Dank u wel. Nou ja, goed, als dat de uitkomst is van... Als er een voorstel komt waarin deze vormgeving wordt voorgesteld, dan is dat wat ons betreft zeer bespreekbaar en mogelijk. We zitten hier nu te veel te engineren van hoe we dat dan precies gaan doen. Dat is niet de bedoeling. Wij willen vooruitkijken. Wij zeggen: daadkracht, snelheid. Daar heb je draagvlak voor nodig. Dit instrument kan ons daarbij helpen.

De **voorzitter**: De heer Rijvers tot slot en daarna ga ik naar mevrouw Kuiper.

De heer **Rijvers** (BBB): ... in de regio. Dus daar sluit u bij aan. Het is zo dat in de RES-regio West-Brabant een burgerforum heeft plaatsgevonden, niet ingesteld door volksvertegenwoordigers, maar een burgerforum volgens het concept van Eva Roos en dat is, denk ik, precies wat u bedoelt. Dat onderzoek heeft plaatsgevonden. Dus ik zou zeggen van: kijk daarnaar, want ik denk dat u heel veel informatie kunt halen uit die manier en dat is toch op een goede manier gedaan. Ik denk dat u misschien dat moet kopiëren of naar kijken of dat iets is om verder uit te rollen in Brabant.

De heer **De Heer** (CDA): Ja, dank u wel.

De heer **Rijvers** (BBB): Dus dat is de vraag of dat u dat als initiatief wilt zien om dat mee te nemen.

De heer **De Heer** (CDA): Ik zal me erin verdiepen. Dank u wel.

Motie M82-2026 ingediend door CDA

Groen gas

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 5 juni 2026, behandelende het Energieperspectief 2050,

Constateernde dat:

- in het Energieperspectief groen gas voornamelijk wordt gepositioneerd als een schaarse aanvullende energiedrager;
- Brabant voor grote opgaven staat op het gebied van klimaat, stikstofreductie, landbouwtransitie, energiezekerheid en netcongestie;
- mest en regionale organische reststromen een belangrijke grondstof vormen voor zowel mineralenverwaarding als duurzame energieproductie;

Overwegende dat:

- groen gas uit mestvergisting en regionale organische reststromen een bijdrage levert aan meerdere maatschappelijke opgaven tegelijk;
- mestvergisting en mestverwerking kunnen bijdragen aan de vermindering van methaan- en stikstofemissies;
- door terugwinning van nutriënten en de toepassing van RENURE-producten de afhankelijkheid van kunstmest kan worden verminderd;
- groen gas direct inzetbaar is in de bestaande gasinfrastructuur en daarmee op korte en middellange termijn een belangrijke bijdrage kan leveren aan de energietransitie;
- groen gas met name waardevol is voor sectoren en toepassingen die moeilijk of slechts tegen hoge maatschappelijke kosten te elektrificeren zijn;
- de ontwikkeling van regionale groen-gasketens economische kansen biedt voor agrarische ondernemers, energiegemeenschappen en plattelandsgebieden;
- duidelijkheid over provinciaal beleid, ruimtelijke inpassing, vergunningverlening en randvoorwaarden essentieel is voor investeringsbeslissingen;

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

1. groen gas uit mestvergisting en regionale organische reststromen expliciet te positioneren als strategische bouwsteen binnen de Brabantse energie- én landbouwtransitie;
2. in de verdere uitwerking van het Energieperspectief 2050 de bijdrage van groen gas aan klimaatdoelen, stikstofreductie, kringlooplandbouw, energiezekerheid en vermindering van netcongestie integraal mee te nemen;
3. Provinciale Staten uiterlijk Q1 2027 hierover te informeren.

En gaan over tot de orde van de dag.

Kees de Heer

CDA fractie

Motie M83-2026 ingediend door CDA, D66

Provinciaal Burgerberaad Energie

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 5 juni 2026, behandelend het Statenvoorstel 23/26 A Energieperspectief 2050

overwegende dat

- De energietransitie belangrijk is voor alle inwoners van Brabant omdat de transitie invloed heeft op de sociaaleconomische positie van inwoners en ook hun leefomgeving beïnvloedt
- Inwoners veel praktische ideeën en ervaringen hebben die helpen om de energietransitie handen en voeten te geven

- Het voeren van een dialoog tussen verschillende inwoners met verschillende ervaringen en achtergronden een waardevolle aanvulling is op en onderbouwing van de te maken keuzes.
- Vooral jongere Brabanders in de praktijk met dit perspectief gericht op 2050 uit de voeten moeten kunnen gezien de lange termijn zonder ander generaties uit te sluiten.

constaterende dat

- Het Energieperspectief 2050 de lange termijn schetst maar dat het belangrijk is dit perspectief te verbinden met de dagelijkse praktijk van de inwoners
- Het Energieperspectief zeer waardevol is en richtinggevend maar onvoldoende concreet
- De Regionale Energiestrategieën ook niet hun doelstellingen halen
- Succes voor 10% wordt bepaald door strategie en voor 90% door de uitvoering.
- Maatschappelijk draagvlak onmisbaar is voor succes

spreken uit dat:

- De resultaten van een burgerberaad de ingezette energietransitie kan concretiseren en versnellen en bijdraagt aan draagvlak voor de aanpakken die voortvloeien uit het Energieperspectief 2050 en de uitvoeringsagenda Energie 2024 -2027.

Verzoekt Gedeputeerde Staten om:

te verkennen of het instrument Burgerberaad kan worden ingezet om, in dialoog met Brabanders, de vormgeving van de aanpakken binnen het Energieperspectief 2050 sneller concreet te maken

Kees de Heer
CDA Brabant

Dianne Schellekens
D66 Brabant

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga naar mevrouw Kuiper zoals beloofd. U heeft het woord.

Mevrouw **Kuiper** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Laat ik beginnen met een compliment, want dit Energieperspectief 2050 laat zien dat we stappen zetten. En serieus: er zit visie in, er zit samenhang in en misschien nog belangrijker, er zit beweging in, maar zoals we in Brabant zeggen: we zijn er nog lange niet. Soms voelt het een beetje alsof we tegelijkertijd gas geven en op de rem staan. Dat is knap rijden, maar je komt er niet sneller door op je bestemming. Laat ik beginnen met zonneparken. We hebben in Brabant inmiddels de bijzondere situatie dat we duurzame energie opwekken om die vervolgens uit te zetten. Dat moet je even laten bezinken. Dat is een beetje alsof je een volle koelkast hebt en toch nog elke dag eten bestelt. Het kan, maar het klopt niet helemaal. En belangrijker: de mensen die hierin investeren, vaak via lokaal eigendom, zien hun opbrengst verdwijnen en dat raakt vertrouwen en zonder vertrouwen geen energietransitie. Eerst benutten wat we hebben. We hebben ook reeds grote zonnevelden bij bedrijven welke niet eens meegeteld worden, zoals bij Nyrstar in Budel. Zij staan niet in de RES, maar bedienen Weert met de opwek van hun huidige zonnepanelenvelden al wel geruime tijd. Dus laten we daar helder over zijn: uitbreiden is prima, maar alleen als het systeem het aankan en alles benut is wat we al hebben. En dat is geen rem, dat is gewoon gezond verstand. Gelukkig hebben we ook kansen, grote kansen. Neem aquathermie: warmte uit water. Gewoon uit onze kanalen, rivieren, ons afvalwater. We hebben het allemaal. Sterker nog: we wonen praktisch in het water. En toch kijken we er nogal vaak overheen. In andere steden werkt het al: wijken die verwarmd worden met water uit de omgeving. Geen toekomstmuziek, maar gewoon vandaag. Dus de vraag is niet of het kan. De vraag is: Waarom doen we het nog steeds niet op grote schaal? Als we het energieperspectief serieus nemen, met systeemdenken, met balans, dan hoort aquathermie daar voorin thuis. Niet als bijzaak, maar als bouwsteen. Wij dienen hiertoe dan ook een motie in. Dan groen gas. Laat ik daar ook positief over zijn. Het staat erin en dat is al winst. Dat is iets waar wij als Lokaal Brabant ook gewoon stevig voor hebben gestaan. Maar nu komt het erop aan, want erkennen dat iets belangrijk is, is één ding, het ook echt gaan doen, is stap twee. In een wereld waarin we niet meer vanzelfsprekend kunnen rekenen op energie van buiten – laten we eerlijk zijn: de wereld is er nou eenmaal niet stabiel op geworden – moeten we onze eigen boel gewoon op orde hebben. En groen gas helpt daarbij. Het is

flexibel. Het past in wat we al hebben en het maakt ons minder afhankelijk. En ja, er zijn zorgen over lock-in, over afhankelijkheid van bepaalde grondstoffen, maar voorzitter, laten we niet bang zijn voor iets dat we zelf kunnen sturen. We zijn hier toch ook niet om risico's te vermijden? We zijn hier om ze te managen. Zorg voor spreiding, zorg voor kaders, maar zorg vooral dat het gebeurt. We dienen hiertoe ook een motie in. Als iets potentie heeft, dan moet je het niet afremmen, maar dan moet je het gewoon goed organiseren. Datzelfde geldt eigenlijk ook voor een ander gevoelig onderwerp: kernenergie. De Belgische overheid is bezig om kerncentrales over te nemen van Engie, zoals de kerncentrale in Doel. Kans om te benutten en om grip op te krijgen. Nederland en België hebben op 13 mei jongsleden officieel vastgelegd om intensiever te gaan samenwerken op het gebied van kernenergie. Super! Wellicht is mogelijke mede-overname van centrales net over de grens dan ook wel een gesprekje waard met onze zuiderburen. Die installaties staan er al. Ze hebben sowieso invloed op onze regio en ze leveren stabiele energie. Dan is het, wat ons betreft, niet meer dan logisch dat wij kijken hoe wij hier meer grip op kunnen krijgen. Niet omdat dat dé oplossing is voor alles, maar omdat het toch iets bijdraagt aan wat steeds belangrijker wordt: energiezekerheid en uiteindelijk gaat het daar om. Graag een reflectie van GS hierop. Zijn we bereid een gesprek te voeren om te kijken of en op welke manier we wellicht kunnen meedingen in een dergelijke fantastische mooie oplossing? Voorzitter, tot slot. Als ik alles bij elkaar optel, dan zie ik vooral dit: we hebben bouwstenen, we hebben de kennis en eerlijk gezegd, we hebben ook gewoon de Brabantse nuchterheid om het te gaan doen en goed te doen, dus laten we stoppen met halve stappen, geen energie opwekken zonder dat we die gebruiken, geen bewezen oplossingen aan de zijlijn laten staan en geen strategische kansen laten liggen uit voorzichtigheid. Of, om het simpel te zeggen: niet alleen plannen maken voor 2050, maar vandaag beginnen. Dank u wel.

Motie M84-2026 ingediend door Lokaal Brabant

Versnelling Aquathermie

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering op 5 juni 2026, behandelend het Statenvoorstel Energieperspectief 2050,

constaterende dat:

- de gebouwde omgeving een groot aandeel heeft in het energiegebruik en de CO₂-uitstoot in Noord-Brabant;
- de energietransitie richting 2050 vraagt om een duurzame en betrouwbare warmtevoorziening;
- aquathermie (warmte uit oppervlaktewater, afvalwater en drinkwater) een bewezen en groeiende techniek is;
- het Energieperspectief 2050 inzet op een gedifferentieerd en regionaal afgestemd energiesysteem, waarin ook warmtebronnen een belangrijke rol spelen;
- Brabant beschikt over een dicht netwerk van kanalen, rivieren en stedelijke wateren die geschikt zijn voor aquathermische toepassingen;

overwegende dat:

- Wetenschappelijk* bewezen is dat water een onderbenutte, stabiele en lokaal beschikbare energiebron is;
- integratie van water en gebouwde omgeving kansen biedt voor energie-efficiëntie en klimaatadaptatie;
- Nederland door zijn waterstructuur bij uitstek geschikt is voor grootschalige toepassing van aquathermie;
- aquathermie bijdraagt aan CO₂-reductie, vermindering van aardgasgebruik, stabiliteit in de warmtelevering (minder afhankelijk van weersinvloeden dan zon en wind);
- toepassing van aquathermie vaak nog achterblijft door complexe regelgeving, versnipperde verantwoordelijkheden, gebrek aan regie en investeringszekerheid;
- aquathermie niet toekomstmuziek is, maar reeds succesvol wordt toegepast, zoals:
 - Amsterdam (Nieuw-West en IJburg): aquathermie uit oppervlaktewater voor wijkverwarming
 - Utrecht (Kanaleneiland/Overvecht): inzet van riool- en oppervlaktewarmte in warmtenetten

- Zwolle: aquathermie gekoppeld aan stedelijke warmtevoorziening
- Rijkswaterstaat-pilots: benutting van warmte uit rijkswateren;
- deze projecten aantonen dat aquathermie technisch haalbaar is, opschaalbaar is en een stabiele bijdrage levert aan duurzame warmte;
- aquathermie een strategische sleuteltechnologie kan zijn binnen de Brabantse energietransitie;
- de provincie een actieve regierol moet nemen om potentie sneller te ontsluiten;
- koppeling van aquathermie aan gebiedsontwikkeling, woningbouw en regionale warmtenetten essentieel is;
- er onvoldoende tempo wordt gemaakt ten opzichte van de aanwezige potentie;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- blijvend aandacht te besteden aan aquathermie als uitzonderlijk bronkans, passend binnen het Energieperspectief 2050 en de Brabantse Aanpak Warmte;
- overzichten van het technisch en ruimtelijk potentieel van aquathermie in Brabant waar nodig te actualiseren, voortbouwend op de bestaande Viewer aquathermie van de waterschappen;
- belemmeringen in regelgeving, vergunningverlening en financiering te inventariseren - in samenhang met de waterenergievisie die door de Brabantse waterschappen de komende periode wordt uitgewerkt - en waar nodig aan te kaarten bij het Rijk;
- binnen de inventarisatie naar energiegemeenschappen, ook de mogelijkheden van projecten met lokaal eigendom en betrokkenheid van inwoners voor aquathermie te onderzoeken;
- Provinciale Staten via de S&V-cyclus te informeren over de voortgang en de bijdrage aan de klimaat- en energiedoelen

en gaan over tot de orde van de dag.

Namens de fractie van Lokaal Brabant,

Angela Kuiper

* **Wim Zeiler ("Architecture and the Sea, the situation in the Netherlands")**

Motie M84a-2026 ingediend door Lokaal Brabant, VVD, 50PLUS

Versnelling Aquathermie

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering op 5 juni 2026, behandelend het Statenvoorstel Energieperspectief 2050,

constaterende dat:

- de gebouwde omgeving een groot aandeel heeft in het energiegebruik en de CO₂-uitstoot in Noord-Brabant;
- de energietransitie richting 2050 vraagt om een duurzame en betrouwbare warmtevoorziening;
- aquathermie (warmte uit oppervlaktewater, afvalwater en drinkwater) een bewezen en groeiende techniek is;
- het Energieperspectief 2050 inzet op een gedifferentieerd en regionaal afgestemd energiesysteem, waarin ook warmtebronnen een belangrijke rol spelen;
- Brabant beschikt over een dicht netwerk van kanalen, rivieren en stedelijke wateren die geschikt zijn voor aquathermische toepassingen;

overwegende dat:

- Wetenschappelijk* bewezen is dat water een onderbenutte, stabiele en lokaal beschikbare energiebron is;
- integratie van water en gebouwde omgeving kansen biedt voor energie-efficiëntie en klimaatadaptatie;

- Nederland door zijn waterstructuur bij uitstek geschikt is voor grootschalige toepassing van aquathermie;
- aquathermie bijdraagt aan CO₂-reductie, vermindering van aardgasgebruik, stabiliteit in de warmtelevering (minder afhankelijk van weersinvloeden dan zon en wind);
- toepassing van aquathermie vaak nog achterblijft door complexe regelgeving, versnipperde verantwoordelijkheden, gebrek aan regie en investeringszekerheid;
- aquathermie niet toekomstmuziek is, maar reeds succesvol wordt toegepast, zoals:
 - Amsterdam (Nieuw-West en IJburg): aquathermie uit oppervlaktewater voor wijkverwarming
 - Utrecht (Kanaleneiland/Overvecht): inzet van riool- en oppervlaktewarmte in warmtenetten
 - Zwolle: aquathermie gekoppeld aan stedelijke warmtevoorziening
 - Rijkswaterstaat-pilots: benutting van warmte uit rijkswateren;
- deze projecten aantonen dat aquathermie technisch haalbaar is, opschaalbaar is en een stabiele bijdrage levert aan duurzame warmte;
- aquathermie een strategische sleuteltechnologie kan zijn binnen de Brabantse energietransitie;
- de provincie een actieve regierol moet nemen om potentie sneller te ontsluiten;
- koppeling van aquathermie aan gebiedsontwikkeling, woningbouw en regionale warmtenetten essentieel is;
- er onvoldoende tempo wordt gemaakt ten opzichte van de aanwezige potentie;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- blijvend aandacht te besteden aan aquathermie als uitzonderlijk bronkans, passend binnen het Energieperspectief 2050 en de Brabantse Aanpak Warmte;
- overzichten van het technisch en ruimtelijk potentieel van aquathermie in Brabant waar nodig te actualiseren, voortbouwend op de bestaande Viewer aquathermie van de waterschappen;
- belemmeringen in regelgeving, vergunningverlening en financiering te inventariseren - in samenhang met de waterenergievisie die door de Brabantse waterschappen de komende periode wordt uitgewerkt - en waar nodig aan te kaarten bij het Rijk;
- binnen de inventarisatie naar energiegemeenschappen, ook de mogelijkheden van projecten met lokaal eigendom en betrokkenheid van inwoners voor aquathermie te onderzoeken;
- Provinciale Staten via de S&V-cyclus te informeren over de voortgang en de bijdrage aan de klimaat- en energiedoelen

en gaan over tot de orde van de dag.

Namens de fractie van
Lokaal Brabant, Angela Kuiper
VVD, Joachim Jansen
50 PLUS, Jan-Frans Brouwers

Motie M85-2026 ingediend door Lokaal Brabant

Gassen zijn klasse!

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering op 5 juni 2026, behandelend het Statenvoorstel Energieperspectief 2050,

constaterende dat:

- Provinciale Staten eerder een motie van Lokaal Brabant hebben aangenomen om groen gas een volwaardige rol te geven in het energiesysteem;
- recente geopolitieke ontwikkelingen, waaronder signalen dat de Verenigde Staten hun gasleveringen aan Europa mogelijk zullen beperken, de noodzaak vergroten om de eigen energievoorziening te versterken;
- Noord-Brabant een sterke agrarische en industriële basis heeft die geschikt is voor de productie van groen gas;

overwegende dat:

- groen gas direct inzetbaar is in bestaande gasinfrastructuur, bijdraagt aan leveringszekerheid en flexibiliteit in het energiesysteem en een belangrijke rol speelt bij sectoren die moeilijk te elektrificeren zijn;
- een vergroting van productie ambitieus maar noodzakelijk is om de afhankelijkheid van buitenlandse energie te verminderen en de energietransitie betaalbaar en uitvoerbaar te houden;
- gas uit meerdere bronnen kan worden geproduceerd (GFT, rioolslib, reststromen, industrie) en eventuele zorgen over mogelijke lock-in (afhankelijkheid van mest) door slimme beleidskaders kan worden voorkomen;
- zonder actieve stimulering en regie opschaling niet tijdig gerealiseerd zal worden;
- uit studies blijkt dat opschaling van groen gas sterk afhankelijk is van beschikbare locaties, vergunningprocedures en provinciale kaders;
- de huidige Omgevingsverordening op onderdelen belemmerend kan werken door:
 - beperkte ruimtelijke mogelijkheden in het buitengebied,
 - complexe en langdurige vergunningprocedures,
 - en beperkingen vanuit natuur-, water- en milieuregels;
- de huidige inzet op groen gas nog onvoldoende ambitieus en zichtbaar is in het Energieperspectief 2050;
- energiezekerheid een strategisch provinciaal belang is dat zwaar moet wegen en juist nu versnelling noodzakelijk is om toekomstige afhankelijkheden te voorkomen;
- groen gas een volwaardige en structurele pijler moet zijn, naast elektriciteit en warmte;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- groen gas in de uitwerking van het Energieperspectief 2050 nadrukkelijker te positioneren als strategische bouwsteen en daartoe de Brabantse Aanpak Groen Gas als versnellingsprogramma uit te werken;
- eventuele zorgen over een mogelijke lock-in (afhankelijkheid van mest als grondstof, en daarmee van de huidige omvang van de veestapel in Brabant) mee te nemen in de uitwerking van de Brabantse Aanpak Groen Gas;
- samen met landbouw, industrie, waterschappen en energiebedrijven de realisatie van concrete projecten te versnellen, met actieve inzet op diversificatie van grondstoffen;
- het ruimtelijke beleid van de provincie te herijken met het oog op de energietransitie vanuit de vraag naar meer ruimtelijke mogelijkheden voor groen gas installaties en clustering van bedrijven, ook buiten het individuele agrarische bedrijf;
- belemmeringen in vergunningverlening, financiering en infrastructuur aan te kaarten bij het rijk met als doel snellere en voorspelbare vergunningprocedures (bijv. via versnelde trajecten of coördinatie);
- de inzet op groen gas expliciet te koppelen aan energiezekerheid, pieklevering en netondersteuning;
- Provinciale Staten periodiek te informeren over voortgang, gerealiseerde productie en bijdrage aan energieonafhankelijkheid

en gaan over tot de orde van de dag.

Namens de fractie van Lokaal Brabant,

Angela Kuiper

Motie M85a-2026 ingediend door Lokaal Brabant, VVD, 50PLUS

Gassen zijn klasse!

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering op 5 juni 2026, behandelend het Statenvoorstel Energieperspectief 2050,

constaterende dat:

- Provinciale Staten eerder een motie van Lokaal Brabant hebben aangenomen om groen gas een volwaardige rol te geven in het energiesysteem;
- recente geopolitieke ontwikkelingen, waaronder signalen dat de Verenigde Staten hun gasleveringen aan Europa mogelijk zullen beperken, de noodzaak vergroten om de eigen energievoorziening te versterken;
- Noord-Brabant een sterke agrarische en industriële basis heeft die geschikt is voor de productie van groen gas;

overwegende dat:

- groen gas direct inzetbaar is in bestaande gasinfrastructuur, bijdraagt aan leveringszekerheid en flexibiliteit in het energiesysteem en een belangrijke rol speelt bij sectoren die moeilijk te elektrificeren zijn;
- een vergroting van productie ambitieus maar noodzakelijk is om de afhankelijkheid van buitenlandse energie te verminderen en de energietransitie betaalbaar en uitvoerbaar te houden;
- gas uit meerdere bronnen kan worden geproduceerd (GFT, rioolslib, reststromen, industrie) en eventuele zorgen over mogelijke lock-in (afhankelijkheid van mest) door slimme beleidskaders kan worden voorkomen;
- zonder actieve stimulering en regie opschaling niet tijdig gerealiseerd zal worden;
- uit studies blijkt dat opschaling van groen gas sterk afhankelijk is van beschikbare locaties, vergunningprocedures en provinciale kaders;
- de huidige Omgevingsverordening op onderdelen belemmerend kan werken door:
 - beperkte ruimtelijke mogelijkheden in het buitengebied,
 - complexe en langdurige vergunningprocedures,
 - en beperkingen vanuit natuur-, water- en milieuregels;
- de huidige inzet op groen gas nog onvoldoende ambitieus en zichtbaar is in het Energieperspectief 2050;
- energiezekerheid een strategisch provinciaal belang is dat zwaar moet wegen en juist nu versnelling noodzakelijk is om toekomstige afhankelijkheden te voorkomen;
- groen gas een volwaardige en structurele pijler moet zijn, naast elektriciteit en warmte;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- groen gas in de uitwerking van het Energieperspectief 2050 nadrukkelijker te positioneren als strategische bouwsteen en daartoe de Brabantse Aanpak Groen Gas als versnellingsprogramma uit te werken;
- eventuele zorgen over een mogelijke lock-in (afhankelijkheid van mest als grondstof, en daarmee van de huidige omvang van de veestapel in Brabant) mee te nemen in de uitwerking van de Brabantse Aanpak Groen Gas;
- samen met landbouw, industrie, waterschappen en energiebedrijven de realisatie van concrete projecten te versnellen, met actieve inzet op diversificatie van grondstoffen;
- het ruimtelijke beleid van de provincie te herijken met het oog op de energietransitie vanuit de vraag naar meer ruimtelijke mogelijkheden voor groen gas installaties en clustering van bedrijven, ook buiten het individuele agrarische bedrijf;
- belemmeringen in vergunningverlening, financiering en infrastructuur aan te kaarten bij het rijk met als doel snellere en voorspelbare vergunningprocedures (bijv. via versnelde trajecten of coördinatie);
- de inzet op groen gas expliciet te koppelen aan energiezekerheid, pieklevering en netondersteuning;
- Provinciale Staten periodiek te informeren over voortgang, gerealiseerde productie en bijdrage aan energieonafhankelijkheid

en gaan over tot de orde van de dag.

Namens de fractie van

Lokaal Brabant, Angela Kuiper
VVD, Joachim Jansen
50 PLUS, Jan-Frans Brouwers.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (JA21): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Mevrouw de voorzitter, dames en heren Brabanders, deze coalitie wil ook bepalen hoe Brabant er in 2050 uit ziet en dat proberen ze ons te verkopen door te vertellen dat we een betrouwbaar, betaalbaar en omgevingsbewust energiesysteem krijgen. Laten we die drie punten eens bekijken. Zorgt hun Energieperspectief 2050 ervoor dat het betaalbaar is? De energietransitie naar vooral weersafhankelijke stroom brengt enorme kosten met zich mee. Windturbines en zonnepanelen worden zonder subsidies sowieso al niet gebouwd en daar bovenop komt, op Nederlands niveau, nog eens de infrastructuur van € 200 miljard en daarmee zijn we nog maar net begonnen. Voor burgers betekent dat dat meer dan de helft van de gasprijs nu al uit belastingen bestaat. Mensen die dachten te investeren in bijvoorbeeld zonnepanelen, die merken dat de salderingsregeling onder druk staat en sommigen wordt al aangeboden dat ze een kwartje krijgen als ze hun panelen uitzetten. In 2050 komen daar nog meer lasten bij, want als het gas eenmaal is uitgefaseerd, zal die energiebelasting toch ergens vandaan moeten komen. Als TenneT zijn Duitse belang te gelde heeft gemaakt, is er nog steeds heel veel geld nodig voor zijn door zeeroest bedreigde kabels, net als voor de elektriciteitshuisjes van Enexis. Daar komen in 2050 nog de kosten bij voor het maken, opslaan en verstoken van waterstof of groen gas. Ook de enorme kosten voor de import van Franse kernstroom, want als het waait, dan dumpst iedereen zijn teveel aan windenergie op het net en als het windstil is, moeten we allemaal in Frankrijk aankloppen om hun kernenergie te kopen. Betaalbaar voor politici is blijkbaar een aanslag op uw Brabantse portemonnee. Is het dan in ieder geval wel betrouwbaar dat Energieperspectief 2050? We hebben nu al netcongestie vanwege wiebelstroom. De hoge pieken en dalen van de weersafhankelijke opwek lopen niet samen met het verbruik. Nu al zijn er kekke overheids campagnes nodig om tussen 16.00 en 21.00 uur 's avonds minder stroom te gebruiken. Wat betekent dat in 2050? Mogen we alleen maar wassen als het waait? Krijgen we een energiegeneraal die ons douchemuntjes gaat verkopen? Of gaat de slimme meter zorgen dat de inductiekookplaat uitgaat als het niet waait? Sowieso hebben we nu een dubbel systeem nodig. Zoals het energieperspectief zelf aangeeft: er zijn bronnen of oplossingen nodig die juist kunnen bijspringen wanneer er weinig zon of wind is. Nu zorgt onze gas- en eventueel biomassa-productie er nog voor dat we op dat moment stroom hebben, maar er is nog steeds geen antwoord voor de energie die we nodig hebben in de winter. Toen we daarnaar vroegen, antwoordde het college dat er een divers systeem nodig is, een divers systeem onder andere van import, maar in Duitsland en in België hebben ze ongeveer hetzelfde weer als bij ons. Ook wordt er weer geloofd in het sprookje van waterstof en voorzichtigjes gesnuffeld aan de kleine kernreactoren. Hoe dan ook: dat dubbele systeem in de winter of als het niet waait, is het gevolg van de keuzes van weersafhankelijke wind op zee en op land of zonnepanelen. We gaan dus zoeken naar oplossingen voor zelfgemaakte problemen, maar laten we duidelijk zijn: als je al bereid bent kernreactoren in te zetten als een soort achtervang, dan moet je je afvragen waarom je die aan-uit-aan-uit-aan-uit gaat zetten als het niet of wel waait. Als we eenmaal een kernreactor hebben gebouwd, voldoende kernreactoren, dan hoeft je die helemaal niet aan-uit-aan-uit te zetten als het wel of niet waait. Dan zet je hem iets harder als er stroom nodig is en dat is een stuk verstandiger dan een weersafhankelijke opwek. Voorzitter, in mijn tweede termijn kom ik terug op het omgevingsbewuste aspect, maar voor nu wil ik in ieder geval vaststellen dat deze coalitie er nog zit tot maart 2027. Daarom steunen we nu al de motie die de VVD indient om te onderzoeken hoe we het beste SMR's kunnen inzetten. Waarom? Zodat we vanaf maart 2027 een vliegende start kunnen maken met de introductie van meer en betere kernenergie in Brabant. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Hamerslag.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, 2050 lijkt ver weg, maar we moeten nu al vooruitkijken naar hoe we denken en hopen dat Brabant er dan uitziet en geld, energie en ruimte vrijmaken voor de uitdagingen die ons dan staan te wachten. Dat zijn er nogal wat. In de bestuursrapportage die we later vandaag behandelen, staat dat de provincie achterloopt met klimaatadaptatie omdat klimaatverandering sneller gaat dan verwacht. Dat is niet een fijn vooruitzicht voor 2050. Ik hoop dan 53 te worden en ook nog een fijne leefomgeving te hebben hier in Brabant, maar er worden wereldwijd nog steeds een heleboel broeikasgassen uitgestoten en de weerextremen die dat met zich meebrengt zijn wekelijks zo niet vaker in het nieuws: bosbranden, verdrogingen, overstromingen. Allemaal vinden ze vaker plaats door de gevolgen van klimaatverandering. Daarom is het zo belangrijk om echt heel hard te werken aan het volledig overstappen op hernieuwbare energiebronnen voor het beschermen van het leven elders op de wereld en in de toekomst. Er staan heel veel positieve dingen in het energieperspectief. Er wordt hard gewerkt aan duurzame warmte en een mix van hernieuwbare energiebronnen. De ruimte wordt opengelaten voor ontwikkelingen in de toekomst zonder ervan uit te gaan dat technologie ons wel inhaalt, behalve als het aankomt op kernenergie. Daar is wel uitgebreid aandacht voor en de hoop blijft onder andere gevestigd op technologie die nog niet in werking is. Historisch gezien is kernenergie per kilowattuur duurder dan zonne-energie en windenergie, moeten er grondstoffen voor gemijnd worden die gevaarlijk zijn en ook nog eens opraken. Niet hernieuwbaar dus. Verder lopen we op dit moment achter op de doelen die we onszelf gesteld hebben voor verduurzaming en de broodnodige inhaalslag zie ik niet terug in dit perspectief. Een toekomstvisie zou integraal moeten worden aangepakt. In het energieperspectief worden namelijk aannames gedaan waarvan ik zeg dat ik het Brabant in de toekomst beter gun. Er wordt rekening gehouden met de aanlanding van wind op zee voor Moerdijk. Er wordt uitgegaan van heel veel bedrijvigheid waar we zonder kunnen. Ik durf te dromen over hoe ik in 2050 door Brabant wandel en dan hoop ik dat er minder blokkendozen zijn, minder vervuiling, geen megastallen en meer groen. Meer groen kunnen we voor elkaar krijgen als alle ontwikkelingen in Brabant natuurinclusief plaatsvinden, zo ook de energietransitie. Nu heeft de gedeputeerde in antwoorden op onze vragen in de themabijeenkomst aangegeven dat dit in principe wel het geval is. Dat is heel erg mooi, maar juist in een perspectief dat zo lang nog relevant is, is het goed om zaken goed te borgen. Het is mogelijk om zonnepanelen neer te leggen op een manier waardoor er nog planten en dieren tussendoor en onderdoor kunnen groeien en bewegen, om windmolens te plaatsen die stoppen als er trekvogels langskomen. Daarnaast is de energietransitie ook direct afhankelijk van natuurherstel, want door de stikstofcrisis – die eigenlijk een natuurncrisis is – zijn de energieprojecten nu moeilijk te voltooien. We kunnen de energietransitie vormgeven op een manier die Brabant inderdaad groener maakt. Om dat te garanderen, dienen wij het amendement 'Natuurinclusief energieperspectief' in. Tot zover, voorzitter.

Amendement A15-2026 ingediend door Partij voor de Dieren

Natuurinclusief Energieperspectief

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 5 juni 2026,

behandelend Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050;

besluiten, dat in het Energieperspectief 2050 (opgenomen als bijlage 1 bij het ontwerpbesluit), op pagina 23, aan de paragraaf '3.2 Leidende principes' onder de zes leidende principes een leidend principe wordt toegevoegd, luidende:

" • Natuurinclusieve energietransitie

De energietransitie kan bijdragen aan het hoognodige natuurherstel, maar dat gaat niet overal op voor alle toepassingen. Energiebronnen, -dragers en -transport passen we natuurinclusief toe, waarbij het energiesysteem de natuur niet schaadt, maar waar mogelijk juist versterkt."

Toelichting:

De huidige zes leidende principes van het Energieperspectief 2050 zijn voortgekomen uit de waarden betrouwbaar, betaalbaar en omgevingsbewust. De waarde 'omgevingsbewust' komt neer op rekening houden met de leefomgeving, natuur en gezondheid: "Nieuwe infrastructuur en opwekking moeten zo worden ingepast dat negatieve effecten op de bredere leefomgeving, biodiversiteit en gezondheid worden geminimaliseerd. Waar mogelijk draagt het energiesysteem bij aan natuurherstel en een gezonde leefomgeving, met het oog op toekomstige generaties."¹

Geen van de huidige zes leidende principes gaan echter over het *positief* bijdragen aan natuurherstel door het energiesysteem.

Ondertussen loopt de provincie al jaren achter met het behalen van doelstellingen voor natuurherstel. De vele rode en oranje bolletjes bij het programma Natuur en milieu in de P&C-stukken van de afgelopen jaren maken dat pijnlijk zichtbaar. De energietransitie biedt veel kansen om bij te dragen aan het hoognodige natuurherstel, maar dit gaat niet overal op voor alle toepassingen. Het is daarom van belang dat de transitie naar het energiesysteem in 2050 niet enkel in woorden, maar in daden bijdraagt aan natuurherstel.

Natuurherstel is *ook* van belang voor het slagen van de energietransitie, gezien een robuuste natuur meer ruimte kan bieden aan de ontwikkelingen die nodig zijn voor het energiesysteem in 2050. Alleen al om die reden kunnen we het ons niet permitteren om vanuit de energietransitie nog meer schade te berokkenen aan de al overbelaste natuur.

Met dit amendement zetten we de noodzaak van een natuurinclusieve² energietransitie concreet als leidend principe in het Energieperspectief 2050, zodat we dit expliciet voor ogen houden bij de concrete uitwerkingen die volgen uit de richtinggevende functie van het Energieperspectief 2050.

Nikky Hamerslag,
Partij voor de Dieren

¹ Energieperspectief 2050, p. 22-23

² Zie de Agenda Natuurinclusief Brabant voor een definitie en het belang van natuurinclusiviteit.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Vossen. En u begrijpt het, denk ik, al, hè, ik ga schorsen voor de lunch na de eerste termijn van uw Staten. Mevrouw Vossen.

Mevrouw **Vossen** (Volt): Dank u, voorzitter. Het Energieperspectief 2050 is een goede stap. Er ligt een termijntekompas waarin de energieruimte, economie en infrastructuur bij elkaar worden gebracht. Dat is nodig, want de energietransitie is geen apart dossier meer, maar de basis eigenlijk onder alles wat we hier in Brabant doen. Voor Volt Brabant is daarbij één lijn leidend: we bouwen aan een Europees energiesysteem. Daarin is Brabant geen eiland, maar een schakel van het geheel, of in het geheel. Brabant moet daarin keuzes maken die dat systeem versterken en dat vraagt om realisme, maar ook om diversiteit in oplossingen. Daarom zijn wij mede-indiener van de VVD-motie 'Meten is Weten, deel 2' over de SMR's en kernenergie. Niet als snelle oplossing, maar omdat het verstandig is om deze technologie serieus te verkennen binnen Europa. Verschillende Europese landen zetten hier al stappen in. Dan kun je niet achteroverleunen. Europees denken betekent voor Volt meedoen in de ontwikkeling, zodat je niet afhankelijk wordt van keuzes die anderen voor je maken. Vanuit die gedachte stemmen we dan ook voor een aantal andere moties. Waterstof. Voor Volt is helder: alleen groene waterstof past in een toekomst zonder uitstoot. Toch stemmen we voor omdat we nu de ketens en de infrastructuur moeten op gaan bouwen voor later. De motie met betrekking tot de energiebesparing. Simpel gezegd: de energie die je niet gebruikt, ja, die hoeft je ook niet op te wekken of te vervoeren. We stemmen voor betaalbaarheid omdat de energietransitie alleen werkt als mensen mee kunnen doen en voor lokaal maatwerk omdat veel oplossingen juist lokaal ontstaan achter de meter. Dat helpt het stroomnet en geeft mensen meer grip op hun energie. Ik zou bijna willen zeggen: letterlijk én figuurlijk. Voorzitter, de Europese energieautonomie staat onder druk. Daarom moeten we niet alleen lokaal kijken wat handig is, maar Europees kijken wat samen werkt en ons minder afhankelijk maakt. Of, zoals we dat bij Volt zeggen: Europees denken en Brabants doen. Dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Vossen. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. 50PLUS heeft het al vaker gezegd: de afstand tussen onze inwoners en de politiek wordt helaas steeds groter. Daar maak ik ook onderdeel van uit. Ik zal een paar voorbeelden geven. Op de tennisbaan praat ik over ons Energieperspectief 2050 en dan krijg ik van twee kanten de vraag: Jan-Frans, onze kinderen hebben zich ingeschreven voor een woning en krijgen te horen dat het project misschien on hold wordt gezet omdat er geen stroom is. Wat ga je daar nu aan doen? Een ander voorbeeld: Nu zonnepanelen kopen, Jan-Frans, je bent gek als je het doet. Dat is niet meer rendabel. Nog een voorbeeld: Als je zonnepanelen hebt, blijf dan achter de meter. Zorg dat je niets teruglevert, want dat kost alleen maar geld. Nog een voorbeeld: Wanneer starten jullie nu eens met de SMR? Wij steunen zeker de motie van de VVD. In Noord-Holland heeft de gemeente Opmeer al gezegd: laat maar komen. Ik heb net vandaag begrepen dat Meierijstad dat ook heeft gezegd. Andere vragen, nog een voorbeeld: Wat doen jullie nou met Moerdijk? Wanneer komt die duidelijkheid nu? Als laatste voorbeeld: Eén op de drie straten moet opengemaakt worden. Dat kan toch niet waar zijn, Jan-Frans? Zeker niet in de centra. Wie heeft dat verzonnen? Dat soort vragen leven. 50PLUS vraagt de gedeputeerde...

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Rutjens die bijna hardlopend aankomt.

De heer **Rutjens** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik was hardlopend. Laatst stond ik bij de friettent en toen vroeg ik waarom die frikandel zo duur is. Toen zeiden ze van: 'Ja, dat komt met name doordat vlees wordt ontmoedigd en omdat de stroom enorm duur is.'. En nou ja, dus dat wou ik in ieder geval even delen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Oké, ik zie het als een adhesiebetuiging. Gaat u verder.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik zie even niet de relatie, maar oké. De vraag aan de gedeputeerde is: Hoe kijkt hij nou hier tegenaan en wat moet ik daar nou op antwoorden? 50PLUS vraagt de gedeputeerde om de inwoner te helpen en misschien kan de input van professor Zeiler op de oordeelsvormende bijeenkomst daarin helpen. Hij had het over dat er wetenschappelijke inzichten zijn die kunnen leiden tot 20% besparing van energie en 30% reductie in de piekmomenten in het net. Vraag aan de gedeputeerde is: Is er al een meeting georganiseerd met deze professor? Dan terug naar het Energieperspectief 2050 zelf. Daarbij volg ik geheel de conclusies van de Zuidelijke Rekenkamer. De doelstellingen van de Energieagenda 2019-2030 worden niet gehaald.

De **voorzitter**: U bent aan het afronden, hè, neem ik aan.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja. Oplossing: we schrijven een nieuw Energieperspectief 2050, maar hoe we de doelstellingen moeten gaan halen, blijft onduidelijk. Een typische oplossing van de politiek, helaas. Voorzitter, tot zover mijn eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Egger, gaat uw gang.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Ik ben altijd aan de beurt als iedereen honger heeft.

Gelach en geroezemoes.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Energieperspectief 2050, een document met grote ambities en vergaande gevolgen voor onze provincie, onze economie en onze inwoners. Laat ik beginnen met te zeggen dat de ChristenUnie-SGP het belang van zorg voor de schepping en het terugdringen van vervuiling onderschrijft. Tegelijkertijd vinden wij dat beleid realistisch, rechtvaardig en betrouwbaar moet zijn. Om realistisch en rechtvaardig te zijn, willen wij aandacht vragen voor twee onbelichte

aspecten in dit beleidskader. Ik wil daarbij aanhaken bij de woorden van Pieter Grinwis in de Tweede Kamer op het onderwerp netcongestie. Hij memoreerde aan een bij de Tweede Kamer aangeboden petitie door de acteurs van de Willem van Oranje-musical met de prachtige titel 'Plakkaat van aansluitingen'. Met deze petitie werd aandacht gevraagd voor de absurde situatie dat dit theater lokaal afspraken had gemaakt met ondernemingen en instellingen over de perfecte afwisseling in energiegebruik tussen dag en nacht, door de week en in het weekend, wat vervolgens stuitte op onwil of onvermogen van de netbeheerder met als gevolg dat er per dag 5000 kuub aan diesel voor een aggregaat verbruikt moest worden. De provincie kan in haar regierol meer aandacht geven aan ondernemers die met innovatieve oplossingen voor netcongestieproblemen komen en hierdoor op netcapaciteit kunnen besparen. Pak die rol, is mijn vraag aan de gedeputeerde. In onze net niet aangenomen motie van 10 april vroegen wij hier ook al aandacht voor. Ten tweede heeft ons burgerlid op de themadag aandacht gevraagd voor besparing. De gedeputeerde reageert hierop met de mededeling dat vol wordt ingezet op isolatie van woningen en verduurzaming van gebouwen, maar besparing is meer dan dat. Vroeger deden we de rolluiken dicht met zo'n plat touw. Nu gaat het elektrisch. Vroeger trokken we aan een bel met een touwtje. Nu hebben we een elektrische bel met camera. Vroeger sneed je brood met een mes. Nu hebben we een machine. Vroeger fietsten we gewoon. Nu hebben we een accu nodig. En vroeger stepten de kinderen met hun benen. Nu staan ze stil op een elektrische step. Alle kleine handelingen vermenigvuldigd met een miljoen of een miljard maken een enorm verschil. Het gaat niet alleen over de aanschaf van apparaten met label A. Het gaat ook over bewustzijn en feitelijk minder verbruik. Ik verzoek het college alsnog dit aspect op te nemen in het energieperspectief. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. We zijn aan de lunchpauze toegekomen. Ik schors de vergadering voor drie kwartier.

Schorsing

De **voorzitter**: Dames en heren, het is tijd en het is meer dan tijd, dus ik verzoek eenieder plaats te nemen. Ik vraag stilte in de zaal, ik heropen de vergadering en het woord is aan de gedeputeerde.

De heer **Maes** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter en ook dank aan alle woordvoerders en sprekers voor hun inbreng, vragen en moties en hun bespiegelingen. Een bijzondere dag vandaag, na bijna tweeënhalve jaar ligt vandaag het Energieperspectief 2050 ter besluitvorming voor, hier in deze Staten. Dat begon in 2023, december 2023 om precies te zijn, met een oproep vanuit het Rijk aan provincies om hun visie te geven op de lange termijn van het energieperspectief en vervolgens werd er in februari 2024 door uw Staten een motie aangenomen om ook die blik te geven op de toekomstige energiemix, de heer Jansen refereerde daar al aan en in datzelfde debat volgens mij lag ook een rapport van de Zuidelijke Rekenkamer die ons opriep als provincie en als Gedeputeerde Staten om meer regie te nemen in de energietransitie en dat alles samen heeft ertoe geleid dat wij dit traject met elkaar zijn ingegaan. Een traject dat heel veel werk heeft gekost, ook voor mensen hier in de toren zo, onze ambtelijke organisatie maar ook u bent intensief betrokken geweest in volgens mij veel sessies die ook al anderhalf jaar geleden begonnen en ook heel veel mensen, vooral ook buiten dit gebouw in Brabant, onze inwoners, onze bedrijven, onze RES-regio's, gemeenten, waterschappen, iedereen heeft een inbreng gehad in dit energieperspectief. Dank ook voor alle waardering die ik ook wel door hoor klinken in uw bijdragen en ik heb mijn beantwoording als volgt opgebouwd. In plaats van alle moties en het amendement een voor een af te gaan lopen in de volgorde van de nummers ga ik het even proberen te clusteren in een aantal blokjes, eerst algemeen, groen gas, waterstof en SMR's, energiebesparing, wind en zon en dan vervolgens overig. Dat is een best wel dikke stapel geworden nog, maar ik ga er snel mee aan de slag voorzitter. De veelheid aan onderwerpen die hier vandaag aan de orde is gekomen is ook wel veelzeggend. Het energieperspectief is een veelomvattend beleidsstuk, het vormt een strategisch kompas voor de ontwikkeling van het Brabantse energiesysteem richting 2050. Het is een addendum op wat uw Staten al hebben vastgesteld, bijvoorbeeld in het beleidskader Energieagenda 2019-2030 en de doelen uit dit beleidskader, ik zei het ook tijdens de themabehandeling, staan wat ons betreft onverminderd overeind. Denk hierbij aan de CO₂-reductie en

aan het 100% klimaatneutraal zijn in 2050 of bijvoorbeeld het feit dat we onze energie willen opwekken uit duurzame bronnen, grotendeels opgewekt in Brabant. Het Energieperspectief 2050 omschrijft wel hoe we die doelen met de inzichten van nu willen bereiken en welk toekomstig energiesysteem daarbij past. Het Energieperspectief 2050 schetst een toekomstbestendige koers gebaseerd op de Brabantse waarden betrouwbaar, betaalbaar en omgevingsbewust en het klinkt misschien allemaal ver weg, maar sommigen van u zeiden dat ook al, we zitten al midden in die transitie. Hij is al volop gaande en we gaan van een centraal energiesysteem afhankelijk van veelal fossiele geïmporteerde bronnen naar een decentraal systeem met een brede mix aan veelal lokale duurzame bronnen. Elektra wordt de ruggengraat van het energiesysteem en daarbij vormen de collectieve warmte en duurzame moleculen, waaronder groen gas en waterstof, een belangrijke aanvulling en deze monsterklus vraagt veel van de inwoners, bedrijven en overheden en het vraagt ook een andere rol van de provincie, een meer regisserende rol en deze rol is gericht op het versterken van de noodzakelijke samenhang tussen regionale opgaven en het energiesysteem. Voorzitter, dan ga ik snel over tot de andere kopjes. Het energiesysteem 2050 is een strategisch kompas maar we blijven niet hangen in abstracte vergezichten, we vertalen dit ook naar concrete maatregelen in een negental Brabantse aanpakken. Volgens mij noemde iemand het de tanden van het energieperspectief, ik vond dat wel een mooie uitspraak. Die aanpakken gaan over besparen, warmte, lokaal eigendom, netcongestie verduurzaming industrie, waterstof, groen gas, kernenergie en batterijopslag. Dan kom ik nu bij het eerste inhoudelijke onderwerp, groen gas en de moties en de vragen die daarop zijn ingediend. Misschien moet ik beginnen met iets recht te zetten. Tijdens de oordeelsvormende themabijeenkomst heb ik gezegd dat de ambities van groen gas niet mals zijn. Ondanks dat in de totale energiemix van 2050 misschien groen gas een bescheiden rol speelt, gaan we wel ten opzichte van 2023 de hoeveelheid groen gas vernegen- of vertienvoudigen en ik heb toen tijdens de oordeelsvorming en ik zie de heer Rijvers al driftig meeschrijven... Ik heb toen gezegd dat dat optelde tot 700 miljoen kuub. Dat is niet zo. Ik ben toen uitgegaan van de getallen van nu, van 2025, de meest recente cijfers, en als je die vermenigvuldigt met 8, 9 à 10 dan kom je aan dat aantal, maar het waren getallen van 2023 die je moest vermenigvuldigen met 8 à 9 en dan kom je aan een ander aantal. Ik heb het hier ook uitgeschreven in het tabelletje en dat doe ik u graag toekomen om dit punt even recht te zetten. De meeste mensen zullen denken, waar gaat het over, maar ik weet dat de heer Rijvers graag waarde hecht aan dit soort punten, dus daar kom ik graag aan tegemoet. Voorzitter, groen gas, een van de politiek meest gevoelige onderwerpen binnen het energieperspectief, naast kern..., daar komen we zo over te spreken en de provincie positioneert groen gas bewust als een schaarse aanvullende energiedrager en niet als een dragende pijler van het energiesysteem. De bestuurlijke kern van de discussie draait vaak om deze systeemkeuzes versus het lock-inrisico en wij denken dat we met deze hoeveelheid groen gas in het energieperspectief daar een goede balans in hebben gevonden. Dan is daar een motie op ingediend, een aantal moties. Allereerste de motie 'Check de provinciale schakel in de groen gasketen' van de BBB. Wij kunnen die motie, om meteen even maar met de deur in huis te vallen, geen bezwaar geven. Er staat een aantal... dat werd ook door insprekers gemeld, ook door diversen van u. Ik denk dat het goed is dat we richting die aanpak groen gas die eraan zit te komen, dat we daar ook de punten die u noemt in uw motie en alvast even een spoileralert, ook de andere moties die over groen gas gaan, volgens mij kunnen we die... Dat zijn allemaal punten die we uit kunnen zoeken met elkaar om het juiste gesprek te voeren tijdens de Brabantse aanpak Groen Gas, dus die wil ik graag geen bezwaar geven. Dat is... Ik zal mijn moties noemen want ze gaan in willekeurige volgorde. Dat is motie M70. Dan motie M82, motie van het CDA, ook over groen gas. Dit kan ook op deze manier worden meegenomen in de Brabantse aanpak Groen Gas, dus ook deze geven wij geen bezwaar en dat is motie 82. Dan was er nog een motie over groen gas en die was van Lokaal Brabant, motie 85, 'Gassen zijn klasse'. Ook die kunnen we geen bezwaar geven. De omgevingsverordening... Even kijken hoor, de... Ja, eigenlijk om dezelfde argumenten, er wordt om een aantal praktische punten gevraagd waar nu de productie van groen gas tegenaan loopt. Kijk, wat je daar uiteindelijk over beslist dat is een tweede maar het is wel goed om die wel in ieder geval in kaart te brengen en daar roept u ook toe op en dat is wat het college betreft geen bezwaar. Dat was het punt groen gas, dus mocht u daarover nog vragen hebben dan moet u nu naar voren komen en anders ga ik door met waterstof. Oké. Dan waterstof. Een belangrijke toekomstige energiedrager voor de industrie, voor flexibiliteit en mogelijk

ook zware mobiliteit en tegelijkertijd bevindt de ontwikkeling zich nog sterk in opbouw en zijn infrastructuurkeuzes bepalend voor de toekomstige mogelijkheden. Er is een motie ingediend, 'Gas erop met waterstof' van de VVD, motie 73. Ook die past binnen het Energieperspectief 2050 en de rol die we daarin zien, op termijn in ieder geval, voor waterstof... Dus ook die kan ik geen bezwaar geven. Dat was eigenlijk de enige motie op het gebied van waterstof als ik me niet vergis. Ik zie geen reactie, dan ga ik snel verder met kernenergie, dat waren er iets meer.

De **voorzitter**: Er is nog altijd een tweede termijn, dus gaat u gewoon verder.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja. Dan kernenergie en dat waren er iets meer. Tijdens de themabehandeling hebben we Al mee laten tellen en het woord 'kernenergie' viel 56 keer en we hebben dit keer Al nog niet gevraagd, maar het zou zomaar eens ook rond dat aantal uit kunnen komen, misschien wel meer. Voorzitter, kernenergie. Misschien goed als korte inleiding. Helemaal aan het begin van dit traject van het energieperspectief heb ik ook gezegd 'wat ons betreft zijn er geen taboes', we willen richting 2050 kijken naar wat is het goede energiesysteem en daar hebben we oog voor alle energiedragers, energiebronnen, die er zijn en daar gaan we ook op een... Ja, daar gaan we gewoon naar kijken en volgens mij... Natuurlijk gaat het sommigen niet ver genoeg en anderen misschien net iets te ver, maar we denken ook dat we net als met groen gas op een juiste balans uit zijn gekomen in het huidige energieperspectief. Dus aan de ene kant mensen die, nou dan val ik in herhaling, het liefst heel snel alles met kernenergie zouden doen maar de realiteit is ook dat het de komende vijf à tien jaar, à vijftien jaar zelfs, ik denk voor 2040 als ik mensen vraag die er verstand van behoren te hebben, nog geen significante rol gaat spelen en tot die tijd moeten we wel fossiele brandstoffen afbouwen, dus het is zeker iets wat in de toekomst een onderdeel kan zijn van een energiemix. Daar zetten we ook op in, ook middels de innovatiecoalitie en nucleair waar mijn collega Martijn Van Gruijthuijsen volop mee bezig is, maar ondertussen zoeken we ook door met bijvoorbeeld het onderzoek dat gedaan is door NRG PALLAS en dat ook verwerkt is in het energieperspectief en ook de motie van de VVD. Die roept eigenlijk op: nou ga nog een stapje verder, onder andere het onderzoeken van draagvlak, maar ook verdere verkenningen. Ik denk dat deze motie precies zover gaat als dat op dit moment kan, dat op dit moment zinvol is om te doen, wetende dat het Rijk ook heeft gezegd 'die eerste SMR die er gaat komen die willen wij onder ons bevoegd gezag realiseren'. Op het moment zijn er ook nog geen normen, geen afstandsnormen, geen milieunormen, dus er zijn allerlei dingen die we op dit moment nog niet kunnen, maar de dingen die we al wel kunnen doen om toch die kant op te bewegen staan in deze motie verwoord en daarom kunnen wij deze motie, motie 72 is dat, geen bezwaar geven. Dat brengt me bij de volgende motie op het gebied van kernenergie en dat is, even erdoorheen bladeren, de motie van de PVV, M77, 'Tempo met thorium' en dat is ook precies eigenlijk de reden dat wij die ontraden, omdat die wel degelijk vooral vraagt om meer... ook eigenlijk stappen zet die op dit moment niet zinvol zijn, dat we onderzoeken gaan doen die uiteindelijk waarschijnlijk in een bureaula verdwijnen en er pas over vijftien jaar uitkomen, waardoor je af kan vragen 'is het nou zinvol besteed belastinggeld geweest?'... over dingen gaan die op dit moment nog helemaal niet aan de orde zijn, bijvoorbeeld ook locaties of dingen die al gebeuren, bijvoorbeeld rondom het onderzoek en de Innovatiecoalitie Nucleair, alles wat met Thorizon te maken heeft. Dus dat is motie 77, die willen we daarom ontraden.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Dan vind ik het wel opmerkelijk dat zojuist de motie van de VVD cum suis wel omarmd werd door GS terwijl er ook een hoop dingen in staan die al gebeuren en deze motie juist wil kijken naar welke mogelijkheden er liggen, welke koppelingen er kunnen worden gemaakt, juist vanuit het programma waar de heer Van Gruijthuijsen mee bezig is, juist ook... VDL bijvoorbeeld genoemd, Brabantse bedrijven die er echt op in willen zetten, dus een stap verder te zetten in zo'n innovatieve ontwikkeling, we zijn een toptechnologische regio. Dus wat weerhoudt GS ervan om deze stap te zetten en deze motie van de positieve kant te kunnen bekijken?

De **voorzitter**: De heer Maes.

De heer **Maes** (GS, SP): We zijn natuurlijk altijd geneigd om dingen van de positieve kant te bekijken, dus ik zeg ook voor een deel is het ook wel hetgeen we al doen. Dus dan zou je nog kunnen zeggen 'ondersteuning beleid' maar kijk, bijvoorbeeld het uitspreken dat thorium een volwaardige en ambitieuze pijler is in het energieperspectief dat gaat te ver, het is nog in ontwikkeling. Ook dat interruptiedebatje met ik meen D66, dat weet ik niet zeker meer, maar waarin u eigenlijk zegt 'ja, we gaan nog even door met fossiel totdat kernenergie op een bepaald niveau is en dan schakelen we over'. Ja, dat is gewoon niet volgens internationale, nationale en regionale afspraken die we met elkaar gemaakt hebben, dat we af willen van fossiele energiebronnen. Dus in zoverre, ja we kunnen dit niet de pijler maken want we kunnen hier pas in 2040 mogelijk, op zijn vroegst, echt op gaan rekenen.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Als het dus in het woordenspel zit dan zou ik dan toch aan de gedeputeerde willen vragen... Als ik nou zou zeggen bij het verzoek aan GS, en ik beperk me heel even tot het dictum, dat bij het eerste punt, als ik dan zou zeggen 'uit te spreken dat de ontwikkeling van kernenergie op basis van gesmolten zout en thorium een volwaardige en ambitieuze pijler van het energieperspectief van Brabant dient te zijn en dat ook een energieperspectief is richting 2050', dus dan hebben we het ook over een periode van 25 jaar, hoe kijkt de gedeputeerde er met die uitleg tegenaan?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja voorzitter, we kunnen nu punt voor punt het dictum afgelopen, het zijn er vier in totaal, maar het zit niet alleen op dat ene punt dat ik net noemde, het gaat bijvoorbeeld ook over het actief werk maken van een vestiging van een SMR. Dat loopt op dit moment echt ver vooruit op onze rol en ook de inzet die het Rijk hierop pleegt op dit moment. Dus ook daarvoor zou... Ik denk, als we dat punt voor punt af gaan lopen, dat er niet heel veel meer overblijft en hetgeen overblijft, dan zou ik u haast willen adviseren: ga met de heer Jansen van de VVD nou even in gesprek om te kijken of u misschien samen een motie rondom kernenergie... Ik snap de behoefte zeker, ik snap ook... Ik zie dat ook, dat een deel van de Staten gaat stralen, om even in het thema te blijven, als het over kernenergie gaat en hoe meer, hoe liever en hoe sneller, hoe liever en ik snap... en in het verleden is dat misschien vaak afgeremd met argumenten van 'ja, maar dat wordt nooit wat' en ik snap ook daarom uw behoefte om daar toch op te blijven drukken alleen laten we wel op de juiste plaatsen blijven drukken en ook... Ik denk dat die op dit moment vooral bij het Rijk zitten en dat wij hier ook lokaal doen wat we kunnen. Dat zit in onder andere op het gebied van innovatie, ook die waardeketen die we willen creëren samen met onze duurzame of onze hoogwaardige maakindustrie, u noemde net ook al een aantal bedrijven. Dus laten we vooral daarop inzetten en uiteindelijk is het ook aan het Rijk waar die eerste SMR komt en wat de randvoorwaarden zijn en laten wij vooral zorgen dat we tegen die tijd dat het echt opgeschaald wordt, klaarstaan en dat onze industrie die dingen ook kan gaan leveren en we er ook iets aan kunnen verdienen.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem tot slot.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, dan vraag ik me toch af wat dit college nou eigenlijk wil met SMR en kernenergie want aan de ene kant loopt de heer Van Gruijthuijsen, hij is er nu even niet, toch mooie sier te maken met in zijn kielzog de VVD-fractie met 'we pakken door op kernenergie', maar nu hoor ik de gedeputeerde van Energie letterlijk zeggen 'ja, het daadwerkelijk vestigen van een SMR in Brabant dat is nog een stap te ver'. Dus ja, wat is het nou? Is het alleen maar het voor de Bühne brengen van 'wij vinden het leuk om een beetje over kernenergie te praten en er wat projectjes omheen te doen', maar als daadwerkelijk puntje bij paaltje komt en het onderdeel moet worden van de energiemix, het energieperspectief voor de komende 25 jaar, om dan de boot af te houden en dan heb ik het echt over 25 jaar want als je dit energieperspectief gewoon serieus neemt dan moet je

gewoon kunnen zeggen, zeker richting 2050 is hier een mogelijkheid om daadwerkelijk met kernenergie, al is het thorium, al is het SMR, aan de slag te gaan. Waar staan GS nu daadwerkelijk?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja voorzitter, kijk, wij willen niet te ver vooruitlopen op de stand van... Kijk, ik denk dat SMR's en met name ook molten-saltreactoren best wel kansrijk zijn. Alleen op dit moment zijn technologische ontwikkelingen niet dermate en ook alles rondom vergunningverlening nog niet zover dat we dit al een serieuze plek kunnen geven in het energieperspectief inzake 'dit gaat zoveel opleveren en op die en die en die plek moet er eentje komen' zoals we bijvoorbeeld nu wel weten waar bijvoorbeeld nieuwe hoogspanningsstations moeten komen, dus wat dat betreft loopt u nog te ver vooruit op de huidige stand van zaken. We denken wel... Kijk, we hebben ook gezegd, het is een adaptief energieperspectief. We willen dat minimaal één keer per bestuursperiode, maar er is ook een motie ingediend volgens mij om dit nog vaker te doen, herijken of in ieder geval kijken: wat is op dat moment de stand van de techniek. Mocht dit nou... want thorium... zoals u zegt... Volgens mij wordt daar al zeventig jaar over gesproken, ik heb wel eens een artikel in Trouw gelezen uit 1956, niet dat ik al zo oud ben maar dat pakt we er dan bij om te zeggen 'ja, het ziet er heel veelbelovend uit', maar het blijft vooralsnog ook een belofte. Wellicht komt die doorbraak nu wel, maar niet dat we daar nu al echt op voor kunnen sorteren en ons daarvan afhankelijk maken en ondertussen maar die dure gas en olie en vervuilende andere brandstoffen verstoken want daar willen we echt vanaf.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **Maes** (GS, SP): Dan was ik bij het punt Kernenergie, maar volgens mij heb ik daar de moties die zijn ingediend van een advies voorzien of geapprecieerd zoals dat heet. Dan ga ik door naar energie besparen.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door mevrouw Kuiper.

De heer **Maes** (GS, SP): Oh ja. Nee, ik had wel een vraag nog. Ik weet het inmiddels, dan kan ik mevrouw Kuiper misschien haar interruptie besparen, maar ik... Kijk, ik denk graag met u mee. Ja, over... U vroeg naar doel en naar Tihange. Volgens mij heb ik ook gehoord of wij deel willen nemen als Brabant in kerncentrales in België. Het is inderdaad zo, volgens mij zei u dat zelf ook, er is een recent... Oh, ik zit alweer bij het verkeerde mapje. Er is recent, volgens mij mei, ja in mei is er een overeenkomst gesloten tussen de Belgische en de Nederlandse overheid om meer samen te werken op het gebied van kernenergie. Alleen dat geeft al meteen aan, volgens mij is dat ook echt... Dat is het niveau waarop dit soort... We hebben het vaker met elkaar gehad over grensoverschrijdende energievraagstukken. Dat is volgens mij de tafel waar dit ook besproken moet worden en het deelnemen in de overname van enkele kernreactoren maakt vooralsnog geen onderdeel uit van die intensieve samenwerking hebben wij begrepen en daarnaast is het ook zo dat het energieperspectief juist inzet op het grotendeels zelf opwekken van energie, maar een deel daarvan zal ook in de toekomst import blijven want we zeggen, volgens mij wekken we zo'n 60% zelf op en de rest is import, grotendeels wind op zee maar ook voor een deel anders, dat zou ook kernenergie vanuit België of vanuit Frankrijk kunnen zijn, maar we gaan niet nu actief deelnemen in een kerncentrale. Ik denk ook niet dat... Ik zie mezelf ook al terugkomen hier in deze Staten met een voorstel vanuit de immunisatieportefeuille om ons geld in te gaan zetten in een kerncentrale in het buitenland. Sommigen van u zijn daar misschien wel enthousiast over, maar volgens mij is dat niet zoals we hier dat met elkaar hebben afgesproken.

De **voorzitter**: Mevrouw Kuiper.

Mevrouw **Kuiper** (Lokaal Brabant): Bedankt in ieder geval voor het antwoord. Het is inderdaad misschien mede overnemen, maar ook of wij gebruik kunnen maken van die energie die daar vrijkomt. Daar zijn best wel wat mogelijkheden voor, om dat ook heel erg snel voor elkaar te krijgen. Toevallig

heb ik net een artikel nog gelezen over Overijssel waarbij ze met waterstof binnen drie maanden el een overeenkomst hadden met Duitsland. Zo zou je ook kernenergie op die manier kunnen vervoeren de grens over om het... Het zijn maar mogelijkheden, maar wordt dat soort dingen dan ook besproken aan die tafel en in hoeverre denkt u dat alsnog te kunnen doen?

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, technisch gezien zit het iets anders in elkaar. U maakt een vergelijking met waterstof maar waterstof gaat... Ja een beetje een technisch verhaal, maar misschien... en ik weet het maar ook tot een bepaald niveau, ik wil niet pretenderen dat ik hier de waterstofexpert ben, maar dat is gewoon een gas dat door een buis gaat en dat eruit gehaald kan worden. Kernenergie wekt elektra op in dit geval en dat wordt toegevoegd aan het internationale elektriciteitsnetwerk en dat gaat ook de grens over. Dus de kans is groot dat..., ik weet niet hoe groot de kans is, maar als u hier uw telefoon in de oplader stopt dan wordt hij misschien wel voor een deel al opgeladen met kernenergie uit Frankrijk of uit België, dus het is niet dat dat echt zo te splitsen valt. De kerncentrales in België leveren elektriciteit, die wordt toegevoegd aan het Europese net dat met interconnectoren aan elkaar geknoopt is. Nederland met Noorwegen, met Engeland, met Duitsland en met België. Dus ja, dus dat is... We kunnen niet zeggen, een belletje naar Doel: lever ons evenzoveel kilowatt of megawatt stroom.

De **voorzitter**: Mevrouw Kuiper.

Mevrouw **Kuiper** (Lokaal Brabant): Oké, dank u wel, helder ook. Ik snap ook wel dat dat niet kan. Ja, misschien wie weet dat het kan met het telefoontje maar nee helder. Kijk, zolang wij op die manier in gesprek kunnen blijven met onze zuiderburen en daar misschien gebruik van kunnen maken als die... want ze worden... Op dit moment is ontmanteling daarvan stopgezet door Engie omdat deze onderhandelingen bezig zijn om ze over te nemen en als die dan weer op volle toeren draaien dan zou het mooi zijn als we daar ook gebruik van zouden kunnen maken. Dus ja, als de gesprekken door blijven gaan dan zijn wij happy, dus dank je wel.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, dank u wel. We volgen ook die gesprekken tussen de Belgische en de Nederlandse overheid natuurlijk wel, dus in zoverre kan ik dat... Ja, dat is zo, dus we volgen het op de voet. Energiebesparing, daar was ik aangekomen. Energiebesparing, volgens mij zei mevrouw Van Eck het heel mooi, wat je niet verbruikt, hoeft je niet op te wekken, hoeft je niet te transporteren en hoeft je ook niet af te rekenen. Dus het is goed voor, hoe zei u het ook alweer, CO₂-uitstoot want die gaat op dit moment nog gepaard met opwekken, tegen netcongestie want dat is transporteren en ook nog, je hoeft het niet af te rekenen, dus dat is ook goed voor de betaalbaarheid en daarom is het ook, los van een van de Brabantse waarden.... Het was mevrouw Vossen van Volt. Oké, maar volgens mij waren het... Oké, goed, prima, ere wie ere toekomt. Daarom is het ook een van de Brabantse waarden, de betaalbaarheid en is het ook punt 1 van onze leidende principes alhoewel die niet... Die volgorde moet u niet per se..., dat 1 belangrijker is dan nummer 6, maar het staat er wel nadrukkelijk in. Even kijken, de... Daar is een aantal moties op ingediend, energie besparen, 'Investeren in energie besparen' van de PvdA. Allereerst, de heer De Lange ook gefeliciteerd met uw maidenspeech en uw mooie betoog. Die kunnen wij geen bezwaar geven. Even kijken, we komen met de Brabantse aanpak Besparen en daar willen we ook best een paragraaf, ook zoals u oproept, een innovatieparagraaf in opnemen. Dus ja, dat zeg ik bij dezen toe of, deze motie geven we geen bezwaar. Dan was er ook nog een motie ingediend als het gaat over besparen vanuit de SP, PvdA, GroenLinks en D66, 'Concrete maatregelen voor betaalbaarheid en energie besparen', dat was motie 76 en ik ben de vorige vergeten volgens mij te noemen. De motie van de heer De Lange was nummer 75. Nummer 76 nu dan van de SP onder andere. Ook geen bezwaar. U heeft inderdaad een Statenmailing van mij ontvangen, dat wij aan het kijken zijn samen met het Nationaal Warmtefonds of we middels de immunisatieportefeuille een lening kunnen verstrekken die dan vervolgens gebruikt kan worden voor mensen met een midden- of een laag inkomen om hun woning te verduurzamen. Dat proces is gaande, een goed idee om dat ook in de Brabantse aanpak Besparen

op te nemen want volgens mij is dat wel een mooie concrete maatregel en ondertussen loopt dat traject ook en we willen dat graag ook voor het eind van dit jaar aan u voor wensen en bedenkingen voorleggen, zoals gebruikelijk met leningen uit de immunisatieportefeuille. U roept op uiterlijk Q4. Dat zou daar precies in passen, dus ook geen bezwaar. Tot zover de energiebesparing. Dan wind en zon en dan overige voorzitter, dan weet u een beetje hoe ik zit, ik weet niet hoe ik in de tijd zit, maar... Windenergie, een van de meest gevoelige onderwerpen. Zo kan ik bijna elk kopje beginnen want het lijkt wel of heel veel gevoelig ligt, maar dit is er ook eentje van. Laat ik gewoon meteen overgaan naar de moties. Even kijken, degene... Motie nummer 79 van de PVV, 'Geen provinciale bemoeienis met De Pielis Bergeijk. Ik heb hem inderdaad even onder het kopje Wind geschaard, maar als het goed is, is het een... en dat zie je steeds meer, als u dat goed ziet in het energieperspectief is dat ook wel de toekomst. Het is niet meer vaak solitaire windontwikkeling of zon. Hetgeen de toekomst heeft, ook gelet op de netcongestie, zijn toch wel ontwikkelingen waar zowel windopwek is als zon en vaak gecombineerd met een batterij zodat het... Wind en zon hebben een mooi complementair profiel maar mochten we dan toch een keer te veel terugleveren aan het net dan kan je altijd de batterij nog gebruiken en pas als die ook vol is, dat dan pas echt afgeschakeld hoeft te worden. De reden dat wij het bevoegd gezag voor De Pielis in Bergeijk bij ons houden, is omdat wij afspraken met elkaar hebben gemaakt in de RES'en. In de RES 1.0 hebben we afgesproken in Brabant 6,6 terawattuur op te wekken in 2030. We zien dat die afspraken achterblijven, daar hebben we het ook al een paar keer met u over gehad, en we merken ook, dat was vorig jaar, dat eigenlijk de gemeente Bergeijk heeft gezegd 'we gaan het hele energiebeleid nog een keer heroverwegen'. Ondertussen stonden ontwikkelaars bij ons op de stoep en die zeiden 'ja, het vertraagt daar, provincie pak je bevoegd-gezagrol'. Wij hebben ook eigenlijk niet eens de wettelijke middelen om die dan niet op ons te nemen, want we kunnen het alleen overdragen als de gemeente ook echt daadwerkelijk sneller kan. Er was geen enkele aanleiding om dat te veronderstellen, vandaar dat wij dat op ons hebben genomen en dat we daar afgelopen weken een volgende stap in hebben gezet en dat is ook hetgeen u gisteren in het Eindhovens Dagblad heeft kunnen lezen. Lang verhaal kort, de motie van de PVV, motie 79, moeten we daarom ontraden want we willen juist daar wel op doorgaan.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Ja, de gemeente Bergeijk zal ook wel gegronde redenen hebben om het goed te heroverwegen en als we kijken naar het ruimtelijkeordeningsbeleid van deze provincie hebben wij hier ook jarenlang het beleid gehad om geen windturbines te plaatsen in de kleinschalige zandlandschappen, dus grofweg gezegd, het gedeelte van Oost-Brabant werd door de provincie in het eigen ruimtelijkeordeningsbeleid ongeschikt geacht voor windturbines. Eigenlijk alleen de open zeekelegebieden en grote industrieterreinen waren geschikt en de laatste jaren is daar eigenlijk stapje voor stapje steeds verder van afgeweken, dus dan hoor ik toch graag van de gedeputeerde: waarom zou het kleinschalige Kempische landschap in De Pielis Bergeijk nu opeens wel geschikt zijn om windturbines te plaatsen terwijl echt jarenlang door de provincie is gezegd 'dit past daar niet'?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, voorzitter. Inmiddels liggen er ook de RES-afspraken. In 2021 hebben de vier RES-regio's in Brabant samen een bod ingediend, in totaal 6,6 terawattuur, om bij te dragen aan de duurzame opwek van wind op land en zon op land. Die RES-regio's hebben onderling afgesproken van... en hebben we zoekgebieden aangewezen waar dan die duurzame energie opgewekt zou moeten worden en een van die zoekgebieden was De Pielis in Bergeijk. Dus in zoverre ligt daar een afspraak die we met de regio hebben gemaakt en daar houden we de regio ook aan. Dus dat is eigenlijk de reden dat... Dus in zoverre ja, wat u schetst dat is inmiddels niet meer echt aan de orde omdat we die RES-afspraken hebben liggen en dat is hetgeen waar we, ook door u en ook door de Zuidelijke Rekenkamer, aan worden gehouden, om die ook na te leven.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Nou niet zozeer door mij want ik ben er allerm minst op gebrand om de RES-afspraken na te leven en bovendien het zijn bestuurlijke afspraken en nogmaals, ze zijn ook niet, nooit, door PS bekrachtigd, dus überhaupt niet door ons als PS, maar daar komen we zo meteen nog op met een andere motie. Het is wel een punt, hoe gaat dit college, deze gedeputeerde, nou om met de inwoners van Bergeijk die zich nu toch heel erg onder druk gezet voelen, zeker de mensen die daar in en rond De Pielis wonen. Hoe kunnen zij nog goed betrokken worden want nu wordt het toch wel heel erg over hun hoofden uitgestort met deze provinciale dwang en ik hoop toch dat deze gedeputeerde bereid is om ook naar hun zorgen te luisteren. Dus hoe gaat hij deze participatie vormgeven?

De heer **Maes** (GS, SP): Voorzitter, wij zijn zeer bereid om naar de zorgen van de omwonenden en de ondernemers daar te luisteren en ook alle andere organisaties die hier ook iets van vinden, onder andere natuurorganisaties. Dus kijk, het wil niet zeggen, omdat wij nu het bevoegd gezag zijn, dat we als een olifant in de porseleinkast daar windmolens gaan neerplempen. Kijk, we hebben er expres ook voor gekozen om nog geen locaties of aantallen of hectares te benoemen. We willen echt samen met de omgeving... en die gesprekken lopen inmiddels, u heeft dat ook in de krant kunnen lezen, de eerste gesprekken zijn inmiddels ook met bijvoorbeeld Tegenwind Bergeijk gevoerd. Binnenkort komen er ook twee avonden aan, een digitale en eentje in het buurthuis om daar ook bewoners te betrekken en om te kijken, hoe kunnen we dit nou op een zorgvuldige manier inpassen en daarnaast zijn we in het kader van draagvlak ook nog bezig met onze eigen Verordening lokaal eigendom. Die ligt ook bij u inmiddels. Dat was ook een oproep vanuit u, om die op te stellen zodat ook omwonenden kunnen meeprofiten, zodat niet alleen maar de grote energiereuzen in Scandinavië of in Duitsland profiteren van die windmolens, maar ook direct omwonenden er ook iets van terugzien, onder andere door minimaal 50% lokaal eigendom na te streven. Dus op die manier. Dus ja, we hebben een bevoegd gezag maar dat wil niet zeggen dat we er niet zorgvuldig mee omgaan en we gaan proberen het op een goede manier in te passen, maar we zijn wel eerlijk aan de voorkant. Onze insteek is wel dat wind en zon en eventueel een batterij daar ook gaat komen en niet van 'nou als u maar hard genoeg roept of protesteert dan zwichten we voor de druk en dan zien we ervan af' want daar is echt het vraagstuk te urgent voor.

De **voorzitter**: Volgens mij was het klaar, dacht ik. Dan ga ik naar de heer Rijvers.

De heer **Rijvers** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Daar ga ik toch eventjes over verder. Ik wil het procedureel even snappen. Ik begrijp dat er plannen zijn in Brabant, dat het in principe ruimtelijk zou kunnen en als er dan iemand komt met een plan dan moet de provincie daar in principe aan meewerken. Dat begrijp ik, dat dat het principe is. Ja. Dan ga ik verder met de vervolgvraag en die gaat erover, de provincie die is bevoegd gezag, maar die afspraken zijn gemaakt met een aantal partijen in de NP RES. Die groep partijen die daarin zat dat waren de provincie, dat waren de VNG, de gemeenten waren er niet eens bij betrokken. Die groep partijen heeft die bestuurlijke afspraak gemaakt en die bestuurlijke afspraak daar was volgens mij het Rijk niet bij betrokken. Wie ziet erop toe dat de provincie zich aan die afspraak houdt? Zijn dat nou alleen die anderen die daarbij waren of wordt er van bovenaf ook op gewezen dat dat zo moet gebeuren? Daar wil ik graag een antwoord op hebben, hoe dat zit met de bestuurlijke afspraak en wat dat dan betekent, dat dat de afspraak onderling is zonder dat er verder weer druk op zit.

De **voorzitter**: Gedeputeerde.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja. Kijk, in zoverre want u zei 'op het moment dat die ontwikkelaars naar ons toe komen'. Wij zijn het bevoegd gezag, maar niet voor alles. Als het gaat over zon dan is onze rol veel beperkter, dan is vaak de gemeente het bevoegd gezag met parken tot 50 megawatt, maar als het gaat om wind dan zijn wij tussen de 15 en 100 megawatt opgesteld vermogen als provincie bevoegd gezag. In dat soort gevallen, als ontwikkelaars komen met grotere plannen voor wind, dan kloppen ze bij ons aan vanuit onze bevoegd gezagrol. Hoe hard zijn dan die afspraken en door wie worden ze afgedwongen? Kijk, die afspraken, de NP RES, de waterschappen, gemeente, provincie,

die hebben die afspraken met elkaar gemaakt en wij houden ons daaraan en los van dat we vinden dat je je aan je afspraken moet houden, dat staat ook in het bestuursakkoord, dat staat ook de energieagenda, dus wat dat betreft zijn dat ook de kaders waarbinnen we opereren... is die duurzame opwek op land ook nog steeds heel erg nodig om in 2050 een stabiel systeem te hebben. Dat brengt me ook een beetje meteen naar het wind-op-zeeverhaal. Dat is ook nodig en dat moet ook gebeuren. Alleen dat is wel een aparte opgave want die RES 1.0-opgave is duurzame opwek van zon en wind op land, dat is ook nodig en daarvoor staan wij aan de lat. Wind op zee is ook nodig en daarvoor staat het Rijk aan de lat, dus dat bestaat natuurlijk naast elkaar. Ik proefde af en toe ook een beetje een discussie van dat is uitwisselbaar met elkaar. U zei dat niet hoor, maar ik probeer even wat dingetjes samen te vatten. Dus ja, dat is de situatie.

De **voorzitter**: Mijnheer Rijvers.

De heer **Rijvers** (BBB): Bedankt voor uw uitleg, maar dan ga ik even door. Allemaal hypothetisch hè. De bestuurlijke overeenkomst, daar zou de provincie ook kunnen zeggen 'wij zeggen dat op', dat zou je bijvoorbeeld als provincie op kunnen zeggen, allemaal hypothetisch, 'wij hebben daar 35 terawattuur bereikt' of 'we hebben daar 55 terawattuur bereikt' of 'we hebben er geen zin meer in'. Dan zou de provincie dat gewoon kunnen doen in principe zonder dat dat verdere consequenties heeft. Het is wel een hypothetische hè, dus om te weten hoe je dingen zou kunnen aansturen.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, voorzitter. Het is niet zo dat wij... Ja, misschien een rare vergelijking maar het is ook niet zo dat je stopt voor rood omdat je anders een boete kan krijgen, je stopt voor rood omdat je anders platgereden kan worden en dat is ook de reden waarom wij... Wij gaan niet die 35 terawatt of in Brabant 6,6 terawattuur... Die wekken wij niet op omdat het per se moet van de landelijke overheid of van NP RES maar dat doen we omdat we het met elkaar hebben afgesproken en omdat we er ook het nut van inzien omdat ons toekomstige energiesysteem, waar we het vandaag ook over hebben, ook voor een deel afhankelijk is van duurzame opwek op land, onder andere wind en zon. Dus daar zitten die RES 1.0-afspraken in, we hebben die ook gewoon keihard nodig en het is ook niet zo dat we die doelstelling al heel makkelijk gaan bereiken. We proberen er natuurlijk ook wel pragmatisch in te staan want ook sinds die afspraken, in 2021 zijn ze bestendigd, zijn er nog best wel complicerende factoren bijgekomen, netcongestie. De zonneladder is erbij gekomen waardoor je niet overal meer zonnepanelen neer kan leggen, defensieradar die ook wel vaak een beperking is, de uitbreiding van Defensie waardoor je met laagvlieggebieden zit. Er zijn heel veel beperkende factoren en daarom hebben we, die discussie hebben we met elkaar vaker gevoerd, met de energiewoordvoerders, ook gekeken: nou oké 2030 is al best wel ambitieus, dat gaan we misschien niet redden maar we laten dat doel nog niet los van die 6,6 terawattuur.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mijnheer Maes.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, voorzitter, dan ga ik verder naar, even kijken hoor, deze, het volgende puntje en dat is Overig. Dat is nog best wel wat, dus ik ga er snel doorheen. Motie nummer 71, 'Wind en leveringszekerheid en seizoenenergieopslag' van de BBB. Die kunnen we geen bezwaar geven. Het is een belangrijk thema dat dit raakt en het is ook niet zo dat we daar geen oog voor hebben, absoluut niet, maar ik snap wel uw zorg en we willen dat ook meenemen in die Brabantse aanpak. Ik kan me onder andere wel voorstellen dat die bij batterijopslag bijvoorbeeld erg op zijn plek zou zijn want op dit moment... Ja, het klopt, over de seizoenen heen is er nog een disbalans in het systeem, dus dat is goed om daar oog voor te blijven houden en vandaar dat we die geen bezwaar kunnen geven. Dat is motie 71, dus voor de zekerheid, van BBB en ChristenUnie-SGP. Dan de motie over het energie-evaluatiemechanisme van GroenLinks. Ik had begrepen dat die formeel niet is ingediend of is inmiddels de... Computer wel...

De **voorzitter**: Inmiddels wel, begrijp ik.

De heer **Maes** (GS, SP): Oké ja, ik had begrepen dat hij digitale problemen had, maar die zijn inmiddels opgelost. Goed, oké, fijn. Die kunnen we ook geen bezwaar geven. Ik had het net al even over... We hebben gezegd, ook tijdens de themabehandeling maar zo staat het ook in het energieperspectief, we willen graag adaptief zijn, één keer in de vier jaar willen we het evalueren, maar de ontwikkelingen gaan heel snel, zo zien we ook uw oproep, dus kijk nou eens één keer per twee jaar wat de ontwikkelingen zijn en of die aanleiding geven om die mee te nemen ook in die herijking. Dus we kunnen deze motie in zoverre overnemen, omarmen. U kunt hem ook in stemming brengen maar dan is het geen bezwaar wat ons betreft. U had het ook nog over... Dat heb ik bij uw motie erbij geschreven nog want u vroeg een toezegging op het gebied van inventarisatie van energie-intensieve industrie. We gaan ook komen met de Brabantse aanpak Verduurzaming industrie, dus u hoeft niet te wachten tot de eerstvolgende herijking daarvoor, maar we kunnen het ook daarin meenemen. Dus in zoverre wil ik dat best toezeggen en ook nog eens sneller dan u eigenlijk vroeg, dus wat een service zou ik haast zeggen. Goed voorzitter, dan motie nummer 80 van de PVV, 'Zeggenschap RES'en bij PS'. Ja, die discussie hebben we heel vaak gevoerd, ik weet niet, mijnheer Van Hattem en wij misschien wat minder vaak, maar met mevrouw Van der Kallen heb ik haar heel vaak gevoerd. Destijds in 2021 heeft GS de RES vastgesteld namens de provincie. U bent van mening dat PS dat had moeten doen. Wij zijn van mening dat dat binnen de kaders valt van het uitvoeren van het energiebeleid, onder andere de Energieagenda 2019-2030. Ik geloof niet dat we het daar ooit over eens zullen worden, maar we moeten deze motie daarom wel ontraden.

De **voorzitter**: Dat zag de heer Van Hattem al aankomen. De heer Van Hattem, u heeft het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, misschien dan toch nog eens een keer, voorzitter, want vindt de gedeputeerde het dan niet vreemd dat wij de enige provincie zijn die het op deze manier heeft gedaan, dat alle andere provincies, Provinciale Staten, wel aan zet zijn geweest om de RES'en vast te stellen?

De **voorzitter**: De heer Maes.

De heer **Maes** (GS, SP): Nee. Ja nou, wat u zegt dat de andere provincies dat wel hebben gedaan, dat hoor ik u zeggen. Ik weet dat niet, ik zou daar... Ja, niet dat ik u niet geloof, maar ik heb dat niet.... Ik ben me er zelf niet van bewust dat dat zo is, maar het is natuurlijk toch... Desondanks kan het altijd zijn dat elke provincie daar haar eigen afweging in heeft, maar ik ben me daar niet van bewust. Ik weet wel dat in 2021 anders is besloten, dus daar gaan we nu ook niet meer... Ja, daar kunnen we ook niet zo heel veel meer aan doen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja voorzitter, we krijgen nog..., ik hoop het eigenlijk niet, maar er zit nog een RES 2.0 in de pijplijn en mijn vraag aan de gedeputeerde is dan: zou die dan misschien wel gewoon aan PS kunnen worden voorgelegd in plaats van dit ook weer in de GS-kamer af te tikken.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja voorzitter, ik kan me voorstellen... Kijk in de gemeente daar hebben de gemeenteraden er wel mee ingestemd en ik kan me ook voorstellen dat... Het heeft ook een reden dat wij op provinciaal niveau niet voor exact dezelfde besluiten gemandateerd zijn als bijvoorbeeld een college van B&W. Ik kan me voorstellen dat een RES 2.0, mocht die komen, voor een gemeenteraad of een specifieke gemeente heel verstrekkend kan zijn, maar ik denk dat wij hier met elkaar als Provinciale Staten meer op de hoofdlijnen de discussies met elkaar moeten voeren en ook binnen de kaders die u ons daarvoor stelt en dat kader is in dit geval de Energieagenda 2019- 2030 en daar valt dit, onder andere de RES'en, binnen de uitvoering van het energiebeleid. Dus ik zou daar toch wel aan vast willen blijven houden.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, ik denk dat een RES juist een stuk is met een sterk kaderstellend karakter, dus dat zou naar zijn aard wel bij PS thuishoren, maar eigenlijk zou de redenering van de gedeputeerde nog enigszins op kunnen gaan als hij zegt 'nou, we laten het aan de gemeenten om in te stemmen' als deze provincie zich ook helemaal niet zou bemoeien met die

windparken en die volledig aan de gemeente zou overlaten, maar we hebben net gezien dat in Bergeijk deze gedeputeerde, dit college, wel degelijk een windpark doordrukt. We hebben het eerder gezien, bij windpark A16, dat het ook over de rug van de gemeenten heen is doorgedrukt, dus er is een actieve rol van de provincie bij het uitvoeren van die RES'en en als dat zo is vind ik het wel passend dat PS ook gewoon hun kaderstellende rol kunnen invullen en ook gewoon met dit besluit in zou moeten kunnen stemmen. Dus hoe verhoudt dit zich dan tot het feit dat er wel degelijk gewoon actieve bemoeienis is van GS over de rug van die gemeenten heen en dat er dan toch een volksvertegenwoordigend orgaan, in dit geval Provinciale Staten, daar hun betrokkenheid bij zouden moeten hebben.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja voorzitter, ik denk... Wat ik zei, de rol van de provincie is een andere dan die van de gemeente en het is zo dat... Kijk, misschien zelfs vanuit gemeentelijk perspectief kan ik me nog voorstellen dat de gemeente op een gegeven moment zegt... Dat gaat misschien over duurzame opwek, maar dat gaat misschien ook over het plaatsen van een hoogspanningsstation. Dat zijn eigenlijk bovenlokale vraagstukken met een groot provinciaal belang en ik kan me voorstellen dat een individuele gemeente misschien daarvan soms zegt 'nee, dat hoeft van mij niet', je zou graag willen dat iedereen het grotere plaatje ziet en ook bereid is daar een bijdrage aan te leveren, maar dat kan je niet afdwingen. Daarom is het goed, denk ik, dat wij als provincie, die iets meer die helikopterview hebben op dit soort grote vraagstukken, voor bijvoorbeeld de stabiliteit van het totale systeem wel erkennen dat het belangrijk is dat op bepaalde plekken duurzame opwek komt en dat we niet alles hoeven te importeren waardoor netcongestie nog veel groter wordt of bijvoorbeeld dat er ergens een hoogspanningsstation moet komen ondanks dat het dan wel een x-aantal hectare kost, maar dat het wel heel belangrijk is om de ontwikkelingen in Brabant mogelijk te blijven maken. Daarom denk ik, ja, we hebben echt een andere rol en daar past volgens mij ook deze... Zoals we dat nu hebben afgesproken met elkaar past daarbij.

De **voorzitter**: Voordat ik mevrouw Kuiper het woord geef, we zitten nog in de eerste termijn van dit voorstel en we hebben na dit voorstel nog een tweede termijn te gaan en nog vier voorstellen te gaan, ik breng het maar even in uw herinnering. Ik zou u wel willen vragen om zo kort en bondig als mogelijk te formuleren. Mevrouw Kuiper.

Mevrouw **Kuiper** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Nu we het over RES'en hebben, en zojuist ging het ook over... we hebben nou eenmaal een x-opgave in de RES, dus dat ging net over Bergeijk... vraag ik me ook wel af, wat ik ook in mijn betoog zei, van... Er zijn bijvoorbeeld ook bedrijven die al hele grote zonnenvelden hebben, bijvoorbeeld Nyrstar in Budel. Daar heb ik het ooit al een keertje over gehad, dat zou u nog nakijken omdat u het dossier niet paraat had, maar ik vraag me af waarom die dan niet meegenomen worden in de RES. Zon op dak wordt ook niet meegenomen in de RES en als je kijkt naar bijvoorbeeld Budel, of ja Nyrstar dan in Budel, die weert op dit moment gewoon al... voorziet door die zonnepanelen... lijkt me dat toch wel een mooi voorbeeld eigenlijk om mee te nemen in de RES. Ik vroeg me af hoe u daar tegenover staat en wat u daar nog aan gaat doen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, voorzitter. Ja, kijk, dat is ook... en ik kan me een discussie over Nyrstar ook herinneren, ook inderdaad over zon op dak en waarom telt dat dan nu niet mee. Dat wil niet zeggen... Het totale plaatje en als je landelijk ziet wat onze ambities zijn als Nederland aan duurzame opwek, dat wil niet zeggen dat we bijvoorbeeld de zonnepanelen bij mensen thuis op het dak of bij bedrijven niet meetellen. Dat is zeker niet het geval, net zoals windparken op zee ook meetellen. Alleen het is zo dat die RES 1.0-opgave is afgekaderd in duurzame opwek op land, wind en zon en binnen die afspraken... dus dat wil niet zeggen dat andere plekken waar zonnepanelen liggen, dat die niet belangrijk zijn of dat we daar..., maar het is niet allemaal uitruikbaar. Iedereen staat voor zijn eigen opgave aan de lat en de RES'en staan voor de opgave aan de lat die ik net zei, Dat is die 6,6 terawattuur.

De **voorzitter**: Mevrouw Kuiper.

Mevrouw **Kuiper** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Dat begrijp ik. Mooi dat alles wordt meegenomen in die zin uiteraard, maar ik noem Nyrstar omdat het gewoon een mooi voorbeeld is, die heeft dus zonnepanelen op dat land staan, op hun eigen grond, waarbij ze al een gedeelte dus opvangen maar die wordt niet meegeteld in de RES of iets dergelijks, die wordt gewoon niet meegenomen en ik noem één bedrijf, maar het kunnen ook meerdere bedrijven zijn en dat is zon op land zoals de gedeputeerde net aangeeft dat dat belangrijk is. Ik vraag me af waarom dat niet wordt meegenomen in de RES zelf, losstaand of dat het al bestaat of misschien nog wel in ontwikkeling is bij sommige bedrijven.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, de vorige keer heb ik dat blijkbaar ook gezegd, maar ook nu kom ik er dan in de tweede termijn... Ik zet die vraag even uit, bij dezen voor degenen die meeluisteren en dan kom ik daar in de tweede termijn even op terug of dat inderdaad zo is en waarom het dan zo is.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **Maes** (GS, SP): Oké voorzitter. Dan de motie Lokaal maatwerk van een hele trits partijen met als eerste indiener in ieder geval D66. Even kijken, die kunnen we geen bezwaar geven. Het gaat... Laat ik het daarbij houden, als daar verder geen vragen over zijn dan... Oké, goed.

De **voorzitter**: Gaat u gewoon verder.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, dan ga ik gewoon verder.

De **voorzitter**: Dit lijkt op uitlokking.

De heer **Maes** (GS, SP): Motie 83, Burgerberaad, van het CDA mede ook ingediend door D66. Die wil ik wel echt graag ontraden. Ik weet dat er veel voorstanders zijn van burgerberaden en het uitvoerig betrekken van onze inwoners bij besluitvorming. Alleen juist daarom misschien wel lijkt het me niet verstandig om dat instrument, dat toch best wel een krachtig instrument is, ook een kostbaar instrument, dat werd volgens mij ook door sommigen van u genoemd, in te zetten op iets, op een traject dat al tweeënhalve jaar loopt en waar we vandaag een besluit over nemen. Ik denk dat we ook heel veel teleurstellingen organiseren op het moment dat we gaan zeggen 'vervolgens gaan we hier 100-150 inwoners bij elkaar roepen om hier nog iets van te vinden' terwijl we het al met elkaar hebben besloten. Dan roept de motie daarna op van oké, we gaan dan kijken of het misschien bij de aanpak kan, maar die aanpakken zijn op een zodanig detailniveau dat daar ook... Daar past het instrument ook niet bij, dus ik zou u willen oproepen, voer deze discussie vooral bij de Verordening participatie die u nog met elkaar gaat bespreken, van mijn collega Marc Oudenhoven, om te kijken wanneer is nou waar een burgerberaad een goed instrument want volgens mij is ook gezegd 'we kijken eerst naar de inhoud en vervolgens kijken we, wat is de juiste insteek waarop we participeren'.

De **voorzitter**: Een korte en bondige interruptie van de heer Van Hattem, dat gaat vast lukken.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ja, waarschijnlijk weet de voorzitter al wat ik ga vragen want als de gedeputeerde een burgerberaad niet ziet zitten, ik ben er ook geen fan van, ziet hij er dan misschien wel heil in om dit een keer eens in referendumvorm aan onze inwoners voor te leggen, zodat ze zich er een keer echt over uit kunnen spreken.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, voorzitter. Ik ben groot voorstander van deze discussie en ik denk dat die met elkaar gevoerd moet worden en volgens mij... Ik hoor aan de verzuchting hier in de zaal dat die al heel vaak gevoerd is, maar doe dat vooral nog een keer maar dan graag wel op de plek waar die thuishoort en dat is volgens mij niet een halfuur voor besluitvorming over het energieperspectief maar op een onderwerp waar ook echt nog daadwerkelijk iets te beraden of iets van te vinden valt. Dus... Nou, ik herhaal mezelf.

De **voorzitter**: Mevrouw Schellekens.

Mevrouw **Schellekens** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ja, deelt u niet met mij de mening... als ik kijk naar... bij elke borrel waar ik tegenwoordig ben, gaat het over de energietransitie en zaken die daarmee te maken hebben, mensen staan soms lijnrecht tegenover elkaar, dat het heel goed zou zijn om juist veel meer via burgerberaden tot dialoog op te gaan roepen? Waarom kunt u daar niet toekomstgericht met ons meedenken?

De **voorzitter**: De heer Maes.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, voorzitter. Ik vind het ook nog steeds een beetje buiten de orde. Ja, ik ben er niet om daarover te oordelen, maar we hebben het hier nou over de meerwaarde van een burgerberaad en omdat ik dat geen goed idee vindt bij een stuk dat we over een halfuur gaan vaststellen dan... Ik ben niet tegen burgerberaden, ik zeg alleen, dat is hier niet op zijn plaats en voer die discussie waar die volgens mij, laat ik het bij mezelf houden, thuishoort en dat is bij de participatieverordening van mijn collega Oudenhoven, die we ook nog met elkaar gaan bespreken. Dus het is ook niet zo dat ik het nu heel ver vooruit schop. Volgens mij ligt die bij u en die wacht op agendering.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **Maes** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Dan de versnelling aquathermie van Lokaal Brabant. Geen bezwaar. Het is niet zo dat we nou niks doen met aquathermie en dat die techniek volledig buiten ons blikveld is, maar we kunnen er altijd meer aan doen en volgens mij richting ook de aanpak.... Even kijken hoor waar die toe oproept. Ja, dit kunnen wij gewoon..., dit kunnen we meenemen in de aanpakken, dus geen bezwaar. Amendement Natuurinclusief. Dat moeten we helaas toch ontraden. Ik ben de nummers vergeten, weten jullie nog? Versnelling aquathermie was M84 en nu ben ik bij amendement 15 van de Partij voor de Dieren en die moeten we helaas ontraden. Natuurinclusiviteit is al geborgd via het leidende principe 'omgevingsbewust' in het energieperspectief, maar ook via de agenda Natuurinclusief Brabant van mijn collega Roijackers en daar wordt ook nadrukkelijk beperken van impactenergieprojecten op de omgeving en toevoegen kwaliteit genoemd, op pagina 27 voor de liefhebber.

De **voorzitter**: Mevrouw Hamerslag.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Dank, voorzitter. Het is natuurlijk heel fijn dat dit ook wordt meegenomen in de aanpak Natuurinclusiviteit, maar juist omdat dit gaat over een stuk dat nog tot aan 2050 relevant blijft, vinden we het zo fijn als het ook hier expliciet in wordt opgenomen. We hebben natuurlijk ook gelezen dat het inderdaad wel omgevingsbewust is, maar we willen daar eigenlijk gewoon nog een klein stapje bovenop doen, dat we zeggen, oké, kunnen we dit nou niet juist zoveel mogelijk inpassen op een manier dat de natuur er niet alleen geen schade door heeft, maar er ook juist baat bij heeft en dat is hoe wij die natuurinclusiviteit hier lezen, dat er gewoon nog net een schepje bovenop wordt gedaan, wat volgens mij dus juist heel mooi aansluit bij het andere stuk dat gemaakt wordt. Dus dan zou je toch denken, ja dat is toch..., Is de gedeputeerde het niet met mij eens dat daar juist een hele mooie samenwerking kan ontstaan?

De **voorzitter**: De heer Maes.

De heer **Maes** (GS, SP): Ik wil er ook voor waken dat stukken op meerdere plaatsen landen, in verschillende beleidsstukken. Ik wil eigenlijk ook dat ze op de juiste plek staan. Volgens mij... ik heb ook een paragraafje uit het stuk van mijn collega mevrouw Roijackers voor me, ons provinciale beleid is dat de impact van energieprojecten op de omgeving zo klein mogelijk is en dat we kwaliteit toevoegen en dan nog een hele berg. Laat ik het omwille van de tijd daar even bij houden, maar dat is ook precies waar u toe oproept, niet alleen maar 'we beperken de schade', we kijken ook 'waar kunnen we kwaliteit toevoegen', dus dat is wel degelijk onderdeel van ons beleid ook. Alleen ik neem het energieperspectief en ook u en ook uw partij te serieus om nu te zeggen, voor de makkelijke weg, oké, we voegen één zinnetje toe middels dit amendement en dat is het dan, ik denk dat dat ook geen recht doet aan uw terechte opmerkingen en zorgen, dus ik zou echt willen ervoor willen pleiten, laten we het alsjeblieft daar houden waar het hoort en vandaar ook ons advies om te ontraden.

De **voorzitter**: Mevrouw Hamerslag. Gaat u verder, mijnheer Maes.

De heer **Maes** (GS, SP): Dank u wel, voorzitter. Dan de motie Haalbaarheid energieperspectief van de PVV. Die willen we graag ontraden. Het is misschien goed om te realiseren, dat zei ik ook in mijn inleiding, het is een strategisch kompas, het energieperspectief, en geen uitvoeringsdocument en die gevraagde nadere onderbouwing van haalbaarheid, kosten, impact, hoort bij de verdere uitwerking in die Brabantse aanpakken en niet in een addendum op het perspectief zelf. Ik denk dat de PVV op de wenken bediend wordt, maar dan in die aanpakken en niet in, nogmaals, een addendum op een addendum. Vandaar motie 78 willen we graag ontraden. Dan nog een paar vragen. Ik ben door de moties heen. Er was wel nog een vraag over Moerdijk. Daar vroeg de PVV naar en de SP. Ik ga er niet al te uitgebreid op in want daar gaat u vast nog heel veel over komen te spreken.

De **voorzitter**: Nee, want u ben ook door uw tijd heen, dus gaat u verder.

De heer **Maes** (GS, SP): Maar dan even puur vanuit het energieperspectief. Ik merk dat er af en toe wat zorgen zijn, gaan daar de plannen nou wel of niet door? Vooralsnog loopt de procedure van de twee meest concrete plannen, dus dat gaat over het hoogspanningsstation, gecombineerd 380-150-20 kV-station en een aanlanding wind op zee met een bijbehorend converterstation. De procedures daarvoor gaan vooralsnog gewoon door en dat is ook hard nodig om gewoon West-Brabant te kunnen laten groeien.

De **voorzitter**: Mijnheer Philippart.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Ik zal het kort houden. Ik heb natuurlijk gesproken in mijn bijdrage over de Schelde-Deltaregio en over de scope rondom Powerport Moerdijk en dat we eigenlijk richting een grotere scope zouden moeten. Zou de gedeputeerde daar een appreciatie op willen geven?

De heer **Maes** (GS, SP): Ik zit heel even te graven wat ik daar nou op moet zeggen. Een bredere scope over de Schelde Delta, u bedoelt ook de samenwerking met Zeeland en met Vlaanderen? Sorry, voorzitter, dat vraag ik via u aan de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GroenLinks): We hebben wel Geopark Schelde Delta, maar daar doel ik niet op. Het is eigenlijk een... Nou ja, in mijn spreekstuk... Ik denk, ik maak maar even een term ervoor, maar het is inderdaad het conglomeraat eigenlijk tussen de vijf havens, Rotterdam, Antwerpen, Moerdijk, Zeebrugge en Bergen op Zoom. Daar komt alles van energie samen, aanlanding wind op zee, kerncentrales aan beide kanten van de grens, buisleidingen 380 kV, er komen veel defensie-investeringen, veel industrie-investeringen, ook Innio, Saudi Aramco, noem het allemaal maar op, tientallen miljarden, allemaal harde investeringen. Daar moet ook van onderop die leefbaarheid... In mijn optiek of in de optiek van mijn fractie is dat niet haalbaar zoals het construct nu werkt, dus

zouden we niet naar een nationaal deltaplan of iets voor die regio moeten, ook vanwege de strategische meerwaarde van Europa voor dit.

De heer **Maes** (GS, SP): Ik vind het een interessante gedachte. Zo interessant zelfs dat ik me haast niet voor kan stellen dat daar op dit moment nog niet over nagedacht wordt, maar dan misschien niet als gedeputeerde voor energie in Brabant, maar dat dat misschien wel... Misschien kunnen we straks in de tweede termijn nog even polsen bij mijn collega van Internationaal, maar misschien ook wel van de Vlaamse of de Belgische en de Nederlandse overheden die met elkaar daar het gesprek over voeren. Dus laat ik daar in de tweede termijn even kort op terugkomen.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Dat wordt zeer gewaardeerd, voorzitter en even kijken wat wilde ik... Ja, zou hij dan ook kunnen meenemen of het construct van Powerport dat we nu hebben de juiste scope is en of we dat juist niet moeten verbreden om ook de taart groter te maken, de discussies rondom een dorp en alles, om dat ook gewoon te verbreden omdat dat in de optiek van mijn fractie de juiste scope is. Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Maar laten we ons wel tot dit voorstel beperken, we kunnen het heel groot maken. Ik ga naar de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter, ook beperkend tot dit voorstel, niet vooruitlopend op de hele discussie over Moerdijk, maar ik had juist gevraagd... omdat er in het energiespectief nadrukkelijk wordt gesproken over die 700 hectare die nodig zou zijn, een ruimtevraag... en nu hoor ik de gedeputeerde zeggen 'een aantal projecten gaat zeker door, maar wat betekent dat voor de ruimtevraag vanuit provinciaal perspectief? Heeft dit consequenties voor de positie van de ontwikkelingen nu waar nog mee geschoven kan worden? Want dan is de vraag of dit nog wel up-to-date in dit energiespectief staat en hoe zich dat tot elkaar verhoudt.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, voorzitter. Er zullen altijd actuele ontwikkelingen zijn en wat ik zei, dit traject is in 2023 gestart en dat betekent... Ja, natuurlijk is het niet zo dat dat ook de laatste update was, maar het zou best kunnen dat... Nu is dan Moerdijk daar een goed voorbeeld van, maar er zullen in de toekomst ook wel andere ontwikkelingen zijn die dan ook weer in bijvoorbeeld zo'n herijking meegenomen moeten worden zodat je die ook daarin kan verwerken. Ik zou niet zo ver willen gaan, vooruitlopend op de besluitvorming vanuit het Rijk, provincie en de gemeenten, dat we daar nu al zeggen 'dit is achterhaald' of 'dit is verouderd'. Daarom maken we bewust ook niet hele concrete keuzes in dit energiespectief omdat we dit op een iets hoger abstractieniveau willen houden. Het is nodig dat... We houden er rekening mee dat bijvoorbeeld wind op zee aanlandt in Geertruidenberg, dat is al vrij concreet, die procedure loopt echt, die is al een stapje verder. Die komt ook tien jaar eerder aan land, dat is meer richting 2030 waarop gemikt wordt en Moerdijk, in die regio verwachten we ook, dat is ook nodig of in ieder geval zo voorzien we dat, dat daar ook zo'n kabel aan land komt van 2 gigawatt. Waar dat precies moet en of dat nu bijvoorbeeld op de Gorsdijk of de Krukweg is, dat detailniveau is voor het energiespectief in zoverre niet van belang. Dus het gaat niet zozeer echt om de locatiekeuzes, maar meer dat het daar ergens in de regio moet komen.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Het ging er mij ook om... Het moet niet zo zijn dat, als het Rijk straks een stapje terugdoet, de provincie twee stappen vooruit doet vanwege het energiespectief. Dan hoop ik dat het daarmee ook voldoende ondervangen is, maar ik had ook nog een andere vraag gesteld en die ging over dat rapport van de Boston Consulting Group, waarin gesteld wordt dat er landelijk € 690 miljard nodig is om de problemen met het stroomnet op te lossen en wat dat rapport nu betekent voor dit energiespectief en voor Brabant. Is dit allemaal nog wel realistisch en haalbaar, wetende dat dit nu voorligt?

De heer **Maes** (GS, SP): Voorzitter, de heer Van Hattem vroeg ook of ik dat rapport al had gelezen. Dat is niet zo. Het bedrag... Kijk in de orde van grootte, dat het om honderden miljarden gaat, dat komt me wel bekend voor maar het is ook niet zo dat dit allemaal investeringen zijn die wij als provincie moeten doen. Dat zijn ook vooral de netbeheerders die dan investeren. TenneT neemt het grootste deel voor zijn rekening. Enexis, daar zijn we zelf ook voor een deel eigenaar van, dus in zoverre.... Die investeert ook elk jaar weer miljarden maar het is ook niet zo dat we echt een keuze hebben want er wordt ook hier wel de indruk gewekt, dit doen we allemaal omdat er een soort linkse ideologie is dat we het hele energiesysteem moeten omtoveren. Nee, het is zo omdat de vraag naar elektra geëxplodeerd is door de gestegen prijzen voor fossiele brandstoffen sinds de inval in Oekraïne en nu weer in Iran. Bedrijven zijn massaal aan het verduurzamen en het elektrificeren en dat vraagt de nodige aanpassingen aan ons stroomnet en huishoudens zijn trouwens ook aan het elektrificeren vanwege de stijgende kosten van die fossiele bronnen. Het is nu eenmaal een weg die we in... Ja, het is ook niet zo dat we kunnen zeggen 'we doen het niet', het is een weg die we zijn ingeslagen, al een tijdje geleden, en daar hangt een prijskaartje aan. Of dat precies 690 miljard is weet ik niet, maar daar gaan heel veel kosten in om, dat is zeker.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Ja, ik moet eerlijk zeggen, ik heb het rapport zelf ook niet gelezen maar ik heb het in ieder geval wel uit De Telegraaf gehaald die uit het rapport citeert. Dus dat in alle eerlijkheid ook, om dan te zeggen, het is gisteravond pas verschenen. Dus het is kort dag maar de conclusie is wel duidelijk, dat het gaat om € 690 miljard, dus je hebt het echt over enorme bedragen. De Boston Consulting Group zegt ook letterlijk 'onze welvaart komt in gevaar' en dan vraag ik wel aan de gedeputeerde; is hij met deze bevindingen..., komen die hem dan wel bekend voor en wordt daar voldoende rekening mee gehouden in dit rapport of in dit energieperspectief en ook in de uitwerking daarvan want als ik hem hoor zeggen 'ja, we kiezen voor meer elektrificering', ja, voor een deel is het een keuze, maar ook voor een deel gedwongen omdat we heel veel huizen tegenwoordig gasloos moeten opleveren. Dus het is ook een stuk beleidsmatig handelen wat dit tot gevolg heeft. Dus ik hoor graag wat dit betekent voor het energieperspectief, er even van uitgaand dat het om 690 miljard gaat en dat de welvaart, althans volgens de Boston Consultancy Group, in gevaar komt.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Maes** (GS, SP): Wat we misschien... Ja, kijk, ik ben blij dat ik dan niet heb gezegd..., dat ik me er doorheen heb willen bluffen dat ik het wel had gelezen aangezien het er pas sinds gisteravond lag. Wat we wel doen met het energieperspectief is, we zetten in op elektrificeren maar we zetten niet volledig in op elektrificeren. Als je ook met netbeheerders praat en je zegt van nou... en zij zullen ook kunnen beamen dat... Als we niks zouden doen, bijvoorbeeld aan groen gas, aan waterstof en aan de collectieve warmte en je zou volledig elektrificeren dan zou je het net nog verder uit moeten breiden waardoor je nog langer vastzit aan netcongestie, maar waardoor je ook nog meer moet investeren, dus in zoverre houden we er wel degelijk rekening mee dat we... 'En-en-en', u heeft het me al een paar keer horen zeggen in de afgelopen jaren, we moeten het allemaal doen en daarom hebben we die brede bronnenmix nodig, dat we niet... Weliswaar een groot deel wordt van elektra afhankelijk, het elektriciteitsnet, maar niet alles want anders zouden we nog veel meer moeten investeren en ook nog veel langer met netcongestie zitten en dat is ook niet gratis, netcongestie, want bedrijven die niet kunnen uitbreiden en woningen die niet kunnen worden gebouwd, dat kost ook gewoon geld want óf ze vertrekken of maatschappelijke ellende, dat mensen geen huis kunnen vinden.

De **voorzitter**: Ik ga naar de heer Rijvers, maar beste mensen het is heel erg onrustig, dus ik zou u willen verzoeken uw gesprekken onderling te staken. Ik zie ondertussen ook al veel mensen gapen, dus ik zou u willen verzoeken een beetje tempo te maken. De heer Rijvers heeft het woord.

De heer **Rijvers** (BBB): Ja, ik weet niet of de gedeputeerde al klaar was maar ik had twee vragen die ik nog niet beantwoord had gekregen. Dat zal ik dus gewoon in stukjes doen. De eerste vraag was

hoe de gedeputeerde in de praktijk de innovatieve ontwikkelingen van langdurige energieopslag in Brabant ervaart want er zijn dingen lopende maar...

De heer **Maes** (GS, SP): Ik weet dat we ook in de Innovatiecoalitie Batterijopslag zitten, dat valt in de portefeuille van mijn collega van EKT, onder andere kennis vanuit de heer Van Gruijthuisen en ja, we hebben pas volgens mij nog een mooie stap gezet ook door daar een batterij..., ik weet niet of dat de juiste term is, batterijfabriek te gaan starten samen met een aantal andere partners. De ontwikkelingen daarin en eigenlijk de ontwikkeling die je een tijdje geleden zag bij zonnepanelen, die echt in één keer substantieel beter werden en steeds meer opleverden, die hebben we ook met windmolens gehad en die stormachtige ontwikkeling is nu gaande met batterijen die steeds beter en beter worden en daardoor ook in de toekomst een belangrijkere rol kunnen gaan spelen om het net in evenwicht te brengen.

De **voorzitter**: Heeft u de beantwoording op dit soort vragen nodig om tot besluitvorming te kunnen komen?

De heer **Rijvers** (BBB): Wat zegt...

De **voorzitter**: Heeft u de beantwoording op dit soort vragen nodig om tot besluitvorming te kunnen komen?

De heer **Rijvers** (BBB): Dat is een goeie vraag, maar het is wel... Ja, volgens mij wel. Ik denk dat er in de besluitvorming op dit gebied... en dan bedoel ik niet het antwoord dat de gedeputeerde gaf want dat was geen antwoord op langdurige energieopslag want daar red je het maar een paar uur mee. Ik denk dat in de besluitvorming uiteindelijk heel veel innovatie moet gebeuren en op een gebied, energieopslag, waar dingen dus niet goed lopen. Dat is mijn optiek zoals ik er tegenaan kijk. Ik heb eigenlijk geen antwoord op mijn vraag gekregen, maar dat doen we later dan wel. Dan de volgende vraag. Dat was, de inspiratie die de gedeputeerde zelf heeft, dan vanuit zijn collega van de PEM want je ziet in andere provincies dingen gebeuren, daar kun je ook dingen opdoen en ik denk dat het mooie dingen zijn waar Brabant ook wat mee kan.

De heer **Maes** (GS, SP): voorzitter, misschien toch heel even terugkomend op het eerste puntje. Ja, u heeft gelijk, die seizoensopslag daar zijn op dit moment batterijen niet voor geschikt en de vraag is of ze dat ooit worden over echt zo'n lange termijn, maar er zijn natuurlijk andere manieren om energie op te slaan en dan kijk ik op dit moment vooral naar waterstof en naar bijvoorbeeld groen gas, waarin ook... Dat zijn ook geen energiebronnen, dat zijn energiedragers, dus daar kan je ook langdurig energie in opslaan. Dan heb je wel last van conversie, dat weet u ook, en daarnaast misschien op de langere termijn bijvoorbeeld ijzerpoeder, RIFT is ook al een paar keer genoemd, ook in debatten die we met elkaar gevoerd hebben, dat zou ook zoiets kunnen zijn voor langdurige energieopslag over de seizoenen heen. Daarnaast dat laatste punt. Ja, de inspiratie vanuit andere provincies neem ik dan aan... We hebben natuurlijk... Ook in IPO-verband zitten we eens in de zes weken of twee maanden met elkaar, ook de klimaat- en energiegedeputeerden. Daarin hebben we ook wel eens heisessies, tweedaagses, om dit soort onderwerpen te bespreken met elkaar en elkaar ook te inspireren. Misschien is dat een kort antwoord op uw vraag.

De **voorzitter**: Bent u bijna klaar met uw betoog? Ja. Dan gaan we naar de tweede termijn van uw Staten. Ja, u moet echt een beetje opletten want u merkt het al, ik wil tempo maken want we hebben nog vier onderwerpen te gaan. De heer De Lange.

De heer **De Lange** (PvdA): U heeft helemaal gelijk, voorzitter. Ik dacht, we kunnen wat in de tweede termijn besparen van de gedeputeerde. Ik heb even het rapport opgezocht waar de PVV over ging, met de € 690 miljard. Het gaat uiteindelijk over 285 miljard publieke investeringen, waarvan 80 miljard achterstallig onderhoud in fysieke infrastructuur van wegen, bruggen en spoorwegen. Dus die

hele 690 miljard is niet alleen in energie-infrastructuur, is infrastructuurbreed en maar 285 miljard, een verdubbeling van nu, inclusief achterstallig onderhoud in publieke uitgaven.

De **voorzitter**: Dat is geen vraag aan de gedeputeerde, begrijp ik. Dan gaan we door naar de tweede termijn. Het woord is aan de heer Rijvers.

De heer **Rijvers** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat ik vijf minuten heb, maar ik weet niet of ik die vol ga maken. Ik wil eerst de gedeputeerde en het ambtelijk apparaat bedanken voor de ondersteuning en alle uitleg die we gekregen hebben en ook de goede gesprekken. In dit energieperspectief met een brede benadering kan BBB zich best wel vinden, maar voor de korte termijn helaas weinig verwachtingen ingevuld. Ook vindt BBB dat de Staten de kritiek van de Zuidelijke Rekenkamer serieus moeten nemen. We gaan vandaag iets besluiten waarin geen strategische keuzes gemaakt worden, iets wat toebehoort aan PS en als later op bepaalde momenten die er wel komen, vreest BBB dat het dan zittende college, dat er dan zit, deze keuzes naar zich toetrekt. Er zijn ook anderen die erover gesproken hebben om het eerder alweer terug te brengen, er is ook een motie. De vraag aan de gedeputeerde is hoe wij op latere momenten, als strategische keuzes moeten plaatsvinden, op die momenten, dat aan PS voorgelegd wordt. Met betrekking tot het energieperspectief vindt BBB kernenergie heel belangrijk en met name de ontwikkeling op wat in de toekomst best wat kan betekenen, zijn de molten-saltreactoren. Ze zijn ook regelbaar omdat men dus ook naar warmte kan, misschien waterstof mee op kan wekken en kleine gebieden kan pakken, dus flexibel kan werken, units naast elkaar kan zetten, je kunt er één uitzetten, je kunt warmte opslaan met zout, ook voor de industrie. Er zijn ook partijen die er zijn, die daar mee bezig zijn, die in dit geval niet genoemd worden. Er wordt wel de naam Thorizon genoemd, het lijkt of er reclame gemaakt wordt. Er zijn ook andere partijen in Europa die daar mee bezig zijn en met die technieken, volgens mij deels in ieder geval, verder zijn, bijvoorbeeld Copenhagen Atomics. Als je dan praat over de brandstof voor een molten-saltreactor, dat is thorium, daarvan is de hoeveelheid die beschikbaar... Het is in principe gewoon afval. Er is ontzettend veel van beschikbaar, dus daar kunnen wij heel lang mee vooruit, totdat het op een gegeven moment ook ooit op is maar dat gaat nog lang duren, maar in het hele systeem... Van belang is het totale energiesysteem en dat wordt wel goed gepakt in dit energieperspectief, om het geheel met elkaar te verbinden. We zien wel dat er gewoon begrippen soms gebruikt worden in de discussie over energieneutraal. Ja, dat zijn eigenlijk begrippen die heel gevaarlijk zijn want dan heb je aan het eind van het jaar... kun je alles tegen elkaar wegstrepen maar je hebt op één moment veel nodig en je hebt op het andere moment veel over en dat valt ook onder het begrip gelijktijdigheid. Ik wil nu even de moties aflopen die er gepasseerd zijn, dat deed de gedeputeerde ook. Daar zijn moties bij daar wordt de naam Thorizon genoemd. Ik wil ook dat er eigenlijk in principe neutraal bijgezet wordt, dat andere partijen ook daarvoor in aanmerking kunnen komen of in beeld zijn want ik moet echt wat de MSR's betreft... dat de technieken van die verschillende bedrijven die ermee bezig zijn, dat die eigenlijk misschien... Brabant dat meer kan bundelen om ook bij elkaar te brengen. Dan de motie, eventjes kijken, van Lokaal Brabant met betrekking tot die aquathermie. Mijn vraag daarover is: is dat voor de inzet van warmtenetten, grote, kleine warmtenetten, of is dat nog ergens anders voor bedoeld? Dat is mij niet duidelijk, ook hoor ik er niet geothermie in terugkomen. Het lijkt me dat dat daar ook bij moet horen. Dan heb ik ook een vraag aan, eventjes kijken, dat is de indiener, dat is mevrouw Schellekens, denk ik. De motie met betrekking tot lokaal maatwerk. Daar wordt genoemd 'achter de meter' en achter de meter is dat van iedere meter die er is van een bepaalde soort energievorm, want je hebt niet alleen elektra, maar je hebt ook andere? Dan heb ik er nog een vraag gelijktijdig bij. Er wordt genoemd het gebruik, in hetzelfde gebied... van opwekken en van gebruik maar dat loopt natuurlijk niet altijd in de pas en dan zul je daar ook iets voor moeten doen om dat in de pas te kunnen gebruiken.

De **voorzitter**: Ja, praat u maar gewoon door. Ik bepaal wel wanneer mevrouw Schellekens het woord heeft.

De heer **Rijvers** (BBB): Dan had ik er nog eentje, dat vind ik... Wat erin staat is energiegemeenschap en zeggenschap en zeggenschap is iets wat heel specifiek is, wat hoort bij energiegemeenschappen

en minder bij lokaal eigendom. Daar ben ik eigenlijk wel blij mee. Dus dan ben ik eigenlijk met dit stukje klaar.

De **voorzitter**: En u bent ook door uw tijd heen. Mevrouw Schellekens.

Mevrouw **Schellekens** (D66): Dank u wel. Ja, u moet vooral deze motie ook als een oproep zien om allerlei soorten ontwikkelingen, lokaal en achter de meter, ...dat die hulp gaan krijgen. Is dat wat u ook met ons kunt ondersteunen?

De heer **Rijvers** (BBB): Als het breed is, dus dat je alle vormen van energie, dat kunnen gaspen zijn, dat kan zelfs zout zijn dat opgewarmd is, alles wat je met elkaar kunt delen wat energie bevat.

Mevrouw **Schellekens** (D66): Ja, zo ruim wil ik er wel tegenaan kijken, dus dan neem ik aan dat u het steunt.

De heer **Rijvers** (BBB): Dan ga ik dat steunen, ja.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. Dan gaan we naar de heer Jansen, gaat uw gang.

De heer **Jansen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Als VVD zijn we trots op wat we hebben bereikt op kernenergie. Volgens mij hebben we veel stappen gezet, ook als coalitie. We zetten in op een aanzienlijke innovatiecoalitie, we hebben met 4 miljoen bijgedragen aan de ontwikkelingen van Thorizon, wat er vervolgens aan bijdraagt dat zij naast de proefopstelling op de High Tech Campus in Eindhoven ook in Zeeland daadwerkelijk een MSR willen gaan realiseren. Het energieperspectief gaat ook over kernenergie, we hebben ruimtelijk onderzoek met ruimtelijke voorwaarden gerealiseerd en met uw steun bouwen we verder aan de volgende stap. Dat de gedeputeerde komt met een Brabants plan van aanpak is gewoon een goede zaak en bewijst ook ons punt dat we gezamenlijk hard aan de weg aan het timmeren zijn, dus als coalitie blijven we ons zeker inzetten op dit onderwerp. Dan waterstof, het laatste kopje dat ik u had beloofd, voorzitter. Verduurzaming van de industrie en zware mobiliteit is voor de VVD belangrijk. Een van de methodes hiervoor is het gebruik van waterstof alleen we zitten met een kip-eiprobleem van vraag en aanbod. Hierbij is de overtuiging dat de vraag stijgt als het aanbod ook stijgt en vice versa en doordat de coalitie inzet op verduurzamingsdoelen is het bijdragen en het oplossen van het kip-eiprobleem ook een verantwoordelijkheid van de provincie en als VVD houden wij natuurlijk van bouwen, bouwen, bouwen. Het potentieel realiseren van een Hydrogen 2 van bijvoorbeeld Shell zou bijdragen aan onze doelstellingen. Overigens is de opwekking van waterstof van Hydrogen 1 puur gebaseerd op groene stroom, waarbij Shell ook erkent dat, als het niet waait, er ook geen waterstof wordt opgewekt en daarom wil de VVD ook kijken in hoeverre waterstoffabrieken gekoppeld kunnen worden aan SMR's die volcontinu draaien. Het mooie is dat je met de capaciteit van Hydrogen 1 dagelijks ook 2.300 waterstoftrucks kan laten rijden en voor het realiseren van een waterstoffabriek in Brabant is het belangrijk dat er veel onderzocht wordt en dat de provincie de regie neemt over de waardeketens en daarom heeft de VVD de motie ontwikkeld genaamd 'Gas erop met waterstof' en die is mede ingediend door 50PLUS, PvdA, GroenLinks en Lokaal Brabant. Tot slot, voorzitter, rest mij nog om GS en betrokkenen succes te wensen met de verschillende uitwerkingen en de VVD kijkt reikhalzend uit naar uw resultaten. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, misschien toch nog even heel kort over dat waterstof, want het is eigenlijk een heel inefficiënte manier van energie distribueren, want het is, zoals terecht ook door de gedeputeerde werd gezegd, een energiedrager, het is niet een energiebron van zichzelf. Je hebt altijd een heel groot capaciteitsverlies als je het al gaat opwekken. Mijn vraag is dus eigenlijk: waarom is de VVD dan nog zo enthousiast over waterstof terwijl we eigenlijk gewoon veel betere alternatieven voorhanden hebben, in de vorm van kernenergie bijvoorbeeld?

De **voorzitter**: De heer Jansen.

De heer **Jansen** (VVD): De VVD wed nooit op één enkel paard, dus wij zien waterstof, zeker vanwege de kwaliteiten en eigenschappen, als relevant, ook voor het verduurzamen van de zware industrie, maar ook de zware mobiliteit. Ja, er zijn rendementsverliezen, dat weten we allemaal maar ik denk dat we er ook overtuigd van zijn dat door het kip-eiprobleem te doorbreken en te komen tot innovatie die rendementsverliezen uiteindelijk ook gewoon veel minder zullen worden. Door te innoveren en door zaken door te ontwikkelen, zullen we er ook komen.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. Dan krijg je toch een beetje een situatie van... Bij kernenergie wordt altijd even krampachtig gedaan, we moeten nog maar afwachten hoe het gaat lopen en nou bij zo'n waterstofverhaal wordt er heel makkelijk gezegd 'ja, er zullen wel innovaties komen', maar je blijft altijd toch dat rendementsverlies krijgen omdat die elektrolyse moeten worden toegepast, omdat er uiteindelijk waterstofgas van moet worden gemaakt en dat is en blijft een inefficiënte methode. Dan vraag ik de VVD gewoon toch op de man af: wat is voor jullie nou belangrijker, die klimaatdoelstellingen halen, dus alles helemaal fossielvrij te maken in 2050, of met de meest betaalbare bron te werken en dat kan bijvoorbeeld ook zijn met schaliegas waar we genoeg voorraden van in de wereld hebben, wat we misschien veel voordeliger kunnen importeren en nu moeten we hier ook maar elke keer een heel groot rendementsverlies op de koop toe nemen. Dus hebben we liever een voordelige energiebron of een hele dure energiebron waar we gewoon structureel verlies op leiden?

De **voorzitter**: Mijnheer Jansen.

De heer **Jansen** (VVD): Ja, voorzitter. Kijk, ik denk dat de heer Van Hattem een valse tegenstelling schetst en ik denk juist dat... Kijk, wij zetten in op een brede energiemix en vooralsnog zitten we ook in de bestaande situatie waarin fossiel nog steeds wordt gebruikt en de tijd zal leren hoe snel dat eventueel wordt uitgefaseerd. Tegelijkertijd denken we juist dat door te komen tot een mix, waaronder waterstof, waaronder kernenergie, maar ook wind op zee, dat ons gaat helpen en juist ook vanwege, en wat ik ook in mijn eerste termijn heb aangegeven, het ruimtelijke vraagstuk, we hebben in totaal minimaal drie keer Brabant nodig, maar al deze..., de waterstoffabriek, een SMR, de wind op zee is het externaliseren van je windparken en dus niet op Brabants grondgebied, maar op zee. Ja, dat draagt allemaal bij aan de kostbare ruimte die we hier maar één keer kunnen benutten.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, tot slot. Kijk, je gooit nou eigenlijk alles op wind op zee om daar dan vervolgens die waterstoffabrieken op te laten draaien. Dat is eigenlijk gewoon het verschuiven van het probleem want die windturbines op zee moeten ook onderhoud hebben, dat is ook bijzonder kostbaar. Uiteindelijk komt het prijskaartje daarvan toch weer bij onze burger te liggen en dan vind ik toch... De VVD die ook altijd zegt 'rust in uw portemonnee' en zo, waarom toch altijd vanwege zulk soort klimaatdoelen kiezen voor dure oplossingen? Want als we naar de energiemix kijken, en er staat een heel mooi schemaatje van in het stuk van het energieperspectief, dan zien we op dit moment een heel dun lijntje met allerlei vormen van energie en dan een hele brede balk met nog altijd fossiel en die moet dan naar 2050 toe in één keer gaan versmallen en dan vraag ik toch eerlijk aan de VVD: gelooft u zelf dat het op deze manier zo gaat gebeuren zonder dat we onszelf knettergek en knetterarm gaan maken door maar allemaal te investeren in windparken, windparken op zee en allerlei fröbeltechnieken om maar niet aan fossiel te hoeven?

De **voorzitter**: De heer Jansen.

De heer **Jansen** (VVD): Ja, voorzitter. Als VVD bestaan wij vooral uit optimisten en wij geloven dat we echt wel een verschil kunnen maken. We letten daarbij ook op de betaalbaarheid, dus we zitten

niet te kijken naar onrendabele ideeën, dus wij geloven hier ook in, dus dat zou ook mijn antwoord zijn aan de PVV. Het kan wel.

De **voorzitter**: Mevrouw Hamerslag.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Dank, voorzitter. Ik moet even lachen om de laatste opmerking van de heer Jansen. Zojuist werd gevraagd door de PVV 'waarom niet in plaats van waterstof kernenergie?' en toen was het antwoord 'nee, maar wij willen wedden op meerdere paarden' terwijl de heer Jansen zojuist in zijn bijdrage zei dat hij ook wel voor zich ziet dat er een waterstoffabriek komt die draait met een SMR. Dan wed je dus nog steeds maar op één paard. Daarom vroeg ik me dus ook wel af, wanneer ik deze motie dus lees en hier wordt gesproken over een waterstoffabriek, gaat dit dan over een elektrolyser die draait op hernieuwbare energiebronnen zoals zon en wind of is dit in het beeld van de heer Jansen een waterstoffabriek die draait op een kerncentrale?

De heer **Jansen** (VVD): Ja, voorzitter. Wat mij betreft pellen we in de Brabantse aanpak Waterstof de hele regenboog af en mijn motie is niet alleen maar geënt op per se groene stroom, maar zoals ik net ook al aangaf in mijn betoog in tweede termijn is er dus ook een koppeling met waterstof, een waterstoffabriek, met een SMR, zodat er volcontinu stroom kan draaien en zodat er dus ook volcontinu waterstof geproduceerd kan worden.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter en als er dan dus uit dit onderzoek zou komen dat er voor een soortgelijke waterstoffabriek geen plek is in Brabant of dat die hier niet passend zou zijn, is dat ook een mogelijke uitkomst en is dat dan ook oké?

De heer **Jansen** (VVD): Nou, voorzitter, dat zou een verrassende uitkomst zijn want volgens mij zijn GS... Als ik het goed begrijp, zijn ze hier al naar aan het kijken en zijn er ook al gesprekken over, ook op tal van andere dossiers waar ik in ieder geval niet over ga. Volgens mij is het nu zaak vooral om in de Brabantse aanpak Waterstof dus ook gewoon te kijken, hoe gaan we de waardeketens bij elkaar brengen en volgens mij heb ik zomaar een vermoeden... Zeker als ik ook met de industrie spreek, is daar gewoon een behoefte aan en moeten we dat allemaal aan elkaar connecten en daarin heeft onze gedeputeerde een spilfunctie.

De **voorzitter**: Mijnheer Rijvers.

De heer **Rijvers** (BBB): Dank u wel, voorzitter. De heer Jansen spreekt in de motie van gas erop met waterstof. Ja, hij is daarin een hele optimist. Prima, vind ik ook, je moet optimist zijn, je moet vooruit willen. We vinden die motie ook prima alleen er ligt wel een heel zwaar aspect op zwaar verkeer want mevrouw Egger zei tijdens de expertmeeting van het planbureau Leefomgeving 'gebruik waterstof waar je niet anders kunt' en bij transport, ook met waterstof, zie je een omgekeerde beweging, dat men meer elektrificeert en dat eigenlijk waterstof veel te duur is. Het enige wat ik aan mijnheer Jansen wil vragen is: er staat best wel veel in dat het zware transport eigenlijk op dit moment minder kansrijk is, dat er eigenlijk dan toch..., dat hij het niet erg vindt als daar ambtelijk minder uren in gestoken worden dan hij eigenlijk verwacht omdat dat wat meer op langere termijn is.

De **voorzitter**: De heer Jansen.

De heer **Jansen** (VVD): Ik erken dat de productie van waterstoftrucks in ieder geval nog een stuk achterloopt, maar we zijn ook met zijn allen op werkbezoek geweest, als Staten, bij volgens mij Campus en in Helmond en daar was ook VDL en VDL heeft ook een departement Special vehicles en die ontwikkelen waterstoftrucks, dus dat is in ieder geval in ontwikkeling. Ook heeft Shell aangegeven in de afgelopen expertsessie dat er ook bedrijven zijn die zich bezighouden met het ombouwen van bestaande trucks, zoals wij vroeger van benzineauto's naar gas gingen. Die hebben daar expertise op en mijn vraag is juist: kijk of daar nog rendement te behalen valt, onderzoek of die mogelijkheden

er zijn. Wat mij betreft is het gewoon een en-en-enbenadering en dat heeft de gedeputeerde ook uitgesproken, wij laten niet zomaar kansen liggen, we kijken gewoon naar meerdere sporen. Ja, en uiteindelijk proberen we daarin ook alles samen te brengen.

De **voorzitter**: Mijnheer Rijvers, kort graag.

De heer **Rijvers** (BBB): Vindt de heer Jansen het niet belangrijker dat eerst het netwerk van Nederland geregeld wordt, de backbone, dat overal de punten zijn, dat er waterstof is?

De heer **Jansen** (VVD): Ja, voorzitter. De backbone, daar wordt sowieso gewoon aan gewerkt net als dat er ook wordt gewerkt aan de ontwikkelingen op het gebied van productie van waterstof, op het gebied van transport van waterstof, de T-stukken, waar we ook naar vragen, om dat eventueel samen met gemeenten voor te gaan financieren zodat ook industrieterreinen die nu nog niet daarvoor in aanmerking komen in de toekomst mogelijk sneller gekoppeld kunnen worden en op de vraagzijde, dus de waterstoftrucks maar ook de andere potentiële afnemers. Dus ja, ik deel die opvattingen daarin niet.

De **voorzitter**: U was klaar volgens mij? Dank u wel. Ik ga naar de heer Philippart. Met dank aan de burens.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Ik zal het kort houden, dat bent u van mij gewend, voorzitter. Volgens mij hebben wij hier een hoop energiespecialisten in huis, dat is goed om te weten. Ik hoop vooral dat we de ogen op de bal houden, niet dogmatisch als politiek aan onze stokpaardjes vasthouden en vooral het Brabants belang in het oog houden. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer De Lange.

De heer **De Lange** (PvdA): Ik heb mijn sportoutfit alvast... Yes, ik ga het ook kort houden. Dank aan de Gedeputeerde Staten voor de beantwoording van de motie. Ik ben heel erg benieuwd naar de aanpakken want zoals de gedeputeerde al goed parafraseerde, dat zijn de tanden van het stuk. Daar kijken we enorm naar uit, dank u.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Eck? Nee. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Dankzij de vele uitgebreide interrupties kunnen we gelukkig kort zijn in deze tweede termijn, maar een paar kleine puntjes nog want de heer De Lange van de PvdA begon net over het onderzoek van de Boston Consulting Group, dat het een stuk minder zou zijn. Nou inderdaad, ik zie dat er wel wat factoren zijn meegerekend zoals ook de andere infrastructuur, maar ja 285 miljard, zoals hij het noemt, en ik zag verschillende bedragen erin staan, is nog steeds heel erg veel. Ik heb niet voor niks gezegd, het gaat wel om honderden miljarden, dat is niet gering en dan vraagt het toch wel om een behoorlijke investering, een behoorlijke opgave die uiteindelijk toch allemaal bij de belastingbetalende burgers komt te liggen en bij de burger als energieconsument. Dus het is niet niks.

De **voorzitter**: De heer De Lange.

De heer **De Lange** (PvdA): Hartelijk dank, voorzitter. Het is niet niks, dat zijn de heer Van Hattem en ik met elkaar eens, maar mijn vraag is wel aan de PVV: hoeveel staatssteun is de PVV bereid om te geven aan kerncentrales?

De heer **Van Hattem** (PVV): Nou, voorzitter. Kijk, bij kernenergie daar kun je zien in verschillende landen dat het behoorlijk rendabel is. In Frankrijk zijn ze zo slim geweest om wel consequent te investeren in kernenergie waardoor ze toch met lagere stroomprijzen zitten. In Duitsland hebben ze

op een gegeven moment die Atomausstieg gehad en dat was een hele domme beslissing want vervolgens gingen daar elektriciteitsprijzen een heel stuk omhoog toen ze alle kerncentrales gesloten hadden. Het is gewoon een hele verstandige investering, kernenergie. De centrales gaan vele tientallen jaren mee, zeker met de moderne centrales kun je kernafval ook weer hergebruiken. Kortom, het is een heel verstandige zet en we zien nu eigenlijk gewoon een oneerlijk speelveld omdat wind en zon gesubsidieerd worden door de overheid, dat daar juist heel veel overheidsbijdrage in zit, waardoor het minder interessant is voor marktpartijen om in kernenergie te investeren en daardoor zou je eigenlijk moeten zorgen dat dat speelveld beter in balans is, dan heb je ook minder overheidssteun nodig.

De **voorzitter**: De heer De Lange.

De heer **De Lange** (PvdA): Hartelijk dank, voorzitter. Ik hoor de PVV zeggen 'prima om staatssteun te geven aan kerncentrales'. Mooi. De vraag is dus dan niet 'wat gaat het de belastingbetaler kosten?', constateer ik, maar de vraag is 'waar gaat het belastinggeld aan worden uitgegeven?' De PVV kiest dus duidelijk voor kerncentrales in plaats van netcapaciteit en is de PVV het dan met me eens dat het eigenlijk helemaal niet een duidelijke vergelijking is om de kosten van de netuitbreiding, die we dus veel lager schatten dan u aanvankelijk deed voortkomen dat die waren... dat het een oneerlijke vergelijking is om die af te zetten tegen kerncentrales waar ook gewoon enorm veel belastinggeld in moet?

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Nou voorzitter, de heer De Lange van de PvdA legt me nou een aantal dingen in de mond die ik niet zo letterlijk gezegd heb, maar die hij zelf als conclusie trekt. Allereerst, de conclusies die ik noemde die werden in de krant getrokken door De Telegraaf waar ik het uit vernomen had gisteravond en nogmaals, ik heb nog niet uitgebreid kunnen controleren wat precies de achtergronden zijn, maar het is een feit, en dat erkent de heer De Lange ook, dat we honderden miljarden kwijt zijn om het elektriciteitsnet op orde te brengen en dat is nogal wat. Dus dat ten eerste gezegd. Vervolgens heeft u mij niet horen zeggen dat we het elektriciteitsnet niet hoeven aan te pakken of niet op orde moet moeten brengen alleen maar door door te gaan met kernenergie. Nee, ik heb alleen gezegd 'we moeten kernenergie inzetten als een stabiele energiebron die schakelbaar is', daardoor heb je misschien minder investeringen nodig in het elektriciteitsnet dan als je alles op decentraal niveau op zou moeten wekken. Wat ook in het Telegraafartikel, en het zal ongetwijfeld ook in het rapport staan, naar voren kwam is dat het huidige Nederlandse elektriciteitsnet voor een groot deel nog is aangelegd in de jaren '50, '60 en '70, dus dat er ook een hoop achterstallig onderhoud in zit en daarvan moet ik gewoon ook eerlijk zeggen, dat zijn investeringen die je wel sowieso op den duur moet doen.

De **voorzitter**: De heer De Lange tot slot.

De heer **De Lange** (PvdA): Hartelijk dank, voorzitter. Maar nu wordt hij dus wel heel mooi, die 285 miljard die aanvankelijk eerst een belasting was, waar de belastingbetaler voor moest komen opdraaien, is dus niet het einde, daar moet dus ook nog een kerncentrale-investering bij volgens de PVV en dan trek ik alleen maar de conclusie dat, ook als de PVV het voor het zeggen zou hebben hier in Brabant, de belastingbetaler ook gewoon heel veel meer gaat betalen aan het elektriciteitsnet. Dat is geen vraag, dat is een constatering, excuus.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. Van dik hout zaagt men planken zeg ik even in de richting van de heer De Lange van de PvdA. Hij pakt nou een paar dingen samen. Kijk, iedere energievorm zal een bepaalde investering vergen en als PVV kiezen we er gewoon voor om de meest efficiënte, degelijke en betrouwbare vorm van energie te pakken en dat is wat ons betreft duidelijk kernenergie waar je uiteindelijk voor de consument ook de beste prijs mee krijgt en ook voor de bedrijven in onze provincie die gewoon een zware elektriciteitsvraag hebben. Inderdaad, er is ook

weer sprake van een steeds verder vorderende elektrificatie, deels door overheidsbeleid en deels door marktontwikkelingen, daar moet je ook gewoon rekening mee houden en je zit natuurlijk met een groeiende bevolking die ook meer elektriciteit vraagt. Wat ons betreft zou de bevolking iets minder hard mogen groeien, vooral de buitenlandse migratie, maar zolang partijen als de PvdA de grenzen wagenwijd open laten staan dan blijven we natuurlijk ook nog zulk soort ontwikkelingen houden die meer elektriciteitsvraag zullen opleveren. Kortom, je zult op de een of andere manier, linksom of rechtsom bepaalde kosten moeten maken en als we kosten maken dan doe ik dat het liefst op de meest efficiënte manier, op de meest degelijke manier en niet vanwege allerlei klimaatdoelstellingen, om die te kunnen bereiken, want daar pas ik graag voor want dan ben je het wel onnodig duur aan het maken voor de bevolking. Dan vervolg ik mijn betoog, voorzitter.

De **voorzitter**: Graag.

De heer **Van Hattem** (PVV): Want ik heb nog wel een kort puntje. We hadden het net de hele tijd over die tabel en als je dan kijkt naar het stuk van het energieperspectief, figuur 3.7 op pagina 32, het is misschien niet zo goed te zien vanaf hier, maar wat je wel duidelijk ziet, is dat we nu hier zitten, op dit punt. Dit stuk is toch allemaal fossiel opwekken, heel dat grijs-witte stuk en het is nogal, ja ik zou zeggen wensdenken om te zien dat we in 2050 in één keer zo explosief kunnen groeien naar allerlei andere alternatieve vormen waarbij met name, dat is dat grote blauwe vlak, wind op zee wordt aangehaald en dan vraag ik me af, hoeveel zee hebben wij nodig om alleen al Brabant, want daar gaat dit om, van energie te kunnen voorzien en dan denk ik, ja daar moeten we onze mooie Nederlandse kust, onze zee, waar we ook als Brabant trots mogen zijn, niet volledig voor opofferen, onze visserij niet voor kapotmaken, dan moeten we gewoon zorgen dat we in plaats van die veel te dure windturbines op zee, die daar ook nog aan corrosie onderhevig zijn, onderhoudskosten kennen, in plaats van daarop in te zetten, moeten we gewoon inzetten op kernenergie, op veilige moderne vormen met SMR en met thoriumcentrales en die weezin ertegen overboord gooien en daar gewoon stevig op doorpakken. Voorzitter, het energieperspectief zoals het er nu ligt, is wat de PVV betreft niet de richting die wij wensen, dus wij zullen dit voorstel dan ook niet steunen en de afwegingen bij de verschillende moties zullen we straks bij de stemmingen laten merken, maar laat één ding duidelijk zijn, wij gaan ervoor om het betaalbaar te houden voor onze burgers en wat ons betreft is kernenergie een van de belangrijkste zaken waar we op in moeten blijven zetten en niet op die verschrikkelijke windturbines.

De **voorzitter**: Dank u wel en ik doe nogmaals een beroep op u. Het is erg onrustig hier, laten we ons concentreren op degene die officieel het woord heeft en dat is nu mevrouw Schellekens.

Mevrouw **Schellekens** (D66): Dank u wel, voorzitter. Voor D66 blijven betaalbare energie en duurzaamheid heel belangrijk, daar blijven we ons voor inzetten. Brabanders willen zekerheid en daar willen wij aan bijdragen en dat betekent ook dat, net zoals we dat bij het opzetten van dit energieperspectief al hebben gedaan, inwoners meegenomen moeten worden bij de keuzes in de energiemix en daarbij is heel belangrijk dat we de dialoog blijven ondersteunen om tot grote, goede, lokale en regionale oplossingen te komen. Het is helemaal niet zo dat elk burgerberaad een hele dure maatregel hoeft te zijn want daar zijn wel erg veel variaties in en wij willen dat Brabanders meebeslissen en meewerken aan hun eigen energietoekomst. Laten we er een goede Brabantse gewoonte van maken, zou ik zeggen. Keuzes zijn niet eenvoudig, maar we werken toe naar een stabiel en decentraal energiesysteem en daarom ben ik heel blij met het plaatje dat net getoond werd door de PVV omdat dat juist aangeeft dat we van fossiele energie af kunnen komen. Met het Energieperspectief 2050 zet Brabant een goede stap naar een toekomstbestendig systeem, betrouwbaar, betaalbaar en met oog voor de omgeving. Fossiele energie wordt vervangen door een slimme mix aan duurzame energiebronnen en zo werkt Brabant aan een realistische en duurzame energietransitie. Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Voorzitter, dank u wel. Ik kan het natuurlijk niet laten om toch terug te komen op de motie rondom een burgerberaad en ik wil beginnen met uit het coalitieakkoord toch een paar zinnen te citeren. Die gaan als volgt: De energietransitie is nadrukkelijk ook een sociaaleconomische transitie, een maatschappelijke systeemverandering. Energierechtvaardigheid, draagvlak en draagkracht zijn nodig om de samenleving in beweging te krijgen en te houden voor de energietransitie. Het gaat mij vooral om het in beweging krijgen van de samenleving en dan zorgen dat je ook inderdaad verder komt dan alleen maar het vergaderen over een energieperspectief. Wij vinden als CDA het energieperspectief een prima stuk, laat ik daar geen misverstand over laten bestaan. Wij gaan daarmee instemmen, maar wij vinden het ook eenzijdig en wij vinden dat er iets aan ontbreekt en wij zeggen, ga daar nou mee aan de slag want het trekt een enorme wissel op de burgers en ga daar nou nu al naar kijken. In de motie wordt dan ook nadrukkelijk gezegd: kijk vooruit. Het is een toevoeging, het is iets om ons verder te brengen. Het is niet om nog terug te kijken en nog dingen over te gaan doen, we willen helemaal niets overdoen, we willen vooruit. In de motie staat ook 'effectiviteit wordt bepaald door 10% strategie en 90% implementatie'. In dit geval durf ik ervan te maken 0,1% strategie en 99,99% implementatie. Wij hebben het hier nog maar over 0,1% van de hele transitie met elkaar gehad waar we voor staan en daarom ben ik blij dat gedeputeerde Maes het een krachtig instrument noemt. Ik ben niet blij natuurlijk als hij zegt 'het is een kostbaar instrument' want dat staat niet in verhouding tot de dingen waar we voor staan. Het zijn hele grote dingen waar we niet kunnen gaan zeggen 'dat is te kostbaar, dat gaan we niet doen' en ik vond ook dat mevrouw Dianne Schellekens het goed zei toen ze zei 'het gaat in deze motie om een toekomstgericht meedenken'. Met andere woorden, het is een aanvulling en daarom kom ik tot de vragen aan gedeputeerde Maes. Waarom ziet u dit... en dat zijn mijn woorden, waarom ziet u dit als een bedreiging en waarom omarmt u niet deze handreiking om te zorgen dat de energietransitie succesvol wordt? Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Kuiper.

Mevrouw **Kuiper** (Lokaal Brabant): Dank u wel. Ik zie af van de tweede termijn en ik kijk uit naar de beantwoording van de tweede termijn van Gedeputeerde Staten.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (JA21): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Mevrouw de voorzitter, dames, mijne heren, Brabanders. In mijn eerste termijn konden we al vaststellen dat het niet betaalbaar is en dat het weinig betrouwbaar is, maar dat derde element was omgevingsbewust. Is het Energieperspectief 2050 van deze coalitie omgevingsbewust? Ik neem u graag mee in de feiten. Volgens de ongeveer 22 petajoule aan windturbines is volgens hun eigen cijfers 252 km² aan vogelhakselaars nodig, zij noemen dat zelf windturbines natuurlijk. Als we dat vergelijken met de Loonse en Drunense Duinen, die zijn maar 35 km² en willen ze dan om meer windturbines te plaatsen meer dorpen zoals Bergeijk dwingen om windturbines te plaatsen? Niet helemaal want 74 petajoule, bijna meer dan drieënhalve keer zoveel, moet komen van wind op zee. Dan is het in ieder geval geen Brabants land zou je zeggen, maar vanwege dat Energieperspectief 2050 is wel een enorm stopcontact nodig om die wind op zee aan land te brengen. Daarom praten we nu al de hele tijd over het al dan niet opheffen van het dorp Moerdijk en hoeveel Moerdijken moeten nog volgen? Hoe ziet 2050 eruit, wonen we dan allemaal in de intensieve menshoudingsteden waar je geen oprit hebt voor je eigen auto, maar wel uitzicht op een windturbine? Zijn in 2050 de koeien in de wei vervangen door een industrieel landschap van windturbines, zonnevakkies, elektrolyzers en een waterstofindustrie? Want laten we niet vergeten dat je voor waterstof drie keer het volume per joule nodig hebt versus aardgas. Vroeger had je voor een winterse dag 453 miljoen kuub aardgas nodig om één etmaal winterse dag te overleven. Daar heb je dus nu 1.500 miljoen kuub waterstof voor nodig. Waar in Brabant is die ruimte? We hebben maar 5.000 km² land in Brabant en 252 km² is dus al geclaimd voor windturbines, 5% van heel Brabant is nu al geclaimd voor windturbines. Waar moeten dan die licht ontvlambare zeppelins bomvol waterstof geplant worden om die winter te kunnen overleven? Betrouwbaar, betaalbaar en omgevingsbewust is het dus allemaal niet. Wij blijven pleiten voor duurzaam betaalbare kernenergie

van Brabantse bodem, ook omdat het veel minder ruimte vraagt. Bovendien... Ik zal niet alle moties appreciëren, sommigen doen dat, maar misschien is het verrassend dat wij amendement 15 van de Partij voor de Dieren van harte ondersteunen. Zij pleit voor een natuurinclusief energieperspectief en wat ons betreft kan dat alleen maar als je zo ruimtebesparend mogelijk bezig bent. Dat betekent dat als je wind, zon, kernenergie et cetera tegen elkaar afzet, dan moet je zo weinig mogelijk Brabantse kostbare ruimte, kostbare ruimte in de natuur, kostbare ruimte in steden, gebruiken. Vandaar ook dat we dat amendement van harte steunen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Hamerslag.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Dank, voorzitter. Ik heb in de themabijeenkomst al aandacht gevraagd voor energiebesparing, net zoals ik dat altijd doe wanneer het gaat over energie in deze Staten, en ik ben heel blij dat het ook leeft bij andere partijen want er is nog een wereld te winnen. Ik vond vooral de bijdrage van mevrouw Egger van de ChristenUnie-SGP hierover heel mooi en zo is er ook nog wel wat te winnen bij onze gedeputeerde die blijkbaar AI met al haar energieslurpende service gebruikt om te tellen hoe vaak woorden voorkomen in vergaderingen, o, o, o. Ik pleitte in mijn eerste termijn al voor een integrale aanpak van de energietransitie. Dat betekent niet inzetten op steeds meer economische groei, maar onderzoeken wat we nodig hebben en menselijk vinden, niet inzetten op iedereen een eigen elektrische auto maar gedegen elektrisch openbaar vervoer en niet allemaal grote vrijstaande huizen bouwen maar inzetten op duurzame stedelijke inbreiding, meer isoleren, meer groene daken en meer ruimte die gebruikt kan worden voor mooiere dingen dan hoogspanningsstations. We steunen dan ook van harte de moties die toezien op energiebesparing. Dan natuurinclusiviteit. Ik zou zeggen dat je dit borgt in het beleidsstuk waar het over gaat, voor de vraag hoe we het energiesysteem gaan vormgeven, dus antwoord meegeven dat we dat natuurinclusief doen maar blijkbaar verschillen we daarover van mening met de gedeputeerde, niet over het doel maar over het hoe. Nu kwam bij mijn fractie wel een vraag op naar aanleiding van een motie over aquathermie van Lokaal Brabant want aquathermie kan een mooie aanvulling zijn op een duurzaam warmstelsel, maar het kan ook schadelijk zijn voor vissen en ander waterleven als hier niet voorzichtig mee wordt omgegaan. Zou de gedeputeerde hier ook voldoende oog voor hebben, voor dus de natuurinclusiviteit van aquathermie? Een ander voorbeeld dat ik noemde over natuurinclusieve energietransitie zijn de radarsystemen voor windmolens om vogels te beschermen. In een begrotingsbehandeling vorig jaar hebben we een motie aangehouden omdat we wachten op de resultaten van een onderzoek. Kan de gedeputeerde een tipje van de sluier oplichten over hoe dit ervoor staat? Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel mevrouw Hamerslag. Ik kijk naar mevrouw Vossen. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Ik moet zeggen, ik ben iets positiever geworden na alle moties die ook zeker aangenomen zijn. Ik kan me nog herinneren dat ik samen met de VVD... dat we begonnen met de SMR en ik moet zeggen alle credits voor mijnheer Jansen die deze prachtige motie heeft gemaakt en die ook zonder bezwaar, hoop ik, aangenomen wordt. Het had nog wel wat meer kunnen zijn, maar ik snap dat we het met stapjes moeten doen. Datzelfde geldt ook voor waterstof, daar is 50PLUS ook positief over. Waar 50PLUS wat minder positief over is, is over een motie van de PVV als het gaat over het tempo met thorium. Dat vind ik jammer, want ik denk nog steeds dat dat wel een goede motie is die eigenlijk er ook doorheen had moeten maar oké, dat kan alsnog gebeuren maar hij werd helaas ontraden. Dan eindig ik even met gedeputeerde, gedeputeerde...

De **voorzitter**: Maes.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, nee, dat snap ik maar dat...

De **voorzitter**: De gedeputeerde, u moet even opletten vindt mijnheer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik heb al zes vragen gesteld, hebt u die al opgeschreven? Nou gedeputeerde, kijk, ik heb u vanochtend een aantal vragen gesteld die te maken hadden natuurlijk met de inwoners, maar als u mij kunt helpen met één vraag in ieder geval en dan praat ik over mijn kinderen, mijn kleinkinderen, die graag woning willen hebben, wat moeten die na 1 juli, wat wordt dan het antwoord? Dat is even 1 en 2 was de vraag over professor Zeiler, die bent u misschien vergeten, of u daar ook nog even antwoord op wilt geven want die had ideeën en voorstellen in de oordeelsvormende vergadering. Hebt u al een afspraak met hem gemaakt? Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Egger. U mag wel iets langzamer lopen hoor. Ik wil weliswaar tempo maken, maar er zijn wel grenzen aan wat wij van Statenleden vragen. Gaat uw gang.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. De gedeputeerde had duidelijk hongerklop toen ik mijn bijdrage hield want ik heb er helemaal geen reflectie op gehoord en dat is jammer, want ik had eigenlijk wel forse kritiek op het energieperspectief als het gaat over zuiniger aandoen met energie en vooral de bewustwording bij de gewone Brabander op dit punt want ik denk dat daar een wereld te winnen is. Waar helaas de gedeputeerde ook niet op ingegaan is, is op het 'plakkaat van aansluitingen', de regierol die wij de provincie graag zouden zien nemen als het gaat om innovatieve oplossingen bij het bedrijfsleven want als we kijken naar de vergaderstukken van vandaag dan zie ik daar weinig debat of discussie of meedenken van het bedrijfsleven in terug en ik denk dat daar nog een wereld te winnen is voor de provincie, als zij de regie pakt. Tot slot een actualiteit. Gister bereikte ons het bericht dat de minister van Natuur de Noordzeekust als Natura 2000-gebied wil gaan aanwijzen. Wat doet dat met onze windmolenplannen? Dank u.

De **voorzitter**: Dank u wel en de gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, dank u, voorzitter. Het pasje van mevrouw Egger ligt hier nog, als ze straks het woord niet meer kan voeren dan weet ze waarom.

De **voorzitter**: Mevrouw Egger, de gedeputeerde spreekt tegen u. Ja, niet in de gaten.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, ze wordt afgeleid door mijn partijgenoot, dus het is haar vergeven.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Maes** (GS, SP): Nog een aantal... O nou kijk, ze komt er helemaal voor terug.

De **voorzitter**: Ik ben blij dat ik niet de enige ben die lichte vermoeidheidsverschijnselen vertoont. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, voorzitter, dank u wel. Misschien nog even terug ingaand op een aantal vragen, opmerkingen, die zijn blijven liggen in de eerste termijn of nieuwe. Ik heb wel een aantal nieuwe versies trouwens van moties voorbij zien komen, die zagen volgens mij met name op het toevoegen van logo's, maar niet inhoudelijk, dus daar ga ik verder niet op in. Even kijken. De BBB, strategische keuzes voorleggen aan PS. Ja, kijk, dat hangt ook samen met steeds die herijking en ook die motie van GroenLinks die wellicht wordt aangenomen, van de heer Philippart. Dat zijn de momenten volgens mij ook om te kijken: zijn er nieuwe strategische keuzes nodig richting dat energiesysteem, richting 2050? Er zijn nu ook nieuwe ontwikkelingen en die kunnen niet... Ja, die kunnen technisch van aard zijn en die kunnen bijvoorbeeld ook politiek of geopolitiek van aard zijn, ontwikkelingen die het noodzakelijk maken om te herijken en ik kan me zomaar voorstellen dat wij vandaag niet 24 jaar vooruit kunnen kijken en dat er de komende jaren niks gebeurt, ontwikkelingen gaan supersnel. U vroeg ook even naar het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer. Ja, wij hebben dat zo geïnterpreteerd dat... Die Zuidelijke Rekenkamer roept ons ook op om te concretiseren, dit is natuurlijk, het kompas noemde ik het al, een strategisch kompas, het energieperspectief, en we willen

graag in die aanpakken, die tanden, ik noem het nog een keer, ik vond hem heel mooi... Die tanden van het energieperspectief dat zijn eigenlijk die aanpakken en daarin maken we het concreet en daarmee denken we ook tegemoet te komen aan de kritiek van de Zuidelijke Rekenkamer. Die Rekenkamer die ons overigens ook oproep om die regierol juist te pakken, dus dit energieperspectief is mede tot stand gekomen door een oproep ook van hen en van u en ook van het Rijk om dit te maken. Dan Lokaal Brabant. Ik heb het nog even nagevraagd, de zonnevelden bij Nyrstar, West I en West II tellen wel mee voor de RES-opgave heb ik begrepen. Dus ja, daar hebben we dan... Ik zie u verbaasd kijken, maar mijn informatie is dat die wel meetellen. Ik heb het tabelletje ook gezien waar ze in staan, dus dat zou goed nieuws zijn want ik kon het me ook bijna niet voorstellen, maar dan... Dan misschien toch even waterstof, daar is de heer Jansen in de tweede termijn iets meer op ingegaan. In de eerste termijn had ik de motie al positief geapprecieerd of geen bezwaar. Die kip-eidiscussie is heel herkenbaar, dat merken we ook op verschillende gebieden als het gaat om waterstof, maar ook over die aansluitingen nu, die discussie speelt nu volop en vooruitlopend op uw motie, we zitten ondertussen ook niet stil, zijn we volop bezig om dat te coördineren want je had aan de ene kant juist bedrijven die niet precies weten 'wanneer kunnen we waterstof krijgen en wat gaat het kosten?' en aan de andere kant Hynetwork, een dochteronderneming van de Gasunie, die de netwerken aan moet leggen maar die ook geen duidelijkheid erover kon geven. Dus er gebeurde eigenlijk niks en toen zijn we daar samen ook met veertien gemeenten in Brabant ons hard gaan maken voor in totaal negen aansluitingen op de DRC-West, de Delta Rhine Corridor met nog een aantal andere aftakkingen van het waterstofnetwerk. Dus dat loopt en waar het kan, staan we ook garant bijvoorbeeld om zo'n, een Valve Study Agreement heet dat, T-stuk in die doorgaande waterstofleiding in ieder geval te onderzoeken. Dus dat loopt volop. Dan houd ik het hier even bij waterstof, ja.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door mevrouw Kuiper.

Mevrouw **Kuiper** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Ik weet niet of ik het helemaal goed heb verstaan eerlijk gezegd, maar was het én zon op dak én Nyrstar in Budel, dat dat in dat tabelletje staat en als dat zo is, mag ik dat dan ontvangen, dat tabelletje?

De heer **Maes** (GS, SP): Dat laatste sowieso. Het gaat inderdaad om de bedrijven die op hun eigen terrein ook aan zonnepanelen doen, dat telt ook mee, maar het gaat niet bij particulieren, zon op dak, dat telt niet mee. Ik zorg dat u het tabelletje... Ik heb het net ook ontvangen, ik neem aan dat het niet geheim is, dus dat kunnen we doorsturen.

De **voorzitter**: Mevrouw Kuiper.

Mevrouw **Kuiper** (Lokaal Brabant): Dat is heel erg fijn, dank u wel. Wat mij dan wel verbaast, en misschien kan de gedeputeerde daarop reageren, is dat toen wij daar op werkbezoek waren zij er totaal niet mee bekend waren dat zij in de RES worden meegenomen. Dus ik vraag me af precies hoe die communicatie dan verloopt en op welke wijze dat... dus als u daarop zou kunnen terugkomen, graag ja.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, ik vraag me ook af hoe dat dan gegaan is want ja, je zou zeggen dat weten ze. Aan de andere kant is het ook.... Ja, het is vaak ook een... Ik weet niet hoe dat in die communicatie daar in de RES gaat, in hoeverre daar de bedrijven in worden meegenomen en of ze weten dat het wel of niet meetelt. Misschien is het ook een misverstand, we kunnen even nagaan hoe dat zit.

De **voorzitter**: Tot slot, mevrouw Kuiper.

Mevrouw **Kuiper** (Lokaal Brabant): Ja, tot slot. Fijn dat u dat wilt nagaan, dank u wel, ik kijk uit naar het tabelletje en wellicht is dat dus ook iets om mee te nemen voor in de toekomst, op welke wijze zulke bedrijven worden meegenomen in de vorming van een RES. Dank u wel.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, dank u wel. We waren bij waterstof. O nee, naar aanleiding van die waterstofdiscussie ging het ook even over betaalbaarheid en er werd gezegd ..., maar ik wil... Misschien is dat een iets onderbelicht thema. Meerdere fracties kwamen er ook in de tweede termijn op terug, die betaalbaarheid. Ik weet niet of u recentelijk wel eens bent gaan tanken. De betaalbaarheid van de huidige fossiele brandstoffen is ook niet bepaald om over naar huis te schrijven, gas is duur, benzine is duur, maar ook kernenergie. Misschien maakt het in de toekomst een stormachtige ontwikkeling door en kan het goedkoper worden, maar ik moet mevrouw Hamerslag wel gelijk geven dat tot op heden kernenergie een van de weinige misschien wel de enige energiebron is die, ondanks dat het al jaren bestaat, nog steeds niet daalt in prijs per kilowattuur. Dus in zoverre... Dat is ook de reden waarom bijvoorbeeld zon en wind op land... Dat is een relatief goedkope energiebron en ook al moet je dan misschien af en toe even afschakelen omdat het teveel is, als het wel aanstaat is het een hele goedkope energiebron. We zijn op zoek, steeds in die driehoek van betaalbaarheid, betrouwbaarheid en omgevingsbewust, wat is nou de ideale balans daarin en daarom is ook dat totale systeem nodig, voor de betrouwbaarheid heb je in de toekomst misschien ook bijvoorbeeld een waterstofcentrale of een groengascentrale of een kerncentrale nodig, voor de hoeveelheid stroom heb je ook die duurzame opwek wind op zee nodig, maar dat is ook dure stroom, die moet ook... Sowieso is het ingewikkeld om op zee windmolens te bouwen, die moeten ook nog eens allemaal als gelijkstroom naar het land, dan moet het nog worden omgezet, dus dat is ook een hele dure bron en het komt centraal aan waardoor je ook netcongestie in de hand werkt, dus het is steeds een balans tussen betaalbaarheid, betrouwbaarheid en omgevingsbewustzijn.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Eigenlijk bij het laatste wat de gedeputeerde noemt want daarvoor kwam ik naar voren. Het werkt netcongestie in de hand en als hij zegt 'wind en zon zijn relatief goedkope vormen van energie', telt hij dan ook de extra kosten die moeten worden gemaakt vanwege netcongestie mee, de netverzwaring die de wiebelstroom in de hand werkt?

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, voorzitter. Op de juiste plek ingepast en zeker in combinatie met wind, zon en batterijopslag, achter de meter, kan het juist ook netcongestie tegengaan, maar wel decentraal, inderdaad wat u zegt. We hebben ook wel eens een discussie gehad, volgens mij in een themabijeenkomst, moet je nou extra wind-op-zee-aansluitingen bijvoorbeeld in Moerdijk aanleggen? Dan krijg je op één punt in één keer een flinke bak aan energie, 2 gigawatt is één zo'n kabel, en als je die niet in de regio verbruikt, als die daar niet nodig is, moet je hem daar ook niet hebben want dan moet het allemaal weer verspreid worden over het hele net waardoor je extra 380 kV-tracés moet gaan aanleggen, dat is ook allemaal ruimtebeslag. Als je dat niet doet dan gaat het net op slot en dan gaat de netcongestie nog verder verergeren. Dus die decentrale opwek is belangrijk voor de betaalbaarheid, maar ook om netcongestie tegen te gaan.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, het klinkt een beetje als het ene gat met het andere vullen en dan hoor ik toch graag van de gedeputeerde... Er is net over die bronnenmix gesproken, ook over het tabelletje dat we nog getoond hebben, dat de gedeputeerde nog voor zich had liggen en ik hoorde net de heer Philippart van GroenLinks ervoor pleiten om kernenergie vanuit Frankrijk bijvoorbeeld te importeren. Hoe staat de gedeputeerde daar tegenover, om daar stevig op door te zetten om in ieder geval op die manier onze energievoorziening haalbaar en betaalbaar te houden?

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, voorzitter, ik heb het plaatje ook weer voor me. Kijk, u ziet dat somber in, dat we dat in 2050 niet voor elkaar gaan krijgen. Ik deel die somberheid niet. Sowieso is het nog een hele periode en we zijn ook echt wel op de goede weg en dat is niet alleen onze verdienste, dat zijn de verdiensten van heel veel... en we zijn natuurlijk die energietransitie al een tijd geleden

ingeslagen. Daarin blijft dat ook nog steeds ook een onderdeel van die bronnenmix in de toekomst. In 2050 is er nog steeds energie-import en dat is dan weliswaar geen fossiele import, maar dat blijft nog steeds import en als ik dat moet schatten is het ook nog steeds zo'n 10% en daar kan prima ook kernenergie uit Frankrijk, uit... maar het kan ook bijvoorbeeld waterkracht uit waterkrachtcentrales zijn uit Noorwegen bij wijze van spreken. Er blijft nog steeds ruimte voor import. Een deel wind op zee, dat zien we ook even als import want die zee ligt niet in Brabant, maar ook een deel uit het buitenland.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, ja voor de goede orde, wij hadden als PVV-fractie op 13 april jl. ook al een motie ingediend om juist in te zetten op die import van overtollige stroom vanuit Frankrijk. Dus ik ben heel blij dat de heer Philippart van GroenLinks dat idee van ons heeft overgenomen maar het punt is nu juist, we zien die mix, dan zie je die hele grote blauwe balk ontstaan van eigenlijk wind op zee en dan vraag ik me wel af, ook gelet op de beperkingen die de gedeputeerde net zelf noemde, met die aanlanding, met die omzetting van gelijkstroom en wisselstroom et cetera, in hoeverre is dat realistisch?

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, voorzitter. Ik zei ook al even bij die opgave wind op zee, dat is een rijksopgave. Die is daar ook op gebaseerd, dus in zoverre... Ja, kijk je weet het pas echt zeker op het moment dat het er staat, maar wij achten die realistisch en dat geeft ook weer de balans aan. Kijk, we hebben gezegd, we willen het grootste deel van onze energie in Brabant opwekken maar lang niet alles. Ik denk dat het heel fijn is dat ook een groot deel van de energie van zee komt omdat we anders inderdaad wel heel Brabant vol moeten zetten met zonneweides of met windmolens als we het allemaal hier ter plekke op zouden willen wekken, dus het is daar ook weer die balans tussen enerzijds niet je verantwoordelijkheid afschuiven en zelf helemaal niks doen, maar ook wel realistisch van wat kan in Brabant en een deel ook wel importeren, van wind op zee onder andere.

De **voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ja, ik was benieuwd, voorzitter, of de gedeputeerde de interpretatie van mijn woorden ook zo heeft gehoord als de heer Van Hattem of dat de heer Van Hattem misschien toch Oost-Indisch doof was. Volgens mij, maar ik ben benieuwd of de gedeputeerde dat ook zo heeft gehoord, hebben wij gezegd dat op het moment dat kernenergie een onderdeel van de energiemix is en we komen op het punt dat we kernenergie nodig hebben en waar die dan moet komen of waar het vandaan moet komen, je dan ten langen leste ook kunt kijken in plaats van die in de achtertuin bij ons te zetten om die ook uit Frankrijk te halen. Dus ik ben benieuwd of de gedeputeerde diezelfde lezing had.

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, het is een beetje een interruptiedebat via mij met de heer Van Hattem. Zoals u het zojuist zei, zo heb ik het ook in de eerste termijn gehoord, zeg ik via de voorzitter tegen de heer Philippart. Dat brengt me ook bij de heer Philippart, die had nog een vraag gesteld over hoe we nou in die zuidwestelijke delta samengaan? Er is een gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta 2050. Daar zit mijn collega Saskia Boelema ook in. Daarnaast heb ik ook begrepen dat er binnenkort, eind 2026, een nationale haventop gepland staat waar de Nederlandse en Belgische regering met elkaar in gesprek gaan juist over dit soort onderwerpen en dat volgen wij natuurlijk op de voet. Ik denk dat u in zoverre dan op uw wenken wordt bediend, mijnheer Philippart. Dus hier is wel degelijk aandacht voor in internationaal verband.

De **voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Dank, voorzitter. Allicht is het inderdaad een richting om de Schelde-Deltaregio en de Zuidwestelijke Deltaregio, dat daar... ik zag al daar zit veel overlap tussen, maar daar zie je toch wel de focus op. Qua onderwerpen zit het veel op het water, het zit wat beperkter op die defensie, op die industrie, die infrastructuur. Dus ik zou GS toch zeker ook willen

oproepen om ook te kijken naar die verbreding, ook in het licht van die geopolitieke opgaven, maar dank u wel voor het uitzoeken.

De heer **Maes** (GS, SP): Graag gedaan. Goed om te weten ook, we hebben ook een aantal industrieclusters in Nederland, onder andere... We zitten er in twee zijdelings, onder andere Rotterdam-Moerdijk zitten we, maar ook eigenlijk Zeeland en dat werkt ook echt samen met het stroomopwaartse gebied van de Schelde, dus dat werkt ook samen met Vlaanderen en daar zitten we ook in met West-Brabant, de industrie rondom Bergen op Zoom. Het is dus niet dat... Op energievlak en industrievlak is er wel degelijk internationale, grensoverschrijdend... Is dat het goede woord? Ja, grensoverschrijdend klinkt een beetje raar, niet gedrag maar overleg. Goed. Voorzitter, dan de PVV over die investering van 285 miljard, ik heb inmiddels ook het tabelletje. Het is iets genuanceerd, het is voor een deel ook... Het is ook niet volledig nieuw vanwege de energietransitie, maar ook aanvullend op wat we al doen, maar ja. Ja, het is veel geld en uiteindelijk moet dat ook betaald worden. Het is allemaal belastinggeld, uiteindelijk komen we daar als inwoners... wordt dat betaald, linksom of rechtsom. Vandaar ook dat we daar verstandig mee om moeten gaan en ook wat ik zei, bijvoorbeeld kernenergie is ook relatief duur, fossiele energie is ook duur, dus ik denk dat... Ja, het heeft onze aandacht, we moeten daar zinnig en zuinig mee omgaan. Dat is eigenlijk wat ik erover wil zeggen. Dan toch even weer het burgerberaad, we raken er niet over uitgepraat blijkbaar. Ik zou dat toch willen blijven ontraden. Het is jammer dat dat als defensief wordt gezien want ik omarm van harte het instrument burgerberaad, maar dan wel op de juiste plek en ik denk dat we het energieperspectief tekort doen als we zeggen 'dat gaan we nu nog doen' want er heeft een uitgebreid participatieproces plaatsgevonden, er zijn 1.047 Brabanders middels een representatieve steekproef ondervraagd, er zijn 3.000 deelnames geweest via een open deelname aan participatietrajecten, dus ik denk dat er wel... Volgens mij is er geen gemeente of samenwerkingsverband of netbeheerder die er niet bij betrokken is of geen zienswijze heeft ingediend op dit energieperspectief, dus er heeft een enorm participatietraject aan ten grondslag gelegen. Dat heeft ook geresulteerd in hetgeen er nu ligt en wat ook wel volgens mij breed erkend wordt dat het... Ja, je kan het er niet helemaal mee eens zijn, linksom of rechtsom, maar het zijn wel de thema's die erin zouden moeten staan, zeg maar die erin staan en het is niet uit de lucht gegrepen, maar daarnaast... Ja, er komen ongetwijfeld in de toekomst nog onderwerpen aan die zich beter lenen voor zo'n burgerberaad en ik zou zeggen, doe het vooral daarin. Over de kosten. Ja, ik heb toch echt te horen gekregen dat, als je dat goed doet met een langdurig traject met 100-150 inwoners, dat je echt aan enkele tonnen moet denken voor zo'n traject en ik zou het zonde vinden als we dat voor negen aanpakken moeten gaan doen, die vooral heel erg praktisch zijn ingericht, dus daar blijf ik toch op ontraden. Volgens mij, ik ben mijn aantekeningenvelletje kwijt, maar... O wacht even, voorzitter. Partij voor de Dieren. Ja, daar wil ik nog even terugkomen. Mevrouw Hamerslag zei over die aquathermie, kunnen we die dan niet natuurinclusief doen? Omgekeerd geredeneerd, vanuit de natuurinclusiviteit van mevrouw Roijackers, doen we dat, maar laten we bij dezen dan toezeggen dat we die motie van Lokaal Brabant, van mevrouw Kuipers, over aquathermie, dat we dan ook kijken dat we daar geen vissenshredder van maken, om even in de terminologie van sommigen te blijven, als we het over vogelshredders hebben, dat we daar ook geen vissenshredder van maken, dat daar aandacht voor is als we dat doen. Dan als een-na-laatste mevrouw Egger van de ChristenUnie-SGP, zuiniger aandoen. Er komt ook een Brabantse aanpak Besparen aan, daar is ook een aantal moties over gegaan, dus in zoverre heeft u van harte gelijk en dat ondersteunen we van harte, dat energie die je niet gebruikt, ook de minst vervuilende energie is want die hoeft je niet op te wekken, niet te vervoeren en niet af te rekenen, heel belangrijk. De tijden zijn ook veranderd, we kunnen mensen niet dwingen weer naar... ik weet niet of u dat nou zei of dat dit de heer Jansen was, maar in ieder geval, we kunnen ook niet terug naar de tijd dat het... We kunnen mensen niet dwingen om bijvoorbeeld hun elektrische zonwering weer handmatig te gaan bedienen, onze invloed houdt ergens een keer op, maar eens dat besparen heel belangrijk is. Dat zit ook voor een deel in steeds efficiëntere en zuinigere apparaten die we in huis hebben bijvoorbeeld, of een elektrische auto is ook veel energie-efficiënter dan bijvoorbeeld een auto met verbrandingsmotor. Energiehubs, ik maak hem heel even af totdat u me interrumpeert. Energiehubs en het bedrijfsleven. Daar werken we natuurlijk ook volop aan, innovatieve oplossingen vanuit het bedrijfsleven. We hebben een energiehubregeling en we hebben ook de aanpak Grote

Oogst waarmee we met bedrijventerreinen samenwerken als het gaat om klimaatadaptatie, maar ook energie en circulair worden, daar zetten we ook volop op in en dan misschien mevrouw Hamerslag, voorzitter.

De **voorzitter**: Ja dan. U bent, denk ik, klaar want u bent...

De heer **Maes** (GS, SP): Ja en daarna heb ik nog de heer Brouwers van 50PLUS.

De **voorzitter**: Ja, want u bent namelijk ook door uw tijd heen. Mevrouw Hamerslag.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Dank. Ik had ook nog een vraag gesteld over een stand van zaken over de windturbines en de radar. Kunt u daar al iets over zeggen of is dat nog niet binnen?

De heer **Maes** (GS, SP): Dan moet ik eigenlijk terug naar mijn iPad lopen. Ik had die vraag uitgezet, maar ik heb hem niet hier bij me, dus ik weet ook niet of ik al antwoord heb, maar ik zie... Ja, hij wordt gebracht zelfs, mijn lieftallige assistent. Ik ga heel snel voor u kijken. Sorry voorzitter, een beetje onconventioneel. Oh wacht ja. Momenteel is een werkgroep van wetenschappers zich aan het beraden of er aanleiding is voor een vervolgonderzoek. Er lag een onderzoek, komende winter zal hierover meer bekend worden. Voorstel is om dit af te wachten en mocht er inderdaad vervolgonderzoek komen dan als Noord-Brabant hierbij aan te sluiten. Als er wordt besloten geen vervolgonderzoek te doen dan zal dit goed gemotiveerd zijn. Zelf doen willen we wel ontraden, het is nogal ingewikkelde materie. Het is een onderzoek uit Groningen ook waar ze... Ja, het schiet me in één keer weer te binnen, dat heeft de hele tijd op de lijst met openstaande moties en toezeggingen gestaan. Dus dat loopt nog. Ik kan wat ik hier nu net voorlees, ik kan me voorstellen dat het snel ging, u nog even doen toekomen, de laatste stand van zaken.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Ja, heel erg bedankt, voorzitter en ook heel erg bedankt voor de toezegging dat, als er bijvoorbeeld naar aquathermie wordt gekeken, er dan... Goed, ik zou willen zeggen, geen vissenshredders, dat lijkt me toch wel het absolute minimum, maar ik deel de geest van de gedeputeerde, ik snap wat hij daarmee bedoelt, dus dan willen wij ook bij dezen dat vertrouwen uit uitspreken, dat dat goed zal gaan met de natuurinclusiviteit en daarom ons amendement intrekken. Dank u wel.

De heer **Maes** (GS, SP): Oké, dank u wel. Dan wilde ik eindigen met 50PLUS want ik had net zelf ook wel een mooi bruggetje. Het is vandaag een bijzondere dag want de heer Brouwers die vroeg, wat kan ik mijn kinderen en mijn kleinkinderen vertellen? Vandaag is ook mijn zoontje jarig, hij wordt zeven jaar en ik zat ook te denken, wat als hij straks begin 30 is en de kleinkinderen en de kinderen van mijnheer Brouwers zijn misschien iets ouder... Ook dat, wat vertel je hun nu en ik denk ook dat we hen volgens mij met het energieperspectief..., dat we daar wel een mooi verhaal hebben, ook van dat het niet alleen..., dat we ook zorgen dat we tegen die tijd een energiesysteem hebben dat... Ik val in herhaling, maar misschien dat de energie nog steeds te betalen is, dat er ook nog steeds een mooie leefomgeving is waar we in wonen en dat het ook betrouwbaar is en niet elke keer de stroom uitvalt en ik denk dat dat de mooiste belofte is die we onze kinderen kunnen doen. Ik hoop dat dit energieperspectief, alhoewel onze invloed natuurlijk ook niet onbeperkt is, maar dat we in ieder geval een mooie eerste stap mee zetten. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Brouwers. Dat is dan echt de laatste interruptie op dit onderwerp.

De heer **Maes** (GS, SP): Het had zo'n mooie afsluiting kunnen zijn.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik had u nog een vraag gesteld over professor Zeiler.

De heer **Maes** (GS, SP): Klopt ja, die had ik natuurlijk eerst moeten beantwoorden, dan hadden we hem echt mooi rond kunnen maken. Ik heb ook het verhaal gehoord en de presentatie gezien en die zat ook bij de stukken, dus ik denk dat tegen de tijd dat we zo'n energieperspectief opnieuw gaan herijken, de volgende bestuursperiode zal dat zijn, dat dan weer breed wordt opgehaald, wat zijn de laatste ontwikkelingen. Dan kan ik me zomaar voorstellen dat... En dat hebben we natuurlijk nu ook gedaan, we zijn zelfs samen, volgens mij was u daar ook bij, naar TU Eindhoven geweest om ons te laten informeren over de laatste stand van zaken. De heer Zeiler kwam ook van de TU Eindhoven, ik kan me voorstellen dat we tegen die tijd ook de wetenschap weer opnieuw betrekken bij de laatste ontwikkelingen en of dat ook aanleiding geeft voor de herijking van het energieperspectief en op wat voor manier. Of dat specifiek deze persoon moet zijn, weet ik niet. Ja, dat weet ik niet, maar de wetenschap, ja belangrijk om die erbij te betrekken om de discussie van de nodige feiten te voorzien.

De **voorzitter**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik begrijp wat u zegt, alleen deze professor was er, hij sprak in en hij bood ook aan met prachtige cijfers, wetenschappelijke inzichten die al bestaan, om iets te doen aan besparen van energie en ook aan de pieken in het elektriciteitsnet en hij zegt 'kom, dan kan ik jullie helpen'. Vandaar de vraag: moeten we daar zo lang op wachten of zou het niet fijn zijn om een keer met die professor te praten?

De heer **Maes** (GS, SP): Ja, voorzitter. Natuurlijk ben ik altijd bereid met iedereen in gesprek te gaan, dat staat buiten kijf. Alleen daar moeten we, denk ik, van tevoren ook in het kader van verwachtingen wekken... wat kunnen we op dit moment nog met die informatie. Op het moment dat wij vandaag dit stuk vaststellen dan is de eerstvolgende keer dat we... Natuurlijk staat het denken nooit stil, maar dat is dan wel een beetje toch... Ik kan me voorstellen dat de professor dat toch als mosterd na de maaltijd zal ervaren. Volgens mij heeft hij ingesproken hier in uw Staten, volgens mij heeft u er allemaal aandachtig naar geluisterd waaronder ook ikzelf en heeft zijn betoog via die weg ook zijn plaats gekregen in uw aller inbreng, in ieder geval in die van u. Ik denk ook dat we op die manier toch wel recht hebben gedaan volgens mij aan zijn inbreng, maar ook aan de inbreng van heel veel andere partijen op dit energieperspectief.

De **voorzitter**: De heer Brouwer tot slot.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tot slot. Ik geef u mee dat de heer Zeiler mij heeft benaderd en heeft gevraagd, mag ik alsjeblieft al mijn gegevens aan de gedeputeerde vertellen? Dus vandaar dat ik deze boodschap overbreng, echt waar. Daar laat ik het bij.

De heer **Maes** (GS, SP): Oké, dank u wel daarvoor, dat u dat wilt doen.

De **voorzitter**: Dank u wel, dan zijn we aan het einde gekomen van de beraadslaging over dit onderwerp en voordat we overgaan naar het volgende onderwerp, en ik herinner u eraan dat we nog vier onderwerpen te gaan hebben, schors ik de vergadering voor tien minuten.

Schorsing

Statenvoorstel 19/26 Verlengen beleidskader Data en vaststelling Addendum Beleidskader Data 2030

De **voorzitter**: Dames en heren, we gaan verder. Ik verzoek u plaats te nemen. Ik vraag stilte in de zaal. De vergadering is heropend. We bespreken het Beleidskader Data en het addendum Beleidskader Data 2030. U wordt gevraagd kennis te nemen van de evaluatie van het Beleidskader Data 2020-2025, het Beleidskader Data te verlengen naar 2030 en het addendum Beleidskader 2030 vast te stellen. Hierover heeft u op 27 maart in een themabijeenkomst informeren gesproken en

op 22 mei oordeelsvormend. Over het algemeen was u hier positief over de verlenging, wel zijn er diverse vragen gesteld. Vandaag ligt het middels een besprekstuk ter besluitvorming voor. Ik start met de eerste termijn en geef het woord aan de heer Tolsma.

De heer **Tolsma** (BBB): Ja dank u wel voorzitter. Voorzitter, we hebben het over het verlengen van het Beleidskader Data en vaststelling van het addendum Beleidskader Data 2030. Voor ons geldt dat de digitale veiligheid van de Brabander hier in huis geborgd moet zijn. Hier hoort digitale soevereiniteit bij en daar moeten we eigenlijk vol op inzetten samen met onze Brabantse gemeenten en het Rijk. Voorzitter, dit voorstel gaat tot 2030. Dit gaat voor ons niet ver genoeg en dient digitale veiligheid van data een continu proces te zijn. Neemt de gedeputeerde dit continu proces mee in haar uitvoeringsagenda? Voorzitter, wij zien de uitvoeringsagenda in de loop van dit jaar tegemoet, hoewel we eigenlijk van mening zijn dat digitale veiligheid in de volgende bestuursperiode een speerpunt moet worden. Deelt de gedeputeerde deze mening? Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Dank voorzitter. In de huidige, steeds veranderende wereld en met steeds nieuwe technieken is het Beleidskader Data wat ons betreft relevanter dan ooit. Het is dan ook goed dat er een addendum gemaakt is van dit beleidskader en dat heeft de volle steun ook van de VVD. Ik kan me in grote lijnen ook wel aansluiten bij wat de heer Tolsma zei over veiligheid van data, maar wat voor de VVD ook nog van belang is, is dat we ervoor zorgen dat de data-oplossingen die we hebben ook echt werken voor onze inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden. Zodat we bijvoorbeeld ook processen rondom vergunningen kunnen versnellen. Niet alleen in de provinciale organisatie en veiligheid van data, maar ook werkend voor alle Brabanders.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Van Beek voor haar maidenspeech.

Mevrouw **Van Beek** (GroenLinks): Natuurlijk, hierbij een korte tekst die je kan gebruiken voor je maidenspeech. Niemand gebruikt hier dus nog AI, blijkbaar. Voorzitter, het is duidelijk dat we in een tijd leven waarin kunstmatige intelligentie ons een heel eind op weg kan helpen. Juist daarom is het belangrijk dat we hier vandaag bespreken hoe we hier verantwoordelijk mee omgaan. Uiteindelijk gaat dit beleidskader niet over softwarepakketten of eentjes en nulletjes. Het gaat over mensen, de inwoners van Brabant, de medewerkers hier in de toren en uiteindelijk ook iedereen die hier in deze zaal zit. Ook onze publieke waarden staan centraal. Gezonde landbouw, betrouwbaar openbaar vervoer, zorgvuldig benutte ruimte voor bedrijventerreinen, slimme energieoplossingen en goede dienstverlening voor inwoners en ondernemers. GroenLinks is blij dat in het Beleidskader verder gekeken wordt dan de traditionele ICT-afdeling en dat datagedreven werken onderdeel gaat worden van de standaardmanier van werken. Wij zijn voorstander van het gebruiken van data om onze doelstellingen te halen en geloven dat deze de basis kunnen vormen van besluitvorming en deze ook alleen maar ten goede kunnen komen. Tegelijkertijd zijn wij van mening dat digitalisering wel gepaard moet gaan met een kritische blik op de risico's. Ik ga er geen geheim van maken dat ik meteen Ctrl+F naar het woord duurzaamheid deed toen ik het opende. Dat staat erin en daar zijn we erg blij mee, maar een duidelijkere uitwerking zouden wij graag zien. Hoe zorgen we ervoor dat digitalisering onze publieke waarde dient zonder er zelf al te veel beslag op te leggen. Data en AI vragen veel rekenkracht, energie en grondstoffen. Voor ons stopt groene keuzes maken niet bij onze fysieke leefomgeving, maar moet onze digitale wereld ook toekomstbestendig zijn. Daarom onze vraag hoe en wanneer gaat de gedeputeerde dit concreet uitwerken en worden wij hier actief over geïnformeerd? Wij zijn blij met de toevoegingen over de inzet van kunstmatige intelligentie, dat duidelijk naar voren komt dat hier zorgvuldige kaders worden gesteld. Het mag duidelijk zijn dat er zoveel meer mogelijk is dan het schrijven van een stuk tekst, maar deze mogelijkheden brengen ook de nodige risico's met zich mee. Ondoorzichtige of onzorgvuldige besluitvorming, bias in systemen en het klakkeloos copy-pasten van een stuk tekst. Voor ons is het dus helder. We kunnen met AI heel veel, maar we mogen zeker niet alles. Menselijke verantwoordelijkheid, uitlegbaarheid en controle staan

altijd voorop. Zowel voor de ambtelijke organisatie als voor uw Staten. Kunnen GS concreter toelichten aan welke AI-oplossingen op dit moment wordt gedacht? Mijn laatste punt voor deze termijn raakt aan onze digitale afhankelijkheid, misschien wel onafhankelijkheid. Beleid op basis van data is leuk, maar de data worden wel ergens opgeslagen en steeds maar weer wordt duidelijk hoe afhankelijk we zijn geworden van een paar grote techbedrijven. Daarom is GroenLinks blij om te zien dat het Rijk stappen aan het zetten is richting een rijkscloud en blijkt dus dat datasoevereiniteit niet meer een technisch vraagstuk is, maar ondertussen een beleidskeuze. Het is belangrijk dat we de ontwikkeling nauwlettend blijven volgen en waar mogelijk al gaan kiezen voor oplossingen die de regie op onze data versterken, want zouden GS het oppoortuun vinden dat Brabant over tien jaar nog steeds zo afhankelijk is van Amerikaanse techbedrijven? Voorzitter, GroenLinks is positief over de stappen die worden gezet met het beleidskader en addendum. De aandacht voor datagedreven werken, duurzaamheid en zorgvuldige AI-inzet laat zien dat de provincie werk maakt van onze digitale toekomst en deze serieus neemt, maar laten we er scherp op zijn dat digitalisering geen doel op zichzelf is. Het moet dienen als middel om Brabant groener en eerlijker te maken. Dan houden we niet alleen onze data op orde, maar ook onze prioriteiten. Dank u wel.

De **voorzitter**: Gefeliciteerd.

Applaus

De **voorzitter**: Nou ja, jeugdige flexibiliteit hebben wij gezien. Ik ga naar mevrouw Bijl.

Mevrouw **Bijl** (PvdA): Dank voorzitter. We hebben een spreekwoordelijk dik pak papier voor ons liggen: het beleidskader, de beleidsevaluatie en het addendum voor het Beleidskader Data. Het ziet er, zoals aangegeven tijdens de oordeelsvormende bijeenkomst, op de uitwerking van het aspect duurzaamheid, wat ons betreft goed uit. Zeker als je je afvraagt wat wij hier in dit huis mee zouden moeten: van aandacht voor dataveiligheid tot de ethische afwegingen. Brabant is meer dan het Provinciehuis alleen. Na de inspiratiesessie van Brabant Advies afgelopen week voelt dit rapport toch een beetje als een handleiding voor een typemachine terwijl de wereld buiten al lang aan het videobellen is. De deskundigen waren glashelder. AI is geen technisch snufje, het is een maatschappelijke ontwikkeling, beter gezegd, een maatschappelijke storm. Een storm die alles raakt: onze economie, ons werk, onze scholen en hoe we met elkaar omgaan. In dit addendum praten we veel over regels, over samenwerking in IPO-verband en over ons eigen kantoor, de CIO Office. Dat is belangrijk en goed voor de mensen en processen hier in het Provinciehuis, maar waar is de Brabander in dit verhaal? Voorzitter, zelfs de Paus heeft recent een encyciek geschreven over AI en menselijke waardigheid en het moge zeggen: als de kerk sneller is met een visie op moderne samenleving dan wij dan moeten wij ons met alle respect toch echt een beetje achter de oren gaan krabben, want wat doen wij? Wij schrijven in het addendum dat AI een nieuw thema is waar we naar gaan kijken. De grootste fout die we kunnen maken is denken dat AI alleen gaat over efficiënter werken, dat de markt hier volop mee bezig is en dat dat voldoende is. Deze ontwikkeling gaat mijns inziens niet sec over slimmere bedrijfsprocessen, maar over macht. Over wie er straks nog een baan heeft, over verandering van de vereiste skills van onze scholieren en studenten, over kansengelijkheid en over de vraag of we in staat zijn echt van nep te onderscheiden, over hoe democratische besluitvorming wordt beïnvloed en dat is duidelijk geen technisch vraagstuk. Dat is een fundamenteel maatschappelijk vraagstuk en daarmee ook een politiek vraagstuk. Oftewel, steun voor wat er nu voorligt, maar ook de vraag hoe de gedeputeerde anticipeert en reageert op het gegeven dat deze technologische ontwikkeling enorme impact heeft op het leven van de Brabanders. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel voorzitter. Als u het goedvindt wil ik dat graag van mijn plaats doen, want ik kan het in één zin.

De **voorzitter**: Gaat uw gang.

De heer **Heijmans** (SP): Die ene zin, voorzitter, dat is nog een compliment ook: ik heb zelden een informerende themabijeenkomst meegemaakt die zo verhelderend en zo duidelijk antwoord gaf op de vragen die ik had waarmee voor mij ik vandaag kan volstaan met het uitspreken van dit compliment en verder zullen wij voor dit voorstel stemmen.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank voorzitter, en allereerst voordat ik mijn spreektijd begin, feliciteer ik mevrouw van Beek met haar maidenspeech met een paar ook zeer terechte punten erin. Voorzitter, in mei 2020 werd het Beleidskader Data vastgesteld, destijds reeds voorzien van onderbouwde kritiek. Naar aanleiding van een zogenaamd artikel 217a-onderzoek ligt er nu een Statenvoorstel om het Beleidskader te verlengen, aan te vullen en er nog €1,5 miljoen extra per jaar tegenaan te gooien. De onderzoeksvraag van het artikel 217a-onderzoek luidt of de ambities, uitgangspunten en principes uit het Beleidskader nog steeds relevant zijn en eventueel aangepast moeten worden en of er aanvullende thema's zijn die in het vorige beleidskader nog ontbraken. De Provinciewet stelt dat een artikel 217a-onderzoek gaat over de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde bestuur. Oftewel zijn de beoogde doelen, resultaten of effecten bereikt en staan de daarvoor gemaakte kosten in verhouding tot die resultaten. Geen enkele van die relevante vragen worden in de voorliggende stukken gesteld, laat staan, beantwoord. Dan inhoudelijk over het addendum. Het college stelt dat werk moet worden gemaakt van Business Continuity Management, BCM. BCM zou al in de BIO, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid, moeten zitten, waar de provincie al zeven jaar aan zou voldoen. Kan het college eens toelichten waarom er nog geen BCM-beleid is, terwijl dat wel op basis van de BIO verondersteld mag worden? Het addendum gaat in op de toenemende inzet op AI. Leuk en aardig, voorzitter, maar er waren en zijn hiervoor geen kaders. Voor een provincie als wetgever, financier en handhaver is het van essentieel belang om hiervoor juist wel kaders te hebben. De kans op juridische procedures bij AI-gebruik of algoritmes in provinciale besluiten is immers reëel en transparantie vraagt publieke publicaties van alle algoritmes. Dit moet als uitgangspunt gelden. Voorzitter, de noodzaak van de extra budgetten is onvoldoende onderbouwd, dus voorzitter, er ligt geen artikel 217a-onderzoek ten grondslag aan de voorliggende voorstellen. Dit inhoudelijk zwakke addendum, plus nog eens 1,5 miljoen per jaar budget voor een veel te langdurig beleidskader, is dan ook geen goed idee. Ons amendement ziet erop om eerst een doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek uit te voeren en in 2027 met een volwaardig nieuw beleidskader te komen, conform sturen met kaders, voor een periode van vier jaar. Daartoe dienen wij dus het amendement in, eerst gedegen artikel 217a-onderzoek naar Beleidskader Data.

De **voorzitter**: Ik neem aan dat u afrondt, want u bent door uw tijd heen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Zeker, en ik meld alleen nog dat we ook een motie indienen, ver weg van Big Tech. Tot zover voorzitter.

Amendement A16-2026 ingediend door PVV

Eerst gedegen art 217a onderzoek naar Beleidskader Data

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 5 juni 2026, ter bespreking van Statenvoorstel 19/26 Verlengen beleidskader Data en vaststelling Addendum Beleidskader Data 2030

Besluiten in Ontwerpbesluit 19/26 F

De tekst

1. Kennis te nemen van de evaluatie van het beleidskader Data 2020-2025;
2. Het beleidskader Data te verlengen naar 2030;
3. Het Addendum Beleidskader Data 2030 vast te stellen.

4. De structurele lasten van het Addendum Beleidskader 2030 á € 1.527.143 structureel en € 308.130 incidenteel (voor 2027 en 2028 gezamenlijk) in de begroting op te nemen en deze te dekken vanuit de vrije begrotingsruimte bij het eerst mogelijke S&V document."

Te wijzigen in

"1. Gedeputeerde Staten op te dragen een daadwerkelijk art 217a onderzoek¹, uit te laten voeren naar het Beleidskader Data, met aandacht voor doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid. Daarbij dienen de vragen of de beoogde doelen, resultaten en/of effecten bereikt zijn, en of de daarvoor gemaakte kosten in verhouding staan tot die resultaten, centraal te staan.

2. Het beleidskader Data te verlengen tot 2027, en in het begin van de nieuwe bestuursperiode 2027-2031 een nieuw vierjarig beleidskader Data (dan wel een beleidskader Informatie en Data) te ontwikkelen;

3. Het Addendum Beleidskader vast te stellen als Addendum Beleidskader Data 2027, met een looptijd tot maximaal eind 2027."

PVV Noord-Brabant

Alexander van Hattem

Patricia van der Kammen

¹ Gemeentewet Provinciewet: Tekst en Commentaar. Toelichting op art 217a lid 1:

De besteding van publieke middelen door de overheid dient behalve aan eisen van rechtmatigheid ook aan eisen van doelmatigheid en doeltreffendheid te voldoen.

Doelmatigheid

wil in dit verband zeggen dat de nagestreefde beleidsdoelen tegen zo gering mogelijke kosten worden bereikt.

Doeltreffendheid

houdt in dat het resultaat van het beleid beantwoordt aan wat er met het beleid werd beoogd en dat de gestelde beleidsdoelen worden verwezenlijkt. Deze eisen gelden voor de gemeente evenzeer als voor andere overheidsorganisaties. Dit artikel voorziet erin dat het college periodiek onderzoek verricht naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door hem gevoerde bestuur.

Toetsing op doelmatigheid en doeltreffendheid van het provinciaal beleid is van groot belang voor de algemene oordeelsvorming over het gevoerde beleid. Het behoort daarom tot de verantwoordelijkheid van provinciale staten en gedeputeerde staten dat periodiek getoetst wordt of bij de tenuitvoerlegging van het provinciaal beleid, bijvoorbeeld inzake milieu, leefbaarheid, openbaar vervoer en volkshuisvesting, wordt voldaan aan deze eisen. Ook dient periodiek te worden onderzocht of de inrichting van de provinciale organisatie - in brede zin, de personeelsinformatie, de informatievoorziening, de administratieve organisatie - aan de gestelde eisen voldoet.

Motie M86-2026 ingediend door PVV

Ver weg van Big Tech

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 5 juni 2026, ter bespreking van Statenvoorstel 19/26 Verlengen beleidskader Data en vaststelling Addendum Beleidskader Data 2030

Constaterende dat:

- In het Addendum op het beleidskader Data aandacht is voor het probleem van afhankelijkheid van 'grote ICT-leveranciers' (Big Tech) en voor de risico's van algoritmes en AI;

Overwegende dat:

- Big Tech-bedrijven (zoals Microsoft, Google, OpenAI en Meta) een zeer dominante en ondemocratische machtspositie hebben, waarbij zij controle (kunnen) uitoefenen over data, algoritmes, content en infrastructuur;
- Daarbij substantiële risico's bestaan op het gebied van afhankelijkheid, toegankelijkheid, censuur, privacy, reputatie, prijsopdrijving etc.;
- Een beleidskader Data dat toekomstbestendig wil zijn, primair moet inzetten op eigen regie, en kritische afstand tot en onafhankelijkheid van de grote Big Tech-bedrijven;
- De provincie tenslotte richting de Brabantse burger ook een voorbeeldfunctie heeft in het beschermen van de digitale soevereiniteit, privacy en onafhankelijkheid;

Verzoeken GS:

- Om de provinciale organisatie stapsgewijs onafhankelijk te maken van Big Tech-leveranciers (inclusief AI-tools);
- Om binnen zes maanden na aanneming van deze motie een plan van aanpak aan PS voor te leggen met concrete maatregelen, inclusief een inventarisatie van huidige afhankelijkheden van Big Tech en een tijdspad voor een transitie;
- Om bij de inkoop en aanbesteding van ICT-diensten een voorkeur te formuleren voor leveranciers die Big Tech-vrij kunnen opereren en die voldoen aan strenge soevereiniteitseisen;

en gaan over tot de orde van de dag.

PVV Noord-Brabant

Alexander van Hattem
Patricia van der Kammen

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Het verlengen Beleidskader Data en vaststelling Addendum Beleidskader Data 2030 is op zich een logische keuze. De gedeputeerde spreekt over een digitale transformatie en het woord transformatie maakt duidelijk dat we op dat gebied dus nooit stilstaan. Wensen nemen toe, nieuwe mogelijkheden doen zich voor en daarom is bijstelling noodzakelijk om de belangen van burgers en medewerkers te beschermen. De provincie trekt zoveel mogelijk op met andere provincies in IPO-verband en u spreekt over een lerend perspectief en dat lijkt ons een hele goede houding in dit onderwerp. Echter, als CDA hebben we ook zorgen. We hebben al eerder vragen gesteld over de uitbreiding van de formatie om alle ambities en verplichtingen te realiseren. Kunnen we wel van een addendum spreken als de afdeling verdubbelt? Vraagt dit niet om meer reflectie op de uitvoering? Zijn we onszelf niet aan het voorbijrennen? Waarom deze groeisnelheid? In het verlengde hiervan, wat als het niet lukt om de juiste mensen te vinden? Staat dan het programma stil? Wat is dan precies de consequentie? Breekt er dan een crisis uit? Raken we als provincie achterop? Wij zoeken eigenlijk naar wat er dan precies aan de hand is. Kortom, de CDA-fractie heeft bedenkingen bij de impact van dit beleidskader en de scope hoe het verder moet. We horen graag de reactie van gedeputeerde hierop. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga naar de heer Sheikkariem.

De heer **Sheikkariem** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Lokaal Brabant pleit voor een verlenging van het Beleidskader Data. De afgelopen jaren is bewezen dat dit beleidskader een basis heeft gelegd voor datagedreven werken en data zijn essentieel gezien de opgaves in onze maatschappij. Het maakt niet uit welk thema we zien. De maatschappelijke opgaves zijn groot en data is daarbij essentieel. De inzetten en initiatieven die er lopen moeten niet stilstaan te vallen en de kansen en de resultaten die behaald zijn moeten de kans krijgen om verder uit te breiden. Daarom pleiten we daarvoor. Voorzitter, het is ook zo, consistentie is hard nodig. Je ziet dat data en digitalisering niet stilstaan. We hebben te maken met cybersecurity. Je ziet een digitale transformatie

op vele plekken. Dat maakt dat we hierin moeten blijven investeren. Wij pleiten er dus nogmaals voor door te gaan. Niet omdat het nog lang niet klaar is, maar met name omdat de opgaven dat vereisen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Sheikkariem. Ik ga naar de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (JA21): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Mevrouw de voorzitter, dames en heren, Brabanders. Het gevaar bij de behandeling van zo'n voorstel zoals over Beleidskader Data is vaak dat je allerlei modieuze woorden gaat gebruiken zoals artificial intelligence, big data, slimme beleidsvoorstellen, zonder een goed begrip te hebben wat dat nou eigenlijk betekent, wat de impact van dat soort termen is. Als we het hebben bijvoorbeeld over slimme mobiliteit, slimme duurzame energie, dan gaat het over de inzet van digitalisering, dataficering en kunstmatige intelligentiegebruik om dat slim te maken en dat terwijl Provinciale Staten, net als Gedeputeerde Staten overigens, overweldigend eensgezind zijn over het richtinggevende principe dat digitalisering en dataficering middelen zijn en geen doelen. Daarom dienen we ook een motie in om het college te verzoeken zeker te stellen dat veiligheid, privacy en eigendomsrechten van Brabantse burgers en bedrijven altijd prioriteit blijven krijgen, dat ze daartoe steeds expliciet de noodzaak en doelmatigheid van het genereren, verzamelen en bewaren van data van en over Brabantse burgers en bedrijven verantwoorden. Evenals de noodzaak en doelmatigheid bij het verlenen van toegang tot en het gebruik van diezelfde data. Dank u wel.

Motie M87-2026 ingediend door JA21

Digitalisering en Dataficering moeten middelen blijven, geen doelen worden

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 5 juni 2025, behandelend het Statenvoorstel 19/26 "Verlengen beleidskader Data en vaststelling Addendum Beleidskader Data 2030"

Constaterende dat:

- Provinciale Staten, net als Gedeputeerde Staten, overweldigend eensgezind zijn over het beschreven richtinggevende principe dat "digitalisering en dataficering middelen en geen doelen" zijn;
- Het beleidskader en het addendum vooral 'de provincie' als overheidsorganisatie lijken te bedoelen;
- 'De provincie' ook een aanduiding is voor het collectief van burgers en bedrijven in Brabant;

Overwegende dat:

- De provincie -als overheidsorganisatie- er is om de belangen van de provincie-het collectief van burgers en bedrijven in Brabant- te dienen;
- "Big data" en "slimme" beleidsvoorstellen (zoals "slimme mobiliteit" en "slimme duurzame energie" waarbij digitalisering, dataficering en het structureel inzetten van 'kunstmatige intelligentie' worden gekenmerkt als "slim") steeds vaker worden voorgesteld als oplossing voor maatschappelijke problemen dan wel doel op zich;
- waarbij veiligheid, privacy en eigendomsrechten van Brabantse burgers en bedrijven mogelijk in de knel kunnen komen;

Verzoeken het college:

- zeker te stellen dat veiligheid, privacy en eigendomsrechten van Brabantse burgers en bedrijven prioriteit blijven krijgen;
- daartoe steeds expliciet de noodzaak en doelmatigheid van het genereren, verzamelen en bewaren van data van en over Brabantse burgers en bedrijven te verantwoorden;
- evenals de noodzaak en doelmatigheid bij het verlenen van toegang tot en gebruik van diezelfde data.

En gaat over tot de orde van de dag,

Willem Rutjens, Statenlid

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik geef het woord aan mevrouw Vossen.

Mevrouw **Vossen** (Volt): Dank u voorzitter. Wacht even, ik zet hem heel even iets hoger. Hij doet niks meer. Volgens mij heb ik iets... Hij doet het niet, hè? Dat is mijn boze oog. Voorzitter, bij dit addendum op het Beleidskader Data 2030 is Volt Brabant gewoon voorstander. Het is een goede stap in de verdere ontwikkeling van ons Databeleid. Tegelijkertijd willen we graag drie punten meegeven. Allereerst de ecologische impact van data. Digitalisering is niet neutraal. Datacentra en dataopslag vragen energie en grondstoffen. Goed dat de gedeputeerde heeft bevestigd dat dit wordt meegenomen. Ten tweede de ondersteuning van kleine gemeenten. Ik heb kleine tussen haakjes gezet, want in de tussentijd heb ik van andere gemeenten al vernomen dat ook zij graag gezien willen worden, ook al zijn ze niet klein. Digitalisering vraagt veel van gemeenten en wij vinden eigenlijk dus dat alle Brabantse gemeenten daar ondersteuning bij moeten kunnen krijgen. Ook hierbij gaf gedeputeerde aan hier oog voor te hebben. Onze vraag of zij hierop kan reflecteren hoe zij dit dan concreet voor zich ziet. Voorzitter, en dan ons belangrijkste punt, Europese digitale onafhankelijkheid. Volt Brabant stelde hier al eerder vragen over. We zien door afspraken van het Rijk met het Europese cloudplatform STACKIT dat de beweging naar meer Europese digitale autonomie echt op gang komt en dat is hard nodig, want digitale systemen leg je vaak vast voor jaren. Daarmee ontstaan afhankelijkheden die lastig terug te draaien zijn, maar ook maken deze afhankelijkheden ons kwetsbaar. Voor Volt is dat precies de reden waarom wij vandaag de motie Europese digitale koers voor Brabant indienen. Digitale onafhankelijkheid is niet iets om over na te denken in de verre toekomst. Het is een duidelijke vraag van nu. Wij zijn een datagedreven provincie en dan moet je ook de regie kunnen behouden op je eigen data en je eigen systemen. De urgentie is groot. Niet alleen omdat technologie snel verandert, maar ook omdat systemen van vandaag, morgen alweer verouderd zijn en afhankelijkheden zich razendsnel vastzetten. Dat raakt direct de digitale weerbaarheid van onze provincie en dus ook van onze inwoners.

De **voorzitter**: U bent aan het afronden, hè?

Mevrouw **Vossen** (Volt): Ik zag hem. Ik was hem aan het... Oh, ik dacht...

De **voorzitter**: Nee, u bent aan het afronden, ja.

Mevrouw **Vossen** (Volt): Daarom is Europees tenzij voor ons een logische en noodzakelijke stap. Oftewel, kort gezegd, dit gaat over grip houden op publieke data en het verkleinen van strategische afhankelijkheden. Daarmee versterken wij onze digitale weerbaarheid of zoals wij het zeggen, gaan we nou alsjeblieft Europees denken en Brabants doen. Dank u voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Rutjens met een interruptie.

De heer **Rutjens** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. We delen natuurlijk heel erg de zorgen die Volt Brabant ook heeft over de buitenlandse afhankelijkheid en met name als dat natuurlijk van nare regimes, China weet ik wat, is, alleen begrijpen we niet zo goed waarom daar een uitzondering voor Europese buitenlanden wordt gemaakt. Ik bedoel, willen wij ons burgerservicenummer aan Bulgaarse toeslagenfraudeurs geven? Moet een Duits politicus in Brussel weten waar onze mobiliteitsdata zijn? Willen we Roemeense hackers onze bankdata laten beheren, dat willen natuurlijk ook allemaal niet. Waarom is daar zo'n knip tussen, we willen blijkbaar wel Europese toegang, terwijl je dat misschien ook wat verder zou kunnen beperken, zeggen nee het gaat juist over Nederlandse bescherming en dan kunnen we ook open zijn voor andere landen die onze waarden en normen delen, andere westerse landen bijvoorbeeld.

De **voorzitter**: Mevrouw Vossen.

Mevrouw **Vossen** (Volt): Dank u. Dat wij dit Europees willen, zou u niet moeten verbazen als Volt zijnde. Europa heeft ontzettend goede Europese wetgeving op dit gebied. Je kunt niet zo aan de haal gaan, je moet aan allerlei voorwaarden voldoen, dus wij zien daar het probleem eigenlijk niet zo van in. U stelde volgens mij drie vragen in één, dus ik ben de ene even kwijt.

De heer **Rutjens** (JA21): Het ging erover dat, natuurlijk zijn we ook bezorgd, net als Volt Brabant, over buitenlandse invloeden. Er zijn allerlei voorbeelden. Niemand wil invloed van China bijvoorbeeld op onze data of allerlei nare regimes, maar ook binnen Europa is het natuurlijk enorm problematisch. Zelfs binnen de EU, want Europa is natuurlijk niet hetzelfde als de EU, zijn er landen, Bulgarije, Roemenië, weet ik wat, waar we natuurlijk ook niet willen dat ze per se met onze data aan de haal gaan, die bewerken, et cetera. Achter die EU-wetgevingmuur ben je ten eerste niet veilig en ten tweede misschien zijn er andere westerse landen, weet ik wat, Australië, Amerika et cetera, waar wij prima wel onze data mee zouden kunnen willen delen, veel liever dan met China bijvoorbeeld.

De **voorzitter**: Mevrouw Vossen.

Mevrouw **Vossen** (Volt): Dank u, via de voorzitter. Ik denk dat Amerika op het moment juist heel erg aantoonde hoe er niet moet worden omgegaan met data en dat we daar dus zeker niet van afhankelijk moeten zijn. We moeten daar echt een autonomie in zien te creëren in Europa. Voor ons is, ja wil je, u had het ook over Nederland, maar wil je hier die Nederlandse data veiligstellen, ja, dan kun je hier op je eilandje gaan zitten en denken dat het goed komt, maar de wereld ziet er toch iets anders uit. Het is juist enorm belangrijk om daar die Europese samenwerking in op te zoeken. Wij zijn niet angstig ingesteld, omdat wij ervan overtuigd zijn dat die regelgeving die er ligt, die functioneert.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (JA21): Ja, dan blijft inderdaad het idee, dus we willen ons Nederland beschermen, maar dan gaan we wel naar een buitenland dat toevallig achter de EU zit. Andere buitenlanden sluiten we uit en binnen de EU zitten ook hele landen die toch echt wat anders omgaan, laten we het zo zeggen, op allerlei gebieden, maar ook op het gebied van databescherming en met onze data. Die EU is wat dat betreft, ik begrijp dat Volt daarin gelooft, maar is niet per se een bescherming voor onze Nederlandse data en onze Nederlandse burgers en bedrijven.

De **voorzitter**: Mevrouw Vossen.

Mevrouw **Vossen** (Volt): Dank u, via de voorzitter. Het is eigenlijk, ja, ik snap dat u het anders ziet dan dat wij het zien, die Europese samenwerking, die zorgt er juist voor dat die data wel beschermd zijn, want er is zoveel regelgeving en wetgeving waar deze landen die lid zijn van de EU, of eigenlijk de EER, want daar gaat het over, dat hebben we ook in de motie later nog toegevoegd, dat zorgt ervoor dat onze data dus juist enorm goed beschermd zijn.

De **voorzitter**: Ik ga naar mevrouw Egger.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Ik heb daar ook nog een vraag over. Als een Europees bedrijf wordt overgenomen door een Amerikaans bedrijf of door een Chinees bedrijf, hoe zijn wij dan beschermd met onze data als we dat in een Europees bedrijf onderbrengen? We hebben dat bij Nexperia gezien, daar werden eerst de aandelen verkocht aan een Chinese private equity en vervolgens kwam er uiteindelijk een Chinese CEO die daar de macht ging overnemen. Hoe beschermen we ons Europees dan tegen dat soort overnames?

De **voorzitter**: Mevrouw Vossen.

Mevrouw **Vossen** (Volt): Ja ook daar, ik zal heel even misschien toelichten wat wij zien onder Europees. Als data, de infrastructuur en de juridische entiteit volledig onder Europese wetgeving zonder dat buitenlandse overheden toegang kunnen opeisen. Zo zien wij een Europees bedrijf dat aan onze data mag komen.

De **voorzitter**: Mevrouw Egger.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel voorzitter, maar hoe voorkom je dan dat zo'n bedrijf wordt overgenomen, want de macht van het geld is best groot en dan ben je nog steeds nergens.

Mevrouw **Vossen** (Volt): Via de voorzitter, ja, dat klopt, maar dat betekent dus dat je ook goed toezicht moet houden en daarop moet handhaven.

Motie M88-2026 ingediend door Volt

Europese digitale koers voor Brabant

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 05 april 2026, behandelend het Statenvoorstel 19/26 over het verlengen beleidskader Data en vaststelling Addendum Beleidskader Data 2030.

Constateernde dat:

- de Rijksoverheid op 23 april 2026 een afspraak heeft gemaakt met het Europese cloudplatform STACKIT voor een meer onafhankelijke digitale infrastructuur;¹
- het Rijk hiermee inzet op het gebruik van Europese aanbieders voor opslag en verwerking van data en software;
- zeggenschap over publieke data steeds belangrijker wordt voor overheden;
- de provincie Noord-Brabant steeds meer werkt met data en daarbij nieuwe digitale systemen, databronnen en cloudoplossingen gebruikt.

Overwegende dat:

- digitale systeem keuzes vaak leiden tot langdurige leveranciers afhankelijkheden die de overstap naar Europese alternatieven bemoeilijken;
- er steeds meer goede Europese alternatieven zijn voor cloud, opslag en digitale diensten;
- het verstandig is om, daar waar dat kan, minder afhankelijk te worden van niet-Europese techbedrijven;
- recente ontwikkelingen laten zien dat digitale afhankelijkheid van buitenlandse partijen risico's met zich meebrengt en blijvende aandacht vraagt;

Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten:

1. bij nieuwe aanbestedingen, vervanging en invoering van digitale systemen het uitgangspunt **"Europees, tenzij"** te hanteren (waarbij onder Europees wordt verstaan: aanbieders gevestigd in de Europese Economische Ruimte (EER));
2. actief bij te dragen aan het versterken van het Europese digitale ecosysteem door Europese partijen mee te nemen in marktconsultaties, aanbestedingen en samenwerkingen;
3. als van dit uitgangspunt wordt afgeweken, duidelijk uit te leggen waarom een Europese oplossing niet passend, veilig, betrouwbaar of financieel verantwoord is;
4. dit uitgangspunt mee te nemen in de Uitvoeringsagenda 2026-2028;
5. Provinciale Staten halfjaarlijks te informeren over de toepassing van **"Europees, tenzij"** en de voortgang op digitale zelfstandigheid.

En gaan over tot de orde van de dag.

Inge Vossen-van Beers
Fractievoorzitter Volt Brabant

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2026/04/23/rijksoverheid-sluit-deal-met-europees-cloudplatform-stackit>

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Brouwers, die nog even een slokje water neemt, maar het is tijd.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik zat te denken aan de fatbike, voorzitter.

De **voorzitter**: Ja, dat begrijp ik. Ja, u begrijpt dat niet, maar dat was het gesprek met de kinderburgemeesters. Mijnheer Brouwers heeft het woord.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Oké, voorzitter. Het is al eerder genoemd, we hebben helemaal geen moeite met de verlenging van dit Beleidskader Data en het addendum an sich, maar wel met het niet nakomen van de afspraken die gemaakt zijn met de Provinciale Staten. 50PLUS heeft artikel 217a uit de Provinciewet met een motie van 16 juni 2023, nog eens een keer benoemd, waarin staat dat men niet alleen de doeltreffendheid, maar ook de doelmatigheid eens in de paar jaar onderzoekt. Waarom heeft 50PLUS dat toen gedaan? Omdat er geen enkel artikel 217a-onderzoek bekend was bij PS, dus een duidelijke afspraak. Doeltreffendheid, doelmatigheid onderzoeken. Gedeputeerde, hij is even niet aanwezig, Van Gruijthuijsen heeft toen gezegd dat hij die motie helemaal zou omarmen, is ook met meerderheid aangenomen en zou gaan uitvoeren. Helaas is dat hier niet gebeurd en de vraag aan de gedeputeerde is dan ook, hoe gaan we hier nu mee om?

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Egger heeft het woord.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Ik ga eerst een stukje citeren onder het kopje democratie: "Desinformatie bestaat al eeuwen, van oorlogspropaganda tot vroege vormen van fake news. AI-technologieën, met name de generatieve modellen en deepfakes, hebben de schaal en het realisme aanzienlijk versterkt. Socialmediaplatforms ontworpen om betrokkenheid te maximaliseren maken nu gebruik van AI-algoritmes die emotioneel geladen en misleidende inhoud versterken, waardoor omgevingen ontstaan die gevoelig zijn voor polarisatie en selectieve bevestiging van overtuigingen. Microtargeting personaliseert valse verhalen verder, waardoor ze overtuigender worden door individuele cognitieve en emotionele kwetsbaarheden te benutten. AI-gegenereerde desinformatie kan het publieke vertrouwen ondermijnen, democratische verkiezingen vervormen, geïnformeerde beleidsvorming bemoeilijken. Deepfakes, synthetische stemmen en geautomatiseerde verhalen bemoeilijken het onderscheid tussen feit en fictie, zelfs voor getrainde professionals, terwijl de snelheid van verspreiding traditionele verificatiemechanismen overtreft. Dit effect stelt kwaadwillenden in staat om twijfel te zaaien over waarheidsgetrouwe informatie, waardoor legitieme journalistiek, bestuur en openbare communicatie wordt ondermijnd." Aldus onze paus Leo in zijn nieuwe encycliciek die op 15 mei jl. werd uitgebracht, precies 135 jaar na de encycliciek Rerum Novarum van zijn voorganger Paus Leo XIII. Paus Leo XIII kwam met zijn encycliciek als reactie op de enorme uitdagingen van de industriële revolutie. Hij kwam op voor de waardigheid van de mens in een tijd van spectaculaire economische groei. Onze paus Leo doet nu hetzelfde op een moment van een enorme technologische revolutie met een opkomst van AI. De reden dat de paus met deze encycliciek komt is vooral een waarschuwing. AI bedreigt onze menselijkheid op allerlei manieren. We vergeten zelf na te denken en dingen te onderzoeken en we laten ons sturen door algoritmes en door wat de computer en social media ons voorschotelen. Om die reden heeft de ChristenUnie een amendement gemaakt voor het Beleidskader Data, niet om de inhoud van het beleidskader te veranderen, maar wel om hieraan toe te voegen een aantal overwegingen die in het achterhoofd moeten worden gehouden bij het gebruik van dit beleidskader. Dank u wel.

Amendement A17-2026 ingediend door ChristenUnie-SGP
Preambule Beleidskader Data

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 5 juni 2026,

behandelend het Statenvoorstel 19/26 over Verlengen beleidskader data en vaststelling Addendum beleidskader Data 2030;

besluiten, dat beslispunt 2, luidende:

"2. Het beleidskader Data 2020-2025 te verlengen naar 2030;"

wordt gewijzigd in:

"2. Het beleidskader Data 2020-2025 te verlengen naar 2030, met dien verstande dat na het hoofdstuk "Inleiding" het hoofdstuk "Preamble" wordt toegevoegd, luidende:

Preamble

Dit beleidskader dient gebruikt te worden met inachtneming van de volgende overwegingen:

- De overheid verwerkt gegevens teneinde haar wettelijke taken uit te voeren, de openbare dienstverlening te verbeteren en het algemeen belang te dienen.
- Digitale technologieën en systemen voor kunstmatige intelligentie bieden nieuwe mogelijkheden voor beleidsvorming, dienstverlening en maatschappelijke ontwikkeling, maar kunnen tevens risico's meebrengen voor de persoonlijke levenssfeer, menselijke autonomie, democratische controle en de gelijke behandeling van burgers.
- De menselijke persoon behoort steeds doel en nooit louter middel te zijn, en iedere verwerking van persoonsgegevens dient de inherente waardigheid, vrijheid en rechten van ieder mens te respecteren.
- De concentratie van gegevensmacht, ondoorzichtige algoritmische besluitvorming en onvoldoende publieke verantwoording kunnen leiden tot ongelijkheid, uitsluiting, afhankelijkheid en aantasting van het vertrouwen in democratische instellingen.
- de overheid is gehouden transparant, proportioneel en doel gebonden om te gaan met de verzameling, opslag en verwerking van gegevens, en burgers moeten inzicht kunnen verkrijgen in de wijze waarop hun gegevens worden gebruikt.
- Beslissingen die rechtsgevolgen hebben voor burgers dienen uiteindelijk onder menselijke verantwoordelijkheid te blijven vallen en mogen niet uitsluitend worden overgelaten aan geautomatiseerde systemen.
- Gegevensverwerking dient bij te dragen aan het algemeen welzijn, sociale rechtvaardigheid, solidariteit en de bescherming van fundamentele rechten, en niet uitsluitend aan efficiëntie, controle of economische belangen.
- Zorgvuldig beheer van gegevens vormt een voorwaarde voor een vrije, democratische en rechtsstatelijke samenleving waarin burgers vertrouwen kunnen stellen in de overheid."

Hetty Egger - van Oppen
ChristenUnie-SGP Noord-Brabant

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Egger. Ik ga naar de gedeputeerde. De gedeputeerde heeft het woord en u heeft tien minuten.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, voorzitter. We hebben ook uitvoerig in de themavergadering hierover oordeelsvormend al met elkaar gesproken en dat betaalt zich denk ik ook uit in een beperkt aantal vragen die er nog liggen, maar ook een aantal moties en een amendement dat is ingediend. Daar ga ik nu op reflecteren. We hebben gekozen, en daar hebben we in de themavergadering ook al over gewisseld, bewust gekozen, voor een addendum op het beleidskader en dat is niet voor niks, we hoeven natuurlijk ook niet met elkaar eindeloze processen te doen als ook gewoon actualiteiten nog in een beleidskader zitten. Vandaar dat we hebben gezegd, we doen daar een addendum op.

Dat doen we omdat we een artikel 217a-onderzoek hebben gedaan. We hebben daar uitvoerig over gewisseld, over de doeltreffendheid die daar uitgebreid in beschreven staat en de doelmatigheid die iets minder uit de verf komt, maar, en dat heb ik u ook verteld, mijnheer Brouwers, dat komt uiteindelijk ook weer terug in het doelmatigheidsonderzoek dat we vorige week als college hebben uitgezet over onze bedrijfsvoering. Daar komt gewoon ook het onderdeel ICT in terug. Dat betekent dat het amendement, en ik ga er ook van uit dat dat geen steun heeft, gezien de ruime steun van mijn uitleg in de oordeelsvormende commissie, dus het kan u niet... Ik neem aan dat het u niet rauw op het dak valt, mijnheer Van Hattem, dat ik dat ontraad. Wij vinden dat we een hele zorgvuldige procedure hebben gedaan als college door eerst een beleidsevaluatie te doen en uiteindelijk dat addendum vast te stellen en daarmee ook het beleidskader te verlengen. Dat is ook een hele efficiënte manier van doen. Wat u voorstelt in dat amendement, dat ontraadt het college.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank voorzitter, nou, het verbaast mij toch nog steeds, want sinds we de oordeelsvormende vergadering hebben gehad, heeft de gedeputeerde toch enige tijd gehad om hier goed over na te kunnen denken en dan valt het me tegen dat dit dan de reactie nog steeds is van ja, we gaan nu een onderzoek doen naar het ICT-beleid. Ja, dat is een klein beetje evalueren à la carte. Het gaat er bij zo'n artikel 217a-onderzoek juist om dat je de doeltreffendheid en de doelmatigheid beide onderzoekt. Dat staat niet voor niets zo in de Provinciewet voorgeschreven en je kunt niet gewoon een keuze daarin maken. Het is gewoon zoals het er staat. Het is een instrument waarbij wij als PS ook gewoon adequaat geïnformeerd moeten worden. Om dan nu te zeggen van het Beleidskader Data wordt maar even meegenomen in een breder verhaal van ICT, ja dan ben je eigenlijk een beetje aan het freewheelen.

De **voorzitter**: Uw punt?

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik hoor toch graag van de gedeputeerde of ze op deze manier, zoals ik al zei, niet bezig is met evalueren à la carte.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Volgens mij ben ik heel helder geweest in wat ik van dit amendement vond en daar hebben we ook uitgebreid over gewisseld. Het standpunt dat u heeft wordt in ieder geval niet door het college gedeeld. Noch denk ik door een, gezien het debat wat we daarover gehad hebben in de oordeelsvormende bijeenkomst, noch door een groot gedeelte van de rest van uw Staten, die allemaal juist positief waren over het feit dat we op deze manier ook eerst die evaluatie hebben gedaan en nogmaals, er komt ook uitvoering aan die motie. Dit is een element in uitvoering geven in die motie en het artikel 217a-onderzoek over de bedrijfsvoering ook overigens op instigatie van uw fractiegenoot, dat komt er op een ander moment aan en ik vind dat juist heel zorgvuldig en er is een compleet menu om maar even in dezelfde beeldspraak te blijven.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank voorzitter, maar dan is het inderdaad wel een menu van een cafetaria voor dit college. U zegt van heel de Staten, maar ik heb in die oordeelsvormende vergadering toch ook wel een paar andere geluiden gehoord, want ik hoorde straks mijnheer Brouwers al van 50PLUS, ChristenUnie heb ik volgens mij ook daarover gehoord toen, er zijn wel meer partijen geweest die op dit punt kritiek hadden. Nog even om los te komen, toch net even iets breder te trekken dan alleen specifiek dit onderzoek, kan de gedeputeerde aangeven als er de volgende keer een artikel 217a-onderzoek plaatsvindt, wordt er dan wel echt gewoon als twee vaste waardes gekeken naar doeltreffendheid en doelmatigheid? Of wordt er dan weer één onderdeel uitgepikt? Dan vind ik dat we een andere discussie moeten voeren.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, voorzitter. Het college geeft in gezamenlijkheid fiat voor artikel 217a-onderzoeken en daar zal uiteraard gekeken worden in de geest van de Provinciewet hoe daar aan de opdracht uitvoering gegeven wordt.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, dan tot slot in deze ronde. Ik hoor de gedeputeerde nu zeggen, natuurlijk geeft het college daar gezamenlijk opdracht aan, dat is logisch, maar in de geest van de Provinciewet, nou in dit geval, is de Provinciewet heel duidelijk, dus waarom zegt de gedeputeerde niet gewoon naar de letter van de Provinciewet, dus doelmatigheid en doeltreffendheid bij een artikel 217a-onderzoek?

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, voorzitter, het is aan u om te appreciëren als er zo'n onderzoek ligt of u vindt dat er voldaan is, zal ik maar zeggen, aan die vereisten. Dit is het antwoord van het college. Ik ga even verder, voorzitter, als u mij toestaat, met de andere moties die er liggen en de vragen die mij gesteld zijn over dit beleidskader. Dan ligt er namelijk nog een motie over digitaliseren en dataficering van JA21.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter, graag de nummers.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Dat is motie 87-2026 en die krijgt de appreciatie geen bezwaar. We hebben daar ook over gewisseld in de themavergadering. We begrijpen heel goed wat eigenlijk ook de intentie achter deze motie is. Daar zijn we natuurlijk het als college volmondig mee eens en de manier waarop we u hier ook iedere keer over kunnen informeren is ook via het verslag van de functionaris gegevensbescherming, omdat onderzoeken die we doen over moeten we nog data verzamelen, waarom doen we dat, hoe doen we dat en wanneer is het ook niet meer nodig en voor welke functionaliteit er ook verplichte onderzoeken zijn. Daarover wordt in ieder geval daarin gerapporteerd, dus dat kunt u op deze manier ook volgen of gestand doen aan de geest van zoals u deze motie heeft opgesteld. Dan ligt er nog een motie van de Partij Voor de Vrijheid, motie 86 is dat, ver weg van Big Tech. Ja, ik begrijp goed, gezien ook het maatschappelijke debat daarover en dat is natuurlijk een beetje in dezelfde lijn als het maatschappelijk debat dat zich nu ook ontploft over de Europese digitale koers. Ik neem dat maar even, het zijn twee verschillende type moties met verschillende oproepen, maar het zit in hetzelfde debat. Je ziet ook dat de rijksoverheid en met ons ook deze week Europa een groot offensief aan het voeren is om te kijken wat we op ons Europese continent binnen de EU en de wetgeving die daar toch op een andere manier op toeziet dan in sommige andere landen, wat we kunnen doen om eigenlijk onafhankelijker te worden, geopolitiek onafhankelijker te worden, maar ook gewoon te zorgen dat wij hier een industrie opbouwen die kan, waar we nu eigenlijk van anderen afhankelijk zijn, waar we minder afhankelijk van willen zijn. Zo lees ik die motie van Big Tech ook. Ja, hoe worden we daar onafhankelijker van? Dat is de grote vraag. Gaat dat ons snel lukken? Het eerlijke antwoord daarop is nee. Je ziet dat alle sectoren die nu ook reflecteren op wat er gebeurt, ook banken, andere echt cruciale sectoren, zal ik maar zeggen, in onze economie ook zeggen ja, dat gaat ons tijd kosten. Eén, omdat er gewoon een infrastructuur opgebouwd moet worden in Europa met voldoende alternatieven en twee, omdat ja, voorlopig die alternatieven er ook gewoon niet zijn en de verwevenheid te groot is. Tegelijkertijd...

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door mijnheer Rutjens.

De heer **Rutjens** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Het had ook ietsje later gekomen, maar het is wel dit onderwerp inderdaad. Er zijn drie moties over dataveiligheid, om het even samen te vatten, waarvan twee over de infrastructuur gaan. Dat riep bij mij de vraag op, vandaar dat ik al klaar stond, hoe staat het eigenlijk met onze BrabantRing? Functioneert die al? Heeft die BrabantRing inmiddels een nieuw bestuur? Zijn er bedrijven aangesloten? Dat is natuurlijk een oplossing, een infrastructuur, die in ieder geval binnen Brabant, een gedeelte van de problematiek kan oplossen.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, dat is even over een heel ander onderwerp, voorzitter, maar desalniettemin geef ik daar graag antwoord op. Op dit moment worden er stappen gezet, ook in een

nieuw bestuur van BrabantRing, een nieuwe bestuurder ook, want het moge duidelijk zijn dat de infrastructuur, de hardware zal ik maar zeggen, waarop je dan straks die data met elkaar kan delen op een veilige manier, tussen maatschappelijke instellingen, zeer broodnodig is. Waar het wel lastig mee is, is dat we eigenlijk ook een beetje voor de troepen uit waren met de manier waarop dat te doen, waardoor het ook lastig is om er businesscases van te maken. Tegelijkertijd is het, als het erom gaat, ook wel nu de tijd om dit tot wasdom te brengen en dat zal de komende jaren, moet dat ook wel met elkaar gaan lukken. We gaan ook kijken op welke manier we mogelijkerwijs als provincie ook zouden kunnen aansluiten op die manier om van de diensten van BrabantRing gebruik te kunnen maken, maar goed, dat is allemaal nog in de onderzoeksfase.

De heer **Rutjens** (JA21): Dan vervolgen we het daar. Dank u wel.

De **voorzitter**: Mevrouw Vossen.

Mevrouw **Vossen** (Volt): Dank u, voorzitter. Via de voorzitter, het is mij nu niet helemaal helder of wat u zojuist vertelde dat dat ging over de motie van Big Tech of specifiek over het overstappen in de toekomst, want wij hebben ook aangegeven in onze motie bij nieuwe aanbestedingen dat we dan... Er zijn gelukkig al wel organisaties die dit aanbieden dus het gaat echt om die nieuwe aanbestedingen. We weten, ik weet, nu niet of u het tegen mijnheer Van Hattem had of tegen mij met de motie.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja voorzitter, ik moest heel eventjes de interruptie van BrabantRing afmaken, dan kom ik bij uw moties terug. Ik was bezig met motie 86 en ik kom bij motie 88 zo meteen. 86 gaat dus over die Big Tech, waarvan ik dus net heb gezegd dat dat zoals het dictum er nu staat... Ik begrijp wat de intentie en de strekking van de motie is, maar dat het dictum zoals het er nu staat, dat we dat gewoon niet kunnen waarmaken. Dat betekent dat ik die motie ook moet ontraden. Het is echt een sprookje om nu, en daar wil ik ook eerlijk in zijn, om nu te zeggen, nee hoor, dat gaat binnen nu en een paar jaar lukken. Wat er bijvoorbeeld ook staat over zo'n plan van aanpak en dergelijke, daar hebben we ook over gewisseld. We hebben gewoon een uitvoeringsagenda die we gaan opstellen. Daarin zullen we op dit soort thema's zeker weten terugkomen, maar dat is dan ook de ordentelijke manier en vervolgens moet het ook gewoon in de P&C-cyclus passen om daar uw Staten ook gewoon adequaat te informeren over de voortgang daarvan. Als we dit al doen, dan doen we dit uiteraard ook in IPO-verband en zelfs met twaalf provincies zijn we daar te klein voor. We doen dat ook met de VNG en de Unie van Waterschappen en met het Rijk, want zelfs op de schaal van Nederland zijn we soms ook te klein en dat brengt mij dan ook bij motie 88 en de appreciatie daarvan.

De **voorzitter**: Ik kom nu eerst eventjes bij de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank voorzitter. Het is mij niet helemaal duidelijk waarom dit dan ontraden zou worden door de gedeputeerde, want kijk, er staat ook niet voor niets in stapsgewijs. Het is niet iets wat je, wat de gedeputeerde denk ik wel terecht zegt, met één knip van de vingers kan doen, want je moet toch het proces zorgvuldig doorlopen. Dan vraag ik me af, is de intentie er wel om dit uitgevoerd te krijgen? Want ik begrijp de gedeputeerde dat ze wel op die lijn zit, maar wat weerhoudt haar er dan van om te zeggen van dit is een voor mij uitvoerbare motie of een acceptabele motie? Waar zit dan het verschil in?

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja voorzitter, dat zit hem bijvoorbeeld in zo'n plan van aanpak. Daar gaan die fte's die we zeker wel kunnen werven zeg ik maar even tegen het CDA, daar hebben we ook al over gewisseld, maar die € 1,5 miljoen die we gaan stoppen in extra mensen wil ik eigenlijk niet in dit soort opschrijfcapaciteit doen, maar wil ik hebben in de uitvoeringscapaciteit om dit waar te maken. Dit soort zaken in het dictum maken dat ik denk, ja is dit dan de manier om te gaan. De intentie is er, die heeft u hopelijk ook van mij gehoord, en dat is niet alleen mijn intentie, dat is ook de intentie van alle andere provincies, van het Rijk en van de medeoverheden en ook van Europa. Dat

we dat gaan doen en dat we dat willen, moge duidelijk zijn, maar ik denk dat het gewoon goed is en misschien moet u hem dan boven de markt laten hangen, kijken bij de uitvoeringsagenda hoe we hierop gerapporteerd hebben en dan kijken of u dat adequaat vindt. Dat zou ook een oplossing kunnen zijn. Ik zeg u wel toe dat we er natuurlijk in de uitvoeringsagenda uitvoerig op terugkomen, want dit is een onderwerp dat niet alleen u aangaat en waar u opmerkingen over maakt, maar wat mij natuurlijk als portefeuillehouder ook enorm puzzelt. Hoe worden we daar onafhankelijker van?

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank voorzitter. Het is inderdaad geen makkelijk onderwerp, dat besef ik terdege, maar als we het over de uitvoeringsagenda hebben, dat maakt het ook weer een klein beetje lastig, want dat is dan weer geen instrument van PS. Wij zitten daar, want wij hebben het nu over een beleidskader, waar we wel een kaderstellend stuk vanuit PS hebben, dus hier kunnen we zelf wel op sturen. Vanuit puur procesmatig gezien is het logisch dat wij hierbij een motie indienen. Kijk, en voor mij zit het ook niet in een woordje of in een zinnetje. Als het plan van aanpak in zes maanden of op een andere manier tot stand moet komen, ook prima, maar als de gedeputeerde nou zegt van ja, laat die passage daarin vallen of zet hem bij de uitvoeringsagenda uiteindelijk neer als uiterlijk om daar helderheid over te verschaffen, dan hebben we in ieder geval wel een stukje kader liggen wat wij als PS mee kunnen geven. Hoe kijkt de gedeputeerde daartegen aan?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, voorzitter, ik vind dat er ook in het addendum al voldoende rekenschap hierover afgelegd is, dat we die kant op willen bewegen. We hebben als provincies ook de Nederlandse Digitaliseringsstrategie meegetekend met het Rijk. Daar zit dit ook allemaal in. Ik ga hier gewoon geen utopia beloven dat we heel snel van Microsoft en Google af zijn. Dat gaat gewoon niet. Dat zit ook heel erg verweven in heel veel van onze diensten en dat... Nou ja, daar denk ik wel van dat, zoals ik gezegd heb, ik ontraad zoals het er staat. Ik snap de intentie, daar wil ik ook mee aan de slag en overigens die uitvoeringsagenda, die bespreekt u ook oordeelsvormend. Ik neem dat ook altijd uitermate serieus wat u daar dan van vindt, wat daar nog op aan te merken is. We rapporteren daar natuurlijk in de P&C-cyclus van en dat stelt u hier ook vast. We gaan vandaag nog, als het goed is, twee documenten in de P&C-cyclus vaststellen. Ik bestrijd ook dat u geen andere ruimte meer heeft om hierop terug te komen als u vindt dat ik daar niet voldoende aan doe.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, dan hebben we het in ieder geval op dit moment wel eventjes geboekstaafd dat die ruimte er is, dat er dan niet op dat moment wordt gezegd van ja, had het maar bij het kaderstellende stuk gedaan, zijnde het beleidskader. Dat is wel even belangrijk om dit nu even opgemerkt te hebben. Kijk, het punt is, er wordt nu elke keer verwezen naar andere stukken, naar het addendum, naar de Nederlandse Digitaliseringsstrategie, wat overigens onder een uitstekende staatssecretaris tot stand is gekomen, maar dat terzijde. Ik ga dit toch even overwegen wat we hiermee doen, maar ik vind het wel belangrijk dat we hier wel de vinger aan de pols houden en kan de gedeputeerde aangeven hoe ze PS mee wil nemen in het proces richting de uitvoeringsagenda, zodat wij hier toch aan de lat blijven.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, voorzitter, volgens mij hebben we daar heldere spelregels voor. U stelt hopelijk vandaag dat addendum met elkaar vast in meerderheid. Dat betekent dat het college een uitvoeringsagenda gaat opstellen en die wordt uiteindelijk ook gewoon weer besproken met uw Staten en gedeeld. U kunt de vinger aan de pols houden via de P&C-cyclus. Zo hebben we het ingericht en het is ook prettig om dat systeem in stand te houden. Op het moment dat er nieuwe zaken zijn of dingen die aanvullend zijn, dan houd ik u natuurlijk, zoals dat hier ook gebruikelijk is, proactief met Statenmededelingen die u dan ook zou kunnen agenderen op de hoogte. Ik kan mij zomaar voorstellen dat op het moment dat wij ook wat verder zijn met een aantal dingen met het Rijk, dat ik dat zeker nadat we die uitvoeringsagenda hebben vastgesteld ook nog een keer met een Statenmededeling specifiek over digitalisering zal doen. Ook nu, we hadden een uitstekende

staatssecretaris, die hebben we weer en die stelt gelukkig dezelfde prioriteit als in dit addendum. In die zin zitten we volgens mij als overheden op één lijn. Dat is niet altijd zo, maar in dit geval wel.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Dan dus motie 88, de Europese digitale koers. Ja, ik snap, ook gezien wat daar net over gewisseld is, de insteek van de motie, Europees tenzij, waarbij u inderdaad zegt, nou ja, dat gaat dan dus eigenlijk over aanbieders ook binnen de EU en die voldoen aan die wetgeving. We zijn daar overigens met aanbestedingsbesluiten al mee bezig. Dat had een beetje een zijpad, zal ik maar zeggen, te maken, maar desalniettemin geldt het natuurlijk ook zeker zozeer voor wat je wilt met aanbestedingen rondom digitalisering. Wat we willen is, en dat hebben we ook in IPO-verband al met elkaar bekrachtigd, is een aanbestedingsbesluit waar meer 'Made in Europe' in komt te staan, alleen dat moet nog wel een juridische grondslag krijgen in een EU-verordening. Dat is wel een technisch dingetje, want nu wordt er eigenlijk ook door diezelfde de Big Tech geschermd met ja, maar anders is er geen level playing field. Dat heeft te maken met dat we ook nog een aantal dingen beter in EU-verband moeten regelen om dit ook echt waar te kunnen maken. Er is nog wel een juridisch hobbeltje wat genomen moet worden om dit echt te doen, maar met die disclaimer sta ik positief tegenover die motie. Waarbij ik dan ook tegen u zeg bij bijvoorbeeld het verzoek 5 en het dictum, ja, halfjaarlijks informeren over het nee tenzij, we hebben gewoon een P&C-cyclus. Ik wil daar toch even u op wijzen dat we niet allerlei aparte rapportages dan weer gaan maken. We hebben ook, in september krijgt u ook allemaal weer de voortgangsrapportages, daar zullen dit soort dingen dan ook ongetwijfeld in staan.

De **voorzitter**: Mevrouw Vossen.

Mevrouw **Vossen** (Volt): Dank u, voorzitter. Die snap ik. De reden waarom wij twee keer per jaar daarin hebben gezet is: dat hoeft niet met alle toeters en bellen. Dat mag ook gewoon met een memo, zodat we daarvan op de hoogte worden gesteld en dan kunnen we zelf beslissen van het wordt tijd dat we hier iets meer mee gaan doen of niet. Dat is eigenlijk wat we daarmee bedoelen.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, voorzitter, dan wijs ik toch even naar uw eigen werkwijze, want anders, ja, ik bedoel, het is voor mij allemaal, dat we die ook rapporteren in de voortgang over zaken in de cyclus zoals we die kennen, dus bijvoorbeeld ook in september weer in de voortgang van de uitvoeringsagenda's. Dat is wat anders dan, kijk, als u dat bij iedere motie doet, dan krijgt u ook weer enorme meele en allerlei memo's en Statenmededelingen. Volgens mij is dat niet een efficiënte manier van met elkaar werken.

Mevrouw **Vossen** (Volt): Dank u, voorzitter. September, dan zitten we alweer richting het halfjaar, toch?

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, voorzitter, dat klopt. Waar het mij gewoon om gaat is dat u van mij mag verwachten dat als die motie aangenomen wordt, dat in de geest van de motie daar uitvoering aan gegeven wordt. Dit is een manier waarop ik er dan op een praktische manier met u als Staten over wil wisselen. Ja, en ik zie het gewoon niet zitten om daar weer allerlei aparte dingen voor op te tuigen. Daar gaat het mij om. Ik heb u dus ook deze context en de disclaimer meegegeven over waar de juridische voetangels nog zitten om dit op hele korte termijn te kunnen. Dat zegt u ook, als er wordt afgeweken van het uitgangspunt duidelijk uit te leggen dat er eventueel geen Europese oplossing is, want dat zijn we volgens mij ook met elkaar eens, dan hebben we nog een weg te gaan.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Dank u wel voorzitter. Dan heb ik nog een amendement van de ChristenUnie-SGP. Dat werd net nog onder mijn neus geschoven toen ik hier stond. Ik vroeg me even

af wat hier nu precies, dat is ook maar even een vraag aan de indiener, waarom dit zou moeten worden toegevoegd, want ja ik begrijp eigenlijk niet zo heel goed wat we hier nu...

De **voorzitter**: Mevrouw Egger is onderweg.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Wat we extra zouden moeten doen ten opzichte van wat er eigenlijk al staat, want heel veel van die zaken die hier staan zijn ook vanzelfsprekend op andere manieren gevat in wet- en regelgeving waar wij als overheid aan moeten voldoen.

De **voorzitter**: Mevrouw Egger licht het eventjes toe. U heeft het woord.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel voorzitter. Waar het om gaat is dat deze verordening of dit beleidskader vrij technisch is van aard. Het gaat erom dat je voorafgaand aan het gebruiken ervan je even bewust bent van een paar basis filosofische overwegingen, grondrechten, laat ik het zo noemen, die van belang zijn als je met dit soort dingen aan de slag gaat. Het is vrij gebruikelijk bij wetgeving, maar ook soms in notariële aktes, dat je even de gedachten die je erbij wil hanteren formuleert en dat is wat we hebben willen doen met het amendement, dat je een soort, in een preambule, een gedachte van in dit licht moeten we met deze regels omgaan. Dank u.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, een aantal van die overwegingen komen mij wel bekend voor en ik snap ook dat het voortkomt uit uw juridische blik, zal ik maar zeggen, op dit stuk en ik begrijp ook wat u er inhoudelijk mee wil. De vraag is of dit de manier is, want er zijn natuurlijk ook een veel van die wat meer filosofische vraagstukken ook gewoon in wetgeving gevat, hoe wij met persoonsgegevens om moeten gaan, daar is ontzettend veel wetgeving over. Dat zit in de AVG waar we natuurlijk aan gehouden zijn, ook rondom gegevensverwerking. Al die dingen zijn eigenlijk ook vervat in heel veel preambules, als je dan dat woord zou mogen gebruiken, die elders zal ik maar zeggen staan. Ik vraag mezelf een beetje af, maar dat is dan mijn filosofische vraag, wat dit dan toevoegt. In die zin laat ik het ook dan maar aan het oordeel van de Staten over.

De **voorzitter**: Mevrouw Egger.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Wat het in ieder geval toevoegt, is dat een deel van de overwegingen niet in wetgeving staat. Iedereen wordt geacht de wet te kennen, maar in de praktijk is dat niet het geval en ik denk dat het goed is als mensen dit beleidskader erop naslaan dat ze even aan het denken gezet worden van hoe gaan wij hier nu mee om? Dat is het doel van het amendement. Dank u wel.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, voorzitter, het zou flauw zijn om te zeggen dat er natuurlijk heel veel beleidskaders zijn waar allerlei wetgeving onder ligt. Ja, dat is natuurlijk heel veel van wat we hier doen. Daar ligt allerlei wetgeving onder die we dan ook niet op die manier meewegen. Goed, ik begrijp wat uw intentie is en wat u wil. Ik zit daar neutraal in. Het is aan uw oordeel Staten hoe u ermee om zou willen gaan of u dit zou willen toevoegen of niet. Dan kijk ik nog even of ik alle vragen inmiddels ook via de moties beantwoord heb en daar hebben we het natuurlijk in de oordeelsvormende bijeenkomst ook even kort gehad over de duurzaamheid. Daarom heb ik u ook al toegezegd dat ik daar in de uitvoeringsagenda op terugkom. Het klopt dat heel veel datagebruik ook weer allerlei andere resources van ons vraagt en we gaan kijken hoe we daarover zouden kunnen rapporteren over hoe dat dan onze eigen organisatie aangaat in de uitvoeringsagenda. Ja, in de voorjaarsnota hebben we ook geld vrijgemaakt voor dat BCM-beleid, dus in principe ligt dat er en er is ook al eerder over gesproken. Verder heb ik het CDA kennelijk toch niet voldoende gerust kunnen stellen op die € 1,5 miljoen die we echt in mensen stoppen om hier te zorgen dat het werk dat hieruit voortkomt, dat we dat op een goede manier kunnen doen als provincie. Ja, u stelt ook weer een aantal wat-alsvragen, daar ga ik meestal niet op in. Normaal gesproken is het, wat we zien, is dat we

echt nog steeds mensen kunnen werven die zich willen inzetten juist op dit vlak met de maatschappelijke taak. Wat dat betreft maak ik me daar niet zoveel zorgen over maar we houden natuurlijk wel vinger aan de pols dat we op een goede manier die middelen kunnen inzetten en ook of dat dan voldoende is. Goed, soms is ook het financiële kader leidend en dan moet je keuzes maken in wat er dan wel of niet meer kan. Dan zie ik nog een vraag staan van de PvdA over, maar dat was meer in zijn algemeenheid, dit beleidskader, dat realiseer ik me heel goed, ziet vooral toe op hoe wij als organisatie en als provincie omgaan met data, met ontwikkelingen rondom AI. Dat is natuurlijk wat anders dan hoe het de maatschappelijke omwenteling raakt. Dat zit veel meer in inhoudelijke programma's die we hier kennen en ik denk zeer zeker dat het nuttig is om ook vanuit die inhoudelijke programma's, als je dingen gaat herzien in beleidskaders, ook deze component van AI en hoe dat dus zeg maar onze samenleving raakt en verandert, om dat daadwerkelijk ook mee te nemen met welke impact dat op Brabanders heeft. Nogmaals, dit beleidskader gaat even over ons, dus ik wilde dat daarmee ook wel op die manier begrenzen, maar uw hartenkreet is mij helder. In sommige programma's doen we daar natuurlijk ook al van alles mee.

De **voorzitter**: Mevrouw Bijl.

Mevrouw **Bijl** (PvdA): Ja, voorzitter, hoor ik nou mevrouw Boelema zeggen dat ze bij de evaluatie van de diverse beleidskaders, die zo ongeveer allemaal aflopen in 2030, met elkaar eigenlijk pas het gesprek aangaan in welke mate de AI-ontwikkelingen onze maatschappij beïnvloeden, lees, soms zelfs ontwrichten en hoe we daarmee omgaan? Die tijdslijn van 2030, dat baart mij toch wel een beetje zorgen. Het is niet de Industriële Revolutie of de, laten we zeggen, de introductie van internet, wat een behoorlijke periode nodig had om te landen in onze maatschappij. Deze ontwikkeling gaat vele malen sneller, dus wachten tot 2030 lijkt mij persoonlijk niet zo handig. Wellicht kan de gedeputeerde...

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, kijk, ook in een beleidskader geldt dat er ook gewoon ongoing proces is in die uitvoeringsagenda's. Het is natuurlijk niet zo dat niet nagedacht wordt over AI-toepassingen en welke impact dat heeft. Ik ga er gewoon van uit dat als het gaat over arbeidsmarktbeleid, dat er ook vanuit daar met partners waar je mee bezig bent, over nagedacht wordt. Datzelfde geldt voor, nou ja, ik hou het maar eventjes dicht bij mezelf, in het programma Water en Bodem, waar we natuurlijk aan het kijken zijn vanuit de Kaderrichtlijn Water, hoe krijgen we onze vergunningverlening beter op orde? Hoe kunnen we daar AI voor inzetten om sneller te zien waar iets vandaan komt, waar zit een bron? Het is natuurlijk niet zo dat er niet op dit moment ook allerlei ontwikkelingen zijn die niet toegepast worden. Dat is niet zo. Alleen om dat nu voor alles hier in een soort maatschappijvisie mee te geven, dat is volgens mij niet waar dit beleidskader zich op zou moeten richten.

De **voorzitter**: Mevrouw Bijl.

Mevrouw **Bijl** (PvdA): Ja, dan is de vraag even waar de portefeuillehouder verantwoordelijk voor is. Voelt zij zich dan alleen verantwoordelijk voor digitale zaken binnen dit huis? Ik interpreteerde eigenlijk het portefeuillehouderschap net als bij brede welvaart en gezondheid, dat u verantwoordelijk bent voor wat ik noem een satéprikkerthema, dat dwars door onze organisatie loopt, dat invloed heeft. Alleen u zegt, ik neem aan dat, ik veronderstel dat anderen er wat mee doen en ik neem aan dat de coördinerend portefeuillehouder Digitale Zaken zorgt dat die satéprikker door die programma's heen ook daadwerkelijk actie gaat ondernemen vanwege die snelheid. Kunt u daar nog eens op reflecteren?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, voorzitter. Soms moet je ook weten waar je begrenzing ligt in je portefeuille. Dit is trouwens ook even dan toch een zijstapje. Dit is ook een discussie die we natuurlijk binnen het IPO hebben. Digitale zaken is eigenlijk niet op zichzelf. Je hebt een aantal dingen te regelen met elkaar, waar het je eigen organisatie betreft en de manier van samenwerken met anderen en tegelijkertijd gaat het ook over hoe kun je vanuit digitalisering bijdragen aan de inhoudelijke beleidsdoelen die er zijn, want het is natuurlijk, een aantal van u heeft ook geconstateerd dat het maar een middel is om een beleidsdoel met elkaar te behalen. Dat is ook hoe wij hier intern naar kijken. Ons CIO Office kijkt ook mee met inhoudelijke beleidsprogramma's. Hoe kun je data, digitalisering benutten om uiteindelijk je beleidsdoel slimmer, sneller, beter te halen? Zo zie ik dat. In principe raken alle portefeuilles aan alles. Het is ook een beetje waar de beperking dan ligt. Dit is de manier waarop ik daar uitleg aan geef. Zoals we dat ook doen in allerlei inhoudelijke thema's in IPO-verband, waar ik dan ook de portefeuillehouder Digitalisering van ben.

Mevrouw **Bijl** (PvdA): Dank voorzitter. Mijn conclusie in ieder geval dat we er verschillend over denken.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Dat is mooi, zo'n pluriforme samenleving. Goed, volgens mij heb ik eigenlijk alle vragen wel zo goed als beantwoord.

De **voorzitter**: Dat is ook mooi, want uw tijd is op.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Nou, dat komt dan heel goed uit.

De **voorzitter**: Ik kijk rond voor een eventuele tweede termijn. Ik kijk naar de heer Tolsma, nee, ook niet. Mevrouw Van Beek.

Mevrouw **Van Beek** (GroenLinks): Ja, dank u wel. Dank u wel voor de beantwoording. Wij wilden nog een laatste ding toevoegen. Niet iedereen ervaart digitalisering op hetzelfde tempo. Datagedreven werken wordt belangrijker, maar dat betekent niet direct dat iedereen mee kan komen. Wij vinden het belangrijk dat iedereen ook dan mee kan doen. Niet alleen de medewerkers die dagelijks met data bezig zijn, maar ook zij die er pas net mee bezig zijn of er minder vaak mee te maken krijgen. Een digitale samenleving werkt niet door de beste systemen, maar omdat mensen daarmee kunnen werken, de uitkomsten begrijpen en deze kunnen uitleggen. Wij zien hier nog graag een reflectie op hoe we hier mee om gaan. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Bijl.

Mevrouw **Bijl** (PvdA): Ja dank voorzitter. Ik ben naar aanleiding van de inspiratiesessie van vorige week duidelijk geïnspireerd met dank aan de vier adviesraden die wij hebben. Ik ben in mijn 2,5 minuten eerste termijn niet in staat gebleken om onze gedeputeerde een stukje van die inspiratie mee te geven. Dat reken ik mezelf aan en daarmee wacht ik op dit moment, denk ik even geduldig het adviesrapport van onze vier provinciale adviesraden af. Ik vermoed dat zij daar heel scherp in duiden wat het belang is om snel te acteren en ook aan de slag te gaan met een agenda voor Brabant, omdat een relatief passieve houding, die ik nu toch proef bij de gedeputeerde, volgens mij allerlei risico's met zich meebrengt. Niet zozeer voor morgen, maar misschien wel voor overmorgen. Ik denk dat het slim is om een wekker te zetten en die niet te laten snoozen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik krijg naar de SP. Ik denk het niet, hè? Nee. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank voorzitter. Er werd straks verwezen naar de pauselijke encycliciek Magnifica Humanitas, de schitterende mensheid, over de bescherming van de mens in een

tijdperk van kunstmatige intelligentie, waarin het AI-gebeuren ook de Res Novae of our time wordt genoemd, verwijzend ook inderdaad naar het Rerum Novarum, waar de ChristenUnie-SGP aan refereerde. Ik denk dat we daarmee een mooi haakje hebben, want we hebben ook een heel mooi woord uit het Latijn voor ons Statenvoorstel, namelijk addendum. Bij dit addendum heb ik een klein addendum op onze motie, want na enig overleg met verschillende fracties in de Staten heb ik een paar wijzigingen waarmee ik de motie gewijzigd zal indienen. Dat is de motie ver weg van Big Tech. Daar zitten de volgende wijzigingen in het dictum. Het eerste punt uit het dictum wordt veranderd in: om de provinciale organisatie stapsgewijs onafhankelijk te maken van niet-Europese Big Tech leveranciers, inclusief AI-tools, dus het niet-Europese wordt daarin toegevoegd. Dan in het tweede punt van het dictum, wordt ervan gemaakt: om in de uitvoeringsagenda een voortgang aan PS voor te leggen met concrete maatregelen, inclusief een inventarisatie van de huidige afhankelijkheden van Big Tech en een tijdpad voor transitie. Dus in plaats van binnen zes maanden aanneme komt er te staan in de uitvoeringsagenda en in plaats van een plan van aanpak een voortgang. Het derde punt van het dictum komt dan te vervallen. Dan zal ik hierbij de motie ook gewijzigd indienen. Tot zover, voorzitter, in de tweede termijn.

Motie M86a-2026 ingediend door PVV

Ver weg van Big Tech

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 5 juni 2026, ter bespreking van Statenvoorstel 19/26 Verlengen beleidskader Data en vaststelling Addendum Beleidskader Data 2030

Constateernde dat:

- In het Addendum op het beleidskader Data aandacht is voor het probleem van afhankelijkheid van 'grote ICT-leveranciers' (Big Tech) en voor de risico's van algoritmes en AI;

Overwegende dat:

- Big Tech-bedrijven (zoals Microsoft, Google, OpenAI en Meta) een zeer dominante en ondemocratische machtspositie hebben, waarbij zij controle (kunnen) uitoefenen over data, algoritmes, content en infrastructuur;
- Daarbij substantiële risico's bestaan op het gebied van afhankelijkheid, toegankelijkheid, censuur, privacy, reputatie, prijsopdrijving etc.;
- Een beleidskader Data dat toekomstbestendig wil zijn, primair moet inzetten op eigen regie, en kritische afstand tot en onafhankelijkheid van de grote Big Tech-bedrijven;
- De provincie tenslotte richting de Brabantse burger ook een voorbeeldfunctie heeft in het beschermen van de digitale soevereiniteit, privacy en onafhankelijkheid;

Verzoeken GS:

- Om de provinciale organisatie stapsgewijs onafhankelijk te maken van niet-Europese Big Tech-leveranciers (inclusief AI-tools);
- Om in de uitvoeringsagenda een voortgang aan PS voor te leggen met concrete maatregelen, inclusief een inventarisatie van huidige afhankelijkheden van Big Tech en een tijdpad voor een transitie;

en gaan over tot de orde van de dag.

PVV Noord-Brabant

Alexander van Hattem

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik kijk naar het CDA. Nee. De heer Sheikkariem? Nee. De heer Rutjens?

De heer **Rutjens** (JA21): Nee, dank u wel.

De **voorzitter**: Mevrouw Vossen.

Mevrouw **Vossen** (Volt): Dank u, voorzitter. Ja, ik houd het kort. Ik wilde alleen even wel lopen op zo'n dag als vandaag. Dat leek me best handig.

De **voorzitter**: Daar ben ik een beetje jaloers op. Gaat uw gang.

Mevrouw **Vossen** (Volt): Als eerste dank voor de beantwoording en de appreciatie en ik meen dat ik geen antwoord heb gekregen, maar ik kan me vergissen, ik meen dat ik geen antwoord heb gekregen op uw reflectie op hoe u het voor zich ziet met de gemeente. Voor ons is dat een gezamenlijke verantwoordelijkheid, dus graag daar nog een reflectie op. Dank u.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Brouwers. Nee, mevrouw Egger. Nee. Dan is het woord aan de gedeputeerde.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, voorzitter. Ik heb heel even snel een beetje meegeschreven met de wijzigingen. Ik ga ervan uit, ook gezien dat ze in de lijn zijn met de suggesties die ik gedaan heb, zal ik maar zeggen, zo hoor ik ze, dan verwacht ik dat ik daar ook de appreciatie, ik heb het nog niet letterlijk gezien, maar geen bezwaar op kan geven, omdat we in de geest van wat er bedoeld wordt, gehandeld kan worden en dat we daar ook op een later moment dan nog over te spreken komen bij de uitvoeringsagenda. Ja, ik wacht ook het advies van de provinciale adviesraden af, mevrouw Bijl. Ik ben daar zelf niet bij geweest. Ik heb er ook positieve berichten over gehoord, dus ik ben zeer benieuwd hoe bruikbaar dat ook is. Dat was eigenlijk voor de verkiezingsprogramma's bedoeld, maar dat kan zeer zeker ook heel bruikbaar zijn om te kijken wat wij hier als provincie mee hebben en sowieso op ieder advies van de adviesraden volgt ook altijd een GS-standpunt. Dat zal in dezen ook zeker zo zijn, dus ik ga dat met belangstelling bestuderen. Wie weet brengt het mij tot dezelfde inzichten als u, maar dan net ietsje later. Dat zou zo maar eens kunnen. Dan vroeg Groenlinks nog: hoe doen we dat vanuit de organisatie? Is iedereen eigenlijk wel bij machte om mee te kunnen met ontwikkelingen? Daar doen we natuurlijk als werkgever heel erg ons best voor, want niet bij iedereen gaat het vanzelfsprekend en tegelijkertijd vinden we het als werkgever ook noodzakelijk dat je die nieuwe snelheid ook eigen maakt. Er wordt vanuit organisatieoogpunt van alles op georganiseerd aan interne scholing en dergelijke. Ook om te weten, dat is de andere kant, wat kan wel en wat kan niet vanuit de ethische kant, omdat we inderdaad precies met data en zorgvuldigheid zitten. Dat is de andere kant van waarop mensen geschoold worden. Ja, en tot slot de gemeenten. Primair is het natuurlijk zo dat gemeenten geholpen worden door de VNG en door elkaar en desalniettemin liggen er echt wel raakvlakken. Als gemeenten vragen hebben bij ons CIO Office willen we ook echt wel kijken hoe ze kunnen helpen. Soms hebben we natuurlijk rondom omgevingsdienstvraagstukken ook, zitten we ook wel soms aan hetzelfde touw te trekken. We proberen gemeenten te helpen en tegelijkertijd, ja, we hebben ook beperkte capaciteit zeg ik dan ook maar voor alles wat er voor ons eigen huis op orde moet zijn. Dat is de manier waarop we met gemeenten omgaan.

De **voorzitter**: Dat is denk ik de gewijzigde motie?

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, die heb ik dan nu en ik heb het inderdaad goed gehoord en gelezen, dus dat blijft bij geen bezwaar.

De **voorzitter**: Oké, helder, dank u wel. Daarmee sluit ik de beraadslaging over dit voorstel.

Statenvoorstel 07/26 Bestuursrapportage I-2026

De **voorzitter**: Ik ben voornemens rond een uur of 18.00 uur te gaan schorsen voor het avondeten, dus we gaan verder met de Eerste Bestuursrapportage van 2026 ligt ter bespreking en besluitvorming voor. Er wordt gevraagd een aantal zaken vast te stellen, te weten de bestuursrapportage, het geactualiseerde investeringsschema, het overzicht van begrotings- en incidentele subsidies 2026 en de derde begrotingswijziging 2026. De commissie Sturen en Verantwoorden heeft op 22 mei hierover gesproken en geadviseerd het als besprekingsstuk te behandelen in uw Staten. De agendavergadering heeft dit advies overgenomen. Dan start ik de eerste termijn en geef ik het woord aan de heer Tolsma.

De heer **Tolsma** (BBB): Voorzitter, eerst een ordevoorstel. Ik hoor meer ruggespraak achter me. Als u vandaag de jaarstukken vastgesteld wil hebben, is het dan niet verstandig om de jaarstukken eerst naar voren te halen?

De **voorzitter**: Ik weet niet wat u van plan bent, maar ik schat in, gezien de tijd, dat we vandaag alles afmaken. Ik bedoel, we hebben tot een uur of 21.00 uur de tijd. Als ik in zou schatten, kijk, als we nu op 20.00 uur zouden zitten, dan zou ik het voorstel gedaan hebben, maar ik schat in dat we nu nog wel kunnen beginnen met de bestuursrapportage, eerlijk gezegd. Ja, dus mijnheer Tolsma.

De heer **Tolsma** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Ik ben gelukkig niet lang van stof bij de jaarstukken. Sinds augustus 2024 zijn er 45 minder externen werkzaam voor de provincie. Chapeau, u maakt er werk van. De bedragen zijn wat scheef, maar die 45 externen die er minder zijn in het afgelopen jaar zijn goed voor ongeveer € 7 miljoen, blijkt uit de beantwoording. Complimenten hiervoor. Wat ons verbaast is dat het aantal fte van 1249 in 24, naar 1448 op 31 december 2025 is gestegen. Dat zijn er bijna 200 meer. Daar kan het college mee aan de slag. Kost vermoedelijk wel wat meer. Zoals de gedeputeerde laatst zei: uitvoeren, uitvoeren, uitvoeren. Voorzitter, over uitvoeren gesproken. Wij stelden de vraag wat de oorzaken van de vertragingen op bodemsanering zijn. Als antwoord ontvingen wij, de vertragingen zitten vooral in de voorbereiding van de sanering, met name het verkrijgen van diverse vergunningen, bijvoorbeeld een natuurvergunning en de grote capaciteitstekorten bij adviesbureaus, waardoor de planning van bijvoorbeeld de uitvoering van bodemonderzoek of het opstellen van een saneringsplan niet gehaald wordt. Een college dat miljoenen uitgeeft aan gronden aankopen en omzetten naar natuur krijgt het niet voor elkaar om vervuilde bodem snel en tijdig te saneren, maar aan andere ondernemers vraagt u het onmogelijke met betrekking tot vergunningen met een tijdslimiet. Ondertussen is er in 2025 weer eens opgepot en is de reserve weer toegenomen met goed € 28 miljoen die we in de Brabanders hadden moeten investeren, zoals bijvoorbeeld het bereikbaar maken van de kleine kernen. Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Dank, voorzitter en dank ook aan GS en aan de organisatie voor het uitgebreide overzicht met de handige stoplichten. Als we de verschillende bestuursrapportages bezien dan zien we echter als VVD wel een paar zorgwekkende trends en ontwikkelingen. Allereerst op economie, want als provincie doen we veel goed werk met het ondersteunen van start-ups, maar tegelijkertijd horen we steeds vaker dat bedrijven die deze fase ontgroeid zijn het lastig vinden om steun te vinden bij verschillende overheden. Recent waren we ook met een deel van de Staten bijvoorbeeld bij Revive en die gaven dit ook aan als een groot knelpunt. Daarom zouden we als VVD graag zien dat GS ook de mogelijkheden verkent om scale-ups een boost te geven. Kan de gedeputeerde hierop reflecteren en ook eventueel meteen toezeggen om hiermee aan de slag te gaan? Vervolgens natuur en water, want hier zijn ook nog steeds veel stoplichten oranje, terwijl deze zaken essentieel zijn in het open krijgen van Brabant. De VVD maakt zich zorgen om de Kaderrichtlijn Water en de nieuwe PFAS-normen, want het lijkt erop dat Brabant nog verder op slot komt te staan. Het one-out-all-out-principe draagt hier absoluut niet aan bij en wij vragen dan ook aan de gedeputeerde of zij zowel in Den Haag als in Brussel het gesprek wil aangaan, om te kijken hoe we met realistisch beleid ons water kunnen beschermen en tegelijkertijd Brabant ook niet verder op slot kunnen zetten. Over drinkwater hebben we ook al meermaals met het college van gedachten gewisseld en de gedeputeerde heeft daarbij gezegd dat het nooit zo kan zijn dat er een scenario

komt waarbij er geen water uit onze kraan komt, maar nu zien wij wederom in de Burap dat dit wel het geval zou kunnen zijn in de toekomst. De VVD wil daarom een snelle inzet op nieuwe bronnen, want het moet echt van de opstartfase nu naar de scale-upfase zodat het bij kan dragen aan onze waterhuishouding. Dan tot slot infrastructuur. De VVD is verbaasd dat in de bijpraatsessies die laatst zijn gehouden over de N279 aangegeven werd dat het doel voor de N279 lokale bereikbaarheid is. Tegelijkertijd zien wij in het beleidskader mobiliteit staan dat deze weg een bovenregionaal verbindende weg moet zijn, oftewel doorstroming voor de regio. De gedeputeerde weet ook dat deze regio enorm groeit. Wat de VVD betreft moet de aanpak van de N279 dan ook recht doen aan deze functie. Kan de gedeputeerde bevestigen dat het bij de N279 gaat om een bovenregionaal verbindende weg en dus ook om regionale bereikbaarheid? Tot zover in de eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Hordijk.

De heer **Hordijk** (PvdA): Voorzitter, dank. We zitten in het laatste jaar van dit bestuursakkoord en dan is het goed te zien dat heel veel van wat we in uitvoering hebben staan goed loopt en dat we op koers zitten. De vraag is altijd meer algemeen dat op de onderwerpen waar we achterblijven of GS een update kunnen geven of ze dat nog recht kunnen trekken. Dan één wat meer algemene vraag. Ik koppel hem even aan de vraag die collega Tolsma had over het personeelsbeleid en dat is, ik vraag me af waar Prins Maurits naartoe is gegaan. Heeft hij toevallig een thuiswerkdag of komt hij weer terug te hangen? Heeft iemand een idee? Want het is daar nog wel een gat aan de muur. Dat vroeg ik me af. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, in de bestuursrapportage zien we twee rode bollen. De VVD had het daar ook al over. Twee rode bollen bij water. Voorzitter, als er iets belangrijk is voor mens en natuur, dan is dat natuurlijk water. Jaren geleden hebben Provinciale Staten van Brabant het onderzoek zonder water geen later laten uitvoeren. Als SP hebben we sindsdien altijd aangedrongen op het opvolgen van de adviezen die daarin zijn gegeven. Beperk onttrekkingen voor industrieën, kijk of nieuwe vervuilende energie nog wel gewenst is in Brabant, zet vol in op beperking van lozingen en rol de aanpak zo snel mogelijk uit. Mijn vraag, voorzitter, en nogmaals, goed en voldoende water en er dreigt inderdaad misschien op termijn een tekort aan drinkwater, is van essentieel belang, is er het voornemen om hier extra op in te zetten en zoals we al gesteld hebben, mochten daar extra financiën voor nodig zijn, voorzitter, dat is water zeker waard. Voorzitter, op het gevaar af dat u mij buiten de orde verklaart, ik heb zojuist gesteld dat water belangrijk is, maar wat ook heel belangrijk is, dat is koffie en zeker een Brabants bakje koffie. Ik zou graag willen weten, voorzitter, waarom er is besloten om de koffiebalië van dit Provinciehuis, wat zo'n enorme gastvrijheid uitstraalde, wat een fantastische ontmoetingsplek was, waarom die koffiebalië niet meer in functie is en wat de reden voor dit besluit is. Ik hoor graag wat de reden voor het besluit is, voordat ik u smee om dat alstublieft weer terug te draaien. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, in het belang van Brabant is het tijd om scherpe keuzes te maken. De meeste programma's laten een daling zien van het percentage groene stoplichten ten opzichte van de Burap I 2025. De voortgang van de realisatie blijft dus meer achter. Het antwoord van het college is echter, meer beleid, meer budget, meer ambtenaren, 33 fte erbij, dat leidt tot nog meer bestuursdruk, nog meer beleid stapelen en nog meer verkwisting van publieke middelen. Als ondoelmatigheid hier een beleidsdoel was, stond hij op donkergroen. Een paar jaar geleden moest in dit huis de innovatie en cocreatie worden gerealiseerd met meer dan € 1 miljoen aan nieuw meubilair. Knusse zitjes, zitkubusjes, zitkussens, focusspots. Vandaag de dag staat het grootste deel van al dat gloednieuwe spul ongebruikt stof te happen in de toren, want de nieuwste hype is de versterking van het ambtelijke vakmanschap, zoals we in de paragraaf bedrijfsvoering kunnen lezen. Gelukkig is er nu ook een permanente zandbak in de hal van het Provinciehuis. Kennelijk heeft het college de illusie dat

oplossingen voor files, ruimtegebrek en leefbaarheid gerealiseerd worden met een zandbak, infographics, fraaie banners, netwerksessies met stakeholders en beleidsrapporten. Zo blijft ook je werkportefeuille gevuld voor de toekomst. Voorzitter, de provincie moet zich richten op zaken waar burgers, bedrijven en onze Brabantse boeren echt iets aan hebben. Ondanks dat er hard gewerkt wordt, wordt er te veel ingezet op onderwerpen die geen kerntaak zijn. Het belastinggeld smelt weg aan dure externe arbeidskrachten en zzp'ers. Ze schrijven stapels beleidsadviezen, het zoveelste rapportje om het Brabant Outcomes Fund en andere mislukte bestuurspeeltjes te legitimeren en laten fraaie infographics maken en organiseren hippe netwerkfeestjes om de innovatie en inclusie te vieren. Daar heeft de burger niets aan. Die wil gewoon veiligheid in ons ov, zonder lastiggevallen te worden door verwarde personen. Ze willen kunnen doorrijden naar hun werk, zonder steeds langer wordende dagelijkse files. Ze willen ergens fijn kunnen wonen, genieten van een omgeving zonder windturbines en zonneparken. Voorzitter, wat is de meerwaarde van al die provinciale bemoeienis en al dat beleid stapelen eigenlijk? Kan het college eens aangeven wat het concreet oplevert voor onze burgers, bedrijven en boeren? Innovatie en oplossingen bedenken voor problemen moet je aan ondernemers overlaten. Bij voorkeur lokale ondernemers met een hart voor hun omgeving. Voorzitter, samenvattend. Dit college heeft totaal geen oog voor de burger, heeft de prioriteiten niet goed op orde en maakt keuzes die niet de burger dienen, maar de bestuurlijke elite. Met alleen al dit jaar, terwijl we al op de helft zijn, nog eens 33 fte ambtenaren erbij, is duidelijk dat grip en richting totaal zoek zijn. Voorzitter, het mag duidelijk zijn dat de PVV deze Burap en de voorgestelde begrotingswijzigingen niet kan steunen. Tot zover de eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Van Boxel. Zij heeft eerder in de Staten gezeten. Het is niet haar maidenspeech, maar zij gaat toch iets persoonlijks delen, omdat het wel de eerste keer is binnen deze context. Mevrouw Van Boxel.

Mevrouw **Van Boxel** (D66): Eerste keer. Dank u wel, voorzitter. Dit is mijn eerste bijdrage sinds mijn installatie in maart. Zoals de meesten weten ben ik ook in de vorige periode Statenlid geweest. Mijn maidenspeech hield ik in juli 2021, midden in de coronaperiode. Op die periode wil ik vandaag kort even terugkomen, omdat dit nu opnieuw actueel is en door de parlementaire enquête die nu wordt gehouden. Hoewel ik in december 2020 werd geïnstalleerd, ontmoette ik mijn eigen fractie pas maanden later tijdens een boswandeling op een anderhalve meter afstand. Mijn collega-Statenleden kende ik tot die tijd alleen nog maar via Teams. We vergaderden vanuit zolders, slaapkamers en keukens en katten liepen door het beeld, partners brachten koffie en naarmate de avond vorderde, zagen wij collega's soms half liggend op de bank de vergaderingen volgen. Het klinkt misschien allemaal een beetje luchtig, maar corona was vooral een periode die veel leed heeft veroorzaakt en voor velen is dat nog steeds de realiteit. Volgens de laatste cijfers kampen 400.000 Nederlanders dagelijks met lichamelijke en mentale gevolgen van Long COVID, waarvan een grote groep ernstig beperkt is. Daarom ben ik blij dat Brabant aandacht blijft houden voor deze mensen. En laten we daarbij ook de Q-koortspatiënten niet vergeten, die eveneens nog dagelijks de gevolgen van hun ziekte ervaren. In november 2025 hebben Provinciale Staten via een motie € 200.000 beschikbaar gesteld voor een kwartiermaker expertisecentrum post-actuele infectie syndromen. Daarbij is gevraagd om een terugkoppeling in het tweede kwartaal van 2026 en omdat ik het nu dan toch onder de aandacht breng, wellicht kan het college aangeven wat de actuele stand van zaken is. Voorzitter en dan de Burap. Over het algemeen zien we dat de plannen voor Brabant goed op schema liggen en dat op veel terreinen, zoals gezondheid en cultuur, vooruitgang wordt geboekt. Tegelijkertijd zijn er dossiers waarop de voortgang achterblijft. De Kaderrichtlijn Water en de opgave op het gebied van natuur en milieu zijn daarvan duidelijke voorbeelden. Dat zijn complexe dossiers met oorzaken die vaak al jarenlang spelen en die niet eenvoudig zijn op te lossen. Juist daarom is het belangrijk dat we niet alleen ambities formuleren, maar ook blijven inzetten op uitvoering, samenwerking en concrete resultaten. Uiteindelijk gaat het erom wat we in Brabant bereiken. Dat vraagt om focus, het maken van keuzes en bereidheid om elkaar aan te spreken op voortgang. Niet alles kan morgen worden opgelost, maar laten we vooral doen wat wel mogelijk is. Wij stemmen in met de Burap zoals die voor ons ligt en ondersteunen daarmee ook het voorstel voor de middelen voor de klimaatpak zoals opgenomen in dit Statenvoorstel. Voorzitter, de coronaperiode was een onwerkelijke tijd, maar

heeft ook laten zien hoe belangrijk verbinding, aandacht en menselijkheid zijn, juist in tijden van crises. Laten we die les niet vergeten en oog blijven houden voor de mensen die vandaag nog steeds met de gevolgen leven. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Buiks.

De heer **Buiks** (CDA): Ik begrijp dat bij mijnheer Brouwers de leeftijd een rol gaat spelen, gezien het feit dat u naar voren kwam bij Buiks. Voorzitter, ik zat te wachten op een interruptie, maar hij blijft uit. Een schamele 14% van de Brabanders vindt deze provincie slagvaardig. Nog geen derde is tevreden over ons functioneren, volgens de Burap. Dat kun je toch nauwelijks belonen met een groen bolletje in de Burap. Oranje of rood is hier op zijn plaats. Waar is de ambitie gebleven? Dit is voor het CDA het teken dat er werk aan de winkel is. Neem de bezwaarschriften, 36% wordt niet op tijd afgehandeld en na het in de soep lopen van het subsidietraject bij cultuur verwachten wij simpelweg meer sturing. Ondertussen is het college een rupsje-nooit-genoeg qua personeel. Vlak na de begroting vraagt u alweer 35 fte extra. Wordt er wel goed begroot? Een vijfde van het personeel is inmiddels incidenteel werkzaam. Wat gaat u doen om hier weer grip op te krijgen? Voorzitter, de woningbouw blijft achter. Er moeten simpelweg minimaal 15.000 woningen per jaar erbij en zeker niet alleen voor onze jongeren, zeker ook voor onze ouderen. Het aantal 65-plussers gaat snel toenemen. Meer dan 35% is straks 65-plusser. Die vragen andere woonvormen waar het CDA graag op wil inspelen. Beloon collectieve woonvormen voor ouderen. De Brabantse bevolking verandert snel. Meer alleenstaanden hebben we gehoord, 41% in 2040, dus ook meer kleinere woningen. Gemeenten springen om provinciale regie bij oudere woningen. Ook het ZRK-rapport wees hiernaar, omdat de flexpoolregeling vanuit het Rijk er niet komt, stelt het CDA voor om een deel van ons overschot van € 28 miljoen in te zetten voor de versnelling van de woningbouw. Wij dienen hiervoor een motie in om een eigen Brabantse flexpoolregeling op te zetten. Dan de leefbaarheid. Het college geeft zelf aan dat het aantal buurten dat te ver van voorzieningen ligt is toegenomen. De bereikbaarheid van de supermarkt, huisarts, school of ov in kleine kernen staat zwaar onder druk. Juist ouderen en jongeren ondervinden hier de gevolgen van. Het CDA hoort graag van het college in welke regio's deze ontwikkelingen het sterkst zichtbaar is en wat de gevolgen zijn voor de leefbaarheid. Ook op de provinciale wegen staat de veiligheid onder druk. Brabant is nog altijd de trieste koploper qua verkeersslachtoffers. U zou contact opnemen met het OM over meer controles. Hoe staat het daarmee? Dat er nu maar op één weg trajectcontrole is, omdat het geld op zou zijn volgens de Burap, is onbestaanbaar met een resultaat van € 28 miljoen. Pak die kans bij groot onderhoud, zoals de weg tussen Etten-Leur en Zevenbergen. Laat zien dat veiligheid meer prioriteit heeft. Voorzitter, tot slot vier punten van aandacht. Bestrijdingsmiddelen, de toegezegde nota is verschoven naar het tweede kwartaal. Waarom duurt dit nou zo lang? Is die tijd niet benut voor draagvlak in de sector? Twee, jonge landbouwers. Zij moeten voor 1 juli een melding indienen, maar kennen de voorwaarden van de provinciale lening nog steeds niet. Hoe kun je zo fatsoenlijk ondernemen? Wat is de reactie van GS, maar ook van Lokaal Brabant, mede-indiener hierop? Daarom dienen wij twee moties in over het stallenbeleid. De restauratieregeling voor monumenten was volgens de Burap direct volgeboekt. Monumenten vormen de kern van het Brabants DNA. Wij willen extra budget uit de reserves voor de afgewezen aanvragen. Investeer in vrijwilligers. Het CDA wil een initiatiefsubsidie voor concrete projecten zoals de bouw van een buurthuis in eigen beheer of het verduurzamen van sportclubs. Voorzitter, praten is mooi op papier en geduldig. Het is tijd om echt in de Brabanders te investeren. Alleen met concrete resultaten krijgen we die 14% voor slagvaardigheid eindelijk omhoog. Graag zouden we op alle genoemde punten een reactie van het college ontvangen. Tot zover in eerste termijn.

Motie M33-2026 ingediend door CDA, PVV (Aangehouden op 10 april) **Stallenbeleid**

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 10-04-2026, behandelend het staten voorstel 05/26 Perspectiefnota 2027

Onderwerp; De onmogelijkheid van het indienen van de meldingen om tijdig te kunnen voldoen aan de stallendeadline van 1 juli 2026.

Overwegende dat;

- Er op 1 juli 2026 voldaan moet zijn aan de eisen zoals gesteld in de omgevingsverordening
- De veehouders die dit betreft tijdig een melding moeten indienen bij Provincie Noord-Brabant.
- De melding vervolgens als maatwerkvoorschrift aan de natuurvergunning wordt verbonden
- Adviesbureaus pas een melding in gaan dienen die volledig aan de indieningseisen voldoet

Constaterende dat;

- Adviesbureaus druk bezig zijn met meldingen, maar lopen tegen veel vragen en onduidelijkheden aan. Antwoorden op vragen die ze stellen aan Provincie laten lang op zich wachten
- Er zoveel uiteenlopende bedrijfssituaties zijn, waar in de regels geen rekening mee is gehouden
- Het adviesbureaus niet lukt om op grote schaal meldingen in te dienen omdat de vereisten niet haalbaar zijn
-
- Op de ingediende vragen van CDA tijdens Rondvraagmoment van 27 februari jl. aangaande de uitspraak over emissie van combiwassers geen antwoord kon worden gegeven en ook geen duidelijkheid werd gegeven over wanneer wel. Dit moest nog bestudeerd worden.
- De overheid moet duidelijk, voorspelbaar en betrouwbaar handelen. Inwoners moeten weten waar ze aan toe zijn.
- In de perspectiefnota 2027 staat opgenomen dat de Regeling voor Jonge Landbouwers nog niet gereed is en ook niet duidelijk is wanneer deze wel met voorwaarden compleet is uitgewerkt
- Het niet duidelijk is wanneer de Menukaart verder ingevuld gaat worden en met de juiste emissies

Dragen Gedeputeerde Staten op

- Om de datum van 1 juli 2026 op te schorten totdat er duidelijkheid is over o.a. emissie luchtwassers, voorwaarden voor leningen Jonge landbouwers, aanpassing Menukaart en onduidelijkheden over uiteenlopende bedrijfssituaties
- Op korte termijn in overleg te gaan met de sector, adviesbureaus en landbouworganisaties om de vragen en onduidelijkheden te bespreken

en gaan over tot de orde van de dag.

CDA Brabant
Tanja van de Ven

PVV
Alexander van Hattem

Motie M89-2026 ingediend door CDA

Vijfde tranche flexpoolregeling

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 5 juni 2026,

Behandelend het Statenvoorstel 07/26 Bestuursrapportage I 2026,

Constaterende dat:

- De openstelling van de vierde tranche van de flexpoolregeling stopt op 1 juni 2026;
- Er nog geen aanvullende financiering van het Rijk beschikbaar is om een vijfde tranche van de flexpoolregeling open te stellen;
- Juist in kleine kernen via de Flexpool belangrijke woningbouwprojecten tot stand zijn gekomen;
- Het nog onzeker is of, en op welke termijn, het Rijk een vierde tranche van de Flexpoolregeling openstelt;

Overwegende dat:

- Stilvallen van de Flexpool zou betekenen dat woningbouw in kleine kernen tijdelijk stilvalt, terwijl daar de woningnood en de behoefte aan doorstroming groot zijn;
- Het ministerie van VRO meermaals heeft aangegeven dat de flexpoolregeling een effectieve regeling is;
- Er in de Provinciale begroting een overschot is van €28 miljoen, welke als eventuele dekking kan dienen voor een vijfde tranche van de flexpoolregeling;
- Het van belang is dat lopende en reeds voorbereide projecten in kleine kernen doorgang kunnen vinden;

Verzoekt het college van Gedeputeerde Staten om:

- In gesprekken met het Ministerie van VRO te onderzoeken of er vanuit het Rijk aanvullende financiering mogelijk is voor een vijfde tranche van de flexpoolregeling;
- Als het Ministerie van VRO aangeeft dat er geen aanvullende financiering vanuit het Rijk beschikbaar is, richting de begroting aan te geven op welke wijze de Provincie Noord-Brabant invulling kan geven aan een vijfde tranche van de flexpoolregeling.

En gaan over tot de orde van de dag.

CDA Brabant

Ronnie Buiks

Motie M90-2026 ingediend door CDA, BBB

Tijdelijk uitstel en aansluiting bij landelijk beleid

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 5 juni 2026, behandelende Statenvoorstel 07/26 Bestuursrapportage I 2026,

Constateernde dat:

- de Omgevingsverordening veehouders verplicht uiterlijk 1 juli 2026 te voldoen aan de geldende ammoniakemissie-eisen;
- er momenteel juridische procedures lopen over de houdbaarheid van het Brabantse stallenbeleid;
- er onder ondernemers, adviseurs en andere betrokken partijen nog aanzienlijke onzekerheid bestaat over de juridische en praktische gevolgen van het beleid;
- onomkeerbare investeringen van ondernemers verstrekende financiële gevolgen kunnen hebben.

Overwegende dat:

- rechtszekerheid een belangrijk uitgangspunt van behoorlijk bestuur is;
- ondernemers niet gedwongen zouden moeten worden tot grote investeringen zolang er geen duidelijkheid bestaat over de juridische houdbaarheid van het beleid;
- zoveel mogelijk aansluiting bij landelijk beleid bijdraagt aan duidelijkheid, uitvoerbaarheid en een gelijk speelveld voor ondernemers.
- Betrokken partijen in een laatste poging hebben verzocht om met hen mee te denken

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

1. Aan PS een voorstel te doen tot wijziging van de omgevingsverordening, waarin de verplichting tot het doen van een aanvraag in het kader van het stallenbeleid uit te stellen.
2. ondernemers niet te verplichten tot het doen van investeringen voortvloeiend uit het stallenbeleid zolang geen juridische zekerheid bestaat over de houdbaarheid van de betreffende regelgeving;
3. bij de verdere uitvoering en eventuele aanpassing van het stallenbeleid zoveel mogelijk aan te sluiten bij het geldende landelijke beleid;

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Koevoets heeft het woord.

De heer **Koevoets** (Lokaal Brabant): Dank u voorzitter. Lokaal Brabant zal het met de bespreking van deze Burap kort houden. Ik wil met name oproepen aan eigenlijk de Statenvoorzitter om naar onze bolletjes, onze stoplichten verder te kijken. We hebben dat al eerder gedaan. Er is een werkgroep Indicatoren, maar ja, als u het ziet, hoeveel bolletjes dat we hebben, het is bijna een verhaal van de bomen en het bos. Ik zou graag een oproep doen aan eenieder om daarin toch eens wat te schoffelen, als ik het zo mag zeggen, om te zorgen dat er minder bolletjes zijn en dat we misschien op die manier nog beter inzicht hebben in wat er speelt. De heer Buiks had het zojuist over de veiligheid op de weg. Verkeersdoden. Voor Lokaal Brabant een doorn in het oog dat we ook nog steeds nu, na alle maatregelen die we genomen hebben, nog bovenaan de lijst staan van het aantal verkeersdoden. We hebben vorige keer gevraagd om versnelling van uitvoering van werkzaamheden langs de weg om veiligheid te bevorderen, we horen graag hoe op dit moment de staat daarvan is. Verder ook op het gebied van stikstof, we willen Brabant openhouden, open krijgen eigenlijk weer zou ik moeten zeggen voorzitter, dat zien we graag. We lezen dat we werken met cijfers van 2023, dat dat nog niet voldoende is. Ik zou graag horen, hoe gaan we daar naartoe? Hoe gaan we kijken? Misschien kunnen we korter op de bal spelen op dit moment, want als we echt Brabant open moeten houden, moeten we eigenlijk weten hoe het vorig jaar of misschien het jaar daarvoor mee stond, maar 2023 vinden we eigenlijk een te lange periode om op terug te kijken. Hopelijk hebben onze maatregelen intussen meer resultaat gehad en we horen ook graag hoe we dat in vervolg kunnen terugzien in de rapportages.

De **voorzitter**: De heer Hordijk.

De heer **Hordijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Als antwoord op de vraag voor aanpassingen in de Burap, dat kan natuurlijk altijd, alleen we hebben net een proces doorlopen waarbij we aan iedereen gevraagd hebben, hebt u ideeën voor aanpassingen van de Burap? Collega's Van der Kammen en Lepolder hebben daar input op gegeven. U mag natuurlijk altijd input geven, dat blijft, alleen qua timing was het natuurlijk makkelijker geweest als u dat al had gedaan. Dat kunnen we vast repareren in de commissie. Dat wilde ik u nog even meegeven.

De heer **Koevoets** (Lokaal Brabant): Ja, dank u voorzitter. Die voorstellen van mevrouw Van der Kammen en mevrouw Lepolder, die steunen wij van harte. Dat vinden we hele goede ideeën, maar we hebben nog eens gekeken in de fractie, hoeveel hebben we er nu eigenlijk en hoe past dat samen? Misschien is in dit geval, om een gezegde te gebruiken van onze Britse vrienden, less is more misschien wel beter. Misschien krijgen we met minder bolletjes meer inzicht in hetgeen we hebben. Dank u wel. Dat was het einde van mijn bedrag. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. Ik hoop dat u zich realiseert, er worden veel vragen gesteld. De gedeputeerde heeft de helft van uw spreektijd. Ik ga naar de heer Nuijten.

De heer **Nuijten** (JA21): Ja, bedankt, voorzitter. Om te beginnen wil ik de gedeputeerde complimenteren in de stappen die zijn gezet sinds het aannemen van de motie die vraagt om meer transparantie bij de Burap, motie 115-2025, want hierdoor worden nu ook positief beoordeelde resultaten toegelicht en hebben Provinciale Staten meer overzicht over de stand van het gevoerde beleid. Ik kijk uit om met de commissie Sturen en Verantwoorden samen met de gedeputeerde de presentatiewijze van de S&V-stukken verder te verbeteren, nog verder te verbeteren, moet ik zeggen. Dan iets anders, want de provincie gaat de komende jaren grote en langdurige verplichtingen aan. Zo wordt de aanbesteding voor de nieuwe ov-concessie Zuidoost-Brabant voorbereid, eentje die tot aan 2042 zal lopen. We weten, de wereld verandert. Geopolitieke spanningen nemen toe en

afhankelijkheden die jarenlang vanzelfsprekend leken, die blijken dat niet altijd meer te zijn. Zo betoogde ik ook tijdens de behandeling van de perspectiefnota. Recent zagen we ook de discussie over mogelijke afhankelijkheden in het openbaar vervoer. Ook het Rijk erkent inmiddels dat nationale veiligheidsrisico's en strategische afhankelijkheden een aandachtspunt zijn bij provinciale inkoop en aanbestedingen. Het NCTV heeft hiervoor een quickscan ontwikkeld die overheden helpt of er gevaar is bij een inkoopopdracht of aanbesteding. Dit is een instrument dat het Rijk zelf heeft ontwikkeld om risico's inzichtelijk te maken voordat besluiten genomen worden. Ons provinciaal inkoopbeleid mist zo'n kader. Wij dienen daarom hierbij een motie in om te onderzoeken of de quickscan van het NCTV onderdeel kan worden van het provinciaal inkoopbeleid. Deze motie heeft in ieder geval steun van de VVD, Partij voor de Dieren, BBB, CDA en Lokaal Brabant die deze motie mee indienen. Niet om aanbesteding onmogelijk te maken of om nieuwe bureaucratie op te tuigen, maar als steun in de rug om als provincie strategisch autonoom te blijven functioneren. Dank u wel.

Motie M91-2026 ingediend door JA21, VVD, Partij voor de Dieren, CDA, Lokaal Brabant, BBB

Quickscan NCTV bij inkoopbeleid

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 5 juni 2026, behandelende

Statenvoorstel 07/26 Bestuursrapportage I 2026,

Constaterende dat:

- de provincie Noord-Brabant in 2026 start met het aanbestedingsproces voor de OV-concessie Zuidoost;
- de provincie jaarlijks via aanbestedingen en concessies langdurige afhankelijkheden aangaat van leveranciers van producten, software, voertuigen en infrastructuur;
- recente berichtgeving en beantwoording van Kamervragen¹ laten zien dat geopolitieke en nationale veiligheidsrisico's bij buitenlandse leveranciers een reëel aandachtspunt vormen;
- het provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid momenteel geen expliciet afwegingskader bevat voor strategische afhankelijkheden en nationale veiligheidsrisico's.

Overwegende dat:

- strategische autonomie en economische weerbaarheid steeds belangrijker worden voor alle overheden;
- afhankelijkheden van leveranciers uit landen met een afwijkend geopolitiek belang risico's kunnen opleveren voor de continuïteit van publieke dienstverlening en vitale infrastructuur;
- het Rijk via de NCTV instrumenten ontwikkelt om dergelijke risico's inzichtelijk te maken en mee te wegen bij besluitvorming;
- voorkomen beter is dan achteraf constateren dat cruciale systemen of voorzieningen ongewenste afhankelijkheden bevatten.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

1. te onderzoeken in hoeverre de door de NCTV ontwikkelde 'Quick Scan nationale veiligheid bij inkoop en aanbesteding'² kan worden toegepast binnen het provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid;
2. Provinciale Staten hierover uiterlijk in het derde kwartaal van 2026 te informeren.

En gaat over tot de orde van de dag.

Kevin Nuijten (JA21)
Ezra Leeger (CDA)

Roel Gremmen (VVD)
Hubert Koevoets (Lokaal Brabant)

Nikky Hamerslag (PvdD)
Sinne Tolsma (BBB)

¹ [Antwoord op vragen van het lid Van den Berg over mogelijke kill switch opties in Chinese OV-bussen](#)

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Nuijten. Ik ga naar mevrouw Putman. Oh, toch niet. Nou, dan ga ik naar haar collega. Ja, gaat uw gang.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Dank voor de flexibiliteit, voorzitter. Voorzitter, als er iets universeels is, dat ons allen bindt, laat het dan zijn dat we allemaal afhankelijk zijn van water, de meest belangrijke bron van leven. Gelukkig hebben we in Nederland een hoge kwaliteit drinkwater, zo uit de kraan. Er zijn te veel plekken op de wereld waar dit niet het geval is, maar ook hier is voldoende drinkwater niet meer vanzelfsprekend. Er zijn al plekken waar nieuwbouwhuizen niet bewoond kunnen worden doordat zij door tekorten geen wateraansluiting kunnen krijgen. Hopelijk ligt de volgende van deze wijken niet in Brabant. De Zuidelijke Rekenkamer heeft al eerder gewaarschuwd voor de situatie hier en gelukkig werd dat rapport hier serieus opgepakt. Voldoende drinkwater heeft een groen stoplicht, maar er staat ook: de drinkwatervoorziening is momenteel gegarandeerd maar komt zonder aanvullende maatregelen verder onder druk. Geen reden om achterover te leunen dus. Ja, mensen moeten natuurlijk stilstaan bij hun waterverbruik. 127 liter drinkwater per persoon per dag en indirect zelfs 3.300 liter, daarover straks meer. Ook illegale onttrekkingen moeten streng gehandhaafd worden en er kan ook werk worden gemaakt van waterzuinige woningbouw. Door slimme manieren van bouwen, van regentonnen tot douches die water hergebruiken of wc's die grijswater doortrekken, is het mogelijk om zelfs de helft minder drinkwater te gebruiken. Wordt hieraan gewerkt door GS? Er wordt ook een ontwikkeling genoemd in de Burap die mogelijk leidt tot drinkwatertekorten, economische groei. Op pagina 47, eindeloos groei denken is zelfs een gevaar voor de beschikbaarheid van ons meest belangrijke levensbron. Als energieschaarste, vervuilde lucht, vervuild water, verschaalde natuur, extreme ongelijkheid en klimaatverandering allemaal nog geen reden waren om te stoppen met het aanjagen van steeds meer economische activiteiten, zouden GS dat dan wel doen als er een tekort aan drinkwater dreigt? Voorzitter, niet alleen de drinkwatervoorziening staat onder druk. Het gaat ook niet goed met oppervlaktewater. Al jaren waarschuwden tal van maatschappelijke organisaties en ook mijn fractie voor de komst van 2027. Dan moeten we namelijk voldoen aan de Kaderrichtlijn Water. We hoorden hem hier al vaker. Als we niet alle indicatoren op orde krijgen, dan halen we een dikke onvoldoende, want er geldt een one-out-all-outprincipe. Dat gaat niet meer lukken staat te lezen in de Burap. We zijn te laat begonnen met het aanpakken van de waterproblematiek omdat er niet de politieke lef was om keuzes te maken. Volgend jaar worden de keuzes misschien al voor ons gemaakt als de EU gaat handhaven op overheden die niet voldoen aan de wetgeving. Laat dat dan voor ons allen een les zijn. Voorzitter, nog iets waarvoor water van groot belang is, is voor onze voedselproductie. Ik noemde zojuist al dat veel van ons dagelijkse waterverbruik indirect verscholen zit in onze consumptie en voedsel is daar een belangrijke bron van. Logisch, want planten drinken water, maar als die planten vervolgens aan dieren worden gegeven om dierlijke producten te eten, dan wordt er in totaal dus veel meer water verbruikt. Voor de productie van één ei is al 135 liter water nodig en voor één glas melk 200 liter water. Ter vergelijking, voor een glas sojamelk is slechts 60 liter water nodig. Plantaardige voeding heeft een veel minder grote milieubelasting dan dierlijke voeding en mede daarom is de eiwittransitie zo belangrijk, maar helaas is in de Burap te lezen dat de consumptie van plantaardige eiwitten stagneert. Het is ook moeilijk om in de Burap te destilleren wat precies de stand van zaken is. De belangrijkste plantaardige eiwitbron, zo staat te lezen, is brood. Het is natuurlijk helemaal waar dat in een normaal voedingsmiddel als brood ook plantaardige eiwitten zitten, maar dit wordt in een gebalanceerde maaltijd niet primair gebruikt als eiwitbron. Geen aardappelen, brood en groenten, zeg maar. Net zomin als quinoa en boekweit trouwens. Gelukkig worden er ook tuinbonen, soja en lupine verbouwd die wel bomvol eiwitten zitten. Er staat hier dus veel informatie door elkaar heen genoemd. Kunnen GS een duiding geven en als niet hier, dan wel schriftelijk, hoe het echt gaat met de eiwittransitie in Brabant? Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel mevrouw Hamerslag. Mevrouw Vossen. Ik ga schorsen voor het diner na de eerste termijn van uw Staten. Mevrouw Vossen.

Mevrouw **Vossen** (Volt): Dank u voorzitter. Zoals de meesten van jullie wel weten, heb ik naast mijn hobby hier in de Staten ook nog een baan. Die baan betekent docent zijn in het middelbaar onderwijs. Omgaan met onvoldoendes en voldoende is eigenlijk mijn tweede natuur, zoals ik dat dan noem. Voor mij, en ik denk ook voor mijn collega-docenten, is een onvoldoende niet alleen een constatering, het is eigenlijk een uitnodiging om door te vragen waarom lukt het niet? Wat is er nodig om wel succesvol te zijn? Wat ontbreekt er nog en hoe kunnen we het laten slagen? Richting de toekomst van Brabant denken wij als Volt daar natuurlijk graag in mee. Voorzitter, een paar punten. Programma water en bodem, als ik daarnaar kijk, en ik lees dat eigenlijk altijd met in mijn achterhoofd de Kaderrichtlijn Water. Die is urgent en dat horen wij ook vanuit GS, maar we zien daar nog veel onvoldoendes en daar maken we ons als Volt enorm zorgen over. Niet alleen omdat doelen onder druk staan, maar ook omdat waterkwaliteit steeds urgenter wordt voor de toekomst van Brabant. Het kan toch eigenlijk niet zo zijn dat we eindelijk een beetje los gaan komen dadelijk uit die stikstofsuiwer om vervolgens vast te lopen in een waterslot? Water is geen nieuw dossier dat eraan komt, het is een structurele opgave die er al is en die ons eigenlijk aan het inhalen is. Dat roept dan eigenlijk de vraag op, wat betekent dit nou concreet voor de keuzes die we nu maken? Misschien ben ik een beetje kort door de bocht. Ik las een stuk over complexe gebiedsprocessen die meer voorbereiding vragen dan gepland en als ik dat dan lees, dan denk ik, ja, het is geen nieuw onderwerp. We zijn er al enige tijd mee bezig. Wat is dan zo complex dat onze gebiedspartners dan nog niet mee hebben kunnen nemen? Zou daarop gereflecteerd kunnen worden? Ik wilde het eigenlijk een beetje kort houden, voorzitter, want ik wil eigenlijk nog afsluiten met één terugkerend thema van Volt en dat is verkeersveiligheid. Ook daar zien we opnieuw onvoldoende vooruitgang, maar we zien echt wel de inzet van GS op dit onderwerp en wij dragen daar altijd graag ons steentje aan bij. Toch wil ik het hier noemen, niet als een beleidsdossier, maar eigenlijk gewoon uit respect voor nabestaanden die helaas iemand moeten missen aan tafel. Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, mijnheer Buiks, ik ben nu aan de beurt. Mijnheer Buiks is er niet meer, oké. Voorzitter, ja, ik wil toch even beginnen met wat complimenten, want als ik zie wat voor antwoorden ik allemaal gekregen heb op mijn technische vragen, dan denk ik van, nou, daar kun je wat mee. Er is een prachtig overzicht van alle gemeenten, als het gaat over asielzoekers. Ik wist niet dat het bestond, maar je kunt per gemeente keurig zien van wat de stand van zaken is. Daar kwam ook uit en dan kom ik toch weer op mijn AutoMaatje. Je hebt 56 gemeenten en we hebben nu 34 gemeenten die AutoMaatje gebruiken. Dit jaar is er weer eentje bijgekomen. Dat gaat de goede kant uit. Wat helemaal leuk is om te vertellen is de Risk Factory, want sinds 1 september vorig jaar zijn er al 1.817 senioren geweest en dat hebben we toch in gang gezet zoals we hier zitten. Ik heb ook, dat waren de positieve punten, ik heb ook een minpuntje en dat gaat over Regional Innovation Scoreboard. De doelstelling van de gedeputeerde was de top 15. In 2024 stonden we op plaats 19. In 2025 stonden we op plaats 26 en nou ben ik toch heel benieuwd wat volgend jaar uw afscheidscadeau gaat worden. Ik zou graag van de gedeputeerde weten wat de stand van zaken is. Dan de laatste vraag die ik ook aan diezelfde gedeputeerde toch heb, we hebben de BrabantRing. We hebben het gehoord. We hebben heel veel gesproken over data. Is de BrabantRing niet op te waarderen om te kijken of wij niet meer zelf kunnen doen? Dat waren mijn vragen, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Egger staat al klaar. Zij heeft het woord.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. De Burap 26 laat een gemengd beeld zien, vooral op economie en financieel doen we het heel erg goed, maar er zitten grote risico's in belangrijke dossiers. Natuur, water, landbouw, energie en woningbouw. Meerdere oranje en zelfs rode bolletjes zijn zichtbaar. Bij natuur en water en bodem kan de eigen uitvoering veel beter. Wij zijn daar heel kritisch op. Waarom zijn die indirecte lozingen zo moeilijk? Ik weet dat de Omgevingsdiensten dit ook ingewikkelde dossiers vinden, maar dit gaat over preventie. Wat we aan de voorkant besparen, hoeven we aan de achterkant niet uit te geven. Op dit onderwerp moeten de

Omgevingsdiensten meer in hun kracht gezet worden. Ik wil graag van de gedeputeerde horen of en zo ja hoe dat kan gebeuren. Dan water, levensbron nummer één. Het moet schoon zijn en in voldoende mate voorradig en dat is het nu niet. Op 30 april 2026 waarschuwde de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur dat er een tekort aan drinkwater dreigt. Dat komt door klimaatverandering, bevolkingsgroei en verontreiniging en met name bevolkingsgroei en verontreiniging kunnen wij actief op sturen. Ik las in een rapport dat ik bij de Algemene Rekenkamer die we hebben bezocht in Den Haag heb meegenomen dat die Kaderrichtlijn Water eigenlijk al schoon drinkwater voorschreef in 2015, maar we doen net alsof 2027 de peildatum was, maar dat was de uitloop die we misschien nodig zouden hebben. We hebben volgens mij helemaal nooit op 2015 gestuurd. Dan wordt in de publiekscampagnes helemaal niets gedaan om minder waterverbruik te hebben. In het rapport van de Algemene Rekenkamer kun je lezen dat 72% van het watergebruik bij consumenten plaatsvindt. Als ik dan in mijn omgeving zie dat bij de eerste de beste droge dag de tuintjes gespreid worden en het particuliere zwembad in de achtertuin gevuld wordt, dan schrik ik wel van hoe mensen, burgers in Brabant, omgaan met het watertekort en de waarschuwingen die daarvoor zijn. Is de gedeputeerde bereid om daar iets aan te doen aan voorlichting van de consument? Dan las ik tot slot in dat rapport van de Algemene Rekenkamer nog een heel belangrijk punt, daar staat dat elke provincie een zogenaamde ASV moet aanwijzen, Aanvullende Strategische Voorraden voor drinkwater. Brabant heeft dat niet. Wanneer gaat de gedeputeerde dat aanwijzen? Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. We zijn aan het einde gekomen van de eerste termijn van uw Staten. Zoals beloofd schors ik de vergadering voor het avondeten en ik zie u graag over drie kwartier weer terug, 45 minuten zijn dat.

Schorsing

De **voorzitter**: Beste mensen, het is 18.40 uur. Ik verzoek eenieder plaats te nemen. Ik heropen de vergadering en ik geef het woord aan de gedeputeerde. Voordat ik dat doe, wijs ik u erop dat wij met elkaar de afspraak hebben dat we om 21.00 uur klaar zijn en ik stel voor dat we ons ook daar deze keer aan houden. Het woord is aan de gedeputeerde.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank u wel voorzitter en inderdaad zoals de voorzitter al opmerkte in de eerste termijn van uw Staten, het college heeft de helft van uw spreektijd en zoals u gewend bent zal ik namens het college de vragen beantwoorden en de collega's over wie de moties gaat zullen die moties appreciëren en daar reactie op geven en omdat er bij deze Burap in de eerste termijn veel vragen zijn gesteld over water vonden wij het goed en het beste om u te kunnen bedienen dat mevrouw Boelema de vragen over water zal beantwoorden. Inderdaad, het werd al gezegd in de eerste termijn uitvoeren, uitvoeren, uitvoeren staat centraal en wij zijn dan ook ontzettend blij dat het merendeel van de programma's op koers ligt maar dat er enkele dossiers, prestaties niet op groen staan en dat er aanvullende inspanningen nodig zijn. Daar gaan dus ook de meeste vragen van u over. Het gaat er bij een Burap, om dat het een afwijkingenrapportage is, niet of dat het het juiste beleid is, maar het beleid dat u heeft vastgesteld of dat we daarmee op tempo, op koers liggen. Een aantal fracties en woordvoerders stelde de vraag of dat het wel juist was waar we allemaal mee bezig waren. De Burap, ik zei het al, afwijkingenrapportage samen. We proberen dat elke Burap weer een stukje beter, transparanter te maken in overleg met uw commissie Sturen en Verantwoorden. Ik begrijp nu dat er aan de ene kant complimenten worden uitgedeeld en aan de andere kant wordt er gevraagd van kunnen er minder bolletjes zijn. Dat gesprek ga ik samen graag met u voeren bij de commissie Sturen en Verantwoorden. Het college staat er pragmatisch in om het uiteindelijk beter te maken. Ik heb liever goede bolletjes dan te veel, dan wel te weinig. Laten we proberen het op de juiste koers te krijgen. Dan een antwoord op de vragen die zijn gesteld. Over de Regional Innovation Score, dat is een Europees onderzoek dat twee keer per jaar wordt uitgevoerd. In de beantwoording van enkele vragen staat ook gesteld dat we het op zich beter doen, maar we zien dat andere regio's in Europa er nog een schepje bovenop doen en dat vraagt dus ook dat wij dat ook zullen blijven doen. Dat vraagt dus ook onder andere om budget. Nou, de VVD-woordvoerder gaf al aan, wat

doen we met scale-up? Voorbij een start-upfase van een jong bedrijf. Dat is zo'n indicator dat we zeggen, daar moeten we echt werk van maken. Ik merk overigens op dat het op werkbezoek gaan, dat dat dus vragen uitlokt, dus ik ben benieuwd wat dat in de toekomst voor extra vragen gaat betekenen. Rondom scale-ups, u heeft ongetwijfeld het regeerakkoord gelezen dat men van plan is om een nationale investeringsinstelling te formeren met een injectie van ongeveer € 3 miljard. Dat is een goede, maar wel eerste stap om mede mogelijk te maken dat inderdaad groeien, bedrijven die door willen groeien, om die te faciliteren. Ik zeg het is een eerste stap want uiteindelijk is daar meer voor nodig en binnen de Brabantse provinciegrenzen bemoeien wij ons daar tegenaan samen met onze ontwikkelmaatschappij, de BOM. De vraag over de eiwittransitie. Ja, ik zal daar schriftelijk een beetje een totaalverhaal van maken, maar op deze manier is nu eenmaal de begroting, de Burap opgesteld, maar omdat u dit vraagt, bereid om dit een keer te doen, zeg ik tegen mevrouw Hamerslag. Dan de koffiebar. De koffiebar, ik dacht toch even bij stilstaan, niet onder het genot van een kopje koffie, mijnheer Heijmans, maar we merkten wel dat de koffiebar buitengewoon populair was, ook bij onze zeer goede werknemers. Dat stond de dienstverlening aan externen in de weg, dus we hebben de koffieautomaten verzet, maar er komt op korte termijn, ook bij de centrale balie, weer een koffiebar te staan, maar dan wel voor externen, omdat we die gastvrijheid voor bezoekers van ons buitengewoon belangrijk vinden. Er zit even een tussentijd in, maar het koffieapparaat bij de centrale bar komt er weer aan, maar, en dan reken ik u als interne medewerkers, u kunt ook buitengewoon ontzettend goed bij het restaurant uw kopje koffie drinken samen met collega's. Dan, inderdaad, er is een ongelukje gebeurd, zeg ik tegen de heer Hordijk, als die aanwezig was. Er is een ongelukje gebeurd met de prins Maurits, dus die ligt even nu te herstellen en wij hopen hem zo snel mogelijk weer in ons midden te krijgen. Vragen over personeel. Ja, bij de perspectiefnota april '25 hebben wij juist gezegd, wij willen graag de mensen die nu tijdelijk of flexibel in dienst voor ons werken, die willen we zoveel mogelijk in dienst krijgen. Dat heeft onder andere een buitengewone fikse groei van het vaste aantal fte's bij ons gezorgd. Daar zijn we blij mee in deze volatiele arbeidsmarkt. Dat is een van de oorzaken waarom het personeel zo groeit. Daarnaast natuurlijk, u kent allemaal de Wet DBA, maar ook de toename aan de SPUK's die het Rijk ons oplegt zorgt ervoor dat wij meer mensen toch aan het werk willen zetten. De vraag over de 279, ja dat is bovenlokaal en zelfs regionaal, maar volgens het landelijke nationale systeem moeten we dit zo kwalificeren. Een vraag over het expertisecentrum. Na de zomer wordt u geïnformeerd en sterker nog op 9 oktober is er een bijeenkomst hier op het Provinciehuis waar u van harte een uitnodiging van zult ontvangen. De vraag rondom erfgoed, de regeling, en dat is een succes, is overvraagd, maar we gaan ervoor zorgen dat er geen ongelukken, laat ik het zo zeggen, met mijnheer Buiks van gebeuren, zodat we ook mogelijk hebben gemaakt en dat sterker nog, daar heeft u mee ingestemd, dat we ook leningen via het Erfgoedfonds mogelijk maken en daar zijn we ook blij mee. Dan de vraag over brede welvaart. De indicatoren van de brede welvaartindicator, waar wij voor aan de lat staan, die worden gewoon uitgevoerd via de beleidsprogramma's en daar ziet u onder andere via de Burap daar de resultaten van. We hebben een algemene monitor die we bijhouden, want er zijn ook andere overheidslagen die zich verantwoordelijk voelen voor de ontwikkeling van de brede welvaart, zowel op provinciaal maar ook op subregionaal niveau. Dan de vraag over stikstof, beter op de bal zitten. Ja, we hebben nu eenmaal te maken met een landelijk systeem dat op basis van de gegevens van 2023 die gegevens verwerkt. Ja, sneller lukt dat helaas niet. BrabantRing, daar zijn een aantal schriftelijke vragen ook gesteld en we hebben een uitstelmededeling gedaan omdat we nog op meer details de informatie naar ons toe willen laten komen. We herkennen een aantal suggesties en wensen die u daarbij heeft, maar de antwoorden op de schriftelijke vragen komen eraan via de normale procedure. De Omgevingsdienst in positie brengt rondom indirecte lozingen, zo heb ik het maar even opgeschreven. Ja, u heeft daar recent een Statenmededeling over ontvangen en daar kunt u de laatste stand van zaken lezen. Daarmee ben ik volgens mij met minder dan de helft van de spreektijd, want mijn collega's moeten de moties appreciëren en nog over water spreken, mevrouw de voorzitter, ben ik, heb ik volgens mij alle vragen die overbleven beantwoord.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank voorzitter, ik wilde de gedeputeerde ook wel even een adempauze geven, want het gaat allemaal zo snel eruit spreken. Het punt is, ik hoorde hem zeggen over het aantal fte dat toeneemt, meer mensen hier aan het werk zetten. Dan vraag ik me af, hoe nodig en efficiënt is dat om steeds meer fte's in te vullen, ik heb hier meegemaakt dat er juist altijd werd gezegd van we moeten proberen het aantal ambtenaren juist te verminderen. Dan hoor ik de gedeputeerde erbij zeggen van het gaat ook om die SPUK's die het Rijk ons oplegt. Heeft dit college een duidelijk beeld van alle medebewindstaken die geacht worden vanuit het Rijk uit te voeren? Of welke medebewindstaken er überhaupt hier neergelegd zijn?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank voor dat antwoord, want er is namelijk ook een onderzoek van de Raad voor het Openbaar Bestuur en die hebben gekeken naar decentrale overheden in Nederland en daar die zeiden van ja we krijgen niet duidelijk in beeld, mede vanwege die SPUK's, wat de medebewindstaken zijn van de decentrale overheden en de minister die wil ook dat overzicht eigenlijk niet maken. Mijn vraag is, is het vanwege die SPUK's nou echt heel noodzakelijk om zoveel extra fte in dienst te nemen? Komen er ook voldoende rijksmiddelen tegenover te staan.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank voor de suggestie. Ik heb het rapport van de ROB nog niet gelezen, dus misschien staat daar nieuwe informatie in. Wij zijn in de veronderstelling dat wij goed weten wat de SPUK's betekent, maar het betekent wel extra werk. Daar zijn we ook over in gesprek met het Rijk. Via de accountant wordt daar ook op gecontroleerd, zoals u en uw collega's weten. Ja, en dat is denk ik waarom we daar ook bovenop zitten. Ja, het is uiteindelijk nodig voor het uitvoeren van ons beleid. Ik heb daar aan het begin van mijn inbreng ook even op gereflecteerd. Een Burap gaat niet over het juiste beleid of niet, maar het gaat over het door u vastgestelde beleid en daar hebben wij de juiste mensen voor nodig en die hebben wij dan graag in vaste dienst.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem, tot slot.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja voorzitter, misschien dan toch in alle scherpste, want ik hoorde de gedeputeerde ook specifiek zeggen van het gaat ook om die SPUK's. Moeten die, en dat zijn voor de kijkers thuis specifieke uitkeringen die vanuit het Rijk komen, zijn die extra fte nou nodig om die SPUK's uit te voeren, om die rijkstaken, die medebewindstaken uit te voeren? Of komen de extra benodigde fte vooral voort uit eigenstandig autonoom beleid van deze provincie?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja, ik denk dat dat vooral beide is, mijnheer Van Hattem. Het is niet altijd even makkelijk met een schaarjte te knippen. Uiteindelijk gaat het altijd, we zijn een autonome bestuurslaag en een autonome provincie, die zowel eigen beleid als medebewindstaken uitvoert, maar we zien wel dat de extra fte's nodig zijn en een verantwoording die de SPUK's meebrengen ook dat vraagt.

De **voorzitter**: De heer Buiks.

De heer **Buiks** (CDA): Een paar vragen, voorzitter. Misschien heb ik de antwoorden gemist, want uw tempo lag inderdaad best wel hoog. Complimenten daarvoor. Ik had een drietal vragen. Ik heb u volgens mij niks horen zeggen over veiligheid van provinciale wegen en dat we daar misschien toch wel wat extra in moeten gaan investeren en ik heb u niks horen zeggen over waarom het maar blijft duren met het bestrijdingsmiddelenverhaal en die lening voor jonge landbouwers. Die drie heb ik in ieder geval niet kunnen bemerken en ik wilde als aanvulling, want het is half de vraag ook van mijnheer Van Hattem, ik wil aan u vragen van waarom komt het nu pas in beeld dat die mensen extra nodig zijn? Waarom wist u dat vorig jaar niet? U zegt ja, als ik dan hoor waar u ze voor in wil zetten,

dan denk ik ja, dat hadden we toch vorig jaar ook kunnen weten en nu weten we ineens dat er zoveel mensen tegelijk bij moeten. Dat zijn mijn 1, 2, 3, 4 vragen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Zoals ik al aan het begin zei, ik heb de helft van de spreektijd. Ik probeer zoveel mogelijk vragen te beantwoorden, maar sommige partijen, woordvoerders, stellen wel heel veel vragen in deze korte tijd, dus helaas.

De heer **Buiks** (CDA): Daar hoor ik niet bij.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik geef daar geen waardeoordeel over, voorzitter. Het is een pure constatering. Uw drie vragen over de veiligheid rondom provinciale wegen. Mijn informatie is dat we daar bovenop zitten en dat we daar ook op het juiste spoor zitten, om maar even binnen die term te blijven, dat dat misschien her en der een incident of dat er iets niet lukt, maar qua uitvoering dat dat op koers ligt. De lening van de jonge boeren, nou binnenkort zult u inderdaad een plan jonge boeren denk ik ergens in de komende anderhalve maand wel ontvangen en zo'n lening is daar dan een onderdeel van en de aanpak gewasbescherming is ook in ontwikkeling en ook daar wordt u denk ik net na de zomer over geïnformeerd en daarmee heb ik volgens mij uw drie vragen.

De **voorzitter**: De laatste was dan?

De heer **Buiks** (CDA): De laatste was, waarom dat u nu pas met die fte's en niet vorig jaar al dat wist?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Volgens mij zijn er één, de meeste fte's zijn naar aanleiding van de perspectiefnota april 25. Ook de Wet DBA speelt daarbij een rol hoe we dat vervolgens gedaan hebben en alles rondom de SPUK's. Het is ook zo dat er dingen, zaken en onderwerpen elkaar opvolgen en dat dat toen niet allemaal duidelijk was mijnheer Buiks.

De heer **Buiks** (CDA): Vindt u het dan niet vreemd, gedeputeerde, dat het, ik pak er maar eentje uit, omwille van de tijd. Die lening van die jonge boeren, daar zegt u van ja, dat komt binnen nu en anderhalve maand, maar op 1 juli moeten ze in principe, als het technisch gezien mogelijk is, de investering gedaan hebben. U zegt ja, over anderhalve maand wordt pas duidelijk, of binnen nu en anderhalve maand zei u, ik zal u letterlijk citeren, wordt pas duidelijk hoe die lening eruit gaat zien. Dan is het volgens mij, want ik heb altijd gedacht dat die deadline 1 juli 2026 was. Dan denk ik dat die voorbij is. Vindt u dat niet een beetje vreemd?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik denk dat u het een met het ander koppelt, wat niet vanzelfsprekend een-op-een te koppelen is. Dat is nooit, volgens mij, aangegeven door mijn collega, de heer Oudenhoven, om die leningen voor jonge boeren, dat dat expliciet ten gunste moet staan rondom het thema, in de volksmond, de stallendeadline. Er is een actieplan jonge boeren in voorbereiding. Daarvan kan onderdeel zijn het toekomstperspectief voor jonge boeren, maar dat actieplan behelst ook bijvoorbeeld als het gaat om akkerbouw of andere vormen van ondernemers, van agrarische ondernemers. Het is helemaal niet geconcentreerd om het thema rondom de stallendeadline, mijnheer Buiks.

De **voorzitter**: Goed, dat was het. Ik ga kijken naar de collegeleden. Ja, mevrouw Boelema.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Als eerste, voorzitter, begin ik met de motie, de quickscan NCTV bij inkoopbeleid. Geen bezwaar wat ons betreft als college. Via de gebruikelijke weg zal ik ook rapporteren over wat we daarmee gedaan hebben en wat we kunnen waarmaken om daar wat over in te voeren. Dan, er zijn best veel vragen gesteld over water en dat begrijp ik heel goed, want het

zijn natuurlijk ook eruit springende bolletjes. U controleert op voortgang, maar ook op de stoplichten en daar zitten een aantal bolletjes op rood. Dat is al een aantal jaren zo. Ondanks dat er dingen beter gaan, is het nog niet goed genoeg. Dat is met name de KRW. We hebben daar zeker samen met het waterschap ook een impuls voor gedaan. We kijken ook samen met het Rijk naar one-out-all-out-principe. Hoe kunnen we niet de doelstellingen verlagen, want dat is nadrukkelijk niet de bedoeling, ook niet van het Rijk, maar wel op een andere manier ook rapporteren om toch te kijken hoe we Brussel ook kunnen overtuigen van alle stappen die we zetten. Er is wel degelijk sinds dat er gesproken is over de Kaderrichtlijn Water, het concentreert zich nu natuurlijk ook vooral op dat wat nog niet goed genoeg is en dat moet ook erkend worden, maar er is echt al veel verbeterd aan de waterkwaliteit. Dat is ook de andere kant ervan. Ik houd u natuurlijk ook via een hele hoop Statenmededelingen geïnformeerd op al die waterdossiers. Ik heb er inmiddels in het afgelopen halfjaar ook weer vijf over geproduceerd. Daar hou ik u ook op een andere manier op de hoogte. Datzelfde geldt voor drinkwater. Daar is ook een Statenmededeling van geweest van eind december. Die heeft u in januari op de agendavergadering gehad. Dat gaat ook over de snelle inzet naar meer bronnen, maar ook het minder water verbruiken. Ik nodig mevrouw Egger-van Oppen uit om mijn LinkedIn ook wat te volgen. Daar heb ik ook op het Rli-rapport gereflecteerd, want natuurlijk moeten we ook met elkaar de kraan dichtdoen. 60% van het water van Brabant Water van het verbruik is voor consumenten. Afgelopen weekend heb ik nog een oproep gedaan om ook te kijken hoe het minder kan en ook de drinkwaterbedrijven hebben ook weer een gezamenlijke campagne met elkaar gestart hierop. Dat is uiteindelijk ook de essentie dat we de groei opvangen door ook gewoon minder te gaan gebruiken en nieuwe bronnen gaan inzetten.

De **voorzitter**: De heer Heijmans interrumpeert u.

De heer **Heijmans** (SP): Ja voorzitter, ik denk dat ik een heel verleidelijke vraag heb voor de gedeputeerde. Gedeputeerde, zou u met meer financiële middelen meer kunnen bereiken op deze doelen?

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, voorzitter, zo gemakkelijk is dat niet. Natuurlijk kom ik wel met een nieuw RWP, eind dit jaar nog. Daarin gaan we ook een aantal, daarom wordt natuurlijk dat ook op geld gezet, wat voor een nieuwe coalitieperiode ook relevant is, omdat daar ook middelen aan gekoppeld moeten worden. Ja, mijn ambitie, en die steek ik ook niet onder stoelen of banken, is ook om te kijken hoe we met onze grondwaterheffing ook op een structurele manier tot meer inkomsten kunnen komen, om ook verdrogingsprojecten te doen, antiveroordingsprojecten, bosrevitalisering, om te zorgen dat we ons grondwater ook echt beter aanvullen van wat we eraan onttrekken, maar het is niet alleen maar meer middelen. Het is uiteindelijk ook snelheid maken in de projecten, maar bijvoorbeeld rondom drinkwaterbronnen, soms kun je ook niet sneller dan de procedures je toestaan. Het is ook zo dat in die 20 miljard van het Rijk er toch ook 1,25 miljard zit voor KRW-maatregelen en we ook op allerlei andere manieren geld van het Rijk ook bemachtigen. Bijvoorbeeld voor nevengeulen in onze dijkversterkingsprojecten, onlangs nog 12,5 miljoen. Daar heeft u zelf een miljoen bijgelegd bij de voorjaarsnota, dus als er meer geld nodig is, kom ik bij u terecht, maar het is ook de kunst om te versnellen met de dingen die je aan het doen bent.

De **voorzitter**: De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, dan kan ik kort zijn. Het siert u dat u niet zegt, kom maar op met die poen bij wijze van spreken, want ja, wie wil er nu niet meer geld? Ik vind het wel belangrijk dat u weet, in ieder geval dat vanuit mijn fractie dit onderwerp zo belangrijk gezien wordt, dat als dat nodig is, ja, zou ik zeggen, kom gerust naar de Staten.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Dank u wel. Nou, ik schroom niet, dat heeft u bij de voorjaarsnota ook gezien. Zowel voor vaarwegen, dat dossier ligt ook binnenkort bij u, als voor dijkversterking en waterveiligheid waren er meer middelen nodig en die heeft u voor een gedeelte ook al toegekend. Dat is heel mooi. Ja, dan de ASV, toch even om dat misverstand op te helderen, die is wel met de

verordening meegenomen om aan te wijzen, en dat is bij ons de Centrale Slenk. Daar zitten overigens ook risico's aan, want daar hebben we als KRW-lichaam ook voor te zorgen en we moeten zorgen dat de waterbalans daar op orde blijft. Die is niet op orde en dat zou meer op orde moeten komen. Je kunt ook niet dat vanzelfsprekend maar leeg trekken zal ik maar zeggen. Je moet echt op zoek naar die alternatieve bronnen en daar zetten we enorm op in, maar de aanwijzing is in ieder geval in de verordening in de maak. Dan heb ik dit allemaal gehad, want ik had nog even meegeschreven. Ja, beregeningsbeleid ook, iets waar ik u, aan iedereen wordt een steentje gevraagd bij te dragen, dat zit ook in de Droogteagenda. Daar heb ik u ook over geïnformeerd en daar gaan we het ongetwijfeld binnenkort ook nog over hebben. Over de indirecte lozingen, daar is ook nog een memo laatst met twee Statenmededelingen, of twee moties die ik heb afgedaan en we komen ook weer te spreken over de Omgevingsdiensten binnenkort vanuit de portefeuille VTH en dan zal het ongetwijfeld ook over die indirecte lozingen gaan. Mij gaat dat ook allemaal niet snel genoeg en toch wordt er met man en macht bij de diensten aan gewerkt om deze gegevens boven tafel te krijgen. Het is helaas soms ook niet zo eenvoudig als we soms in deze zaal of ik in mijn kamer wel eens bedenk, maar de onrust hierover delen we.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Vossen, vooruit.

Mevrouw **Vossen** (Volt): Dank u voorzitter. Ik had nog een vraagje dat ik had gesteld en ik zei al misschien is het wat kort door de bocht, maar ik las over de haalbaarheid, of de haalbaarheid van, nou ben ik het kwijt, is heel fijn dit, van onze gebiedspartners, dat het complex is en ik had graag gewild dat u daarop zou reflecteren, want anders komt het een beetje op mij over op dit moment: ja, het is complex, dus het duurt nou helemaal langer. Er komt bij wijze van spreken een tsunami op ons af aan problematieken door water, wat te veel of te weinig is. Ik vroeg me af of u dat nog heel even zou willen uitleggen.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, daar kan ik kort op ingaan, voorzitter. Dat gaat met name over de maatwerkovereenkomsten die we met de waterschappen hebben. Dat je uiteindelijk ook met hetzelfde geld als wat geprogrammeerd is minder kan doen door inflatie enzovoort, maar ook gewoon personeelstekort, aan simpelweg gewoon projectmanagers en dergelijke, waardoor sommige projecten, bijvoorbeeld voor beekherstel, die ook nodig zijn voor de Kaderrichtlijn Water, ook naar achter schuiven. Dat is wat daarmee bedoeld wordt. Het is niet dat we met elkaar laks zijn of denken, nou dat komt wel. Iedereen is van de urgentie doordrongen, maar je hebt ook gewoon met marktomstandigheden te maken die zorgen dat de uitvoering toch niet helemaal gaat zoals we in eerste instantie vijf jaar geleden met elkaar hebben afgesproken.

De **voorzitter**: Dank u wel mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (GS, VVD): Dank u wel. Dan resteren er nog drie moties die allen in ieder geval mede in zijn gediend of alleen door het CDA. Allereerst de motie nummer 89 over de flexpoolregeling. U heeft gelijk, de flexpoolregeling is echt een instrument dat gewaardeerd is en dat echt heel veel gemeenten in Brabant de afgelopen jaren heeft geholpen. Er lopen dan ook gesprekken met het Rijk van zou het nou niet een goed idee zijn in het kader van de hele woningbouwversnelling die heel Nederland wil, om die flexpool te vervolgen en ik zie uw motie dan ook echt als een steun in de rug om die gesprekken te blijven volgen, want het helpt echt als meer mensen dat zeggen. In die zin zie ik uw motie echt als steun. Ik hoop er ook heel snel bij u op terug te kunnen komen en ik heb ook geen bezwaar tegen deze motie. Dan hebben we nog twee moties en ik moest ook even zoeken, maar mijnheer Buiks heeft mij daarmee geholpen. De ene motie is de aangehouden motie uit april, dat was motie 33 en de andere motie is vandaag ingediend en dat is motie nummer 90. Feitelijk vragen allebei de moties om de datum van wat u allemaal noemt de stallende deadline en ik het systeem in de Omgevingsverordening noem, maar u vraagt allemaal om die datum op te schorten in die moties. Zoals ik vanmorgen al aangegeven heb, vinden wij dat als college niet verstandig, omdat we nu echt stikstofmaatregelen moeten nemen. Dat is ook wat we in december met elkaar geconstateerd hebben en we moeten dat echt op de kortst mogelijke termijn doen om te

zorgen dat we aan de ene kant zo snel mogelijk weer tot vergunningverlening over kunnen gaan, maar aan de andere kant ook te zorgen dat we handhaving zoveel mogelijk kunnen voorkomen. Specifiek dan nog motie 33. U bent na de vergadering in april geïnformeerd over de onderwerpen die daarin worden benoemd. Collega Van Gruijthuijsen heeft u net ook nog geïnformeerd over een van de onderwerpen die er ook nog in staat en voor het derde punt, wat specifiek in motie 90 wordt genoemd, wijs ik u even terug op uw eigen motie 93b, die in december door uw Staten is aangenomen, waarin we feitelijk al gezegd hebben dat we dit gaan doen, dus specifiek dat dictum is overbodig. Los daarvan denk ik dat u allemaal zult begrijpen dat wij motie 33 en motie 90 beide ontraden.

De **voorzitter**: De heer Koevoets.

De heer **Koevoets** (Lokaal Brabant): Dank u, voorzitter. Voorzitter, de gedeputeerde sprak zojuist naar aanleiding van de motie van het CDA over die stikstof en we wilden zo snel mogelijk van het slot. Ik heb zojuist in mijn betoog gevraagd van ik zie in de Burap dat we kijken naar cijfers van 2023, we draaien aan alle knoppen. De vraag die ik heb is nu hoe weten we nou of we genoeg aan de knoppen draaien, te weinig, te veel. Dat is wel een grote vraag, want we nemen nu maatregelen. Wanneer gaan we daar wat van zien? Als ik dat zo hoor, en wij weten nu alleen maar van 2023, dan zijn de maatregelen die we dit jaar laten ingaan, daar kunnen we pas over vele jaren iets van merken.

De **voorzitter**: Uw vraag is helder.

De heer **Koevoets** (Lokaal Brabant): Dan kunnen we pas over vele jaren vergunningen geven. U begrijpt denk ik de vraag.

De **voorzitter**: Ik denk het wel. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (GS, VVD): Ik denk dat ik de vraag begrijp. Daar zitten een paar aspecten aan. Het ene heeft mijn collega net uitgelegd. Het RIVM werkt nu eenmaal met de getallen waar ze mee werken. Daar hebben wij het ook mee te doen. Dat zijn de meest actuele cijfers die zij hebben en die krijgen wij dan. Het tweede is dat wij in de BOS met elkaar hebben vastgesteld wat ongeveer het gat is tussen wat er aan depositie is en waar we naartoe moeten bewegen. Dat is een hard getal wat we met elkaar hebben vastgeklikt. We weten door maatregelen, als die uitgevoerd worden, wat die opleveren, dus op een, ik zal niet zeggen in een Exceltabelletje, maar ik bedoel, we kunnen echt wel met elkaar vaststellen, hebben we ook nodig in het kader van de juridische onderbouwing, wat er dan vervolgens in een gebied zoal gebeurt. Daarnaast is collega Roijackers ook drukdoende met het natuurherstel. Zij heeft al meermalen ook aan uw Staten aangegeven dat zij ook echt aan het kijken is om daar versnelling in te kijken in de systematieken die gebruikt worden om vast te stellen de stand van de natuur al verbeterd is. Zoals we in de BOS ook met elkaar hebben afgesproken, op het moment dat wij echt kunnen zeggen het gaat veel beter met de natuur en er is echt aan toonbaar sprake van stikstofreductie en hydrologisch herstel, dan kunnen we op dat punt vergunningen verlenen. Zoals we al eerder gezegd hebben, dat kunnen wij in Brabant niet alleen. Alle twaalf provincies hebben daar ook de hulp van het Rijk bij nodig, want dat betekent dat we ook juridisch gezien uit kunnen leggen in combinatie met zowel wat we als provincie doen als wat het Rijk doet, dat er echt een juridische borging is en een hele stevige financiële borging. Dat is wel waar de rechter bijvoorbeeld bij de PAS in het verleden van gezegd heeft, ja, heel leuk dat u een beetje verhypothেকেert op de toekomst, maar als u er geen borging achter heeft zitten dat u de rest ook gaat doen, dan houdt het op. We hebben echt die borging nu nodig en dat betekent ook dat we moeten laten zien dat er ook echt maatregelen getroffen worden.

De **voorzitter**: De heer Koevoets. De heer Buiks.

De heer **Buiks** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik kom toch nog even terug op de vraag die ik net aan mijnheer Gruijthuijsen heb gesteld.

De **voorzitter**: Het is Van Gruijthuijsen.

De heer **Buiks** (CDA): Oh, sorry. Aan de gedeputeerde, de vorige gedeputeerde. De vorige mannelijke gedeputeerde. De vraag die bij mij toch nog... Misschien dat gedeputeerde Dirken daar wel dezelfde herinneringen aan heeft als ik. Die motie van Lokaal Brabant, die wij toen ondersteund hebben, die is echt ingediend bij het onderwerp op 12 december, Omgevingsverordening. Voor mij was er echt wel die koppeling tussen die jonge landbouweningen en ook de investeringen die zij moesten doen in duurzame investeringen om hun emissies te verminderen. Nu hoor ik net dat die heel breed is en dat zal wel zo zijn, maar de aanleiding is echt wel geweest, in mijn beleving, die investeringen. Dan denk ik, ja, 1 juli is die deadline en hoe is die koppeling dan te maken? Misschien dat u als dossiertijger op dit onderdeel daar iets kunt helpen bij mijnheer Van Gruijthuijsen.

De **voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (GS, VVD): Ik denk dat mijnheer Van Gruijthuijsen prima weet hoe het zit, dus ik zal een poging doen om het ook voor u wat duidelijker te maken, hoop ik. In het bestuursakkoord hebben wij al afgesproken dat we specifiek wilden kijken of we iets voor die jonge boeren konden doen. Daar was mijn collega Van Oudenhoven nog steeds mee bezig, maar die is door de motie, denk ik, extra aangespoord om dat voortvarend op te pakken. Dat betekent dat dat denk ik op hetzelfde moment in uw Staten bij elkaar is gekomen, omdat voor een deel van de jonge ondernemers zeker zal gelden dat zij zo'n lening kunnen gebruiken om verduurzamingsmaatregelen te nemen. Alleen hoe wij in het bestuursakkoord afspraken met elkaar gemaakt hebben, is het altijd de bedoeling geweest om dat niet alleen te doen voor maatregelen die bedoeld zijn voor wat u allemaal noemt stallendeadline, maar gewoon om in breder perspectief te kijken hoe we jonge ondernemers echt een beetje zouden kunnen helpen.

De **voorzitter**: De heer Buiks.

De heer **Buiks** (CDA): Dan duurt het eigenlijk best wel lang, al drie jaar, want als u dat voornemens was al aan het begin te doen, dan realiseer ik me dat het eigenlijk nog best wel een lange aanloop heeft en het is er nog steeds niet.

Mevrouw **Dirken** (GS, VVD): Dat is helaas vaak het geval met dit soort regelingen.

De **voorzitter**: U was aan het einde van uw betoog gekomen, denk ik hè. We zijn weer toe aan de tweede termijn van uw Staten. Ik kijk naar de heer Tolsma over de bestuursrapportage.

De heer **Tolsma** (BBB): Jazeker, voorzitter. Voorzitter, las ik net de tekst van de jaarrekening op en vergat ik de motie, dus is de tekst voor de Burap nu drastisch ingekort. Zonder vervoer staat alles stil. De economie valt stil. De toelevering van woningbouw komt in de knel. Evenals de toelevering van de winkels voor onder andere voedsel. Ook de Brabander ondervindt daar de nodige hinder van. Veel infrastructuur in Nederland is zo verouderd dat gemeenten en provincies zich zorgen maken over de bereikbaarheid van Nederland kopte de NOS twee weken terug. Gemeenten en provincies zijn samen verantwoordelijk voor zo'n 80% van de infrastructuur in Nederland, waaronder veel bruggen en viaducten. Onlangs zijn onder het viaduct bij Ulvenhout, over de A58, stempels geplaatst om het vrachtverkeer mogelijk te houden. Dit kan wel een rijkskunstwerk zijn, maar laat wel zien wat het resultaat kan zijn bij overbelasting. Zaken waar geen rekening mee is gehouden in het verleden. Voorzitter, opvallend dat de stoplichten in de Burap op groen staan en de berichten alarmerend rood zijn. In de voorliggende Burap lijkt alles op orde te zijn. Voorzitter, laten we als Brabant eens proactief zijn en samen met de Rijksoverheid en Brabantse gemeenten samen aan de slag gaan, want samen maken we Brabant. We dienen een motie in Versneld onderhoud en herstel van verouderde

kunstwerken voor integrale samenwerking met alle betrokken partijen voor een integrale aanpak. Tot zover, voorzitter.

Motie M92-2026 ingediend door BBB, JA21, ChristenUnie-SGP

Versneld onderhoud en herstel van verouderde kunstwerken

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 5 juni 2026, behandelend het Statenvoorstel 07/26 Burap I 26

Constateerende dat:

- een groot deel van de Nederlandse en Brabantse infrastructuur inmiddels meer dan 60 jaar oud is;
- bruggen, viaducten, sluizen, tunnels, kademuurs en gemalen een essentiële rol spelen in de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en economische kracht van Noord-Brabant;
- achterstallig onderhoud aan deze kunstwerken steeds vaker leidt tot beperkingen, afsluitingen en veiligheidsrisico's;
- storingen of gebreken aan infrastructurele kunstwerken grote gevolgen kunnen hebben voor vervoer over de weg, logistieke ketens, hulpdiensten en economische activiteiten;

Overwegende dat:

- veilig en betrouwbaar verkeer van cruciaal belang is voor inwoners, ondernemers en agrarische sector in Noord-Brabant;
- uitstel van onderhoud leidt tot hogere maatschappelijke kosten en grotere veiligheidsrisico's;
- samenwerking tussen provincie, gemeenten en het Rijk noodzakelijk is om de onderhoudsopgave voortvarend aan te pakken;
- inwoners en bedrijven mogen verwachten dat vitale infrastructuur veilig en toekomstbestendig is;

Verzoekt het College van Gedeputeerde om:

1. samen met gemeenten en het Rijk een integraal plan op te stellen voor het onderhoud, herstel en toekomstbestendig maken van Brabantse kunstwerken;
2. daarbij prioriteit te geven aan kunstwerken waarbij risico's bestaan voor verkeersveiligheid, bereikbaarheid en economische continuïteit;
3. Provinciale Staten in Q4 2026 te informeren over de voortgang, planning en financiële consequenties;
4. zich maximaal in te spannen om uiterlijk in 2035 alle provinciale kunstwerken aantoonbaar op orde te hebben;
- 5.

en gaan over tot de orde van de dag.

Namens BBB Noord-Brabant, Lia Damen

Namens JA21, Kevin Nuijten

Namens de ChristenUnie - SGP, Hetty Egger

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik kijk naar de heer Gremmen, de heer Hordijk, die heeft meegekregen wat er gebeurd is. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Als u het goedvindt van mijn plaats, voorzitter, wil ik de gedeputeerde graag een keer voor een kopje koffie uitnodigen.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank voorzitter. Om terug te komen op het schilderij, ik hoop niet dat het nog iets te maken had dat er nog een appeltje te schillen was met Van Oldenbarnevelt. Anders

zou ik zeggen maak het kort, dus dat ga ik ook doen want ik heb nog een hele korte vraag want we hebben net een mooie discussie gehad over het aantal ambtenaren waar we misschien toch iets anders tegen aankijken. Heel die ambtelijke organisatie hier, tenminste de organisatie van het Provinciehuis waarbij ik straks in de eerste termijn enkele voorbeelden heb geschetst van meubilair wat hier is aangeschaft en ik heb net nog even een stuk meubilair hier uitgeprobeerd. Zo'n hele grote bank die er staat waar nooit iemand gaat zitten. Ik moet zeggen, hij zat ook voor geen meter, maar ik zie allemaal hele dure meubels hier in het Provinciehuis de laatste jaren neergezet worden van firma Arend, firma Gispen en zo. Allemaal duur spul, er zit nooit iemand op en blijkbaar heeft het een klein miljoen gekost en ook andere spullen, hele dure focusspots en weet ik het allemaal wat die staan in de toren te verstoffen en dan vraag ik me af: hoe efficiënt wordt hier eigenlijk met onze publieke middelen omgegaan ten aanzien van zeg maar de meubels en andere zaken in dit gebouw? Ik heb de indruk dat er heel snel dingen worden aangeschaft waarvan het maar de vraag is of er ook effectief gebruik van wordt gemaakt binnen onze ambtelijke organisatie. Ik had toch graag een beetje een kritische kijk erop vanuit het college, want ik vraag het eigenlijk niet voor niets, want het is iets wat mij al langer stoort en ik heb ook bezoekers hier en die kan ik het eigenlijk ook niet uitleggen wat heel die meubeltoonzaal hier voor moet stellen. Daar had ik nog wel graag een kleine beschouwing op vanuit het college. Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. U weet toch wel dat er bij mijn kamer IKEA-kasten staan, hè?

De heer **Van Hattem** (PVV): En een paar mooie klassieke meubels, dat ook.

De **voorzitter**: Goed. Mevrouw Van Boxel.

Mevrouw **Van Boxel** (D66): Nee, dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Buiks.

De heer **Buiks** (CDA): Nee, ik wil alleen vanaf deze plek aangeven dat Lokaal Brabant de flexpoolregeling mee wil indienen, de motie.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan wordt dat aangepast op de manier zoals dat altijd gebeurt, lijkt mij. De heer Koevoets. De heer Nuijten. Mevrouw Hamerslag. Mevrouw Vossen. De heer Brouwers. Mevrouw Egger. Enige beweging kan u tenminste vandaag niet ontzegd worden. Mevrouw Egger heeft het woord.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik moet toch nog even heel erg zagen op de Kaderrichtlijn Water met twee punten. Toen ik aan deze Statenperiode begon als burgerlid begreep ik dat er werd gereserveerd voor de boetes in het kader van de KRW. Klopt dat? Zo ja, hoeveel is dat dan? Ten tweede hoor ik hier de gedeputeerde zeggen, we willen natuurlijk niet de doelen naar beneden bijstellen, maar wel de rapportage zo vormgeven dat we Brussel alvast overtuigen. Sorry hoor, maar dat vind ik echt tegenover de burger niet uit te leggen. Als je rapportages aan Brussel geeft, doe dan de waarheid, want als het zo vormgegeven wordt dat ze Brussel kunnen overtuigen, dan klinkt dat mij in de oren alsof niet de waarheid richting Brussel gaat. Ik wil daar graag wat duidelijkheid over. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga een drietal gedeputeerden het woord geven. De eerste is de heer Van Gruijthuijsen. Van Gruijthuijsen. Ik zeg het ook even voor zijn eigen fractie.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank voorzitter, en natuurlijk zijn alle fracties mij even lief.

De **voorzitter**: U heeft met zijn drieën tweeënhalve minuut, dan weet u het even.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Mijnheer Van Hattem, ik kan er niets aan doen, dus zo'n uitgebreide reflectie op het thema dure meubels kan ik u niet geven. Wij zijn ervan overtuigd als college dat wij een buitengewoon functioneel meubelaanschafbeleid hebben en dat hier op niveau nul waar we juist het huis van Brabant willen zijn en de Brabantse burgers op een goede manier wil ontvangen, niet alleen met dat kopje koffie van mijnheer Heijmans, maar ook met een goede stoel of een bank en dan is het inderdaad afhankelijk van de persoon of dat wel of niet lekker zit. Wij zijn van mening dat wij een buitengewoon sober, doelmatig, maar ook wel gastvrij meubelbeleid hebben. Tot zover mijn inbreng, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Mijn collega concludeert zojuist dat we het vandaag heel veel over kunstwerken hebben in deze zaal. Die is er niet, maar we hebben wel heel veel provinciale kunstwerken op onze wegen en fietspaden. De motie 92 van de fractie van BBB, tevens mede ingediend door JA21 en de ChristenUnie-SGP, die wil ons college ontraden en wel vanwege de reden dat die motie toch wel een tikje de suggestie wekt dat de zaken niet op orde zouden zijn, terwijl de zaken wel op orde zijn. Dat wil ik echt benadrukken. Ons wegenareaal is op orde. Er staan geen bruggen op instorten die in ons bezit zijn. We hebben het allemaal prima op orde. Wij zijn bezig met de ontwikkeling van een nieuw beleid voor het beheer van onze eigendommen, van ons areaal en dat zal ergens waarschijnlijk eind dit jaar, begin volgend jaar naar u toe komen. Het zou kunnen dat daar bijvoorbeeld door indexering aanvullende middelen voor nodig zijn, maar dat is een vraagstuk voor volgend jaar. Een andere reden om deze motie te ontraden is dat u ons oproept om samen met gemeenten en het Rijk een integraal plan op te stellen voor onderhoud. Het is zo dat het niet wijs is dat wij verantwoordelijkheid gaan nemen voor het onderhoud van gemeentelijke wegen en rijkswegen. Daarbij komt dat wij ons juist heel erg richten op het zo clean en snel en efficiënt mogelijk onderhouden van ons areaal. Alles wat je daarin samen aan de voorkant doet met anderen maakt het juist trager, duurder en dat is niet wenselijk.

De **voorzitter**: De heer Tolsma.

De heer **Tolsma** (BBB): Ja, kort voorzitter. Ik vraag ook expliciet om een integrale aanpak, juist en alleen omdat het voorbeeld, de brug bij Ulvenhout, waar die onderdoor niet meer toegankelijk is. Het is een rijkskunstwerk, dat weet ik maar verschuiven naar andere overheden vind ik dat wij als provincie ook iets mogen doen voor onze Brabanders dus ook inzet plegen om juist die kunstwerken mee aan te gaan pakken, zodat de doorgang in Brabant continuïteit waarborgt. De vraag aan de gedeputeerde is, gaat u daar dan sowieso met de eigenaren van die kunstwerken in gesprek om daar prioriteit aan te gaan geven?

De heer **Smeulders** (GS, PvdA): Ja, dank voorzitter. U stelt volgens mij twee vragen. De eerste was toch die integrale aanpak waarvan ik net zei dat we dat niet gaan doen. Twee, gaan we met die eigenaren in gesprek. Als u concrete situaties hebt waarbij infrastructuur van of het Rijk of gemeenten niet op orde is en niet meer gebruikt kan worden, dan wil ik daar best het gesprek over voeren met de betreffende medeoverheid, maar dat is iets anders dan dat ik nu vind dat ik een proactieve rol moet hebben om elke gemeente in Brabant en de Rijksoverheid continu aan te spreken op het beheer van hun eigendommen. Dat is toch echt een eigen verantwoordelijkheid. Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik tot slot naar mevrouw Boelema.

Mevrouw **Boelema** (GS, D66): Ja, dan voor ChristenUnie-SGP, de beantwoording van twee vragen. Ja, reservering voor boetes, dat hebben we nooit gedaan. Daar kan ook nooit sprake van zijn geweest, want dat is ook met name iets waar de Rijksoverheid beducht op moet zijn, want uiteindelijk gaat het erom dat zij namens ons en namens de waterschappen en namens hun eigen waterlichamen aan Brussel rapporteren. Over die rapportages, ja, kennelijk heb ik het niet zorgvuldig genoeg uitgedrukt, want u heeft mij wel volstrekt verkeerd begrepen. Vanzelfsprekend zou ik willen zeggen,

rapporteren wij wat we in die wateren vinden aan stoffen enzovoort. Waar het vooral om gaat in die bijstelling nu is het 'pas toe of leg uit'. Er zijn op dit moment, want in principe er gaan dingen heel veel beter en toch door het one-out all-out-principe gaan we het toch in heel veel gevallen niet redden omdat er één bepaalde stof of meerdere stoffen niet voldoen aan de norm. Waar het om gaat is dat we dan 'pas toe of leg uit' doen, dat we een kansrijk beroep gaan doen op uitzonderingssituaties, bijvoorbeeld vervuiling uit het buitenland, maar ook, we hadden het al even over die Centrale Slenk, dat is een KRW-lichaam zoals ik u in de eerste termijn vertelde, maar dat is ook een lichaam waar we drinkwater uit winnen. Ook daar in het kwantiteitsvraagstuk kunnen we bijvoorbeeld niet uitkomen, maar gaan we een beroep doen op de uitzondering, omdat het ons Brabantse drinkwaterwinning ook voor een gedeelte is. Daar moet u dan aan denken en je mag vertellen welke maatregelen je wel van plan bent te gaan nemen of al in gang hebt gezet maar die pas later effect hebben. Daar gaat het eigenlijk nu om en dat is ook het gesprek dat het ministerie nu met Brussel hierop voert. Ja, en er zijn nog een aantal dingen die wel gedaan moeten worden in het achtste NAP, rondom nutriëntenuitspoeling, dat is echt ook iets waar nog stevig op ingezet moet worden, maar ook de gewasbeschermingsmiddelen. Daar komen we op een later tijdstip over te spreken.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan zijn we daarmee aan het einde gekomen van de beraadslagingen met betrekking tot dit onderwerp.

Beperkte bespreekstukken

Statenvoorstel 06/26 Jaarstukken 2025

De **voorzitter**: Dan gaan we nu door met de bespreking van de beperkte bespreekstukken. We beginnen met Statenvoorstel 06/26, de jaarstukken van 2025. Er ligt een zevental besluiten voor die betrekking hebben op de jaarstukken. De allocatie van het resultaat, budgetoverhevelingen, ramen van exploitatielasten, overzicht mutaties reserves, jaarverslag, zorgplicht archieven 2025 en het accountantsverslag. De stukken zijn besproken in uw commissie Sturen en Verantwoorden en hier is geadviseerd het stuk als beperkt bespreekstuk te behandelen in uw Staten. De agendavergadering heeft dit advies overgenomen. Ik start met de woordvoeringen en geef het woord aan de heer Tolsma.

De heer **Tolsma** (BBB): Voorzitter, kort vanaf deze plaats. In de vorige ronde bij de Burap had ik één vraag openstaan over de bodemsanering. Die blijft nog staan. Voor de rest vervalt mijn tijd hierop.

De **voorzitter**: We beschouwen die tekst als hier ingelast. De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Ja, dank voorzitter en het zal niemand verbazen dat de VVD staat voor degelijke overheidsfinanciën en prudent gebruik van belastinggeld. Uit deze jaarstukken kunnen we wederom concluderen dat het college daar goed in is geslaagd. De VVD vindt het belangrijk dat we ook doen wat we beloven en dat we dus ook uitvoeren wat we opschrijven aan beleid. Voorafgaand daarbij goed bekijken wat nodig is om onze beleidsdoelstellingen te halen, zodat we ook in de uitvoering de juiste stappen zetten en ook de juiste financiering daarbij hebben. Daar worden wel goede stappen op gezet en de trend is inmiddels ook wel goed, maar het college kan daar wat de VVD betreft niet scherp genoeg op zijn. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Philippart. Er valt van alles, mijnheer Philippart.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Dat is dan wel weer het voordeel als je laptop is gecrasht door koffie. Ik zal het direct opruimen, voorzitter. Uiteraard, de jaarstukken van dit jaar hebben we weer van A tot Z doorgeplozen. Ze zagen er weer schitterend uit, dus dat in de basis. Wij wilden toch even iets wat extra duiding geven bij een initiatief van mijn zeer gewaardeerde collega mijnheer Van Miltenburg en ook wel een collega, iets andere collega, mijnheer Van Gruijthuijsen. Tijdens de begroting hebben wij gesproken dat D66, GroenLinks en PvdA, eigenlijk willen onderzoeken hoe Noord-Brabant een structurele bijdrage kan leveren aan de steun van Oekraïne. Wij zijn wat zoekend

geweest hoe we dat doen. We hebben nagedacht over een initiatiefvoorstel. We hebben geregeld met ambtenaren, met de heer Van Gruijthuijsen gesproken, niet zozeer dat wij zo graag op de stoel van de GS gaan zitten, maar wel omdat de heer Van Miltenburg en ik het essentieel achten dat Oekraïne, daar waar we kunnen, passend binnen onze rol bij te staan. Daar hebben we in de afgelopen maanden met veel dank ook aan de heer Van Gruijthuijsen grote stappen in kunnen zetten. Het is een geopolitieke werkelijkheid in onze optiek die raakt aan alle facetten van ons Brabantse leven. Onze veiligheid, onze economie, onze energievoorziening, internationale positie en ook onze manier van leven. Onze Oekraïense Europese broeders en zusters sterven dagdagelijks op het veld en voeren een ongewilde strijd voor onze manier van leven en daardoor vinden wij dat Brabant ook zijn portie moet bijdragen. Daarom waarderen we het ook zeer dat we samen met mijnheer Van Gruijthuijsen eigenlijk versneld iets hebben kunnen doen. Gisteren heeft hier ook, heb ik mij laten vertellen, een prachtige bijeenkomst plaatsgevonden over Oekraïne, kon ik helaas niet bij zijn. Lang verhaal kort, ik zie de voorzitter al hoofdgebarend schudden, dat heeft ons tot de conclusie gebracht dat de motie op dit moment de meest passende route is, die vindt u als het goed is inmiddels in iBabs, om eigenlijk te kijken of wij hopelijk zo Statenbreed, ik vrees dat ik een aantal partijen niet meekrijg, gelet op de andere initiatieven rondom Oekraïne, maar dat is dan zo, maar hopelijk zo Statenbreed, als Brabant Oekraïne wil gaan ondersteunen, en dan sluit ik af, want als er één les is uit de afgelopen jaren, is dat onze vrijheid, veiligheid en democratie van Oekraïne de onze is. Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Putman.

Mevrouw **Putman** (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel voorzitter. Vraag aan de indieners. Op zich natuurlijk een hartstikke sympathieke motie, zal iedereen denk ik toch wel vinden, maar toch, waarom besteden we dit geld niet aan Gaza of aan Soedan? Of waarom besteden we het niet aan de faunapassages, waar er een tekort is van 1,6 miljoen? Dat is toch echt onze Brabantse kerntaak.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Nou, laten we beginnen bij de faunapassages. Dat is allemaal heel belangrijk. Alleen wij achten dit van een veel groter nationaal en Europees belang. Waarom geen Gaza? Ja, waarom gaan we geen droge voeten in Bangladesh regelen voor de mensen? We moeten ergens kaders stellen. Dit raakt direct aan onze veiligheid en onze vrijheid en onze democratie. Dit zijn Europeanen, horen bij ons bij het continent en wie weet als de Russen meteen Kiev hadden gepakt waar we nu hadden gestaan. Dat vind ik wel een verschilletje met Gaza, hoe erg het ook is natuurlijk.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank voorzitter. Toch ook een vraag van een soortgelijke strekking, want ik vraag me toch af hoezeer Oekraïne ook het tragische slachtoffer is van een Russische agressieoorlog, wij als provincie voeren geen buitenlands beleid. Dat is aan ons ministerie van Buitenlandse Zaken, ons ministerie van Defensie om daar mee om te gaan. Er wordt al meer dan genoeg Nederlands belastinggeld besteed aan Oekraïne, ook via de Europese Unie pas nog 90 miljard. Als we dan kijken wat er wordt besteed, dan is dat niet gering. Dan vraag ik me af, wij hebben hier juist geld om in Brabant voor onze eigen Brabantse inwoners te besteden. Hier wordt al heel veel gedaan voor Oekraïners. In bijna elke gemeente is er wel iets van een Oekraïneopvang, et cetera. Waarom moet er geld dat hier uit onze eigen begroting binnen Brabant besteed moet worden, op deze manier voor buitenlandse beleid worden besteed, waar wij gewoon een ministerie van Buitenlandse Zaken voor hebben?

De **voorzitter**: Mijnheer Philippart spreekt ook graag via de voorzitter, toch?

De heer **Philippart** (GroenLinks): Uiteraard, voorzitter. Kijk, ik ken de heer Van Hattem. Persoonlijk heb ik wel een zwak voor hem, maar als politicus heeft hij natuurlijk maar weinig blijk gegeven van enig democratisch fatsoen in de afgelopen zeven jaar dat ik hier in de Staten zit.

De **voorzitter**: Mijnheer Philippart, ik zou wel kunnen voorstellen dat we het allemaal niet te persoonlijk maken hier.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Nee, ik zei juist dat ik hem juist... Nee, kijk, mijnheer Van Hattem, het is volgens mij heel simpel. Dit is geen buitenlands beleid dat wij hier voeren. Dit is gewoon je fair share geven omdat daar momenteel broeders en zusters uit Oekraïne gewoon sterven op het slagveld en we weten niet hoe ver die Russen zullen gaan. Dit is volgens mij een directe investering in onze veiligheid en een indirecte investering in onze economie, want hoe meer netwerk wij daar nu bouwen, hoe meer wij daarin nu laten zien dat we onze fair share, hoe meer wij straks ook, als hopelijk die Russen niet veel verder komen en de Oekraïners toch in ieder geval niet veel slechter af zijn dan ze nu zijn, dat wij daar dan ook de banden hebben liggen. Misschien vindt u dat een aantrekkelijk perspectief, dat we er ooit geld kunnen gaan verdienen. Dat is niet waarvoor wij het doen.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja voorzitter. Allereerst vind ik de opmerking van de heer Philippart eigenlijk wel stuitend van geen enkel democratisch fatsoen. Het zegt eigenlijk heel veel over de heer Philippart en over GroenLinks die op deze manier eigenlijk gewoon... Ik sta hier al jarenlang met een mandaat namens de kiezer, met gewoon een democratisch mandaat als volksvertegenwoordiger. Ik volg hier gewoon alle wetten en regels van dit land en we stemmen hier gewoon op een democratische manier in een assemblee, in een parlement, een Brabants parlement. Dan vraag ik me af waar de heer Philippart vandaan haalt dat er geen democratisch fatsoen zou zijn. Dat zou ik juist als een vorm van onfatsoen uit zijn richting beschouwen en die opmerking wil ik ook graag voor zijn rekening laten. Om terug te komen op het onderwerp, we hebben hier vaker onderwerpen gehad, als er ergens een aardbeving was in Turkije of Marokko of weet ik het allemaal waar moest ook in een keer de portemonnee worden getrokken en als provincie moeten we geld gaan geven. Waar het ook is, iedere cent die hier in Brabant binnenkomt, die moet wat mij betreft gewoon binnen Brabant besteed worden. Als provinciale overheid, we zijn niet de Rijksoverheid, we zijn hier niet de Europese Unie, we zijn hier niet de NAVO, we moeten hier gewoon zorgen voor Brabant. We kunnen niet heel de wereld onder onze hoede nemen. Dan hoor ik toch graag van de heer Philippart welk mandaat denkt hij dan te hebben, als we dan toch over democratisch fatsoen hebben, om hier eigenlijk een beetje Buitenlandse Zaken te spelen.

De **voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Als eerste even over het fatsoen. Ik zei dus inderdaad, dat is mijn subjectieve mening wat ik democratisch fatsoen vind. Het feit dat wij hier gelimiteerd zijn op interrupties komt volgens mij omdat de PVV jarenlang het instrument heeft misbruikt. Kijk, en daar zit er in mijn optiek nog één die daar nou met zijn handen Dat is in de eerste periode van deze Staten de reden dat wij hier onszelf allemaal beperkingen hebben opgelegd, mijnheer Van Hattem, komt door hoe u en uw fractiegenoten, hoe ik het de afgelopen zeven jaar gezien politiek hebben bedreven.

De **voorzitter**: Mijnheer Philippart, ik vind dat u nu te ver gaat. Wij voeren debat niet op de persoon en op deze manier en u bent nu de grens over aan het gaan.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Voorzitter, wil ik dan toch wel, mijnheer Van Hattem, die zegt, ik leg dit persoonlijk op u. Ik duid waarom ik vind dat hij persoonlijk onfatsoenlijke politiek bedrijft. Dat zien we niet alleen in dit parlement. Dat geldt ook in andere parlementen en soms is het ook goed dat dat gezegd wordt.

De **voorzitter**: Mijnheer Philippart, we bespreken hier een motie die u heeft ingediend en u haalt er van alles bij wat niet ter zake doende is in dit debat.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Ik reageerde op een opmerking.

De **voorzitter**: Ik zou u willen verzoeken daar mee te stoppen.

De heer **Philippart** (GroenLinks): De tweede vraag is me even ontschoten. Misschien wil de heer Van Hattem die even herhalen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, ik zal er niet veel woorden meer aan vuilmaken, maar ten aanzien van fatsoen en onfatsoen, quod erat demonstrandum, zou ik zeggen, richting de heer Philippart. Mijn vraag ging erover, waarom wil de heer Philippart hier zo nodig ministerie van Buitenlandse Zaken spelen met geld dat voor de Brabantse belastingbetaler is bedoeld en daarvan zei ik, daar willen wij niet aan meewerken. Daar zijn andere gremia voor, daar hebben wij onze ministeries voor, daar hebben we zoals ik zei de EU, de NAVO, et cetera voor die daar al meer dan genoeg aan doen. Wat mij betreft soms iets te veel, maar dat hoort niet thuis op provinciaal niveau. Dat vraag ik me dan gewoon af als er in één keer zo'n motie hier over de schutting wordt geworpen.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Oké en dan is het antwoord, ik vind niet dat ik het ministerie van Buitenlandse Zaken speel. Tot zover voorzitter, mijn antwoord.

De **voorzitter**: Even kijken, de heer Buiks.

De heer **Buiks** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Philippart, ik heb eigenlijk twee vragen naar aanleiding van de motie die u gemaakt heeft. Weet u of andere provincies hetzelfde soort initiatieven aan het nemen zijn? Trekt dat met elkaar op of verwacht u van, nee, dat gaat niet gebeuren? Misschien specifiek provincies die dat wel dan willen. De rol van de gemeenten. De gemeenten die hebben Oekraïners opgevangen, hebben allemaal wel hun plicht gedaan, volgens mij, of de meesten in ieder geval. Die hebben daar ook flinke vergoedingen voor gehad. Gaat u die dan er ook op aanspreken dat die ook mee gaan doen met uw plan of zegt u van nee, die gaan wij er niet bij betrekken? Die twee vragen.

De **voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Volgens mij is het niet mijn rol om gemeenten daar wel of niet bij te betrekken, maar dan zou ik misschien mijn eigen democratisch mandaat misschien verkeerd interpreteren, maar dat is mijn gevoel bij het eerste of bij het tweede punt dat u maakt. Wat was het eerste punt dat u zei?

De heer **Buiks** (CDA): U wilt dat ik hem herhaal volgens mij hè?

De heer **Philippart** (GroenLinks): Dat hoeft voor mij niet, want dan krijgt u geen antwoord.

De heer **Buiks** (CDA): Andere provincies.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Andere provincies, ja. Oost NL, dat is een samenwerkingsverband tussen verschillende provincies in het oosten van Nederland. Die zijn eigenlijk voorloper, c.q. koploper op dit en die zijn daar ook zeer actief in, aangesloten bij het rijksbeleid dat al langer loopt, bij het Europees beleid en hebben daar, nou ja dat mijnheer Van Miltenburg, die staat hiervoor, die heeft daar ook diverse contacten opgedaan. Ja, daar hebben wij ons ook voor een deel op laten inspireren.

De **voorzitter**: Mijnheer Buiks.

De heer **Buiks** (CDA): Ja, kunt u het iets concreter maken? Doen die andere provincies dit dan concreet hetzelfde? Heeft u daar die informatie gekopieerd? Wat hebben die provincies gedaan? Misschien moet ik dan die vraag aan u stellen. U werd een podium gegeven door de heer Philippart.

De **voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Buiks** (CDA): Maar laten we het eerst met u proberen.

De heer **Philippart** (GroenLinks): We hebben het niet gekopieerd, wat ik zei, we hebben ons wel laten inspireren op hoe Oost NL daar de vlucht naar voren heeft genomen. Ook uit dezelfde verantwoordelijkheid die ik voel en die mijn fractie voelt en de fractie van de PvdA en D66 voelt om hier onze fair share te leveren. Er zijn natuurlijk partijen die dat niet zo voelen, of althans, die vinden het hoeft überhaupt niet of het is niet ons mandaat. Dat kan, ik denk, bij zo'n oorlog waar zoveel belangen ook van ons op het spel staan, dat wij daar wel degelijk moeten kijken wat we kunnen doen.

De **voorzitter**: Mijnheer Buiks tot slot.

De heer **Buiks** (CDA): Ik heb nog niet echt een concreet antwoord op wat die oostelijke provincies exact doen, om het te kunnen vergelijken met uw voorstel dan dat u hun beticht van de vlucht naar voren te hebben genomen, maar hoe concreet dat eruitziet, is mij niet echt in beeld. Dat is voor u lastig waarschijnlijk.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Nee... Sorry voorzitter.

De **voorzitter**: Gaat uw gang.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Nee, dat is helemaal niet lastig. Als u kijkt naar de overwegingen en de constatering die ik u gisteravond heb toegestuurd, dat is ongeveer wat ik zei. Daar hebben we ons op laten inspireren. Het is geen exacte kopie en we zijn daar ook in samenwerking met de heer Van Gruijthuijsen gaan kijken wat past bij de Brabantse situatie en daar hebben we dus een motie op geschreven. De overwegingen, de constatering, daar kunt u een deel van de inspiratie uithalen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Miltenburg.

De heer **Van Miltenburg** (D66): Ja, dank voorzitter. Goed dat u richting verduidelijkingen gaat, mijnheer Philippart, want het gaat er toch om, als ik het goed heb begrepen, en ik was mede-indiener van deze motie, dat het gaat om eigenlijk vooral Brabantse actoren te verbinden op de een of andere manier om steun te verlenen aan Oekraïners in Brabant, Oekraïners in Oekraïne, het land Oekraïne, dat zo in oorlog is. Bijvoorbeeld een Brabantse Ontwikkelings Maatschappij die net in navolging van Oost NL kan deelnemen aan handelsmissies richting Polen, Oekraïne, met het oog op de wederopbouw. Of een ander voorbeeld, Fontys, de opleiding hier in Brabant, die heel graag kennisdelingen wil gaan verrichten met Oekraïense partijen als het gaat om het ontwikkelen, het aanmeten van protheses. Dat is de essentie toch van de motie?

De **voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Exact, en de reden dat ik dus ietwat het gras niet voor uw voeten wilde weghalen is dat ik een wat geabstraheerder verhaal zou houden en u ging meer in de diepte, dus ik wilde ook vooral uit fatsoen wilde ik het gras niet voor uw voeten wegmaaien. Ik had het niet beter kunnen verwoorden dan u, mijnheer Van Miltenburg.

De **voorzitter**: Dit is toch een interessant inkijkje, hè?

De heer **Van Miltenburg** (D66): Precies, precies. Daarmee geeft u eigenlijk met zoveel woorden aan dat het niet gaat om, ik noem het toch maar even, Buitenlandse Zaken willen spelen, maar dat het echt gaat om, vanuit de kracht van Brabant, kijken wat we hier kunnen doen met Brabantse actoren, uiteindelijk gericht op hulp, wederopbouw van Oekraïne, waarbij er ook allerlei kansen verzilverd kunnen worden.

De heer **Philippart** (GroenLinks): Dat kan ik alleen maar bevestigen. Ja, ik had misschien wat uitgebreider naar de heer Van Hattem kunnen zijn over het spelen van het ministerie van Buitenlandse Zaken, maar ik dacht, ik vond toch het moment om mijn mond te houden daarna, dus vandaar. Dank in ieder geval mijnheer Van Miltenburg via de voorzitter, voor deze duiding.

De **voorzitter**: Dank u wel. Volgens mij bent u door uw tijd heen. Ja, dank u wel. De heer Hordijk.

De heer **Hordijk** (PvdA): Voorzitter. Vanaf de plaats, ik zie af van mijn spreektijd.

De **voorzitter**: De heer Heijmans. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, misschien voor de goede orde, ik vervang bij dit onderwerp ook mevrouw Van der Kammen die normaal gesproken...

De **voorzitter**: Dat had ik begrepen, dus daarom dat ik meteen u het woord gaf.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u wel. Voorzitter, de PVV had bij het lezen van de stukken hier en daar een aantal positieve ervaringen, waar we in de bijdrage voor de jaarstukken graag aandacht aan hadden willen schenken. Helaas vinden de collega's een normale bespreking van de jaarrekening niet de moeite waard, en moet het als een beperkt bespreekstuk. Geen ruimte voor complimenten dus helaas. Wat opvalt is de wederom zeer hoge omvang van het organisatiekostenbudget van tegen de € 200 miljoen. Voorzitter, een lagere realisatie van behaalde resultaten en minder programma-uitgaven, maar tegelijkertijd wederom hogere personeelslasten en een hoger organisatiekostenbudget. Dit is niet uit te leggen. Er moeten scherpe keuzes worden gemaakt met als hoogste prioriteit minder beleidsdrukte en de basis op orde. Diverse kwesties spelen al jaren, waaronder de informatievoorziening en de netwerkschijven. Dat het niet is opgelost wordt uitgelegd met een: niet alle opgaven kunnen gelijktijdig worden opgepakt mede gezien de beschikbare capaciteit, prioritering en middelen. Kijk voorzitter, dat is de spijker op de kop door de organisatie zelf. Beleidsmatig een tandje minder en de basis op orde maken. Een punt waar we vervolgens bij stil willen staan werd ingegeven door een interessant artikel over de rechtmatigheidsverantwoording. Hierin werd het vraagstuk op tafel gelegd of de controle van de RMV goed aansluit bij wat aandacht verdient. Verantwoording volgt de bevoegdheden en dat is in sommige gevallen ongemakkelijk. De beste voorbeelden zijn subsidies en inkoop, waar eigen GS-beleid bevoegdheden niet onder de RMV vallen. Ongeveer twee derde van de overheidsinkopen vallen niet onder de Europese aanbesteding. Daar wordt dus geen controle over uitgevoerd, noch over gerapporteerd. De PVV vindt dat de inzichten die de organisatie hierover zelf ongetwijfeld heeft, ook best gedeeld mogen worden met PS en we dienen hierover dan ook een motie in. Dat is dus de motie Rechtmatigheidsverantwoording inclusief onderdrempelige aanbestedingen. Tot zover, voorzitter, in deze termijn.

Motie M93-2026 ingediend door PVV

Rechtmatigheidsverantwoording inclusief onderdrempelige aanbestedingen

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 5 juni 2026, ter bespreking van Statenvoorstel 06/26 Jaarstukken 2025

Constateernde dat:

- Het inkoopbeleid van de provincie door GS is vastgesteld en PS hierbij geen kaders heeft meegegeven;
- De rechtmatigheidsverantwoording (RMV) van de provincie Noord-Brabant onvoldoende inzicht biedt in de naleving van de inkoopregels bij onderdrempelige opdrachten;

Overwegende dat:

- Volgens juridische analyses¹ het in de rede ligt dat decentrale overheden ook over de financiële rechtmatigheid van onderdrempelige opdrachten verantwoording afleggen, omdat anders een groot deel van de provinciale uitgaven buiten elke vorm van rechtmatigheidscontrole valt;
- In het kader van een zorgvuldige omgang met belastinggeld, het voorkomen van verspilling, of kunstmatige opdrachtsplitsing zouden alle provinciale uitgaven onder de rechtmatigheidstoets moeten vallen;
- PS op dit moment grip mist op de naleving van dit soort zaken;
- PS als hoogste orgaan in de provincie het recht en de verantwoordelijkheid heeft om kaders te stellen op dit terrein;

Verzoeken het college:

- Vanaf de jaarrekening 2026 aan te geven wat de totale omvang (in €) is van onderdrempelige onrechtmatigheden op het gebied van inkoop (niet-naleving van het eigen inkoopbeleid), zodat PS een beeld kunnen vormen van deze omvang en kunnen bepalen of nadere actie wenselijk is.

en gaan over tot de orde van de dag.

PVV Noord-Brabant

Patricia van der Kammen

Alexander van Hattem

¹ https://www.pianoo.nl/sites/default/files/media/documents/2024-12/wet_versterking_decentrale_rekenkamers-sep2023.pdf

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van Miltenburg.

De heer **Van Miltenburg** (D66): Dank, voorzitter. D66 kan instemmen met de jaarstukken 2025, want ondanks zorgen dat niet alle stoplichten op groen staan, bijvoorbeeld ten aanzien van waterkwaliteit, natuurherstel en wonen, constateren we dat de meeste doelstellingen in 2025 zijn behaald. Positief is ook dat de dalende trend van onderbesteding van de afgelopen jaren wordt doorgezet en desondanks blijft er een netto besteedbaar resultaat van circa € 8,4 miljoen over dat aan de vrije begrotingsruimte wordt toegevoegd en dat na een heel onrustig 2025 met de val van het kabinet in Nederland, grote geopolitieke instabiliteit in de wereld. We hadden het er net al over. Neem de oorlog in Oekraïne. Een land dat onze steun verdient omdat het dagelijks vecht voor Europese vrijheid en democratie. Voorzitter, talrijke Brabantse bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisatie, overheden willen steun bieden aan Oekraïne. Dat bleek ook gisteren weer tijdens een symposium hier in het Provinciehuis. Ik noemde het net al, Fontys Paramedisch wil zich richten op kennisdeling, zodat oorlogsinvaliden betere protheses krijgen. De Brabantse Ontwikkelings Maatschappij kan bedrijven, Brabantse bedrijven, verbinden aan de wederopbouw van bijvoorbeeld de energiesector in Oekraïne en hen helpen bij toegang tot een markt vol kansen. Oekraïense jongeren, ik denk aan de motie ingediend door de BBB, jongeren die in Brabant vaak een goede opleiding willen volgen om daarna aan de slag te kunnen gaan voor Brabant en later wellicht voor Oekraïne. Zij lopen nog vaak vast door veel te hoge studiekosten. Voorzitter, het zijn slechts enkele voorbeelden die om steun van de provincie Brabant vragen.

De **voorzitter**: Ja, ik denk, ik laat u uw verhalen afmaken en dan geef ik de heer Van Hattem het woord.

De heer **Van Miltenburg** (D66): Prima. Dan, ja, nogmaals, wij dienen als D66 een motie samen met GroenLinks, VVD, Volt, 50PLUS, PvdA en BBB in. Wij verzoeken in die motie GS om een programmatische aanpak op te stellen om initiatieven met betrekking tot de Oekraïne in 2026, 27 en 28 met € 1 miljoen per jaar te ondersteunen. De algemene reserve, kom ik terug naar de jaarrekening, die biedt soelaas indien de dekking voor dit jaar na het aflopen van de financiële ladder niet in de begroting wordt gevonden. Gezien het rekeningresultaat van € 8,4 miljoen kunnen we ons dat veroorloven en Oekraïne verdient onze steun. Tot zover.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank voorzitter. Ik heb regelmatig vanuit parlementaire assemblees goed contact met Oekraïense parlementariërs en ook met hun diplomatieke staf en één wens die hoor ik vaak vanuit Oekraïne en dat is dat hun mannen in dienstplichtige leeftijd die onder andere hier in Brabant worden opgevangen, terug moeten keren naar de Oekraïne om daar aan het front te kunnen vechten, om hun land te kunnen verdedigen. Is de heer Van Miltenburg met mij eens dat we eigenlijk Oekraïne veel meer zouden kunnen helpen door in plaats van die mannen hier opvang te bieden, te zorgen dat ze daar naar het front gaan en hun land echt kunnen verdedigen, hun dienstplicht daar kunnen invullen?

De heer **Van Miltenburg** (D66): Voorzitter, nee, daar zie ik geen rol van de provinciale overheid. Als u naar de motie kijkt, dan proberen we ook vooral te kijken hoe we initiatieven kunnen verbinden op provinciale thema's binnen de provinciale kerntaken, waar u zo graag heel vaak een discussie over wilt voeren. Provincie, blijf bij de kerntaken, dat is toch een beetje uw devies. Dat betekent ook dat als hier Oekraïense jongeren worden opgevangen en juridisch is alles in orde en er is een tijdelijke, een Richtlijn Tijdelijke Bescherming, daar vallen de meesten onder, ja dan zie ik geen taak voor de provincie om daar tot een initiatief te komen om ze te bewegen terug te gaan naar hun land.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Miltenburg** (D66): Dat is nou typisch een voorbeeld, voorzitter, als ik nog mag, van nationaal beleid.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank voorzitter, kijk, ik zwengel hier de discussie ook niet aan over allerlei zaken rond Oekraïne. Dit komt van de initiatiefnemers van die motie, maar als we het dan toch erover hebben, dan is dit iets waar we ze eigenlijk gewoon veel meer mee zouden kunnen helpen en daar zouden we ook op kunnen aandringen bij Den Haag. Het punt is, als de heer Van Miltenburg van D66 het dan toch heeft over kerntaken, hoe verhoudt deze motie zich dan in vredesnaam tot kerntaken? In vredesnaam mag misschien in dit geval wel een beetje letterlijk worden genomen.

De heer **Van Miltenburg** (D66): Ja, voorzitter, dat is heel duidelijk wat mij betreft. Als je een oproep doet bijvoorbeeld aan de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij om Brabantse bedrijven te laten deelnemen aan handelsmissies gericht op de wederopbouw, dan zit dat in het programma Economie, kennis en talentontwikkeling. Hetzelfde geldt, Fontys Paramedisch, onderwijsinstelling, die ook onderzoek overigens doen met lectoren, als die willen gaan kijken hoe ze tot betere protheses kunnen komen voor oorlogsinvaliden in Oekraïne, dan zit dat in de kerntaak, want dan heb je het over kennis en talentontwikkeling. Als je het hebt over samenwerking tussen gemeenten in Brabant, en een mooi voorbeeld daarvan is Breda, die inmiddels een samenwerking is aangegaan met Lviv, ja dan heb je het over hoe zorg je ervoor als één overheid te acteren, elkaar te versterken met initiatieven, in dit geval gericht op steun aan Oekraïne.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja voorzitter, nou zien we toch eigenlijk wel een heel diepe uitrekking van wat nu onder kerntaken wordt verstaan, want als we dan over de BOM hebben, ja, dat gaat over bedrijven, over handelsbelangen, maar nu wordt er eigenlijk een soort van, ik noem het maar even,

een soort van ontwikkelingshulp, wederopbouwsteun, wordt in één keer onder handelsbelangen geschoven en dat soort zaken. Wordt hiermee eigenlijk niet gewoon de taak van de BOM en van allerlei andere zaken die nu onder de voorbeelden die de heer Van Miltenburg noemt, ten onrechte eronder geschoven. Hoe ziet hij dit nu nog binnen de kaders passen waarvoor deze organisaties en deze taken zijn opgezet? Dit is toch volgens mij nooit echt de bedoeling geweest. Volgens mij hebben we hier als PS ook nooit een kader voor meegegeven om het op die manier te organiseren.

De **voorzitter**: De heer Van Miltenburg.

De heer **Van Miltenburg** (D66): Ja, voorzitter. Ik zie eigenlijk weinig verschillen met bijvoorbeeld handelsmissies gericht op Taiwan, handelsmissies gericht op Europese regio's, Duitsland, de heer Van Gruijthuijsen is regelmatig in Duitsland te vinden en gelukkig, want daar vindt heel veel innovatie plaats, dus het is fantastisch om daar de uitdagingen op het gebied van bijvoorbeeld medische technologie en misschien wel op het gebied van energie, om die te verbinden aan wat hier in Brabant gebeurt. Dan gaan er ook Brabantse bedrijven vaak met de provincie en de BOM naar dat soort regio's, naar dat soort landen. We vragen nu om heel specifiek ook aandacht op te nemen in bijvoorbeeld een jaarprogramma van de BOM, staat er gelukkig inmiddels in, zijn ze ook deels autonoom in omdat ze ook zelf scannen wat de marktkansen zijn voor Brabantse bedrijven. Om dan ook uiteindelijk zich te richten op de wederopbouw en de hulp aan een deel van het Europees continent en dan heb ik persoonlijk liever dat we wat meer accenten gaan zetten op Europese samenwerking dan dat we als provincie met de BOM om de haverklap naar het Verre Oosten vliegen.

De **voorzitter**: Ik ga naar mevrouw Putman.

Mevrouw **Putman** (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel, voorzitter. De heer Van Miltenburg horende, betekent dat dan ook dat deze motie ziet op bijvoorbeeld minder samenwerking en inzet ten opzichte van China en minder handelsmissies naar China?

De heer **Van Miltenburg** (D66): Nee, voorzitter, dat betekent het niet. Mevrouw Putman kan ook de motie, denk ik, zo interpreteren dat we vooral zeggen, blijf vooral ook doen wat we doen, maar kijk wel, door het aflopen van de financiële ladder, zit er nog ergens in de huidige begroting nog ruimte om een extra tandje bij te kunnen zetten? Ik zeg echt ook een extra tandje, dus een extra inspanning te doen, bovenop wat er al gebeurt, richting Oekraïne. Als de heer Van Gruijthuijsen, die ruimte wil ik GS ook gewoon heel graag bieden, en de gedeputeerde in het bijzonder, als hij ziet op een gegeven moment dat er in de lopende begroting een herijking kan plaatsvinden en dat er wat meer focus kan komen op Oekraïne en dat er wat minder focus komt op een ander onderdeel van zijn programmabegroting, dan staat het wat mij betreft binnen de spelregels vrij om dat op die manier ook te herprioriteren.

De **voorzitter**: Mevrouw Putman.

Mevrouw **Putman** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ik ga de vraag straks opnieuw stellen.

De heer **Van Miltenburg** (D66): Dank.

Motie M94-2026 ingediend door D66, GroenLinks, VVD, Volt, 50PLUS, PvdA, BBB
Brabant steunt Oekraïne

Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 5 juni 2026, behandelend het Statenvoorstel 06/26 A over de Jaarstukken 2025;

constaterende dat;

- de provincie Noord-Brabant over 2025 een voordelig netto rekeningresultaat kent van €8.377.707 en dit bedrag wordt toegevoegd aan de algemene reserve;
- Oekraïne sinds de Russische invasie in 2022 dagelijks tegen de Russische agressie vecht voor Europese vrijheid en democratie;
- Provinciale Staten bij motie M6-2022 eerder steun hebben uitgesproken voor Oekraïne;
- op 30 en 31 maart jongstleden in Breda tussen Oekraïne en Nederland tijdens de jaarlijkse Lviv-conferentie is afgesproken om de bilaterale samenwerking verder te versterken en Oekraïne te ondersteunen bij de wederopbouw en het EU-toetredingsproces;
- de gemeente Breda reeds een samenwerkingsrelatie is aangegaan met de stad Lviv;

overwegende dat;

- Brabant een sterk exportgerichte economie heeft die direct profiteert van stabiliteit en veiligheid in Europa;
- Oekraïne onze krachtige steun verdient op thema's van verschillende provinciale beleidsprogramma's en er talrijke Brabantse bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen, overheidsinstellingen en maatschappelijke organisaties zijn die Oekraïne kunnen ondersteunen in de wederopbouw;
- bijvoorbeeld onderwijsinstelling Fontys (Paramedisch) werkt aan een initiatief om samen met Oekraïense en Europese partnerorganisaties opleidingen en activiteiten te ontwikkelen gericht op onder meer het maken en aanmeten van protheses voor oorlogsinvaliden;
- de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij een voorttrekkersrol kan vervullen bij de samenwerking tussen Brabantse en Oekraïense economische actoren;
- de provincie Noord-Brabant nog geen Oekraïense zusterregio heeft en een structurele samenwerkingsrelatie met een Oekraïense regio verkend kan worden;
- er nog geen zekerheid is of Oekraïense jongeren in Brabant al vanaf september 2026 tegen het wettelijke collegegeld in plaats van het hogere instellingscollegegeld kunnen studeren en Provinciale Staten bij aangenomen motie M12a-2026 hebben uitgesproken dat Oekraïense jongeren niet "tussen wal en schip" mogen belanden, maar moeten kunnen studeren;
- de provincie Noord-Brabant nadrukkelijk een grotere faciliterende, regisserende en ondersteunende rol bij dit alles kan nemen, mits er financiële middelen beschikbaar zijn voor initiatieven ter ondersteuning van Oekraïners en Oekraïne;

verzoeken Gedeputeerde Staten;

- een programmatische aanpak op te stellen om initiatieven ten aanzien van Oekraïne te gaan ondersteunen met een jaarlijks bedrag ter grootte van €1.000.000 gedurende de begrotingsjaren 2026-2027-2028;
- in beeld te brengen op welke wijze dit bedrag voor 2026 geheel of ten dele gedekt kan worden uit de huidige begroting 2026 door het aflopen van de financiële ladder, dan wel gedekt moet worden vanuit de algemene reserve;
- Provinciale Staten over de uitvoering van deze motie bij de begroting voor 2027 te informeren;

en gaan over tot de orde van de dag.

D66 - Matthijs van Miltenburg

GroenLinks - Michiel Philippart

VVD - Tom Meylink

Volt - Inge Vossen-van Beers

50Plus - Jan Frans Brouwers

PvdA - Ward Deckers

BBB - John Frenken

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Buiks, die al in de coulissen klaar stond.

De heer **Buiks** (CDA): Goed gezien, voorzitter. Dank u wel. Het CDA is blij met het rekeningresultaat. Het CDA is positief over de minder afwijkingen bij de lasten versus de begroting. Echter, bij de baten zit er weer een verschil in van bijna 4%. Dit geeft PS minder keuzes in het jaar

zelf. Het CDA snapt dat de decembercirculaire hieraan heeft meegewerkt. Echter, zou dit nog beter bewaakt moeten worden. Nu is er resultaat van 28 miljoen terwijl bij de slotwijzigingen de begroting nog op nul uitkwam. Als dit soort resultaten eerder bekend zijn, kunnen we eerder keuzes maken als PS. Wat gaat GS hieraan doen om dit nog beter bij ons te krijgen? Twee, is het CDA geschrokken van de onrechtmatigheden voor een bedrag van 13,8 miljoen. Dan kunt u als college wel zeggen dat minder is dan de norm van 19 miljoen. Echter vinden we dit gewoon veel te veel. Ook hier graag een reactie hoe dit verder opgepakt gaat worden en wat uw actieplan is. Als laatste voorzitter de uitstaande leningen. Een vast onderwerp voor het CDA. Er staat in de bijlage van de jaarstukken dat € 448.525 van de uitstaande leningen oninbaar of dubieus is. Daarentegen hebben wij in maart 2026 als CDA een overzicht ontvangen waarbij leningen welke een totale waarde hadden, toen van 13,4 miljoen, een achterstand hebben in rente en/of aflossingen. Voor het CDA is dit niet te verklaren. Deze vraag hebben we al gesteld tijdens Sturen en Verantwoorden. Hier is technisch een algemeen antwoord op gekomen, maar niet een antwoord dat eigenlijk dit verschil verklaart. Ik zou toch de gedeputeerde, en ik heb hem daarover ingelicht, en hij zou dat heel goed voorbereiden, zodat hij met een treffend antwoord komt dat ik gerustgesteld naar huis kan na dit onderwerp. Goede tip dat ik nog moet stemmen van mijnheer Gremmen. Hier wilde ik het bij laten, voorzitter.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. De heer Koevoets.

De heer **Koevoets** (Lokaal Brabant): Nee, dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Nuijten.

De heer **Nuijten** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. De jaarstukken zijn bedoeld om terug te kijken op het gevoerde beleid en waar mijn fractie dan over dat gevoerde beleid toch echt een punt over wil maken is het volgende, terug te lezen in hoofdstuk 7 bijlage 1. De bestuurders in Brabant vinden blijkbaar dat zij moeten bepalen wat Brabanders eten. Er is namelijk door hen een doelstelling vastgesteld dat Brabanders in 2030 60% plantaardige eiwitten moeten eten. Er worden subsidies verstrekt om consumptiegedrag te beïnvloeden. Er worden netwerkclubs opgericht. Er wordt gemonitord wat mensen eten. Er worden campagnes georganiseerd. Als klap op de Chinese vuurpijl zien we een heuse Bean Deal en chefkok Bean Meal Challenge. Serieus? Is dit waar wij ons belastinggeld voor afstaan? Niet voor het oplossen van files, extra woningen of het oplossen van netcongestie. Nee, de provincie houdt zich bezig met het percentage plantaardige eiwitten op het bord van de Brabantse burger. Dit is precies het soort technocratische maakbaarheid denken waar mensen schoon genoeg van hebben. Een groep bestuurders die bedenkt hoe de ideale Brabander moet eten, hoe de ideale boer moet boeren en vervolgens wordt belastinggeld ingezet om de samenleving die kant op te duwen. Om dat tegen te gaan dienen wij een motie in, burgers voor burgers, omdat het nooit de taak van deze provinciale overheid zou mogen zijn om te bepalen wat Brabanders zouden moeten eten. Dank u wel.

Motie M95-2026 ingediend door JA21, PVV, BBB

Burgers voor burgers

Provinciale Staten, in vergadering bijeen op 5 juni 2026, behandelende het Statenvoorstel 06/26 Jaarstukken 2025,

Constaterende dat:

- de provincie als doelstelling hanteert dat Brabanders in 2030 voor 60% plantaardige eiwitten zouden moeten eten;
- hiervoor belastinggeld wordt ingezet voor onder meer de BEANMEAL, netwerkorganisaties, campagnes en het monitoren van eetgedrag;
- uit de eigen jaarstukken blijkt dat deze gedragsbeïnvloeding nauwelijks effect sorteert.

Overwegende dat:

- het niet de taak van de provincie is om zich te bemoeien met de inhoud van het avondeten van Brabantse gezinnen;
- Brabanders prima zelf kunnen bepalen of zij kiezen voor een biefstuk, een gehaktbal of een bak bonen;
- de provincie dringendere uitdagingen kent op het gebied van bereikbaarheid, woningbouw, netcongestie en veiligheid.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

1. te stoppen met de provinciale doelstelling om in 2030 Brabanders 60% plantaardige eiwitten te laten eten.

En gaat over tot de orde van de dag.

Kevin Nuijten
JA21

Alexander van Hattem
PVV

Marcel Berkvens
BBB

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Putman.

Mevrouw **Putman** (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Geen groen, geen oranje, maar zelfs rode stoplichten in de jaarstukken als het gaat om, u voelt hem misschien al aankomen, voldoende water en schoon water. Onze allereerste levensbehoefte en dat is al jaren zo. Zo begon ik vorig jaar de bijdrage over de jaarstukken. Helaas kan ik deze langspeelplaat opnieuw afspelen dit jaar. Waren we vorig jaar nog redelijk hoopvol over de toekomst, anno 2026 is die hoop wat vluchtiger. Het begint erop te lijken dat de werkelijkheid ons inhaalt. Het voorbereidende werk van de afgelopen jaren, dat zo onderhand effect zou moeten sorteren, is niet voldoende voor een succesvol resultaat in 2027 of daarna. Voldoende water kleurt nog steeds rood. We moeten ervoor zorgen dat we de regie houden in de doelstellingen en handhaving, ook in de samenwerking met waterschap en partners. We moeten ervoor zorgen dat 2027 in beeld blijft als de deadline voor de Kaderrichtlijn Water en dat er geen doelstellingen worden opgeschoven. We moeten ervoor zorgen dat het principe 'voor wat, hoort wat' in het beregeningsbeleid concreet iets doet tegen droogte. Schoon water blijft moeilijk te garanderen. Dat komt bijvoorbeeld door stikstof en landbouwgif. In april van dit jaar is op rijksniveau het proces Convenant Gewasbescherming gestart. We hebben in Brabant bijna een 100%-versie Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen en ik ben benieuwd wat daarmee gaat gebeuren. Kunnen we in Brabant onze eigen koers varen of wachten we nu op het Rijk? Hoe langer we wachten, hoe moeilijker het wordt. Wat betreft de natuur staan we er iets beter voor, maar terugkijkend naar vorig jaar hebben veel van onze doelstellingen nog dezelfde kleur, oranje. Er is dus ook geen vooruitgang geboekt waarover we echt kunnen spreken. Ik hoop van harte dat ik bij de bespreking van de jaarstukken 2026 echt wat meer tussen het groen mag staan.

De **voorzitter**: Mevrouw Vossen. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik zie af van mijn termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Egger.

Mevrouw **Egger** (ChristenUnie-SGP): Ik zie er ook vanaf en dank u wel voor het engelengeduld met het voorzitten van deze vergadering.

De **voorzitter**: Dank u wel. Wij hebben de motie van JA21 nog niet binnen of nog niet gezien, dus we schorsen vijf minuten. Ga niet te ver weg, want dan kan de gedeputeerde even naar die motie kijken.

Schorsing

De **voorzitter**: Beste mensen, de vijf minuten zijn voorbij. Ik heropen de vergadering en het woord is aan de heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank voorzitter en dank aan alle woordvoerders voor hun vragen, opmerkingen, meningen, reflecties, maar ik wil ook toch ook op dit tijdstip dankzeggen aan alle ambtenaren waar een aantal woordvoerders van u ook naar verwezen hebben. Ik ben elke keer onder de indruk van het huzarenstukje dat zij afleveren, niet alleen in de voorbereidingen naar de afronding van de jaarstukken, maar ook ten behoeve van de beantwoording van uw technische vragen waar inmiddels, ik maak van mijn hart geen moordkuil, inmiddels 58% van de technische vragen te laat conform afspraak met de griffie, te laat worden ingediend en toch op tijd zijn om die vragen op tijd bij u terug te krijgen. Daarvoor wil ik de ambtenaren ontzettend danken. Ook een dank aan de accountant, dit accountantsbureau, die voor het laatst onze jaarrekening heeft gecontroleerd en dat zij een positieve controleverklaring hebben afgegeven. Ik kijk terug op een degelijke en fijne samenwerking. De jaarstukken, sommigen lieten dat al blijken in hun woordvoering, in hun bijdrage, dat de provincie in 2025 laat zien dat we in een complexe en onzekere wereld koersvast blijven sturen, en haar doelen grotendeels realiseert. De financiële situatie is gezond en stabiel, met een klein positief resultaat, een dalende onderbesteding, terwijl verdere verbetering van het realistisch ramen ook nodig blijft, maar daarbij een focus op de batenkamp die zich tegelijkertijd erg lastig laat voorspellen, met onder andere veel incidentele middelen gedurende het jaar vanuit dat Rijk. De belangrijkste opgave voor ons ligt in het vasthouden van de ambities op die grote dossiers, ook in 2026, met het oog op de uitvoerbaarheid en het realistische bijsturen waar nodig is. Dan de vragen die gesteld zijn. De heer Tolsma, de bodemsanering. Ja, we zijn afgelopen jaren behoorlijk ver gekomen met het saneren op de diverse plekken van die bodem, maar we zien nu juist dat de complexe locaties het dus ook complex maakt om die bodem daar te kunnen saneren. Dat maakt het juist in die last mile, zeg maar even, dat het complexer is en dat het daardoor wat langer duurt, mijnheer Tolsma. De heer Van Hattem had geen tijd voor de complimenten, dus ik zal hem ook niet in ontvangst nemen. Dan de heer Buiks. Ik heb net al aangegeven in mijn introductie dat wij er alles aan doen om beter te sturen om het resultaat aan het eind van het jaar echt heel nauwkeurig op nul te laten zijn, maar we zijn ook realist dat dat niet gaat lukken, omdat dat ook onder andere, waar u het zelf over had, dat we ook afhankelijk zijn van het Rijk en hoe we dat dan op een goede manier ook met de controle van de accountant gaan organiseren. Ik ben u dankbaar dat u een aantal jaren geleden begon over het reëel ramen, maar ik ben ook realist dat ik buitengewoon tevreden ben met het resultaat op een begroting, van zo'n 1,3 miljard was het afgelopen jaar, dat we daar op deze omvang van resultaat uitkomen en ik vind dat best reëel. Laten we niet zeggen dat we hier schimmen nastreven, maar dat we het op deze manier doen. Daarmee ook een antwoord geven op die 13,4 miljoen onrechtmatigheden. Ja, het is een flink bedrag en nee, op een totale begroting van 1,3 miljard kunnen er ook soms dit soort zaken voorkomen, ook binnen de afspraken die we met u gemaakt hebben en daar leggen we ook conform de afspraken in de kadernota, ook verantwoording aan u af. De oninbaarheid van leningen, zo heb ik het maar even geformuleerd, mijnheer Buiks, dat is een zorg, dat snap ik, maar we hebben daar wel een heel zorgvuldig proces voor opgesteld. Dat begint inderdaad met hoe we de financiële ladder doorlopen. Zijn er andere partijen die kunnen financieren? Dan staan leningen, als we dan toch zelf als provincie het een belangrijk onderwerp vinden, staan leningen boven subsidies op die financiële ladder. Dan heeft het onze voorkeur om leningen uit te zetten en dat we altijd nog aan het eind van de rit eventueel daar op een andere manier mee omgaan. Dat betekent op het moment dat we inzicht krijgen, dat we met die partijen het gesprek aangaan en als we zien dat er eventueel inderdaad de rente niet afbetaald kan worden of de aflossing op dat moment niet gerealiseerd wordt, dat we dan in gesprek gaan met de partners om daarover te spreken.

De **voorzitter**: Mijnheer Buiks.

De heer **Buiks** (CDA): Ik snap dat u de ladder afgaat, maar het eigenlijk specifiek is de vraag bedoeld, in de jaarstukken staat een oninbaar dubieus bedrag van € 448.000. In maart krijgen we een overzicht waarin staat 13,4 miljoen, daar wordt geen rente en/of aflossing op betaald. Mijn

vraag is eigenlijk heel simpel, los van heel uw betoog, waarom is er dan niet meer een groter bedrag als oninbaar/dubieus gekwalificeerd? Die afweging die daar gemaakt is, daar gaat het mij om. Niet wat u allemaal doet en hoe u dat allemaal voor elkaar krijgt. Ik zou daar graag antwoord op ontvangen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik was ernaar onderweg, mijnheer Buiks, omdat dat namelijk in het proces zit dat wij, wat ik net aangaf, we constateren dat er soms aflossingen of rentebaten dat die op een voor afgesproken moment niet binnenkomen, dan gaan we in gesprek met die partijen en als dan blijkt dat ze wel zeggen in staat te zijn om dat aflossen later te doen, een x-aantal jaar of een x-aantal maanden, dat betekent niet dat wij het dan als oninbaar beschouwen en pas als we het als oninbaar beschouwen en dat kan over twee jaar zijn, kan over twee maanden zijn of over twintig jaar, dan pas gaat het naar het postje oninbaar en dan schrijven we dat af. Er zitten zoveel gesprekken en optimisme bij ons tussen voordat wij het van het is gewoon een reguliere lening en dat gaat allemaal goed tot we schrijven het helemaal af. We zijn echt zorgvuldig, we hebben een zorgvuldig proces daarbij om te voorkomen dat onze partners waarmee we een lening hebben afgesloten bij de eerste de beste tegenwind eigenlijk zeggen nou boekt u het maar af provincie want u heeft genoeg middelen. We hebben een heel zorgvuldig proces, mijnheer Buiks.

De **voorzitter**: Mijnheer Buiks.

De heer **Buiks** (CDA): Als u een heel zorgvuldig proces doorloopt, dan zou ik u toch wel willen meegeven dat het gevaarlijk is wat u hier zegt, want dan kan eigenlijk iedereen dan zeggen van nou ik stel mijn aflossingen gewoon twee jaar uit of ik betaal mijn rentes even niet, want als ik dan een mooi verhaal hou dan kan ik over twee jaar dat misschien pas wel betalen, want u zegt als daar enig zicht op is dat dat binnenkomt, maar ja ik vind het toch wel heel makkelijk, want dat geeft ruimte voor andere mensen ook om daar zo mee om te gaan.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ik ben een optimistisch mens, mijnheer Buiks, maar ik weet ook dat er binnen onze ambtelijke organisatie ook heel kritische mensen zijn. Wanneer zij in gesprek gaan met onze partners die een lening bij ons hebben en niet zomaar een mooi verhaal op hun revers gespeld krijgen en dat ze echt daadwerkelijk ertegenaan gaan om ervoor te zorgen dat die middelen wel binnenkomen. Dat betekent nog steeds dat er soms een situatie is dat het toch oninbaar is. Het mooie verhaaltjes houden, dat gaat niet altijd op, mijnheer Buiks, dus die verwachting die u dacht te horen dat het wel heel makkelijk kon wanneer partijen bij ons lenen, daar zit echt een stevig verhaal bij. Dan ga ik over op de beantwoording en de appreciatie van de moties. De motie 93 ingediend door de heer Van Hattem over onderdrempelige aanbestedingen, die zal dit college ontraden. We hebben een werkwijze conform de kadernota en wij denken dat dat de juiste manier is en om daar nu al van af te gaan wijken zeggen we dat we dat niet willen, ook conform de afspraak met uw Staten en daarom willen wij deze motie ontraden. De motie 94, ingediend door onder andere D66 en GroenLinks, de initiatiefnemers hebben al een en ander van gedachten gewisseld, maar laat ik aangeven hoe wij als college hiertegenover staan. Dit past binnen ons met u besproken IZ-beleid, internationaliseringsbeleid en dat hebben we in, ik meen, september '23, als ik het goed herinner, besproken. Dit is ook daadwerkelijk niet alleen een belang voor de Oekraïense samenleving, maar ook een belang, zoals de heer Van Miltenburg ook zei, voor onze eigen bedrijven, voor onze eigen onderwijsinstellingen en op die manier misschien nu niet meteen, maar het college ziet wel een meer geïnteresseerd bedrijfsleven vanuit Brabant. Daarom was ons symposium gisteren ook buitengewoon goed bezocht en u had daar ook bij kunnen zijn, want u heeft daar een uitnodiging ontvangen. Het is ook een bevestiging dat wij binnen Europa echt intensiever willen samenwerken, dus het is een win-win-win-situatie en de gedachte dat wij daar middelen voor inzetten, nou dat zien wij, want dat zegt de gedeputeerde Financiën die hier staat ook tegen de gedeputeerde Economie, kennis en talentontwikkeling. Wij moeten en zullen via de financiële ladder goed beoordelen en zullen binnen de begroting prioriteren als dat nodig is, maar we zien daar op dit moment geen noodzaak, want ik denk dat we daar binnen het gevraagde bedrag kunnen leveren wat er bij alle overwegingen staat. Dan ga ik naar motie 95, zeg ik tegen de heer Nuijten, ja u refereert er al aan dat dat in ons beleid

staat, dit college voert door u vastgesteld beleid uit en daarom zal ik namens het college, deze motie, motie 95 ontraden en tot zover mijn inbreng voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, dat was precies binnen de tijd. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja dank voorzitter. Ik vind het toch jammer dat de gedeputeerde de motie ontraadt en eigenlijk ook met een... Mijn motie wel.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): De moties van de heer Buiks worden meestal wel omarmd, maar die van mij zijn meestal iets lastiger. Ik hoor ook niet echt een hele duidelijke uitleg erbij en als we dan kijken naar wat er speelt met bepaalde zaken rond subsidies en inkoop die niet helemaal duidelijk zijn dan vraag ik een beetje inzicht meer in hoe zulk soort zaken lopen. Dat we als Staten ook gewoon beter onze controlerende taak daarover kunnen uitoefenen. Zou de gedeputeerde misschien toch iets uitvoeriger kunnen toelichten, want hij zegt nu simpel van ja het valt gewoon binnen de kaders en daarmee is het allemaal afgedaan.

De **voorzitter**: U wilt een uitgebreide toelichting?

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik wil een uitgebreide toelichting.

De **voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Ja, die ga ik u op dit moment niet geven omdat we juist zeggen, we hebben aan de voorkant afspraken gemaakt over wat er wel en niet valt onder die rechtmatigheidsverantwoording en daarop worden we gecontroleerd en daarop controleren we onszelf wanneer we de jaarrekening aan het opmaken zijn en dat is volgens mij de prudente werkwijze mijnheer Van Hattem en daar blijven we zolang het vaststaat, ook vastgesteld beleid is door u als Provinciale Staten, daarachter staan en wij vinden dat een heel verstandig besluit wat de Provinciale Staten genomen heeft ten tijde van de vaststellen van die kadernota.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank voorzitter. Dan moet ik toch vaststellen dat er toch onvoldoende mogelijkheden zijn om daar goed op te kunnen controleren, dus dan is de motie des te harder nodig. Voorzitter, ik ben een fatsoenlijk mens en ik wil toch de gedeputeerde nog laten weten wat de complimenten zijn, want die wil ik degene die ervoor gezorgd heeft toch niet onthouden. Dat ging namelijk over het jaarverslag Zorgplicht archiveren van GS. Er wordt eindelijk scherp en ter zake gerapporteerd en het is niet enkel een 'omdat het moet'-verslag, gewoon een goede reflectie en daarvoor wil onze fractie toch wel graag die complimenten overbrengen. Ga zo door.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank u, wij zullen ze doorgeven aan de verantwoordelijk portefeuillehouders en de mensen die daar elke dag mee bezig zijn, mijnheer Van Hattem, dank.

De **voorzitter**: De heer Buiks.

De heer **Buiks** (CDA): In ieder geval mooi dat u die ook int, de complimenten van mijnheer Van Hattem. U omarmde de motie over Oekraïne. Had u dat ook gedaan als wij een negatief resultaat hadden gehad? Is het voor u afhankelijk als gedeputeerde Financiën dat dat betrekking heeft op het rekeningresultaat van 2025? Of zegt u, dat staat er voor mij helemaal los van? Ten tweede, inmiddels heb ik wat huiswerk gedaan. Er is geen één provincie die dat ook doet, dus dat soort bedragen

beschikbaar stellen, vindt u dat dan toch wel een taak van de provincie Brabant? Ja, laat ik het daar eens even bij houden.

De **voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Om antwoord te geven op uw eerste vraag. Ja, dat is een wat-alsvraag, gelukkig. Ik moet even goed in mijn geheugen graven, ik weet niet of wij ooit een negatief resultaat eindafrekening hebben gehad over een jaar sinds ik hier bij deze provincie, in Provinciale Staten dan wel Gedeputeerde Staten. Het is gevaarlijk om wat-alsvragen te beantwoorden en ik ben ervan overtuigd dat we dit binnen de lopende programma's en de budgetten van de programma's kunnen oplossen. Wij gaan gewoon aan de slag met de kennis die we nu hebben en we hebben gelukkig niet te maken door het prudente beleid en controle op de uitvoering dat we geen negatief resultaat hebben, mijnheer Buiks. Dan uw tweede vraag. De heer Van Miltenburg refereerde al even aan Oost NL, de ontwikkelingsorganisatie van Gelderland en Overijssel. Ik hoor gewoon mijn collega, en dat is even echt uit directe bron, mijn collega die gewoon richting Polen reist om daar met bedrijven uit Overijssel en bedrijven uit Oekraïne een matchmaking event te organiseren. Dat is een voorbeeld dat ik gewoon van mijn collega uit Overijssel hoor. Er is daadwerkelijk, ook door andere provincies dat er uitvoering wordt gegeven om de contacten tussen de provinciale bedrijven of bedrijven uit de provincie en bedrijven en regio's in Oekraïne, om die samen te laten werken en dat is denk ik, dus dat zijn mijn ervaringen mijnheer Buiks.

De **voorzitter**: Tot slot.

De heer **Buiks** (CDA): Dat is uw ervaring, zegt u, maar terug naar de eerste vraag. U zegt wat-als. Eigenlijk moet ik de vraag stellen: is het voor u gebonden aan het rekeningresultaat? Bij de tweede vraag is, ik heb in ieder geval gelezen dat die provincies geen miljoen per jaar beschikbaar gaan stellen, want activiteit is voor mij anders dan dit soort bedragen beschikbaar stellen, wat volgens mij een overheidstaak is, een landelijke overheidstaak. Dat is eigenlijk waar ik ook nog een reactie op wil horen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Op uw eerste vraag, ik bekijk het echt op de inhoud, is het relevant voor ons? De bijeenkomst gisteren bijvoorbeeld, ontzettend veel Brabantse bedrijven en instellingen die er waren en op basis daarvan voeren wij ook ons internationaliseringsbeleid uit. Dat is de manier waarop ik daarnaar kijk en dat is een invulling binnen het beleidsprogramma EKT op dit moment. Dan de tweede vraag. Ik heb de motie en het bedrag wat in het dictum staat niet zo gelezen dat wij 1 miljoen per jaar uit gaan strooien op allerlei zaken. Het zijn mijn woorden, maar juist om een context te geven wat de omvang zou zijn om in te zetten om onze Brabantse bedrijven, instellingen echt structuurversterkend, programmatisch te laten samenwerken met partijen uit Oekraïne, of dat studenten bijvoorbeeld hier zijn. Het is wat mij betreft absoluut geen strooigeld, maar een goede investering die past bij ons provinciaal uitvoeringsbeleid.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja dank voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde Van Gruijthuijsen zeggen dat in Oost-Nederland, daar hebben ze een ontwikkelingsorganisatie en ik kan me herinneren toen de heer Van Gruijthuijsen en ik vijftien jaar geleden allebei in deze Staten begonnen toen was er nog een provinciale ontwikkelingshulporganisatie, Palet, die geloof ik in Eindhoven was gevestigd en daar is toen juist vanuit de provinciale kerntakendiscussie gezegd, die gaan wij niet meer ondersteunen. We zien ontwikkelingswerk niet meer als een provinciale kerntaak. Daar stappen we vanaf. Dan is mijn vraag toch aan de heer Van Gruijthuijsen, ziet hij niet het risico dat juist door zulk soort beleid te gaan ontwikkelen, we de deur weer open gaan zetten voor ontwikkelingswerk en dat soort aangelegenheden als provinciale taken die eigenlijk helemaal niet binnen onze provinciale kerntaken passen?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank mijnheer Van Hattem. Nee, ik zie het echt als een eigen provinciaal belang, laat ik het dan maar zo zeggen, voor onze Brabantse bedrijven die internationaal willen samenwerken, internationale handel willen drijven, maar ook de kennis die Oekraïense bedrijven en helaas misschien juist door die oorlog nu opdoen rondom innovatieve technologieën, dat mede daarom onze Brabantse bedrijven denken van dat is bedrijfsmatig interessant en daar willen we wel graag mee gaan samenwerken. Net zo goed als onze Brabantse onderwijsinstellingen, dat was inderdaad volgens mij onder andere een motie van de BBB om daar de studenten in contact te brengen en collegegelden te laten... of dat ze konden studeren aan onze Brabantse onderwijsinstellingen. Het is dus ook in ons eigen Brabantse belang, direct economisch en qua talentontwikkeling, om dit programmatisch op te pakken. Ik zie niet in dat er een relatie ligt bij dat ontwikkelingshulp..., die inderdaad niet meer actief is voor onze provincie.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem, kort.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Kort. Ik vind een beetje het voorstel op twee gedachten hinken, want op het ene moment hoor ik ontwikkelingshulp, de motie zelf die zegt ook iets van steun en zo, en tegelijkertijd wordt de hele tijd gezegd van ja, het is een handelsmissie, het gaat om bedrijven, het gaat om handelscontacten. Wat is het nu? Het lijkt wel twee kanten op te vliegen de hele tijd.

De **voorzitter**: De heer Van Gruijthuijsen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Volgens mij heb ik, dank u wel mijnheer Van Hattem, volgens mij heb ik in mijn eerste zin als reactie dat het ook een win-winsituatie is, maar dat de drijfveer, goed daar heeft u de indieners over horen praten. Ik bekijk het echt als een win-winsituatie voor de Brabantse bedrijven en instellingen en daarmee ook een winsituatie voor de bedrijven en organisaties aan de Oekraïense zijde en dat je daarmee inderdaad een stuk hulp geeft, maar ook perspectief geeft aan de Oekraïense bevolking en de bedrijven. Dat is dan een spin-off. Zoals ik ernaar kijk, past dit binnen ons IZ-beleid en is het geen ontwikkelingshulp in de manier waarop u zojuist uw vraag introduceerde.

De **voorzitter**: Volgens mij zijn we aan het einde gekomen van de beraadslagingen over dit onderwerp. Ik sluit de beraadslagingen.

27/26 Zesde wijziging Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning Provinciale Staten Noord-Brabant 2018

De **voorzitter**: We hebben nog één onderwerp, namelijk de Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning Provinciale Staten Noord-Brabant 2018. Met voorgestelde aanpassingen wordt de Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning weer up-to-date gemaakt. Het voorstel is door de griffie opgesteld en besproken tijdens het presidium op 13 april. Hier heeft één fractie, de PVV, aangegeven het als beperkt spreekstuk te willen agenderen. Alleen de PVV zal dan ook het woord voeren. Omdat het geen collegevoorstel is, zal het college er ook niet op reageren. Het presidium heeft het stuk doorgestuurd naar de Staten, dus desgewenst zal mevrouw Van der Linden namens het presidium reageren. De heer Van Hattem heeft het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank voorzitter. Ik was eigenlijk van plan dat even te laten zitten, maar de heer Philippart heeft mij toch een beetje uitgedaagd om hier nog een puntje van te maken, want het stuk is onder andere gericht op het volgende punt en dat zegt: wanneer bij verkiezingen gebeurt dat Provinciale Staten besluiten een fusiefractie te beschouwen als rechtsopvolger van een van de oorspronkelijke fracties, dat de opgebouwde reserve van die fracties dan worden behouden door de nieuwe fracties. Ik vind het dan wel even goed om hier te memoreren als fatsoenlijk democraat dat we hier nu gewoon een verordening vaststellen en dat ik het GroenLinks en de PvdA nooit zal nadragen dat zij hier een aanleiding hebben gegeven dat er regels moeten worden opgesteld om

zulk soort dingen in het leven te roepen en dat dit gewoon verder een keurige verordening is waar wij ook mee zullen instemmen. Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik denk niet dat mevrouw Van der Linden noodzaak voelt om hierop te reageren. Nee. Dat gezegd hebbende, dan sluit ik de beraadslagingen.

De **voorzitter**: Voordat ik de vergadering schors voor tien minuten, vraag ik de griffier om op de stempel te drukken. Ik heb begrepen dat de heer De Heer nog een... Ja, doe dat eerst maar even. Ja. Ik begrijp dat de heer De Heer nog even het woord wil over een motie. De heer De Heer heeft het woord.

De heer **De Heer** (CDA): Ja, dank u wel. De indieners willen motie M83 Provinciaal burgerberaad energie aanhouden.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan wordt deze motie vandaag niet in stemming gebracht. Verder verzoek ik u uw sprekerspas alvast in de microfoonpost te stoppen en daar te laten tijdens de schorsing. U zult van de griffie een overzicht van de stemmen aantreffen in iBabs. Dat is een extra faciliteit die ze tegenwoordig gaan bieden. Ik schors nu de vergadering voor tien minuten zodat we ons klaar kunnen maken voor de stemming. Ik schors de vergadering.

Schorsing

Stemmingen

De **voorzitter**: Voordat ik de vergadering schors voor tien minuten, vraag ik de griffier om op de stempel te drukken. Ik heb begrepen dat de heer De Heer nog een... Ja, doe dat eerst maar even. Ja. Ik begrijp dat de heer De Heer nog even het woord wil over een motie. De heer De Heer heeft het woord.

De heer **De Heer** (CDA): Ja, dank u wel. Wij willen motie M83 provinciaal burgerberaad energie, willen de indieners die aanhouden.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan wordt deze motie vandaag niet in stemming gebracht. Verder verzoek ik u uw sprekerspas alvast in de microfoonpost te stoppen en daar te laten tijdens de schorsing. U zult van de griffie een overzicht van de stemmen aantreffen in iBabs. Dat is een extra faciliteit die ze tegenwoordig gaan bieden. Ik schors nu de vergadering voor tien minuten zodat we ons klaar kunnen maken voor de stemming. Ik schors de vergadering.

Schorsing

M33-2026 Stallenbeleid

De **voorzitter**: Beste mensen, we zijn zover dat we richting de stemmen kunnen gaan. Wil iedereen plaatsnemen? Ik vraag concentratie, want u weet, het stemmen gaat in een fors tempo en willen we om 21.00 uur klaar zijn en dat is toch mijn kleine ambitie, dan kunnen we dat nog halen. Ik heropen derhalve ook de vergadering. Ik vraag stilte in de zaal. We beginnen met de stemming over een aangehouden motie, motie M33. Dat is de motie over het stallenbeleid en die is aangehouden tijdens de PS-vergadering van 10 april. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 18, tegen 30 en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden: Berkvens, Brouwers, Buiks, Damen, Van Dommelen, Egger, Frenken, Van Hattem, De Heer, Langman, Leeger, Van Nostrum, Nuijten, Rijvers, Rutjens, Sluiters, Tolsma, Van de Ven. (18)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Beek, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Deckers, Gremmen, Hamerslag, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Roelofs, Schellekens, Spapens, Vossen, Zwart. (30)

De **voorzitter**: Is er iemand die behoefte heeft aan een stemverklaring? Dat is niet het...

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, geen behoefte aan een stemverklaring, maar het zou wel in beeld komen, maar ze staan er nu. Ze stonden net nog niet in beeld.

Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050

De **voorzitter**: Die stond er nu wel. Dan gaan we naar de voorstellen rondom het Statenvoorstel 23/26, het Energieperspectief 2050. Als eerste is aan orde het ontwerpbesluit van het Statenvoorstel 23/26 Energieperspectief 2050. Nee, dat amendement is ingetrokken of aangehouden. Echt, even een moment. Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, een amendement is een aanpassing van het voorstel, dus zodra over het voorstel wordt gestemd... Een amendement kan je volgens mij niet aanhouden, toch? Die is gewoon ingetrokken.

De **voorzitter**: Ja, dus ik dacht... Wij dachten dat die was ingetrokken. Ja, dat klopt toch? Nee, beste mensen, dat amendement is ingetrokken, dus mijn verhaal hier klopt wel. Daarom gaan we als eerste stemmen over het Statenvoorstel. Aan de orde is het Statenvoorstel zelf. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 41, tegen 7 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Rijvers, Roelofs, Schellekens, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (41)

Tegen hebben gestemd de leden: Hamerslag, Van Hattem, Langman, Nuijten, Putman, Rutjens, Sluimers. (7)

De **voorzitter**: Dan gaan we stemmen over de moties en als we een aantal moties hebben gehad, geef ik de ruimte om een stemverklaring af te leggen. Motie M70 is aan de orde, Check de provinciale schakel in de groen-gasketen. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 23, tegen 25 en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden: Berkvens, Van Boxel, Brouwers, Buiks, Damen, Van Dommelen, Egger, Frenken, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Koopman, Van de Langenberg, Langman, Leeger, Van Miltenburg, Van Nostrum, Rijvers, Schellekens, Sluimers, Spapens, Tolsma, Van de Ven. (23)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Beek, Bijl, Van den Broek, Deckers, Gremmen, Hamerslag, Hordijk, Jansen, Koevoets, Kuiper, De Lange, Lauwen, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Nuijten, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Roelofs, Rutjens, Vossen, Zwart. (25)

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie M71, Winterleveringszekerheid en seizoen energieopslag. Motie 71. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 43, tegen 5 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, De Heer, Heijmans,

Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Schellekens, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (43)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Hattem, Langman, Nuijten, Rutjens, Sluiters. (5)

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie 72a Kernenergie - meten is weten deel 2. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 30, tegen 18 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Berkvens, Brouwers, Buiks, Damen, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Van Hattem, De Heer, Jansen, Koevoets, Kuiper, Langman, Lauwen, Leeger, Meuwissen, Meylink, Van Nostrum, Nuijten, Van Nuland, Van der Pluijm, Rijvers, Roelofs, Rutjens, Sluiters, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (30)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Beek, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Deckers, Hamerslag, Heijmans, Hordijk, Koopman, De Lange, Van de Langenberg, Van der Linden, Ludwig, Van Miltenburg, Philippart, Putman, Schellekens, Spapens. (18)

De **voorzitter**: We gaan naar motie 73a, Gas erop met waterstof! De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 43, tegen 5 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Schellekens, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (43)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Hattem, Langman, Nuijten, Rutjens, Sluiters. (5)

De **voorzitter**: Motie 74a, Open blik houden met strategische evaluatie. De stemming is geopend. Deze motie is unaniem aangenomen met 48 stemmen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Langman, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Nuijten, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Rutjens, Schellekens, Sluiters, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (48)

Tegen hebben gestemd de leden: - (0)

De **voorzitter**: Ik geef ruimte voor een stemverklaring over de afgelopen stemmingen. Heeft iemand daar behoefte aan? Mevrouw Hamerslag.

Mevrouw **Hamerslag** (Partij voor de Dieren): Dank, voorzitter. Drie stemverklaringen. Ten eerste over het ontwerpbesluit zelf. Hoewel er natuurlijk een heleboel goede dingen in dit energieperspectief staan, zijn er ook enkele keuzes waar we het fundamenteel niet mee eens zijn, zoals de doelstelling om pas in 2050 CO₂-neutraal te zijn en de inzet op kernenergie. Daarom konden wij hier niet mee instemmen. Dan de stemverklaring bij motie 71. We zien het belang in van seizoensopslag en vinden het goed dat dit expliciet wordt meegenomen. Daarom hebben wij voor de motie gestemd. We zijn het alleen niet eens met het punt in het dictum dat er ook groen gas moet worden meegenomen, want wij zijn tegen bruin gas. Stemverklaring bij motie 73a. We zien wel de noodzaak in van waterstof voor sommige toepassingen, dus we stemmen voor dit onderzoek, maar we willen niet de hele

provincie volplempen met waterstofstations en we willen zeker geen waterstoffabriek met een kerstcentrale.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Bij motie M70, daar hebben wij voorgestemd, ondanks dat wij het niet eens zijn met alle overwegingen, maar wel met de doelstelling om zeker ook om groengrasagrariërs een kans te geven. Bij de motie over meten is weten, M72a, hebben wij ook voorgestemd. Wat ons betreft had er wat steviger ingezet mogen worden op kernenergie, maar desondanks, het is een stap in de goede richting, dus hebben we hem toch gesteund.

De **voorzitter**: Dank u wel, de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben tegen motie 71 gestemd. Wij vinden ook de winterleveringszekerheid, lang woord, vinden wij ook superbelangrijk. Alleen als je dat gaat doen met energieopslag, waterstof en dergelijke, is dat symptoombestrijding en niet het probleem aanpakken.

De **voorzitter**: Dank u wel. Andere stemverklaringen nog? Ik dacht het niet, hè? Nee. Dan gaan we verder met de stemmingen. Motie 75a, investeren in energiebesparing. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 45, tegen 3 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Nuijten, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Rutjens, Schellekens, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (45)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Hattem, Langman, Sluiters. (3)

De **voorzitter**: Dan gaan we naar motie 76, Concrete maatregelen voor betaalbaarheid en energiebesparing. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 29, tegen 19 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Deckers, Egger, Gremmen, Hamerslag, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koopman, De Lange, Van de Langenberg, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Roelofs, Schellekens, Spapens, Vossen, Zwart. (29)

Tegen hebben gestemd de leden: Berkvens, Buiks, Damen, Van Dommelen, Frenken, Van Hattem, De Heer, Koevoets, Kuiper, Langman, Lauwen, Leeger, Van Nostrum, Nuijten, Rijvers, Rutjens, Sluiters, Tolsma, Van de Ven. (19)

De **voorzitter**: Aan de orde is motie 77, Tempo met thorium. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 13, tegen 35 en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden: Berkvens, Brouwers, Damen, Van Dommelen, Frenken, Van Hattem, Langman, Van Nostrum, Nuijten, Rijvers, Rutjens, Sluiters, Tolsma. (13)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Beek, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Buiks, Deckers, Egger, Gremmen, Hamerslag, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg,

Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Roelofs, Schellekens, Spapens, Van de Ven, Vossen, Zwart. (35)

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie 78, Haalbaarheid energieperspectief. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 12, tegen 36 en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden: Berkvens, Damen, Van Dommelen, Frenken, Van Hattem, Langman, Van Nostrum, Nuijten, Rijvers, Rutjens, Sluimers, Tolsma. (12)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Beek, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Deckers, Egger, Gremmen, Hamerslag, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Roelofs, Schellekens, Spapens, Van de Ven, Vossen, Zwart. (36)

De **voorzitter**: Motie 79, geen provinciale bemoeienis met De Pielis Bergeijk. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 5, tegen 43 en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Hattem, Langman, Nuijten, Rutjens, Sluimers. (5)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Schellekens, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (43)

De **voorzitter**: Wie heeft er behoefte om een stemverklaring af te leggen over de afgelopen moties? Ik zie mevrouw Kuiper.

Mevrouw **Kuiper** (Lokaal Brabant): Ja, dank u wel, voorzitter. Stemverklaring voor motie M79, Geen provinciale bemoeienis met De Pielis Bergeijk. Wij hebben daartegen gestemd, zoals het ook bij ons in het coalitieakkoord staat, maar we appreciëren de motie wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik zie de heer Rijvers.

De heer **Rijvers** (BBB): De fractie van BBB heeft tegen motie M79 gestemd, omdat BBB vindt dat voor het doel van deze motie een andere procedure gevolgd dient te worden.

De **voorzitter**: Ik kijk verder rond. Verder geen stemverklaringen. Dan gaan we verder met de stemmingen. Motie 80, zeggenschap RES'en bij PS. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 7, tegen 41 en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden: Hamerslag, Van Hattem, Langman, Nuijten, Putman, Rutjens, Sluimers. (7)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Rijvers, Roelofs, Schellekens, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (41)

De **voorzitter**: Motie 81a, Lokaal Maatwerk. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 45, tegen 3 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Nuijten, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Rutjens, Schellekens, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (45)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Hattem, Langman, Sluiters. (3)

De **voorzitter**: Motie 82, Groen gas. De stemming is gesloten. Voor 19, tegen 29 en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden: Berkvens, Brouwers, Buiks, Damen, Van Dommelen, Egger, Frenken, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Koopman, Langman, Leeger, Van Nostrum, Rijvers, Sluiters, Spapens, Tolsma, Van de Ven. (19)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Beek, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Deckers, Gremmen, Hamerslag, Hordijk, Jansen, Koevoets, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Nuijten, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Roelofs, Rutjens, Schellekens, Vossen, Zwart. (29)

De **voorzitter**: Motie 84a, Versnelling Aquathermie. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 42, tegen 6 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Frenken, Gremmen, Hamerslag, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Schellekens, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (42)

Tegen hebben gestemd de leden: Egger, Van Hattem, Langman, Nuijten, Rutjens, Sluiters. (6)

De **voorzitter**: Motie 85a, Gassen zijn klasse! De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 30, tegen 18 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Berkvens, Brouwers, Buiks, Damen, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, Langman, Lauwen, Leeger, Meuwissen, Meylink, Van Nostrum, Van Nuland, Van der Pluijm, Rijvers, Roelofs, Sluiters, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Zwart. (30)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Beek, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Deckers, Hamerslag, Hordijk, De Lange, Van de Langenberg, Van der Linden, Ludwig, Van Miltenburg, Nuijten, Philippart, Putman, Rutjens, Schellekens, Vossen. (18)

De **voorzitter**: Is er iemand die behoefte heeft aan een stemverklaring over de afgelopen moties? De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Motie M85a van zojuist Gassen zijn klasse! Daar hebben wij voorgestemd. We zijn het niet eens met alle overwegingen die erin opgenomen zijn, maar desondanks initiatiefnemers die met groen gas aan de gang willen kunnen we wel van harte steunen. Daarom steun voor deze motie.

De **voorzitter**: Ik kijk verder rond. Nee, dat is niet het geval.

Statenvoorstel 19/26 Verlengen beleidskader Data en vaststelling Addendum Beleidskader Data 2030

De **voorzitter**: Dan gaan we verder met de stemmingen. Dat gaat over het beleidskader data. Allereerst gaan we stemmen over een tweetal amendementen. Dan weet u dat eventjes en daarna pas over het voorstel zelf. We beginnen met amendement A16, Eerst gedegen artikel 271a onderzoek naar Beleidskader Data. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 6, tegen 42 en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden: Brouwers, Van Hattem, Langman, Nuijten, Rutjens, Sluimers. (6)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Schellekens, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (42)

De **voorzitter**: Dan gaan we naar het volgende amendement, amendement A17, Preambule Beleidskader Data. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 29, tegen 19 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Hamerslag, Van Hattem, De Heer, Hordijk, De Lange, Langman, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Van Nostrum, Nuijten, Philippart, Putman, Rijvers, Rutjens, Sluimers, Tolsma, Van de Ven. (29)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Boxel, Gremmen, Heijmans, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, Van de Langenberg, Lauwen, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nuland, Van der Pluijm, Roelofs, Schellekens, Spapens, Vossen, Zwart. (19)

De **voorzitter**: Dan gaan we naar het ontwerpbesluit dat net geamendeerd is. Statenvoorstel 19/26 verlengen beleidskader data en vaststelling Addendum beleidskader Data 2030. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 45, tegen 3 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Nuijten, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Rutjens, Schellekens, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (45)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Hattem, Langman, Sluimers. (3)

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie 86a, Ver weg van Big Tech. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 39, tegen 9 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Frenken, Gremmen, Hamerslag, Van Hattem, De Heer, Hordijk, Jansen, De Lange, Van de Langenberg, Langman, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Schellekens, Sluimers, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (39)

Tegen hebben gestemd de leden: Egger, Heijmans, Koevoets, Koopman, Kuiper, Lauwen, Nuijten, Rutjens, Spapens. (9)

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie 87, Digitalisering en Dataficering moeten middelen blijven, geen doelen worden. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 48 en daarmee unaniem aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Langman, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Nuijten, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Rutjens, Schellekens, Sluiters, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (48)

Tegen hebben gestemd de leden: - (0)

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie 88, Europese digitale koers voor Brabant. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 45, tegen 3 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Frenken, Gremmen, Hamerslag, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Langman, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Schellekens, Sluiters, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (45)

Tegen hebben gestemd de leden: Egger, Nuijten, Rutjens. (3)

De **voorzitter**: Wie heeft er behoefte aan een stemverklaring over dit onderwerp? Ik zie de heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Ja, een stemverklaring over de... Sorry, even. Stemverklaring over het vaststellen beleidskader data. Wij hebben andermaal onze zorgen uitgesproken over de groei van de afdeling, maar wij zien ook in dat het een ontzettend belangrijk onderwerp is waar hard aan gewerkt moet worden, dus ondanks alle zorgen hebben wij toch ingestemd met dit voorstel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Zijn er anderen met een stemverklaring? Dat is niet het geval.

Statenvoorstel 07/26 Bestuursrapportage I 2026 (Burap I 2026)

De **voorzitter**: Dan gaan we verder naar de bestuursrapportage. Allereerst gaat er gestemd worden over het Ontwerpbesluit Statenvoorstel 07/26, de bestuursrapportage. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 43, tegen 5 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Schellekens, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (43)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Hattem, Langman, Nuijten, Rutjens, Sluiters. (5)

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie 89, Vijfde tranche flexpoolregeling. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Deze motie is unaniem aangenomen met 48 stemmen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Langman, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Nuijten, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Rutjens, Schellekens, Sluimers, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (48)

Tegen hebben gestemd de leden: - (0)

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie M90, Tijdelijk uitstel en aansluiting bij landelijk beleid stallenbeleid. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 18, tegen 30 en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden: Berkvens, Brouwers, Buiks, Damen, Van Dommelen, Egger, Frenken, Van Hattem, De Heer, Langman, Leeger, Van Nostrum, Nuijten, Rijvers, Rutjens, Sluimers, Tolsma, Van de Ven. (18)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Beek, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Deckers, Gremmen, Hamerslag, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Roelofs, Schellekens, Spapens, Vossen, Zwart. (30)

De **voorzitter**: Motie M91, Quickscan NCTV bij inkoopbeleid. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Deze motie is unaniem aangenomen met 48 stemmen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Langman, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Nuijten, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Rutjens, Schellekens, Sluimers, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (48)

Tegen hebben gestemd de leden: - (0)

De **voorzitter**: Dan ga ik naar motie 92, Versneld onderhoud en herstel van verouderde kunstwerken. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 17, tegen 31 en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden: Berkvens, Buiks, Damen, Van Dommelen, Egger, Frenken, Van Hattem, De Heer, Langman, Leeger, Van Nostrum, Nuijten, Rijvers, Rutjens, Sluimers, Tolsma, Van de Ven. (17)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Beek, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Deckers, Gremmen, Hamerslag, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Roelofs, Schellekens, Spapens, Vossen, Zwart. (31)

De **voorzitter**: Wie wenst er een stemverklaring af te leggen? Ik zie geen handen. Oh, toch. De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (JA21): Ja, excuus, voorzitter. Nee, we hebben voor motie 89, de flexpool, gestemd. We vinden het beter als de regeldruk vermindert, maar zolang die regeldruk zo enorm is, dan hebben we helaas een flexpool nodig.

De **voorzitter**: Dank u wel. Anderen? Dat is niet het geval.

Statenvoorstel 06/26 Jaarstukken 2025

De **voorzitter**: Dan gaan we naar de jaarstukken. Als eerste gaan we stemmen over het ontwerpbesluit Statenvoorstel 06/26, Jaarstukken 2025. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 45, tegen 3 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Nuijten, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Rutjens, Schellekens, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (45)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Hattem, Langman, Sluimers. (3)

De **voorzitter**: Dan gaan we naar de moties. Motie 93, Rechtmatigheidsverantwoording inclusief onderdrempelige aanbestedingen. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 9, tegen 39 en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden: Buiks, Van Hattem, De Heer, Langman, Leeger, Nuijten, Rutjens, Sluimers, Van de Ven. (9)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Schellekens, Spapens, Tolsma, Vossen, Zwart. (39)

De voorzitter: Motie 94, Brabant steunt Oekraïne. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 34, tegen 14 en daarmee aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Damen, Deckers, Van Dommelen, Frenken, Gremmen, Hamerslag, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koopman, De Lange, Van de Langenberg, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Rijvers, Roelofs, Schellekens, Spapens, Tolsma, Vossen, Zwart. (34)

Tegen hebben gestemd de leden: Buiks, Egger, Van Hattem, De Heer, Koevoets, Kuiper, Langman, Lauwen, Leeger, Nuijten, Putman, Rutjens, Sluimers, Van de Ven. (14)

De **voorzitter**: Dan motie 95, Burgers voor burgers. De stemming is geopend. De stemming is gesloten. Voor 17, tegen 31 en daarmee verworpen.

Voor hebben gestemd de leden: Berkvens, Buiks, Damen, Van Dommelen, Egger, Frenken, Van Hattem, De Heer, Langman, Leeger, Van Nostrum, Nuijten, Rijvers, Rutjens, Sluimers, Tolsma, Van de Ven. (17)

Tegen hebben gestemd de leden: Van Beek, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Deckers, Gremmen, Hamerslag, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg, Lauwen, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Roelofs, Schellekens, Spapens, Vossen, Zwart. (31)

De **voorzitter**: Is er iemand die behoefte heeft aan een stemverklaring? Ik zie de BBB. De heer Van Dommelen.

De heer **Van Dommelen** (BBB): Dank u wel, voorzitter. We zijn het eens met de inhoud van de motie, maar we zijn buitengewoon ontstemd door de inbreng van de woordvoerder van GroenLinks.

De **voorzitter**: U heeft het over de motie over Brabant steunt Oekraïne, neem ik aan, 94? Nee, maar u had de motie niet genoemd, hè? Ik kijk eventjes verder. Het CDA.

De heer **Buiks** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Het CDA heeft tegen de motie van Oekraïne gestemd omdat wij het geen taak van de provincie vinden dit soort activiteiten te doen. Wij zien ook bij andere provincies daar een andere houding. We denken dat dit dus niet gepast is om dit te gaan doen. Daarom hebben we tegengestemd.

De **voorzitter**: Ik kijk verder rond. De heer Nuijten.

De heer **Nuijten** (JA21): Ja, voorzitter, we hebben tegen motie 94 gestemd. Ja, Oekraïne vecht voor haar bestaan elke dag opnieuw, maar provinciaal beleid gaat niet over buitenlandbeleid. Dat is aan Buitenlandse Zaken en Defensie en niet aan de provincie, dus hebben we tegengestemd.

De **voorzitter**: Dank u wel. Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Putman** (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb ook tegen de motie M94, Steun aan de Oekraïne, gestemd, want ik ben wel solidair met Oekraïne, dat moge duidelijk zijn, maar ik vind het principieel ook een taak van de Europese Unie en de Tweede Kamer en die steunen ook al ruimhartig. Daarnaast vind ik dat met zo'n immens tekort op de natuur, die doelstellingen worden niet gehaald, dat er maar eens meer middelen naar natuur moeten gaan en er een verschuiving moet plaatsvinden van minder naar economie en meer naar natuur.

De **voorzitter**: U zegt ik, maar u bedoelt wij. Nee, oké. Ja, dat heb ik niet zo snel gezien. Dan is dat goed dat ik dit nog eventjes vraag. Oké, dank u wel. Anderen die nog een stemverklaring willen afleggen? Ja, ik zie Lokaal Brabant.

Mevrouw **Kuiper** (Lokaal Brabant): Ja, dank u wel. Wij hebben ook tegen de motie van Oekraïne gestemd. Bijna dezelfde verklaring eigenlijk als Partij voor de Dieren, behalve het stukje dan van natuur. Maar... Nee, maar... Nee, wij vinden dat... Nee, nee, zonder gekheid. Wij vinden ook dat het bij de Tweede Kamer ligt en bij de Europese Unie en dat er al heel veel steun naartoe gaat en dat we het geld beter kunnen besteden op dit moment. Dank u wel.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. Ik kijk nog een keer rond of er nog andere stemverklaringen zijn. Dat is niet het geval.

Statenvoorstel 27/26 Zesde wijziging Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning Provinciale Staten Noord-Brabant

De **voorzitter**: Dan gaan we naar Statenvoorstel 27/26, Zesde wijziging Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning Provinciale Staten. We gaan meteen stemmen over het voorstel zelf. De stemming is geopend. Mevrouw Schellekens, u heeft nog niet gestemd. Wat beoogt u te stemmen? Voor? Dan stel ik vast dat er 48 voor hebben gestemd en daarmee is het unaniem aangenomen.

Voor hebben gestemd de leden: Van Beek, Berkvens, Bijl, Van Boxel, Van den Broek, Brouwers, Buiks, Damen, Deckers, Van Dommelen, Egger, Frenken, Gremmen, Hamerslag, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hordijk, Jansen, Koevoets, Koopman, Kuiper, De Lange, Van de Langenberg,

Langman, Lauwen, Leeger, Van der Linden, Ludwig, Meuwissen, Meylink, Van Miltenburg, Van Nostrum, Nuijten, Van Nuland, Philippart, Van der Pluijm, Putman, Rijvers, Roelofs, Rutjens, Schellekens, Sluiters, Spapens, Tolsma, Van de Ven, Vossen, Zwart. (48)

Tegen hebben gestemd de leden: - (0)

Hamerstukken

Statenvoorstel 26/26 Notulen vergadering Provinciale Staten 13 maart 2026

Statenvoorstel 32/26 Notulen vergadering Provinciale Staten 10 april 2026

Statenvoorstel 31/26 Lijst Ingekomen Stukken Provinciale Staten 5 juni 2026

De **voorzitter**: Dan ga ik naar de stemmingen bij acclamatie. Dat betreft de notulen van de vergadering van 13 maart, de notulen van 10 april en de lijst van ingekomen stukken van 5 juni. Ik neem aan dat u daar allemaal akkoord mee kunt gaan. Dat is het geval en die zijn bij dezen ook vastgesteld.

Sluiting

De **voorzitter**: We komen daarmee aan het einde van deze vergadering. Dank voor ieders inbreng. Mogelijk hebben we dus op 19 juni vergadering, maar dat weten we dus nog niet zeker. Dat hangt af van de bijeenkomst over Moerdijk die die week eerder plaatsvindt. De vergadering is... Pardon? Nou ja, ik begrijp dat u in ieder geval de 19e moet reserveren, want de griffie zegt dat er andere dingen op de agenda staan dan. We wachten het af. Speelt u die datum in ieder geval niet vrij. Ik zie u graag dan weer op het moment dat dat noodzakelijk is. Een mooie avond en weekend toegewenst.